

Bachelorproef: De Wijzer in Aarsele: bouwen aan een herstelgerichte basisschool

KT Herstelgericht en verbindend werken

Baert Jozefien
De Kuyssche Robbe
Devisscher Anouk
Roels Silke
Sulmont Xenia
Vandenabeele Filomeen
Vanhaesebroeck Manou
Verstaen Aicha

Bachelorproefbegeleider: Vanderstichele Riet
Studiegebied SAW
Academiejaar 2022-2023

Voorwoord

Wij zijn acht gemotiveerde derdejaarsstudenten die onze bachelorproef graag willen voorstellen. Als derdejaarsstudenten komen wij uit verschillende opleidingen die aan de Hogeschool Vives te Kortrijk worden gegeven. Wij volgden in het tweede semester van het schooljaar 2022-2023 allen hetzelfde keuzetraject, herstelgericht en verbindend werken. Wij kregen de opdracht van basisschool De Wijzer te Aarsele om ouders en leerkrachten meer te betrekken bij de visie van herstelgericht werken. Bij het onderzoek van deze bachelorproef merkten we op dat basisschool De Wijzer een basisstructuur mist omtrent het herstelgericht werken. Zo willen we met deze bachelorproef die nodige basisstructuur bieden aan ouders en leerkrachten.

Gedurende deze bachelorproefperiode hebben we veel steun ontvangen van verschillende mensen. Allereerst willen wij onze bachelorproefbegeleidster, Vanderstichele Riet, bedanken voor haar waardevolle begeleiding, expertise en geduld. Zonder haar ondersteuning en feedback zou deze bachelorproef niet tot stand zijn gekomen. Hiernaast willen wij Alvoet Luc (directeur) en Huysentruyt Katleen (zorgcoördinator) bedanken die ons de vrijheid, de vele informatie en de nodige ondersteuning gaven om onze bachelorproef tot een goed einde te brengen. In het bijzonder willen wij ook één van de ouders, Céline, bedanken. Zij hielp ons om alles aantrekkelijker te maken, om zo meer ouders te kunnen aanspreken. Als laatst willen wij de leerkrachten, zorgpersoneel van basisschool De Wijzer bedanken voor het beantwoorden van onze talloze vragen.

Met veel voldoening en dankbaarheid kijken wij terug naar onze bachelorproef. Wij hopen dat jullie uit de resultaten en conclusies die in onze bachelorproef gepresenteerd worden zorgen voor waardevolle inzichten, inspiratie en kennis.

Aicha, Anouk, Filomeen, Jozefien, Manou, Robbe, Silke en Xenia

22 juni 2023

Inhoudsopgave

Voorwoord	2
Inhoudsopgave	3
Figuren- en tabellenlijst	9
Inleiding	11
1 Doelstellingen	13
1.1 Hoofddoel	13
1.2 Subdoelen	13
1.3 Uitbreidingsdoelen	14
2 Onderzoeksvragen	15
2.1 Centrale onderzoeksvraag:	15
2.2 Deelonderzoeksvragen:	15
2.3 Uitbreidingsonderzoeksvraag:	15
3 Literatuurstudie	16
3.1 Schoolinformatie.....	16
3.1.1 Schoolvisie en pedagogisch project.....	16
3.1.1.1 Pijler één – wegwijzer: werken aan een schooleigen Christelijke identiteit.....	16
3.1.1.2 Pijler twee – onderwijzer: werken aan een geïnterneerd onderwijsinhoudelijk aanbod	17
3.1.1.3 Pijler drie – werkwijzer: werken aan een stimulerend opvoedingsklimaat en een doeltreffende didactische aanpak	18
3.1.1.4 Pijler vier – zorgwijzer: werken aan de ontplooiing van ieder kind, vanuit een brede zorg	19
3.1.1.5 Pijler vijf - samen wijzer: werken aan onze school als gemeenschap en organisatie ..	19
3.1.2 Herstel- en sanctioneringsbeleid	20
3.1.2.1 Herstel.....	20
3.1.2.2 Begeleidende maatregelen.....	21
3.1.2.3 Ordemaatregelen.....	21
3.1.2.4 Preventie schorsing als bewarende maatregel	22
3.1.2.5 Procedure tot tijdelijke en definitieve uitsluiting	22
3.1.3 Schoolactiviteiten	23
3.1.4 Organisatie van de school.....	23
3.1.4.1 Tijdssloten middageten	23
3.1.4.2 Schoolagenda.....	24
3.1.4.3 Rapport.....	24

3.1.5	Schoolstructuur.....	24
3.1.6	Samenwerkingsverbanden	25
3.2	Leerplan ZILL	26
3.2.1	ZILL	26
3.2.2	Ontwikkelingsniveaus	27
3.2.3	Persoonsgebonden doelen	27
3.2.4	Ontwikkelvelden	27
3.2.4.1	De socio-emotionele ontwikkeling	27
3.2.4.2	De ontwikkeling van het innerlijk kompas	28
3.2.4.3	De ontwikkeling van initiatief en verantwoordelijkheid	29
3.2.4.4	De ontwikkeling van motorische en zintuigelijke ontwikkeling	29
3.2.4.5	Besluit Zill.....	29
3.3	Herstelgericht en verbindend werken	30
3.3.1	Herstelgerichte houding	30
3.3.2	Social Discipline Window	31
3.3.2.1	Bestraffend.....	32
3.3.2.2	Verwaarlozen	32
3.3.2.3	Toelaten	33
3.3.2.4	Verbindend en herstellend	33
3.3.3	Fair process	33
3.3.3.1	Engagement	33
3.3.3.2	Explanation	34
3.3.3.3	Expectation clarity	34
3.3.3.4	Besluit	34
3.3.4	Herstellend zijn op school.....	34
3.3.4.1	Verbindende houding – gericht op de relatie	35
3.3.4.2	Reflecterende houding	35
3.3.4.3	Waarderende houding	35
3.3.4.4	Verantwoordelijkheid	36
3.3.4.5	Vergevingsgezind	36
3.3.5	The Compass of Shame.....	36
3.3.6	Herstelgerichte methodieken	37
3.3.6.1	Proactieve cirkels	38
3.3.6.2	Responsieve cirkels	38

3.3.7	Preventiepiramide	40
3.3.7.1	Niveau 0: de samenleving in haar sociale, politieke en ecologische dimensie.....	41
3.3.7.2	Niveau 1: algemeen leefkwaliteitsbevorderend klimaat	41
3.3.7.3	Niveau 2: algemene preventiemaatregelen	41
3.3.7.4	Niveau 3: specifieke preventiemaatregelen	41
3.3.7.5	Niveau 4: curatieve maatregelen.....	41
3.4	Herstelgericht en verbindende visie in andere scholen	42
3.4.1	Leefschool.....	42
3.4.2	De vreedzame school.....	43
3.4.3	Secundaire Freinetschool 't Vier.....	44
3.4.4	Damiaanschool Kortrijk.....	46
3.5	Psychologie	47
3.5.1	Levensloopsychologie	47
3.5.1.1	De peutertijd (1 tot 3 jaar).....	48
3.5.1.2	De kleutertijd (3 tot 6 jaar)	49
3.5.1.3	Het lagereschoolkind (6 tot 12 jaar)	50
3.5.2	Emotieregulatie	51
3.6	Sociale wetenschappen	52
3.6.1	Sociologie.....	52
3.6.1.1	Groepen op school.....	52
3.6.2	Sociale psychologie	53
3.6.2.1	Sociale beïnvloeding	53
3.6.3	Motivatie bij ouders.....	53
3.7	Positief leefklimaat	54
3.7.1	Wat houdt het in?	54
3.7.2	Leefklimaat bevorderende factoren	54
3.7.2.1	Macroniveau	55
3.7.2.2	Mesoniveau	55
3.7.2.3	Microniveau	56
3.7.3	Wat is een verbindend schoolklimaat?.....	56
3.7.4	Wat is een positief klasklimaat?	56
3.7.5	Wat doet basisschool De Wijzer al?.....	57
3.7.5.1	Niveau 1: algemeen leefkwaliteitsbevorderend klimaat	57
3.7.5.2	Niveau 2: algemene preventiemaatregelen	61

3.7.5.3	Niveau 3: specifieke preventiemaatregelen	61
3.7.5.4	Niveau 4: curatieve maatregelen	62
3.8	Autoriteit.....	63
3.8.1	Autoriteit van vroeger en de zoektocht naar nieuwe autoriteit.....	63
3.8.2	Nieuwe autoriteit.....	64
3.8.3	Nieuwe autoriteit en herstelgericht werken.....	66
3.9	Communicatie.....	67
3.9.1	Wat is communicatie?	67
3.9.2	Communicatie naar en met ouders	68
3.9.3	Communicatie naar en met leerlingen	70
3.9.4	Communicatie binnen het team	72
3.9.5	Geweldloze communicatie.....	74
3.10	Ouderparticipatie/Ouderbetrokkenheid	77
3.10.1	Ouder-school-samenwerking.....	77
3.10.2	Loyaliteit tussen ouders, leerkrachten en kind.....	78
3.10.3	Het participatiehuis	79
3.10.4	Rapport Partnerschap Recht-Op vzw	80
3.10.4.1	Waarde en impact van het partnerschap	80
3.10.4.2	Drempels ten aanzien van het partnerschap ondervonden door ouders	82
3.10.4.3	Perspectieven van scholen, leerkrachten en andere organisaties op het partnerschap	84
3.10.5	Visie van pedagoog Van Crombrugge	85
3.11	Oplossingsgericht werken – Conflicthantering	85
3.11.1	Oplossingsgericht werken met kinderen en jongeren	87
3.11.2	Probleemoplossend denken toegepast op het STOP 4-7-project.....	90
3.12	Good practices	91
3.12.1	Emotieregulatie-technieken toegepast op het STOP 4-7-project	91
3.12.2	Vorming Ligand	91
3.12.3	Empathieontwikkeling	93
3.12.4	Rots en Water	94
3.12.4.1	De driedaagse Rots en Water basistraining.....	94
3.12.4.2	De tweedaagse Rots en Water basisschool	94
3.12.4.3	De opfris dag Rots en Water	95
4	Methodologisch onderzoek.....	96

4.1	Onderzoeksontwerp en -verloop.....	96
4.2	Enquête.....	97
4.2.1	Vorbereiding	97
4.2.1.1	Verantwoording	97
4.2.1.2	Verloop.....	98
4.2.2	Vragen en motivering	99
4.2.3	Resultaten en verwerking	109
4.2.4	Algemeen besluit	126
4.3	Interview.....	127
4.3.1	Vorbereiding	127
4.3.1.1	Verantwoording	127
4.3.1.2	Verloop.....	128
4.3.2	Vragen en motivering	128
4.3.3	Verwerking.....	133
4.3.4	Algemeen besluit	143
4.4	Observaties	145
4.4.1	Vorbereiding	145
4.4.1.1	Verantwoording	145
4.4.1.2	Wat wilden we observeren en waarom?	146
4.4.1.3	Observatieplan.....	148
4.4.2	Verwerking.....	152
4.4.3	Algemeen besluit	156
4.5	Focusgroep.....	157
5	Realisaties.....	158
5.1	Visie.....	158
5.2	Meldbox	160
5.3	Presentatie voor de leerkrachten	162
5.3.1	Inhoud van de presentatie.....	162
5.3.1.1	Onderzoek toelichten aan de leerkrachten	163
5.3.2	Herstelgids	164
5.3.2.1	Inleiding	164
5.3.2.2	Tot standkoming herstelgidsen	164
5.3.2.3	Uitwerking	165
5.3.3	Kaartje preventiepiramide	167

5.4	Ouderavond	170
5.4.1	Inhoud van de ouderavond.....	170
5.4.2	Goodiebag.....	173
5.4.2.1	Tote bag met het ons eigen logo.....	173
5.4.2.2	Infobrochure	174
5.4.2.3	Kaartje met herstelgerichte vragen	175
5.4.2.4	Bladwijzer met de visie	176
5.4.2.5	Stickers van basisschool De Wijzer	177
5.4.2.6	Talking piece/ praatstok.....	178
5.4.2.7	Brief met uitleg voor de ouders.....	180
6	Conclusie	182
7	Aanbevelingen	185
7.1	Inleiding	185
7.2	Communiceren via Questi met ouders	185
7.3	Maandelijkse nieuwsbrief: algemene zaken en topic herstelgericht werken voor ouders.....	186
7.4	Bladwijzer en infobrochure voor ouders	187
7.5	Instagrampagina voor basisschool De Wijzer	188
7.6	Theoretisch kader van herstelgericht en verbindend werken voor leerkrachten.....	188
7.7	Teambuilding met accent over herstelgericht en verbindend werken voor leerkrachten.....	189
7.8	Herstelgericht werken in de klas voor leerkrachten	190
7.9	Veranderingen: de visie, afspraken en regels herhalen voor leerkrachten	191
7.10	Rots en water training voor de leerlingen	192
7.11	Oplossingsgericht werken met kinderen	193
7.12	Geweldloos communiceren	193
	Dankwoord.....	195
	Literatuurlijst.....	196
	Bijlagen.....	202

Figuren- en tabellenlijst

Figurenlijst

- Figuur 1: Middagmaatjes
- Figuur 2: Social Discipline Window
- Figuur 3: Compass of Shame
- Figuur 4: De preventiepiramide
- Figuur 5: Muurtekening in basisschool De Wijzer
- Figuur 6: Leerling in de kijker
- Figuur 7: Draaiboek check-ins, check-outs & energizers
- Figuur 8: De emotiemeter
- Figuur 9: De begroetingsstickers
- Figuur 10: Het trotsbord
- Figuur 11: Het 4-ladenmodel
- Figuur 12: De dynamische driehoek
- Figuur 13: Het participatiehuis
- Figuur 14: Toezicht speelplaats 2022-2023
- Figuur 15: De Meldbox
- Figuur 16: Info bij Meldbox
- Figuur 17: Herstel & Gevolg Schema
- Figuur 18: De herstelgidsen
- Figuur 19: Voorkant kaartje preventiepiramide
- Figuur 20: Achterkant kaartje preventiepiramide
- Figuur 21: Uitnodiging ouderavond
- Figuur 22: Flyer uitnodiging ouderavond
- Figuur 23: Herstelgericht logo op de tote bag
- Figuur 24: Kaartje met herstellvragen
- Figuur 25: Stickers De Wijzer
- Figuur 26: Zelfgemaakte praatstokken
- Figuur 27: Blaadje met uitleg over de Goodiebag

Tabellenlijst

- Tabel 1 - Staafdiagram: de kinderen van de ouders visueel weergegeven per klas
- Tabel 2 - Staafdiagram: Reden van de keuze voor basisschool De Wijzer
- Tabel 3 - Staafdiagram: Tevredenheid op vlak van communicatie
- Tabel 4 - Staafdiagram: Communicatiemiddel om in interactie te treden met de school
- Tabel 5 - Cirkeldiagram: Besef van de herstelgerichte werking
- Tabel 6 - Kruistabel: Kruistabel tussen variabelen
- Tabel 7 - Kruistabel: Antwoorden op vraag zes weergegeven per klas
- Tabel 8 – Pearson Chi-Square Test van de resultaten van vraag vijf
- Tabel 9 – Staafdiagram: Kennis over de werking herstelgericht en verbindend werken
- Tabel 10 – Kruistabel: Gemiddelde score van ouders per klas op vraag zes
- Tabel 11 – Cirkeldiagram: Conflict aanpakken
- Tabel 12 – Cirkeldiagram: Conflict aanpakken op een herstelgerichte manier
- Tabel 13 – Staafdiagram: Kennis over de herstelgerichte acties binnen basisschool De Wijzer
- Tabel 14 – Cirkeldiagram: Kinderen spreken over herstelgerichte aanpak
- Tabel 15 – Staafdiagram: Motivatie om de herstelgerichte werking te leren kennen
- Tabel 16 – Spreidingsdiagram: Correlatie van de antwoorden van de ouders op vraag zes en vraag elf
- Tabel 17 – Kruistabel: Kruistabel van de correlatie van de antwoorden van de ouders op vraag zes en vraag elf
- Tabel 18 – Statistieken van betrouwbaarheid van de schaal
- Tabel 19 – Boxplot: Interkwartielafstand en spreidingsbreedte van de antwoorden op de schaal van vraag twaalf
- Tabel 20 – Statistieken van de boxplot van vraag twaalf
- Tabel 21 – Kruistabel: Scores van de ouders op de schaal van vraag twaalf
- Tabel 22 – Kruistabel: Gemiddelde score per klas op de schaal van vraag twaalf
- Tabel 23 – Cirkeldiagram: Aanraden van de school aan andere(n)
- Tabel 24 – Cirkeldiagram: Wens tot betrokkenheid bij de school
- Tabel 25 – Cirkeldiagram: Wens om deel te nemen aan focusgroep

Inleiding

In Aarsele ligt basisschool De Wijzer. Er zitten ongeveer een 200-tal kinderen op de school. De Wijzer heeft ook een afdeling in Kanegem. Daar zitten een 120-tal kinderen. De school is in een vrij rustig dorp gelegen. De school beschikt over een groot gebouw waar de kinderen veel ruimte hebben om te leren en spelen. De directeur van de school is Luc Alvoet. De school heeft een groot team met leerkrachten en vrijwilligers. Katleen Huysentruyt is een van de zorgcoördinatoren op school die ook erg geëngageerd is om de herstelgerichte visie te implementeren.

Twee jaar geleden nam de directeur van de basisschool contact op met Vives. Ze merkten op dat de leerlingen na de middagpauze heel druk waren in de klas. Dit veroorzaakte conflicten op school. Voor zowel de leerlingen als leerkrachten was dit moeilijk. Ook na de bachelorproef kunnen de kinderen het moeilijk loslaten, al gaat het wel al wat beter. Doordat ze conflicten moeilijk kunnen loslaten, namen de kinderen het ook mee naar huis.

Daarom kozen ze ervoor om een bachelorproef aanvraag te doen bij Vives (2020-2021). Ze waren namelijk al bekend met onze school aangezien er regelmatig stages waren op hun school. De school zocht dus naar een oplossing om de leerlingen rustig te houden na een lange middagpauze. De studenten kwamen uit het keuzetraject Herstelgericht en Verbindend Werken. Tijdens de samenwerking deelden de studenten enthousiast hun visie. Dit kwam goed binnen bij het team in Aarsele. Ze waren dan ook sterk geïnteresseerd in het herstelgerichte en verbindend werken.

We bespreken even wat de Vivesstudenten allemaal gedaan hebben. Ze zochten actief naar een oplossing voor het probleem van de langdurige middagpauze. Ze maakten de speelplaats aantrekkelijker. Ze hebben een caravan omgetoverd tot een leuke ruimte waar de kinderen tot rust kunnen komen. De groep maakte een herstelmuur op de speelplaats waar kinderen hun conflicten kunnen oplossen. Daarnaast zorgden ze voor speelwijzers met regels en afspraken. De school zelf werkte ook enkele initiatieven uit. Namelijk de tuin en een stille ruimte op de speelplaats.

Het effect van de bachelorproef was goed. Vooral het team is helemaal mee in de herstelgerichte werking. Alleen is het in de praktijk toch wat moeilijk. Het team was alvast enthousiast en ze keken alvast om de visie verder te zetten. Zo ontstond de stille eetzaal, waar kinderen uitgenodigd worden om in stilte te eten. Zo voorkomen ze conflicten in de eetzaal, aangezien dit wel een druk moment is voor de kinderen.

De bachelorproef was geslaagd. De school gaf het jaar nadien weer een aanvraag voor een bachelorproef (2021-2022). Ze merkten namelijk toch wat zwakke punten. Het initiatief van de herstelmuur lukte moeilijk. Ze merkten dat de leerlingen een volwassene nodig hebben om een conflict om te lossen. De kinderen nemen de problemen nog steeds mee naar klas waardoor er in de klas verdere conflicten ontwikkelden. Door de conflicten mee te nemen naar de klas, wilde de school de herstelgerichte werking graag in klas brengen. Ze vinden het welbevinden op school ook heel belangrijk maar zouden hier graag verbetering in willen zien.

Opnieuw werd een groep studenten samengesteld om hierover hun bachelorproef uit te werken. Ze werkten heel wat initiatieven uit op de school. We bespreken wat de tweede groep studenten gedaan hebben. Ze zorgen voor een actieve participatie met het hele team. De leerkrachten werden ook betrokken bij hun zoektocht. Ze installeerden proactieve cirkels in de klas, ook het 4-laden model werd uitgewerkt.

We bespreken even wat de bachelorproefstudenten hebben verwezenlijkt om herstelgerichte te werken in de klas. Ze werkten informatieve boekjes uit over cirkelen en check-in/outs. Het 4-laden model in de klassen. In de klas kunnen leerkrachten 'leerling in de kijker', 'emotiemeter' en 'de trotsmuur uitwerking'. Ze zorgden voor een betere aankleding van de school.

Dit heeft opnieuw een positief effect gehad op de school. Waardoor ze zelf ook met nieuwe initiatieven kwamen. Zoals de stille hoek op de speelplaats en Meldbox op de website. Tijdens de tweede Bachelorproef groep werd het team sterk betrokken bij het project. Daardoor is een groot deel ook mee met de werking. Natuurlijk vraagt dit een grote verandering en dit loopt soms wat stroef.

Dit academiejaar (2022-2023) heeft de school weer een aanvraag ingediend voor een bachelorproef. Onze groep staat nu klaar om het probleem aan te pakken. Eerst en vooral wil de school graag de ouders van de leerlingen meer betrekken bij de herstelgerichte werking. Ze merkten nu dat dit nog niet optimaal is. Bijvoorbeeld als er een incident gebeurt op de speelplaats waarbij er fysiek geweld gebruikt wordt, ouders van de slachtoffers vaak een straf op eisen. Als men gaat kijken naar de herstelgerichte visie, is dit geen gepaste sanctie. Vaak weten ouders niet goed wat er op school gebeurt na een incident. Ze willen hun kind beschermen en verdedigen. Het vertrouwen in de manier hoe leerkrachten problemen aanpakken, lijkt bij ouders zwak.

De afgelopen 2 jaren werd er al het een en andere veranderd op school op vlak van de herstelgerichte visie. Dit werd op het moment zelf wel eens meegedeeld aan de ouders, zoals het bestaan van een stille eetzaal. Zoals dat er een stille eetzaal is. Ze maakten ook al eens een flyer op met wat uitleg. Alleen is er niet echt een samenhangend geheel. Op de website staat er bijvoorbeeld ook geen concrete uitleg over de visie die de school hanteert over herstelgericht werken. De rode draad mist als het ware.

Door het werk met de bachelorproeven is het hele team betrokken geweest. Velen van het team zijn mee met de werking, alleen is er niet veel diepgang. Zo kregen de leerkrachten allemaal een lezing over wat herstelgericht werken is. Verder werden er geen opleidingen of vormingen gegeven. Veel theoretische kennis hebben de leerkrachten niet. In de praktijk werkt de herstelgerichte visie niet altijd even goed. Soms nemen de emoties van de leerkracht het over waardoor een leerling en leerkracht toch in een autoriteitscomplex verzeild geraken. Dit probeert men toch te vermijden. Hier wordt wel duidelijk over gecommuniceerd naar ouders en het team op school als het eens misloopt in de klas. Het team kan elkaar hierin ondersteunen. Dit is een belangrijke troef die de afgelopen jaren sterk gegroeid is in de school.

Naast leerkrachten zijn er ook wat vrijwilligers op school. Ze merken dat de vrijwilligers minder betrokken zijn bij de herstelgerichte visie.

1 Doelstellingen

We hebben ons verdiept in de vorige twee bachelorproeven en kijken hier met een kritische blik naar. Voorlopig zijn er al veel losse acties, maar we merken dat een samenhangend geheel ontbreekt in de school. Wij denken dat er een basis ontbreekt waarop de school kan steunen. Daarom willen we een stap terugzetten in het hele proces. Wij willen de basis installeren om zo verder te kunnen gaan. Aan de hand van deze doelstellingen willen we proberen om dit te bereiken. Als we deze doelstellingen halen denken we dat we van basisschool De Wijzer een herstelgerichte school kunnen maken.

1.1 Hoofddoel

De herstelgerichte visie wordt het uitgangsbord van de school die door alle betrokkenen wordt gesteund. We denken hierbij aan het gehele team, ouders en leerlingen. Tegen volgend schooljaar zouden we dit willen realiseren, aan de hand van duidelijke communicatie met alle betrokkenen. Op die manier zorgen we voor een rode draad van de werking op school.

1.2 Subdoelen

- Een duidelijke uitleg over de herstelgerichte visie zodat het voor iedereen te begrijpen is. Die visie willen we met iedereen op school delen zodat iedereen achter de visie staat. We focussen hier op de ouders en de leerkrachten.
  - Ze moeten de herstelgerichte visie begrijpen.
  - Ze moeten weten welke acties er zijn in de school.
  - Ze moeten weten welk effect de acties die gedaan worden hebben.
  - Ze moeten de motivatie weten van de keuze om herstelgericht te werken.

We splitsen het op in 2 verschillende doelgroepen. De leerkrachten en de ouders. De leerkrachten moeten diepgaandere informatie hebben om de ouders ook te kunnen informeren bij vragen.

- Door duidelijke communicatie over het herstelgericht en verbindend werken op school willen we het vertrouwen bij de ouders vergroten.
- We willen tools of methodieken creëren om de herstelgerichte visie te implementeren op school. Op die manier willen we alle belangrijke regels en afspraken communiceren. We willen een soort basis creëren waar iedereen op kan steunen. Dit werken we uit voor de leerkrachten.
  - Duidelijkheid en structuur creëren op vlak van afspraken op de speelplaats

- We zoeken naar bruikbare tools om kinderen en leerkrachten te helpen om conflicten op te lossen. Met als doel om te voorkomen dat de kinderen het probleem meenemen in de klas of naar huis. Dit aan de hand van probleemoplossend denken.
  - Rots en water
  - Stop 4-7
  - Herstelgerichte vragen
  - Geweldloze communicatie
- We willen leerkrachten bevragen/interviewen wat zij denken wat herstelgericht werken is en hoe zij daar tegenover staan.

1.3 Uitbreidingsdoelen

- We willen de leerlingen meer handvatten bieden om leerlingen hun sociale en communicatieve vaardigheden te verbeteren. Daardoor kunnen ze dingen leren loslaten. Bijvoorbeeld met een rots en water training
- Preventief inspelen om te voorkomen dat er conflicten zijn op school. Het algemeen leefklimaat op school bevorderen om het welbevinden van de leerlingen op de school te verbeteren.

2 Onderzoeksvragen

2.1 Centrale onderzoeksvraag:

Hoe maak je een school herstelgericht?

(Beschrijvende onderzoeksvraag)

2.2 Deelonderzoeksvragen:

- Wat zijn de uitgangspunten van een herstelgerichte school?
- In welke mate is de herstelgerichte werking al geïntegreerd in de school, bij de ouders en leerkrachten?
- Hoe is de kennis in verband met herstelgericht werken bij de leerkrachten op school?
- Hoe is de kennis en motivatie in verband met het herstelgericht werken zowel bij leerkrachten als bij de ouders of voogden van de leerlingen op school?
- Op welke momenten en welke manier is er communicatie met de ouders en door wie?
- Hoe kan je ouders meer betrekken bij de school? Hoe willen de ouders meer betrokken zijn?
- Hoe kunnen we het vertrouwen vergroten bij de ouders van de leerlingen op school?
- Hoe gaan de leerkrachten nu om met problemen en conflicten op school?
- Hoe kunnen we de interne communicatie verbeteren in het team op school?

2.3 Uitbreidingsonderzoeksvraag:

- Hoe kunnen we preventief inspelen om conflicten te voorkomen bij de leerlingen?

3 Literatuurstudie

3.1 Schoolinformatie

Vrije Basisschool De Wijzer is een katholieke school gelegen in Aarsele. In De Wijzer zitten ongeveer 215 leerlingen. Daarnaast heeft De Wijzer in Aarsele ook een afdeling in Kanegem waar ongeveer een 120-tal leerlingen naar school gaan. De Wijzer ligt centraal in het dorp Aarsele. Onze Bachelorproef zal zich focussen op de afdeling in Aarsele. De doelgroep waarmee wij aan de slag zullen gaan, zijn de leerkrachten van De Wijzer, de vrijwilligers van de school, de leerlingen en de ouders van de leerlingen (PoelbergOmmeland vzw, 2022).

3.1.1 Schoolvisie en pedagogisch project

De schoolvisie van de Vrije Basisschool De Wijzer wordt uitgewerkt aan de hand van vijf pijlers: de wegwijzer, de onderwijzer, de werkwijzer, de zorgwijzer en de samen wijzer.

3.1.1.1 Pijler één – wegwijzer: werken aan een schooleigen Christelijke identiteit

Het doel van Vrije Basisschool De Wijzer is om pedagogisch verantwoord onderwijs en kwaliteitsvolle opvoeding aan te bieden die geïnspireerd zijn door de evangelie en de katholieke traditie. Er is aandacht voor enerzijds de brede identiteit van de scholengemeenschap en anderzijds de expliciete doorwerking van de identiteit in de levensbeschouwelijke/religieuze vorming. De leerkrachten begeleiden de kinderen bij het vinden van een eigen levensovertuiging. De leerkrachten vertellen hierbij over het leven van Jezus (PoelbergOmmeland vzw, 2022).

“Katholiek” wil niet zeggen dat De Basisschool De Wijzer geschikt is voor enkel katholieke kinderen, maar dat het een katholieke insteek heeft die toegankelijk is voor alle kinderen. In hun opvoedingsproject gaat de school ervan uit dat ze kinderen kunnen meenemen van verschillende levensovertuigingen en andere levensvisies (PoelbergOmmeland vzw, 2022).

Daarnaast is De Wijzer een dialoogschool waarin ze de verrijking aan gaan door in dialoog te treden met andere levensvisies. Als dialoogschool plaatsen ze zich binnen hun christelijke geloofstraditie, maar sluiten ze zich daar niet in op. De christelijke geloofstraditie vormt het kader van waaruit met waardering naar andere overtuigingen wordt gekeken (PoelbergOmmeland vzw, 2022).

Uniciteit en verbondenheid zijn twee belangrijke begrippen voor de school. Dit wil zeggen dat ze als leraar kinderen opvoeden met respect voor hun eigen identiteit, maar ze tegelijk ook gericht zijn op het verantwoordelijk samenleven met anderen. De school werkt vanuit het perspectief van hoop en geduld. Aan dit perspectief past de herstelgerichte visie. Hierbij staat het opbouwen, onderhouden en herstellen van relaties centraal. Basisschool De Wijzer is ervan overtuigd om steeds positief met elkaar om te gaan in hun dagelijkse schoolwerking. Ze streven naar een warme en hechte schoolgemeenschap voor ieder kind (PoelbergOmmeland vzw, 2022).

3.1.1.2 Pijler twee – onderwijzer: werken aan een geïnterneerd onderwijsinhoudelijk aanbod

In de tweede pijler wordt er aandacht besteed aan de volgende 3 elementen:

- De harmonische ontwikkeling van de hele persoon
- De horizontale en verticale samenhang van de inhoud
- De integratie van het geleerde in de persoon van het kind

De harmonische ontwikkeling van de hele persoon

Hierin investeert de basisschool in de ontwikkeling van de verschillende competenties die de kinderen nodig hebben om efficiënt en goed te kunnen functioneren in de wereld rondom hen. De cultuurcomponenten zitten verpakt in de verschillende leergebieden (PoelbergOmmeland vzw, 2022).

Daarnaast streeft de basisschool De Wijzer naar een uitgebreid aanbod (PoelbergOmmeland vzw, 2022):

- Van kinderen die leren eigenaar zijn van hun eigen leven.
- Waar men getuigt van voldoende ambities en van het geloof in de ontwikkelingsmogelijkheden van ieder kind.
- Van het stimuleren van zelfstandigheid en de verantwoordelijkheidszin. Daarnaast biedt men ook een aanbod in het aanzetten tot het maken van weloverwogen keuzes.
- Van het nastreven van samenwerking en communicatie, ongeacht culturele of etnische verschillen tussen leerlingen.
- Van een bijdrage tot de ontwikkeling van kinderen die op een creatieve en positief-kritische manier kunnen participeren in de maatschappij rondom hen.

De horizontale en verticale samenhang van de inhoud

De Vlaamse overheid heeft voor het kleuteronderwijs ontwikkelingsdoelen uitgeschreven. Voor het lager onderwijs heeft de Vlaamse overheid eindtermen vastgesteld. Het verschil ligt in het feit dat de ontwikkelingsdoelen in het kleuteronderwijs, doelen zijn die aangeboden worden. Terwijl men in het lager onderwijs de eindtermen krijgt die ze op het einde van het jaar moeten bereikt hebben (PoelbergOmmeland vzw, 2022).

De integratie van het geleerde in de persoon van het kind

Vanuit de basisschool De Wijzer worden de leerlingen uitgenodigd om kennis op te doen, alsook deze kennis veelvuldig te gebruiken in dergelijke situaties (PoelbergOmmeland vzw, 2022).

3.1.1.3 Pijler drie – werkwijzer: werken aan een stimulerend opvoedingsklimaat en een doeltreffende didactische aanpak

In de basisschool De Wijzer wordt er gebruik gemaakt van een open en ontmoetende stijl bij hun aanpak. De school is er op die manier van overtuigd om een positief en veilig leerklimate te creëren voor hun leerlingen. Dit is voor de school een voorwaarde om tot goed leren te komen (PoelbergOmmeland vzw, 2022).

Met een ‘open’ stijl bedoelt De Wijzer dat het schoolteam ongedwongen naar de leerlingen kijkt en ze respect opbrengen voor de diversiteit tussen de leerlingen. Met een “ontmoetende” stijl wordt er vooral bedoeld dat het leren gekenmerkt wordt door in dialoog en communicatie te gaan met de leerlingen onderling, tussen het schoolteam en tussen de omringende wereld (PoelbergOmmeland vzw, 2022).

Vanuit de overtuiging van een positief en veilig leerklimate in een krachtige leeromgeving is het voor de basisschool De Wijzer een voorwaarde om tot goed leren te komen. Hierin willen ze een warm relationeel school- en klasklimate engageren. Het doel hiervan is dat elke leerling een positief zelfbeeld ontwikkelt en er geïnvesteerd wordt in de kwaliteit van interpersoonlijke relaties. Hierbij staan de begrippen vertrouwen, respect en zorg voor elkaar centraal. Op die manier kan de school uitgroeien tot een gemeenschap waarin verscheidenheid als een rijkdom wordt gezien en er voor elke leerling gelijke onderwijskansen worden nagestreefd (PoelbergOmmeland vzw, 2022).

De Wijzer biedt zoveel mogelijk veiligheid en houdt er rekening mee dat leren gekoppeld is aan vallen en opstaan. Daarnaast gelooft De Wijzer in de ontwikkelingskracht van ieder uniek kind, elk met hun eigen talenten en werkpunten (PoelbergOmmeland vzw, 2022).

Daarnaast investeert de school in de verdere ontwikkeling van onze pedagogische kennis en didactische expertise. Door als team samen te werken benutten we onze ‘teamkracht’ en kunnen we de uiteenlopende competenties van collega’s complementair inzetten. Dit omdat de basisschool er zich van bewust is dat de kinderen zich spiegelen aan het gedrag van het schoolteam (PoelbergOmmeland vzw, 2022).

3.1.1.4 Pijler vier – zorgwijzer: werken aan de ontplooiing van ieder kind, vanuit een brede zorg

Er is op de basisschool De Wijzer aandacht voor het zorgbeleid door kwaliteitsvol te werken aan de ontplooiing van ieder kind vanuit een brede zorg. Dit doen ze aan de hand van volgende zaken:

- Omgaan met verschillen tussen onze kinderen

Het onderwijs in De Wijzer is werkelijkheidsnabij en gericht op betekenisvol leren. Er is een rijke ondersteuning en interactie tussen de leraar en de leerlingen en tussen de leerlingen onderling. Als katholieke school heeft basisschool De Wijzer veel aandacht voor leerlingen die (groei)kansen dreigen te missen (PoelbergOmmeland vzw, 2022).

- Gelijke onderwijskansen creëren voor alle kinderen

Het schoolteam stippelt een gelijke-onderwijskansen-beleid uit om al hun leerlingen gericht te ondersteunen en een brug te slaan met hun thuismilieu. Dit alles geeft vorm in hun GOK-beleid (gelijke onderwijskansen beleid) en hun SES-acties (Sociaaleconomische status) (PoelbergOmmeland vzw, 2022).

- Aanpak afstemmen op de specifieke onderwijsbehoeften van alle kinderen

Door persoonsgebonden kenmerken hebben sommige leerlingen specifieke onderwijsbehoeften, waar de brede basiszorg niet voldoende is. In samenspraak met het zorgteam en/of CLB zullen leraren deze leerlingen stimuleren, compenseren, remediëren en differentiëren. Leerlingen met een beperking kunnen een aanpassing vragen. Het team weegt af welke aanpassingen haalbaar zijn (PoelbergOmmeland vzw, 2022).

3.1.1.5 Pijler vijf - samen wijzer: werken aan onze school als gemeenschap en organisatie

Als school vormt de basisschool De Wijzer een pedagogische gemeenschap waarin ze met velen samenwerken aan dezelfde kernopdracht namelijk, kinderen tot leren brengen en hen begeleiden in hun groeiproces van menswording (PoelbergOmmeland vzw, 2022).

Hiervoor zijn er negen acties waar de basisschool De Wijzer aan werkt en op inzet als gemeenschap en organisatie (PoelbergOmmeland vzw, 2022):

- De school laat zich voor de eigen werking inspireren door een duidelijke visie op haar opdracht. Hierbij ontstaat er bij de teamleden een sterke doelgerichtheid.
- De school streeft naar hoge betrokkenheid van de verschillende teamleden en naar een sterk leiderschap.
- De basisschool bepaalt zorgvuldig de verantwoordelijkheden van de personeelsleden.
- In De Wijzer is er de kans en de wil om samen te werken.

- Basisschool De Wijzer is in staat om met haar omgeving te communiceren en heeft een hoog responsief vermogen.
- De Wijzer heeft de capaciteit/ het vermogen om over haar werking te reflecteren. Ze zijn steeds bereid om de uitdaging aan te gaan om hun werking bij te sturen en hun aanbod verder te verrijken.
- Ze besteden de nodige zorg aan hun proces van vernieuwen.
- De school maakt werk van de professionalisering van het schoolteam.
- Bij alles wat de school organisatorisch/beleidsmatig onderneemt, moet dit een meerwaarde betekenen voor de vorming en het leren van de leerlingen en dit in brede zin.

In het vijfde puntje staat dat de school wil inzetten op een duidelijke communicatie met haar omgeving, maar in de praktijk hebben wij vernomen van de directeur van de basisschool De Wijzer dat er gebreken zijn in de communicatie met de schoolomgeving.

3.1.2 Herstel- en sanctioneringsbeleid

Basisschool De Wijzer is er zich bewust van dat kinderen fouten maken. Fouten maken is iets wat eigen is aan het groeiproces van elk kind. Kinderen leren uit de fouten die ze maken. Basisschool De Wijzer wil hierop inzetten door “dialogoog en herstel” alle kansen te geven. De school wil met de betrokken partijen overleggen, om op zoek te gaan naar een gepaste maatregel of een mogelijke oplossing. Op die manier kunnen kinderen mee de verantwoordelijkheid nemen om een oplossing te zoeken voor het conflict of om hun fout goed te maken (PoelbergOmmeland vzw, 2022).

Aangezien deze herstelgerichte visie al wat verwerkt is in hun schoolvisie, merken we na ons gesprek met de directeur dat niet alle ouders/ leerkrachten volledig mee zijn. Wij vermoeden dat we de schoolvisie moeten vertalen naar een concrete/ verstaanbare taal zodat de ouders/ leerkrachten hier meer inzicht verwerven over hoe de school hun herstel- en sanctioneringsbeleid wordt aangepakt.

3.1.2.1 Herstel

Vanuit de schoolcultuur van verbondenheid wil de school bij een conflict op de eerste plaats inzetten op herstel. Hiervoor nodigt de school de betrokkenen uit om na te denken over wat er is gebeurd en om hierover met elkaar in gesprek te gaan (PoelbergOmmeland vzw, 2022).

Een herstelgerichte maatregel kan zijn (PoelbergOmmeland vzw, 2022):

- Een herstelgesprek tussen de betrokkenen
- Een herstelcirkel op het niveau van de leerlingengroep (proactieve cirkel)
- Een bemiddelingsgesprek
- Een herstelgericht groepsoverleg (HERGO)

3.1.2.2 Begeleidende maatregelen

Deze maatregelen worden vooral gebruikt om een goede werking van de school met je kind te bevorderen. Wanneer het kind de werking van de school of het lesverloop hindert, doet de school beroep op de begeleidende maatregelen. De basisschool De Wijzer wil daarmee het kind helpen tot het gewenste gedrag te komen (PoelbergOmmeland vzw, 2022).

Een begeleidende maatregel kan zijn (PoelbergOmmeland vzw, 2022):

- Een gesprek met de zorgcoördinator
- Een time-out
- Naar de time-out ruimte gaan. Zo kan je kind even tot rust komen of nadenken over wat er is gebeurd. Achteraf wordt dat kort met je kind besproken.
- Een begeleidingsplan. Hierin leggen we samen met de ouder van het kind en het kind een aantal afspraken vast waarop het kind zich meer zal focussen. Het kind krijgt op die manier de kans om zelf afspraken voor te stellen waar het dan mee verantwoordelijk voor is. De afspraken uit het begeleidingsplan worden samen met het kind opgevolgd.

3.1.2.3 Ordemaatregelen

Met dezelfde reden als bij de begeleidende maatregelen kan de school ook gebruikmaken van de ordemaatregelen. Hierbij kan door elk personeelslid van de school een ordemaatregel gegeven worden. Tijdens een ordemaatregel blijft je kind op de school aanwezig. Tegen een ordemaatregel is er geen beroep mogelijk (PoelbergOmmeland vzw, 2022).

Ordemaatregelen kunnen zijn (PoelbergOmmeland vzw, 2022):

- Een verwittiging in de agenda
- Een strafwerk
- Een specifiek opdracht
- Een tijdelijke verwijdering uit de les met aanmelding bij de directeur

Naast het herstelbeleid dat de basisschool De Wijzer uitvoert aan de hand van herstelgerichte maatregelen, begeleidende maatregelen, en ordemaatregelen is er ook een sanctioneringsbeleid die tuchtmaatregelen niet uitsluit (PoelbergOmmeland vzw, 2022).

Maatregelen kunnen worden opgelegd door elk personeelslid van de school, terwijl een tuchtmaatregel enkel kan worden opgelegd door de directie en is enkel van toepassing voor de leerlingen van het lager onderwijs. Als we spreken van “directie” in deze context, dan gaat dit over de directeur of zijn afgevaardigde (PoelbergOmmeland vzw, 2022).

Zoals we al eerder aangaven kan het geven van een tuchtmaatregel niet worden uitgesloten in de basisschool De Wijzer. In bepaalde situaties wordt er bewust gekozen om een tuchtmaatregel op te leggen. Wanneer het kind de goede werking van de school ernstig verstoort of de veiligheid en integriteit van zichzelf, medeleerlingen, personeelsleden of anderen belemmert kan de directie een tuchtmaatregel nemen (PoelbergOmmeland vzw, 2022).

Een mogelijke tuchtmaatregel kan zijn (PoelbergOmmeland vzw, 2022):

- Een tijdelijk afsluiting van minimaal één schooldag en maximaal 15 opeenvolgende schooldagen.
- Een definitieve uitsluiting.

3.1.2.4 Preventie schorsing als bewarende maatregel

In uitzonderlijke gevallen kan de directie in het kader van een tuchtprocedure beslissen om het kind preventief te schorsen. Die bewarende maatregel dient om de leefregels te handhaven én om te kunnen nagaan of een tuchtsanctie al dan niet aangewezen wordt. De beslissing tot preventieve schorsing wordt schriftelijk en gemotiveerd aan het kind meegedeeld. De directie bevestigt die beslissing in de brief waarmee de tuchtprocedure wordt opgestart. De preventieve schorsing kan onmiddellijk ingaan en duurt normaal gezien niet langer dan vijf opeenvolgende schooldagen. Uitzonderlijk kan die periode éénmalig verlengd worden met opnieuw vijf opeenvolgende schooldagen, als door externe factoren het tuchtonderzoek niet binnen die eerste periode kan worden afgerond. Die beslissing wordt door de directie gemotiveerd (PoelbergOmmeland vzw, 2022).

3.1.2.5 Procedure tot tijdelijke en definitieve uitsluiting

Naast de preventieve schorsing als bewarende maatregel is er een procedure tot tijdelijke en definitieve uitsluiting. Bij het nemen van een beslissing tot tijdelijke of definitieve uitsluiting wordt de volgende procedure gevolgd (PoelbergOmmeland vzw, 2022):

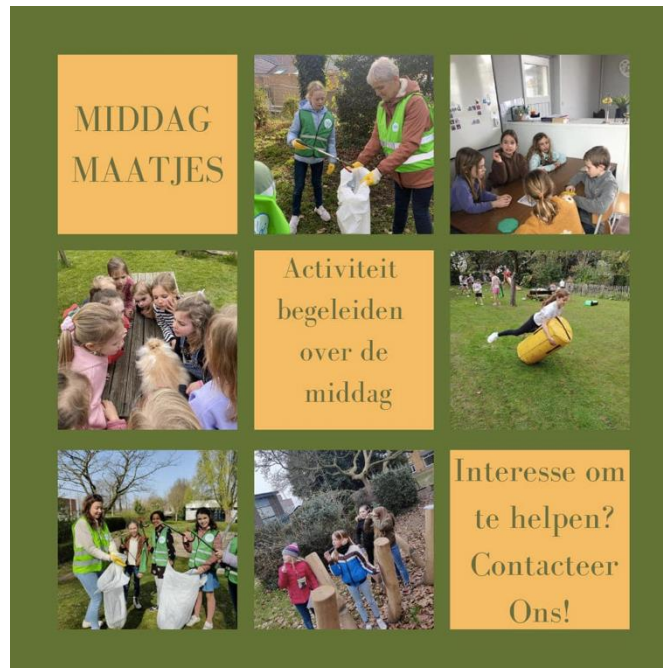
- De directie wint het advies van de klassenraad in en stelt een tuchtdossier samen. Bij een definitieve uitsluiting wordt de klassenraad uitgebreid met een vertegenwoordiger van het CLB die een adviserende stem heeft.
- Jij en je kind worden per aangetekende brief uitgenodigd voor een gesprek met de directie. Je kunt worden bijgestaan door een vertrouwenspersoon. Een personeelslid van de school of van het CLB kan bij een tuchtprocedure niet optreden als vertrouwenspersoon. Het gesprek zelf vindt ten vroegste plaats op de vierde dag na verzending van de brief.
- Voorafgaand aan het gesprek hebben jij, je kind en eventueel jullie vertrouwenspersoon het recht om het tuchtdossier, met inbegrip van het advies van de klassenraad, in te kijken.
- Na het gesprek brengt de directie jou binnen een termijn van vijf dagen met een aangetekende brief op de hoogte van zijn beslissing. In die brief staat een motivering van de beslissing en de ingangsdatum van de tuchtmaatregel. Bij een definitieve uitsluiting vermeldt de beslissing de beroepsmogelijkheden.

Bij een definitieve uitsluiting zoekt de basisschool De Wijzer in samenspraak met het CLB naar een nieuwe school (PoelbergOmmeland vzw, 2022).

3.1.3 Schoolactiviteiten

Basisschool De Wijzer biedt een breed aanbod aan middagsactiviteiten. Tijdens de middagpauze organiseren de leerkrachten en de mensen van de ouderraad sportactiviteiten, wandelingen, spelletjesmiddagen en echte denksporten. Daarnaast biedt de speelplaats van de basisschool De Wijzer enkele speelmogelijkheden voor groot en klein (PoelbergOmmeland vzw, 2022).

Figuur 1: Middagmaatjes

Noot. Overgenomen uit Facebook. door Vrije Basisschool de Wijzer Aarsele-Kanegem. 2023. Copyright 2023 door De Wijzer.

De caravan die je in de schooltuin kan terugvinden, is bedoeld om even te kunnen ontspannen van de drukte op de speelplaats. De schooltuin beschikt over een wilgenhut waar de mogelijkheid is om eens buiten les te volgen. Daarnaast zijn er ook dieren aanwezig zoals een konijn en kippen. En als het weer het toelaat kunnen de kinderen meehelpen met het planten/ onderhouden van een moestuintje in de schooltuin (PoelbergOmmeland vzw, 2022).

3.1.4 Organisatie van de school

3.1.4.1 Tijdsloten middageten

Doordat in de basisschool De Wijzer een groot aantal kinderen 's middags op school blijft eten, wordt er in Aarsele gewerkt met meerdere eetmomenten: eerst de kleuters, dan de lagere school leerlingen. Doordat er voldoende tijd is voor alle leerlingen om rustig het middagmaal te nuttigen, zijn er lange middagpauzes van 11.40u tot 13.10u (PoelbergOmmeland vzw, 2022).

De leerlingen tonen het nodige respect voor de mensen van de refter. Bij ongepast gedrag mogen de mensen van de refter de namen van de overtreders doorgeven aan de leerkracht die onmiddellijk een passende sanctie zal voorzien (PoelbergOmmeland vzw, 2022).

3.1.4.2 Schoolagenda

In de basisschool De Wijzer krijgt elke leerling in het begin van het schooljaar een schoolagenda. Deze agenda wordt vooral gebruikt als communicatiemiddel waarin heel wat zaken zullen worden meegedeeld. De school vraagt hierbij dus ook dat de ouders deze agenda regelmatig consulteren en in het weekend te ondertekenen (PoelbergOmmeland vzw, 2022).

Inhoudelijke communicatie in de agenda is vooral leerkrachtgebonden. De ene leerkracht zet hier meer informatie in dan een andere leerkracht. In het eerste jaar wordt er in de agenda veel geschreven, maar hoe verder in de schoolloopbaan hoe minder hierin wordt gecommuniceerd. De communicatie die men hier vooral in zet, zijn de praktische zaken die moeten gebeuren. Vanaf het derde leerjaar wordt de agenda gebruikt door de leerling zelf.

Als je als ouder wil communiceren naar de leerkracht wordt dit vooral gedaan via mail. In het vijfde en zesde leerjaar gebruiken de leerlingen geen schoolagenda meer. Deze leerlingen maken gebruik van Google Classroom waarin de leerlingen hun onlineagenda kunnen raadplegen. Conflicten bij leerlingen worden gecommuniceerd via een nota in de agenda. Bij de vijfdes en zesdes worden nota's genoteerd in Google Classroom, hun digitale agenda. Wanneer de leerkracht een nota noteert in de agenda, wordt het kind gestraft. Als men kijkt naar de herstelgerichte visie, is dit niet altijd de gepaste "straf" voor de leerling. Als er zich een incident voordoet op de school weten de ouders niet wat er precies gebeurd is. Hierbij willen de ouders hun kind dan beschermen en verdedigen.

3.1.4.3 Rapport

De vorderingen van de leerlingen in de basisschool De Wijzer wordt op regelmatig tijdstippen gerapporteerd. Er is een herfst-, krokus- en paasrapport. Voor het eerste leerjaar is er een startrapport eind september (PoelbergOmmeland vzw, 2022).

Er wordt op de basisschool De Wijzer veel belang gehecht aan: het gedrag, inzet, stiptheid, beleefdheid, netheid en orde. Met deze reden heeft de school een attituderapport ontwikkeld. Dit komt extra bij het puntenrapport. De bewegingsopvoeding heeft een apart item binnen het rapport (PoelbergOmmeland vzw, 2022).

3.1.5 Schoolstructuur

Binnen de school vindt men de directie, het secretariaat en de coördinator-directeur. De school beschikt over acht klassen waarin lesgegeven wordt aan de leerlingen. Binnen de kikkerklas en de zonnetjesklas zijn per klas twee leerkrachten aan het werk. Vervolgens hebben ze binnen de basisschool één eerstejaars klas van de lagere school met één leerkracht die er werkt (PoelbergOmmeland vzw, 2022).

In de klas van het tweede leerjaar A zijn er twee leerkrachten tewerkgesteld. Binnen de A-klas van het derde leerjaar zijn drie leerkrachten tewerkgesteld. In het vierde leerjaar van de A-klas zijn twee leerkrachten beschikbaar voor de leerlingen. De A-klas van het vijfde leerjaar heeft één leerkracht die de lessen geeft. Dit geldt ook voor de A-klas van het zesde leerjaar. Hierbij is er één leerkracht tewerkgesteld. Naast de verschillende klassen zijn er ook twee turnjuffen te werk binnen de basisschool, waarvan één voor de lagereschoolkinderen en één voor de kleuters. Daarnaast zijn er drie kinderverzorgsters aanwezig binnen de school. Vervolgens is er in de bovenbouw een zorgcoördinator te vinden alsook in de onderbouw. Tenslotte zijn er nog twee ambulante werknemers binnen de school tewerkgesteld (PoelbergOmmeland vzw, 2022).

In bijlage (zie bijlage nummer 1) kan je een formatie terugvinden i.v.m. de organisatie van de basisschool De Wijzer in Aarsele.

3.1.6 Samenwerkingsverbanden

Basisschool De Wijzer Aarsele – Kanegem is aangesloten bij vzw PoelbergOmmeland en valt onder de scholengemeenschap Basisonderwijs Regio Tielt. Daarnaast wordt er ook samengewerkt met het Vrije-CLB-Trikant (VCLB) en Lokaal Onderhandelingscomité (LOC). Het VCLB biedt gratis informatie/advies, hulp en begeleiding aan voor de leerlingen, ouders, en de school. Je kan bij het CLB ook terecht voor vragen die los staan van de school (PoelbergOmmeland vzw, 2022).

Directeur Luc Alvoet maakt deel uit van het Lokaal Onderhandelingscomité. Hierin onderhandelen het bestuur en de vertegenwoordigers van het personeel over alles wat met aangelegenheden van het personeel te maken heeft (PoelbergOmmeland vzw, 2022).

Daarnaast werkt de basisschool De Wijzer samen met de ondersteuningsnetwerk Zuid. Een ondersteuningsnetwerk is een samenwerking tussen scholen uit het gewoon onderwijs met scholen uit het buitengewoon onderwijs, samen met het CLB en de pedagogische begeleidingsdiensten. De ondersteuning is leerling-, leraar- en schoolteamgericht (PoelbergOmmeland vzw, 2022).

Basisschool De Wijzer werkt ook met een leerlingen-, school-, en ouderraad samen. In de leerlingenraad krijgen de vertegenwoordigers per klas de kans om toe te treden tot de leerlingenraad. De vertegenwoordigers komen één keer per trimester samen, met een leerkracht van Aarsele, een leerkracht van Kanegem en de directie en brengen verslag uit van de bijeenkomst (PoelbergOmmeland vzw, 2022).

De schoolraad wordt om de vier jaar opnieuw samengesteld. Ze bestaat uit vertegenwoordigers (PoelbergOmmeland vzw, 2022):

- Voor de ouders
- Voor het personeel
- Voor de lokale gemeenschap

De ouderraad is verplicht wanneer ten minste 10% van de ouders erom vraagt. De ouderraad maakt gebruik van informatierecht en adviesbevoegdheid ten aanzien van het schoolbestuur (PoelbergOmmeland vzw, 2022).

3.2 Leerplan ZILL

3.2.1 ZILL

Zill is het leerplan waarmee basisschool de Wijzer werkt. Het leerplan is een essentieel onderdeel voor onze literatuurstudie. Wij nemen de doelen die bereikt moeten worden door de leerlingen onder de loep. Dit doen we om een beter beeld te krijgen van welke acties wij kunnen koppelen aan de doelen die bereikt moeten worden door de leerlingen. Binnen het leerplan worden eindtermen opgesteld, deze moeten de leerlingen van het lager onderwijs behaald hebben om hun getuigschrift van het lager onderwijs te kunnen ontvangen. De school weerspiegelt hun visie in een aantal zaken die je ook in Zill kan terugvinden. Wij nemen het concept, de ontwikkelniveaus en de persoonsgebonden doelen binnen Zill onder de loep (Katholiek onderwijs Vlaanderen, 2018).

Zill staat voor 'Zin in leren! Zin in leven', dit is het leerplanconcept van de katholieke basisscholen in Vlaanderen. Binnen dit leerplanconcept zijn er verschillende doelen opgesteld die werken aan de harmonische ontwikkeling van de hele persoon. "Ze werken aan hoofd, hart en handen, dit betekent dat ze werken aan de ontwikkeling van kennis, vaardigheden, attitudes en inzicht." (Katholiek onderwijs Vlaanderen, 2018, krachtlijnen). Aan de hand van het leerplanconcept kan de leraar alle vaardigheden die een kind moet kunnen, aanreiken en kan hij de kinderen gericht begeleiden en ondersteunen (Katholiek onderwijs Vlaanderen, 2018).

Binnen het leerplan wordt er gewerkt aan persoonsgebonden en cultuurgebonden doelen. De persoonsgebonden doelen zetten in op competenties en de cultuurgebonden doelen zijn er om kennis te verwerven (Katholiek onderwijs Vlaanderen, 2018).

Hoewel de persoonsgebonden en cultuurgebonden doelen elkaar nodig hebben en voortdurend in interactie staan, kiezen wij ervoor om ons voor deze bachelorproef enkel te focussen op de persoonsgebonden doelen. Dit doen we omdat we met ons project zaken willen bereiken die gericht zijn op het ontwikkelen van de persoonlijkheid en attitudes van de kinderen en niet het verwerven van kennis. We nemen ook enkel de persoonsgebonden doelen op die het relevantst zijn voor ons project. (Katholiek onderwijs Vlaanderen, 2018).

3.2.2 Ontwikkelingsniveaus

Binnen Zill zijn er drie ontwikkelniveaus waaraan er gewerkt wordt.

“Het relationele niveau, hierbij staat de relatie met de andere centraal.” (Katholiek onderwijs Vlaanderen, 2018, krachtlijnen). Het kind vormt zich door met anderen om te gaan. “Het persoonlijke niveau, hierbij staat de verbondenheid met jezelf centraal.” (Katholiek onderwijs Vlaanderen, 2018, krachtlijnen). Het kind vormt zichzelf door verbondenheid en kennis van zichzelf. “Het sociale niveau, hierbij staat het samenleven als gemeenschap centraal.” (Katholiek onderwijs Vlaanderen, 2018, krachtlijnen). Het kind is deel van een groter geheel, een maatschappij. Binnen die maatschappij leert het om samen te leven met anderen (Katholiek onderwijs Vlaanderen, 2018).

3.2.3 Persoonsgebonden doelen

“De persoonsgebonden doelen hebben betrekking op de ontwikkeling van kennis, inzicht, vaardigheden en attitudes die een kind moet bereiken. Dit wordt bekeken vanuit de fysieke, psychische, sociale en spirituele basisbehoeften van een kind.” (Katholiek onderwijs Vlaanderen, 2018, krachtlijnen). Het doel van de persoonsgebonden ontwikkeling is om de kinderen zin te geven in leren en leven en hen wegwijs maken in leven en samenleven in onze maatschappij (Katholiek onderwijs Vlaanderen, 2018).

3.2.4 Ontwikkelvelden

Binnen de persoonsgebonden doelen zijn er vier ontwikkelvelden.

3.2.4.1 *De socio-emotionele ontwikkeling*

“Ik kan op een warme en communicatieve wijze in relatie treden met mezelf en anderen.” (Katholiek onderwijs Vlaanderen, 2018, krachtlijnen).

Dit ontwikkelveld speelt in op de basisbehoefte van de mens om te leven in verbondenheid. Er wordt hier ook gewerkt op de drie ontwikkelniveaus ik, wij en jij. Het doel van de socio-emotionele ontwikkeling is dat “kinderen met zichzelf, met elkaar en met de omringende mensen op een warme en communicatieve wijze in relatie kunnen treden.” (Katholiek onderwijs Vlaanderen, 2018, krachtlijnen).

Binnen dit thema zijn er vier ontwikkelthema's. Die vallen allemaal onder de noemer van de socio-emotionele ontwikkeling van het kind, maar ze focussen zich elk op een ander aspect (Katholiek onderwijs Vlaanderen, 2018). We bespreken hier drie elementen uit dit ontwikkelveld omdat ze nauw aansluiten bij onze bachelorproef. We laten hierbij het generieke doel rond seksueel bewustzijn weg. Dit heeft namelijk niets te maken met onze doelen voor onze bachelorproef. Binnen het herstelgericht werken leren de kinderen omgaan met relaties, hun behoeften en gevoelens en leren ze zich inleven in de anderen.

1. Relationale vaardigheden “Ik wil en kan met anderen samenleven, samenwerken en communiceren.” (Katholiek onderwijs Vlaanderen, 2018, krachtlijnen). De kernelementen uit dit onderdeel zijn samenleven, samenwerken en communiceren.
2. Omgaan met gevoelens en behoeften “Ik kan omgaan met gevoelens en behoeften van mezelf en anderen.” (Katholiek onderwijs Vlaanderen, 2018, krachtlijnen). De kernelementen uit dit onderdeel zijn de eigen gevoelens en behoeften kunnen uiten en het zich bewust zijn daarvan.
3. Inlevingsvermogen “Ik kan me inleven in anderen, in andere standpunten en situaties.” (Katholiek onderwijs Vlaanderen, 2018, krachtlijnen). De kernelementen uit dit onderdeel zijn, dat je in staat bent om je in te leven in anderen door betekenis te geven aan de communicatie en het gedrag van anderen.

3.2.4.2 De ontwikkeling van het innerlijk kompas

“In dialoog met de andere leer ik mezelf en waartoe ik word uitgenodigd kennen. Ik kan richting geven aan mijn leven. Ik reageer veerkrachtig.” (Katholiek onderwijs Vlaanderen, 2018, krachtlijnen).

Dit ontwikkelveld speelt in op identiteitsontwikkeling en leert je om betekenis te geven aan het leven van de mens. Het gaat om de authentieke waarden die iemand heeft, welke doelen je vooropstelt en welke interesses je hebt. De levensbeschouwelijke visie van de kinderen speelt hierbij ook een belangrijke rol (Katholiek onderwijs Vlaanderen, 2018).

Binnen dit thema zijn er opnieuw vier ontwikkelthema's. Die vallen allemaal onder de noemer van het innerlijk kompas van het kind, maar ze focussen zich elk op een ander aspect (Katholiek onderwijs Vlaanderen, 2018). We bespreken hier drie elementen uit dit ontwikkelveld omdat ze nauw aansluiten bij onze bachelorproef. Het generiek doel rond levensbeschouwelijke grondhouding laten we weg, dit sluit niet aan bij onze doelstellingen. Bij het herstelgericht werken geven de leerkrachten handvatten aan de leerlingen zodat ze ontdekken wie ze zijn, ze leren nadenken over wat waardevol is in het leven en leren ze weerbaar te worden.

1. Identiteit “Ik ontdek wie ik ben, waartoe ik word uitgenodigd en wie ik wil worden in een groter geheel. Ik durf en mag mezelf zijn.” (Katholiek onderwijs Vlaanderen, 2018, krachtlijnen). Het kernelement van dit onderdeel is het ontwikkelen van de eigen identiteit. Dit doen de kinderen op de 3 ontwikkelingsniveaus ik, wij en jij.
2. Waardengevoeligheid en normbesef “Ik ben gevoelig voor en kan nadenken over wat waardevol is voor mezelf, voor anderen en mijn omgeving. Ik handel gewetensvol.” (Katholiek onderwijs Vlaanderen, 2018, krachtlijnen). Het kernelement van dit onderdeel is dat kinderen kritisch leren nadenken over normen die zij als waardevol aanschouwen.
3. Veerkracht “Ik geloof in mijn ontwikkelingskracht en kan genieten. Ik ben op een passende manier weerbaar. Ik geloof dat ik ondanks tegenslag en ontmoediging steeds weer kan opstaan.” (Katholiek onderwijs Vlaanderen, 2018, krachtlijnen). Het kernelement van dit onderdeel is dat kinderen in staat moeten zijn om te blijven handelen in moeilijke situaties.

3.2.4.3 De ontwikkeling van initiatief en verantwoordelijkheid

“Ik neem verantwoordelijkheid op voor mezelf en voor anderen. Ik neem initiatief en kan vrij en zelfstandig functioneren. Ik ontwikkel kritische zin, kan dingen onderzoeken en ben creatief.” (Katholiek onderwijs Vlaanderen, 2018, krachtlijnen).

Dit ontwikkelveld speelt in op het durven nemen van initiatief en kunnen omgaan met vrijheid die gegeven wordt.

Binnen dit thema zijn er vijf ontwikkelthema's. Die vallen allemaal onder de noemer van het ontwikkelen van initiatief en verantwoordelijkheid, maar ze focussen zich elk op een ander aspect. Binnen dit thema is er slechts één ontwikkelthema die relevant is voor ons project namelijk het zelfregulerend vermogen. (Katholiek onderwijs Vlaanderen, 2018).

1. “Ik ervaar hoe ik mezelf kan aansturen. Ik kan zelfredzaam en efficiënt handelen en leren.” (Katholiek onderwijs Vlaanderen, 2018, krachtlijnen). Het kernelement van dit onderdeel is het functioneren op zowel zelfstandige als vrijwillige basis.

3.2.4.4 De ontwikkeling van motorische en zintuigelijke ontwikkeling

“Ik beschik over voldoende (psycho)motorische en zintuigelijke basisvaardigheden om zelfredzaam te functioneren.” (Katholiek onderwijs Vlaanderen, 2018, krachtlijnen).

Dit ontwikkelveld speelt in op de bewegingsmogelijkheden van de kinderen. Binnen dit thema zijn er vijf ontwikkelthema's. Die vallen allemaal onder de noemer van het ontwikkelen van motorische en zintuigelijke ontwikkeling, maar ze focussen zich elk op een ander aspect. Voor onze bachelorproef gaan we niet verder in op dit ontwikkelveld (Katholiek onderwijs Vlaanderen, 2018).

3.2.4.5 Besluit Zill

We focusten ons binnen Zill op de persoonsgebonden doelen. Binnen die doelen haalden we er de meest passende uit voor de probleemstelling van onze bachelorproef. De doelen die we kozen zijn voor de leerkrachten een handige tool om de leerlingen weerbaarder te maken. Dit is ook een van de doelen die we willen bereiken. Als de leerkrachten de persoonsgebonden doelen die hierboven toegelicht staan integreren in hun lessen, dan leren ze de kinderen om te werken aan empathie en het weerbaarder maken van de leerlingen.

3.3 Herstelgericht en verbindend werken

Naast de algemene informatie van de basisschool De Wijzer en het leerplan ZILL, willen wij ons focussen op wat herstelgericht en verbindend werken is.

“Herstelgericht werken poneert Ligand als een integrale aanpak, waarbij proactieve, preventie en curatie hand in hand gaan. Het opbouwen, onderhouden en herstellen van relaties staan centraal. Herstelgericht werken is geen doel op zich. Het is een taal die ons toelaat te communiceren over een professionele en persoonlijke houding en daarin gekoppelde good practices, die ons helpen om ‘onze’ doelen te realiseren.” (Ligand, 2014)

Herstelgericht werken kent zijn wortels in het herstelrecht. Herstelrecht vertrekt vanuit het slachtoffer, vanuit de aangerichte schade. Deze schade kan materieel of fysiek zijn en kan duiden op een vorm van emotionele of mentale geraaktheid. Het bepalen van die schade kan een belangrijk vertrekpunt zijn bij een incident. Dit kan dan een eerste stap zijn naar herstel (Beerten & Van Waterschoot, 2020).

We nemen dit stuk op in onze literatuurstudie omdat basisschool De Wijzer een herstelgerichte school wil worden. Allereerst willen we uitleggen wat herstelgericht en verbindend werken is. Als herstelgerichte school moet je een goede basis hebben en moet je weten wat herstelgericht en verbindend werken nu juist inhoudt. Dit misten we, als studenten, in de school. Zoals al eerder werd vermeld zijn er veel losse acties maar is er geen samenhangend geheel. Wij willen basisschool De Wijzer een goede basis geven, of zeg maar een rode draad, waar zij als school op kunnen steunen.

3.3.1 Herstelgerichte houding

Om herstelgericht te werken heb je vier hoekstenen. Deze kan je gebruiken om herstelgericht te werken.

1. Een eerlijk proces
Iedere betrokkene die meedoet aan het proces moet zijn/haar mening kunnen geven. Transparantie en iedereen aanmoedigen om te blijven reflecteren over de aanpak en het beleid is belangrijk (Beerten & van Waterschoot, 2020).
2. Communicatie op basis van gevoelens
Gedrag wordt altijd gekoppeld aan een gevoel. Dit gevoel kan zowel positief als negatief zijn. Door moeilijke gevoelens te bespreken, leert men om er positief mee om te gaan (Beerten & van Waterschoot, 2020).
3. Een verbindende houding op basis van het Social Discipline Window
In het volgende stukje zullen we het Social Discipline Window meer toelichten zodat het duidelijk is. Vaak heb je met moeilijke houdingen te maken, bijvoorbeeld agressie, maar wie herstelgericht wilt werken moet steeds letten op verbinding en herstel. Dit wordt later nog duidelijker als we het Social Discipline Window uitleggen (Beerten & van Waterschoot, 2020).

4. Herstelgerichte taal

Als laatst moet je ook letten op herstelgerichte taal. Herstelgerichte taal is niet gericht op wie, wat en waarom maar wel vanuit volgende pijlers. (Beerten & van Waterschoot, 2020).

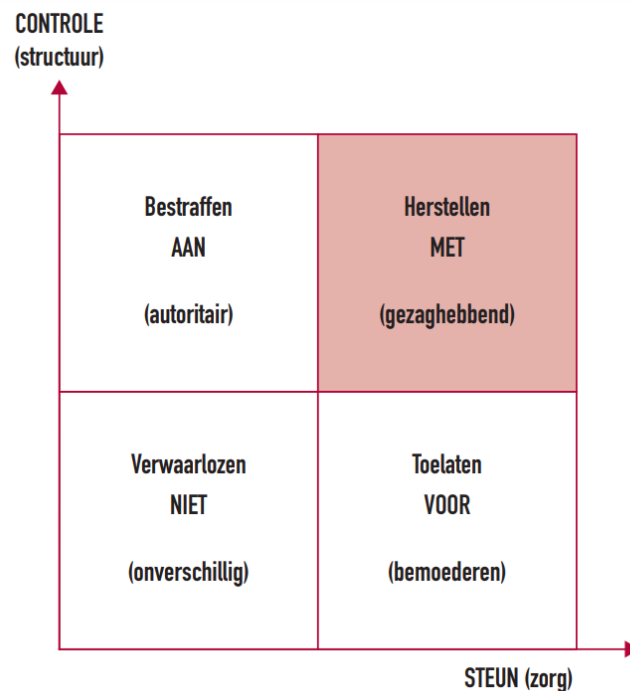
- Aan elke persoon die betrokken is wordt gevraagd: “Wat is er gebeurd en wat is jouw aandeel?”
- Het is belangrijk om te peilen naar gevoelens en gedachten: “Wat heb je gevoeld toen het gebeurde, wat voel je nu?”
- Er moet aandacht zijn voor de schade: “hoe ben jij geraakt door dit incident? Hoe is de ander geraakt? Wat was jouw verantwoordelijkheid in die schade?”
- Na de schade is er nood om dit te herstellen: “Wat heb je nodig om dit te verwerken? Wat heb je nodig om de relatie te herstellen?”
- Als laatst gaat men toekomstperspectief bieden: “Hoe kan het nu verder, hoe kunnen we dit voorkomen?”

3.3.2 Social Discipline Window

In onze probleemstelling las je dat er een rode draad mist doorheen de herstelgerichte aanpak van de school. Dit merkt basisschool De Wijzer in het herstelgericht en verbindend werken bij sommige leerkrachten. Leerkrachten kregen vorig jaar een toelichting van wat herstelgericht en verbindend werken is door de bachelorproefstudenten. Nu gaf onze opdrachtgever aan dat men toch merkt dat niet iedereen herstelgericht handelt. Aan de hand van het Social Discipline Window kan iemand zien of hij/zij herstelgericht handelt. Als je herstelgericht wilt handelen moet je vooral handelen vanuit het ‘with’ kader. Op onderstaande figuur is dit het roze vakje.

Het Social Discipline Window werd ontwikkeld door Ted Watchel en Paul McCold. In het Social Discipline Window wordt er een onderscheid gemaakt tussen vier (pedagogische) basishoudingen. Deze basishoudingen zijn geënt op de pijlers ‘structuur’ en ‘zorg’. Het Social Discipline Window kan dienen als hulpmiddel bij het reflecteren over ons handelen als begeleider, ouder, leidinggevende, ... (Deprez & Michiels, 2020).

Figuur 2: Social Discipline Window

Noot. Overgenomen uit Samen Wijs. Herstelgericht werken op school. door Barbier, Deprez, Michiels & Windels. 2014.

3.3.2.1 Bestraffend

Het 'tegen-kwadrant', is de bestraffende opvoedingsstijl. In deze kolom zijn de typische autoritaire opvoeders. Zij trekken de kaart van ondersteuning niet en kiezen voor een repressieve houding. Dit noemen we ook wel de 'oude autoritair'. Bij het 'tegen-kwadrant' is er een grote afstand tussen leerkracht en kind. Hier is er weinig luisterbereidheid, het lesgeven is een monoloog en bij grensoverschrijdend gedrag komt er onmiddellijk een straf. Deze straf heeft niet alleen betrekking op de houding van de leerling, maar situeert zich ook op het niveau van het leren. Leerlingen verkennen graag de grenzen en wanneer die overtreden worden, ontstaat al gauw escalatie, waarbij de overtreder wordt gestigmatiseerd. Een voorbeeld hiervan is dat het kind ongewenst gedrag stelt en je hem/haar meteen in de hoek plaatst (Beerten & Van Waterschoot, 2020).

3.3.2.2 Verwaarlozen

Het 'niet-kwadrant' toont een opvoedingsstijl van verwaarlozing die tot stand komt doordat zowel elke begrenzing als elke ondersteuning ontbreekt. In dit kwadrant vinden we leerkrachten die de moed opgeven en vervallen in onmacht. Hier beperken ze hun pedagogische taak tot lesgeven. Een leerkracht wiens aanpak zich in dit kwadrant situeert, vertoont een totaal gebrek aan collegialiteit. Een voorbeeld hiervan is dat een kind voetbal heeft als hobby, je toont als ouder geen enkele interesse en gaat nooit naar de trainingen kijken. Een voorbeeld hiervan is dat het kind weent als hij/zij iets niet mag en je telkens toch toegeeft en het kind zijn zin geeft (Beerten & Van Waterschoot, 2020).

3.3.2.3 Toelaten

Het 'voor-kwadrant' komt overeen met een permissieve opvoedingsstijl, bij deze opvoedingsstijl worden kinderen gepamperd. De leerkrachten zijn te aardig, te vriendelijk, te tolerant en stellen zo alles in het werk om het vel van de leerling te redden. Hier vallen leerkrachten die te sterk werken vanuit het hart en die inzetten op een goede relatie met de leerlingen in een valkuil. In dit kwadrant is er te veel begrip, te veel ondersteuning, waardoor leerkrachten vergeten dat er op een school ook leefregels bestaan die zorgen voor de veiligheid van iedereen. Hier neemt de leerkracht de verantwoordelijkheid van de leerling over. Dat leidt tot aangeleerde hulpeloosheid. Een voorbeeld hiervan is dat je de kinderen helpt om problemen op te lossen aan de hand van de herstelgerichte vragen (Beerten & Van Waterschoot, 2020).

3.3.2.4 Verbindend en herstellend

In het 'met-kwadrant' werkt de opvoeder vanuit een autoritatieve, verbindende en herstelgerichte opvoedingsstijl. In dit kwadrant streeft men naar het naleven van afspreken en anderzijds het aanbieden van structuur. Structuur biedt kinderen veiligheid en zekerheid. Anderzijds streeft een leerkracht ook naar maximale aanwezigheid, waakzame zorg en ondersteuning. In dit kwadrant werken leerlingen en leerkrachten aan de onderlinge verbinding, waardoor de motivatie van beiden versterkt wordt en waardoor escalaties vermeden kunnen worden. De leerkracht is ervan bewust dat hij/zij het gedrag van de ander niet kan controleren, maar wel zijn/haar reactie op dat gedrag. Bij conflict zal elke actie erop gericht zijn om de overtreder niet te stigmatiseren (Beerten & Van Waterschoot, 2020).

Iedere leerkracht op basisschool De Wijzer zou moeten reageren via het 'with-kader'. Als iedere leerkracht dit kader zou hanteren dan kunnen we spreken van een herstelgerichte school.

3.3.3 Fair process

Fair process gebeurt wanneer je ervoor zorgt dat iedereen zich gehoord voelt, en ervoor zorgt dat iedereen betrokken is. Het gebeurt als je duidelijke grenzen en consequenties opstelt en kan argumenteren waarom je bepaalde dingen doet. Fair process is een tool waarmee er rekening wordt gehouden met iedereen. Men moet er wel rekening mee houden, dat deze tool bestaat om een gesprek eerlijk te laten verlopen. Dit betekent echter niet dat er rekening kan gehouden worden met iedereen zijn mening om zo tot een besluit te komen. Het is belangrijk dat het gaat om de beste oplossing voor het probleem. Om zeker te zijn dat men voldoet aan alle eisen van fair process, bestaan er drie principes (Deprez & Michiels, 2020).

3.3.3.1 Engagement

Als men aan fair process wil doen, moet men nagaan dat iedereen gehoord wordt en betrokken is bij het nemen van de beslissingen. Om mensen te betrekken bij het nemen van beslissingen, kan men ervoor opteren om verschillende groepsvormende methoden te gebruiken zoals: een placemat, werken met een praatstok, ... Enkel op deze manier kan men zorgen voor een groep waarbij iedereen zich engageert en inbreng heeft (Deprez & Michiels, 2020).

3.3.3.2 *Explanation*

Als men tot een beslissing komt, is het belangrijk dat men ook kan staven waarom men tot deze beslissing is gekomen aan de hand van bewijzen. Op deze manier kan men aantonen dat men wel degelijk geluisterd heeft naar de mening van een ander. Het schept een band van vertrouwen als men deze stap correct toepast en zorgt tevens voor een onpartijdige manier van beslissingen nemen (Deprez & Michiels, 2020).

3.3.3.3 *Expectation clarity*

Helder communiceren is zeer belangrijk als men aan fair process wil doen. Het belang van je eigen grenzen stellen, het aangeven van wat je verwacht en welke consequenties je opstelt naargelang de beslissing zorgt voor een correcte manier van werken. Op deze manier komt men achteraf niet voor verassingen te staan en is er minder mogelijkheid tot discussie (Deprez & Michiels, 2020).

3.3.3.4 *Besluit*

Fair process integreren we in onze literatuurstudie omdat dit toch wel een belangrijk aspect is binnen het herstelgericht werken. Iedereen gelijk behandelen, geen vooroordeel hebben, iedereen zijn mening laten geven zorgt ervoor dat er vertrouwen is. Naast het vertrouwen creëer je een veilige omgeving waar kinderen zich kwetsbaar kunnen opstellen.

3.3.4 *Herstellend zijn op school*

In dit deeltje lichten we jullie toe hoe je herstellend kan zijn op school. Hier zullen we vooral toelichten welke houding een leerkracht kan aannemen in verschillende situaties. Het is ook goed om te weten dat er verschillende houdingen zijn.

Leerkrachten die voor het eerst met herstelgericht werken in aanmerking komen, drukken wel eens de vrees uit dat hen hiermee elke autoriteit wordt ontnomen. Men beschouwt herstel als verkeerdelijk een slappe, permissieve non-aanpak, waarbij leerlingen die zich misdragen hebben er met een gesprekje vanaf komen. Niets is minder waar, maar herstel moet wel goed gebeuren. Herstelgericht handelen is veel meer dan het inzetten van één of andere methodiek wanneer zich een conflict aandient. Herstel vertrekt vanuit een levensvisie, die verbonden is aan de basishouding. Een leerkracht is in eerste plaats begeleider van het leerproces van de leerling. De manier waarop een leraar inspeelt op wat er is gebeurd, de manier waarop de leerkracht reageert, bepaalt alles (Ligand, 2014).

3.3.4.1 Verbindende houding – gericht op de relatie

Als een leerkracht een herstelgerichte houding aanneemt, richt hij/zij zich op het opbouwen van relaties met de leerling, collega's, de ouders, ... Verbindend werken is werken aan wederzijds respect en biedt een antwoord. Leerlingen die geen wederzijds respect tonen zullen sneller geneigd zijn storend gedrag te stellen. Verbindend werken vraagt veel authenticiteit. Het vergt dan ook de moed om trouw te blijven aan je eigen persoonlijkheid en karakter. "Het resultaat van wederzijdse en respectvolle kwetsbaarheid is meer verbondenheid, vertrouwen en betrokkenheid" (Brown, 2012, p. 52). Dit is uiteraard makkelijker in een omgeving waar men zich voldoende veilig voelt (Ligand, 2014).

3.3.4.2 Reflecterende houding

Een herstelgerichte houding houdt in dat je je eigen handelen in vraag durft stellen. Jezelf in vraag stellen kan je doen aan de hand van herstelgerichte vragen. "Een reflecterende houding slaat op een aanhoudende, stelselmatige reflex die de leerkracht in staat stelt de verantwoordelijkheid voor wat fout loopt niet automatisch bij de leerlingen te leggen. De leerkracht durft uit de autoritaire positie te treden, zichzelf kwetsbaar op te stellen en eigen fouten te erkennen." (Ligand, 2014, p.80)

Het is vaak belangrijk dat je samen stil staat bij het verloop van de voorbije werkdag, de afgelopen week. Dit kan bijvoorbeeld na een moeilijke les dat je als leerkracht ventileert bij je collega's. Zo kan je samen constructieve strategieën bedenken om het de volgende keer anders en beter te doen (Ligand, 2014).

3.3.4.3 Waarderende houding

"Een waarderende houding is een houding die gericht is op wat goed is, wat goed loopt, waar enthousiasme voor is, op succeservaringen en waar mensen gemotiveerd worden. Het gaat dus over meer dan belonen of complimenten geven." (Ligand, 2014, p. 81) Het is belangrijk dat je aandacht besteedt aan hetgeen wat wel goed loopt en niet aan situaties die niet goed liepen, zo worden sterktes en krachten blootgelegd. Waarderend werken werkt preventief en kan ingezet worden bij conflicten (Ligand, 2014).

3.3.4.4 *Verantwoordelijkheid*

Verantwoordelijkheid en verbondenheid hangen nauw samen. “Vandaar dat een herstelgerichte school zich in onze definitie (onder meer) onderscheidt door het consequent appelleren van alle leden van de schoolgemeenschap tot het nemen van verantwoordelijkheid in het opvouwen, onderhouden en herstellen van relaties.” (Ligand, 2014, p.82).

Zelf verantwoordelijkheid nemen, kan zowel in proactieve als in reactieve zin. Hoe meer iemand betrokken is op school, hoe spontaner het handelen gaat. Men vindt verantwoordelijkheid opnemen belangrijk omdat men zo meebouwt aan de (school)gemeenschap. Je zal je dan meer verbonden voelen met het project van de school. Een herstelgerichte houding nodigt de andere uit om zelf verantwoordelijkheid te nemen. In een herstelgerichte school gaat men de jongeren opvoeden tot het zelf leren opnemen van hun verantwoordelijkheid. Ligt de klas er bijvoorbeeld rommelig bij, is er een conflict, komt de leerling vaak te laat... Neem als begeleider/leerkracht de verantwoordelijkheid door de leerling zelf op zoek te laten gaan naar oplossingen (Ligand, 2014).

3.3.4.5 *Vergevingsgezind*

“In een herstelgesprek kun je op feiten stoten die zo hard zijn dat slachtoffers in eerste instantie niet bereid zijn tot herstel. ‘Ik heb te veel meegemaakt. Dit ging te ver. Dit kan ik niet vergeven. Je mag veel van mij vragen, maar dit kan ik niet.’ Dergelijke uitspraken en gedachten komen recht uit het gekwetste hart, maar tegelijk zijn ze verstikkend. Ze gijzelen het slachtoffer dat voor een keuze komt te staan: de weg van wrok en haat of de piste van positiever heroriëntering en herstel. In het laatste geval maakt men zich vrij van negativiteit en herwint men de vrijheid. Vergeving is het ultieme geschenk dat iemand zichzelf kan geven.” (Bakx, 2011, p. 212).

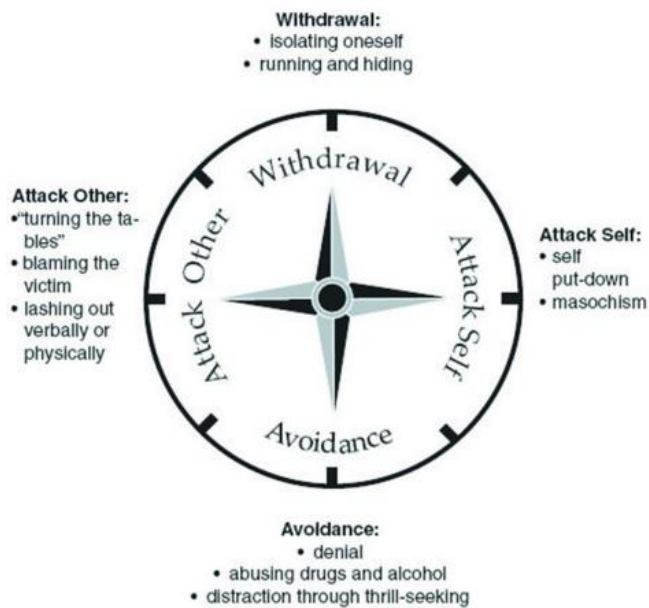
Leerkrachten in een herstelgerichte school gaan zich na het incident niet plaatsen in een slachtofferrol. Leerkrachten/begeleiders geloven dat kinderen kunnen leren uit hun fouten. Zij zijn dan ook bereid om hen nieuwe kansen te geven (Ligand, 2014).

3.3.5 *The Compass of Shame*

Naast het Social Discipline Window en Fair process is The Compass of Shame ook een belangrijk aspect binnen het herstelgericht werken. Als een kind zich schaamt kan het zicht terugtrekken, kan het kind bepaalde zaken gaan vermijden, kan het kind anderen aanvallen of zichzelf. Dit wordt later toegelicht. Het is belangrijk dat leerkrachten/begeleiders weten dat bepaald gedrag door schaamte kan berokken zijn.

The Compass of Shame richt zich op vier richtingen die aangeven hoe iemand zich gedraagt bij schaamte. Deze richtingen zijn:

Figuur 3: Compass of Shame

Noot. Overgenomen uit *The Restorative Practices Handbook for Teachers, Disciplinarians and Administrators*. door Costello, B., Watchel, J. & Watchel T. 2009.

- Terugtrekken
- Vermijden
- Anderen aanvallen
- Zichzelf aanvallen

Als mensen zich terugtrekken als gevolg van schaamte gaan ze zichzelf isoleren, weglopen of verbergen. Dit is de bovenste pool van het kompas. De tegenpool hiervan is vermijden, hierbij gaan mensen ontkennen, afleiding zoeken door een kick op te zoeken of gaan ze zich verliezen in drugs of alcohol. De linker pool geeft aan dat je anderen gaat aanvallen als je je schaamt. Men gaat het slachtoffer de schuld hierbij geven. De tegenpool hiervan is dat men zichzelf de schuld geeft (Deprez & Michiels, 2020).

3.3.6 Herstelgerichte methodieken

Alle herstelgerichte methodieken kunnen geplaatst worden op het continuüm proactieve-preventie-curatie. De bedoeling is om een probleem te voorkomen en/of een andere vorm van schade te herstellen. Cirkels in het algemeen dienen om elkaar te kunnen begrijpen en beluisteren. We zullen een verschil maken tussen proactieve cirkels en responsieve cirkels. Proactieve cirkels kunnen zich zowel richten op het verbeteren van het leefklimaat als op het bespreken van aanpakken van een bepaalde taak. Kort gezegd focust men bij proactieve cirkels op het welzijn. Responsieve cirkels focussen op een specifiek probleem/conflict en kunnen zowel preventief als curatief van aard zijn (Deprez & Michiels, 2020).

3.3.6.1 Proactieve cirkels

3.3.6.1.1 Cirkels gericht op het leefklimaat

De proactieve cirkel is geschikt in het creëren van een warm en veilig leef- en leerklimate en het ontwikkelen van een groepsgevoel. Een proactieve cirkel biedt structuur aan. Zo kan men opteren om een simpele check-in of check-out te doen. Elke (proactieve) cirkel vertrekt logischerwijs vanuit een cirkelopstelling. Zo kunnen alle deelnemers oogcontact met elkaar maken en voelt niemand zich buitengesloten. Een moderator, in dit opzicht zou dit de leerkracht zijn, leidt het gesprek. Hij/zij zet bij het begin van het cirkelgesprek de gepaste toon en stelt vervolgens een openingsvraag. De deelnemers/leerlingen krijgen om de beurt (dit kan aan de hand van een praatstok) de kans om op de vraag te antwoorden. Iedereen krijgt evenveel zeggenschap want gelijkwaardigheid staat centraal. Door systematisch een proactieve cirkel in te plannen maximaliseert men het effect (Deprez & Michiels, 2020).

3.3.6.1.2 Taakgerichte cirkel

De taakgerichte cirkel is een proactieve cirkel met een algemeen preventieve insteek. Het doel van een taakgerichte cirkel is het voorkomen van problemen door een gesprek te voeren rond thema's die het welbevinden van alle groepsleden bevorderen. Het gaat hier meer over regels en afspraken en de focus blijft wel welzijn. Hier zal men op een positieve manier het probleem aanpakken (Deprez & Michiels, 2020).

3.3.6.1.3 Normencirkel

Dat in bepaalde groepen nood is aan een vaststaand, regulerend kader dat de veiligheid en integriteit van de groepsleden waarborgt, spreekt voor zich. Maar naast deze niet-onderhandelbare regels, is er nood aan meer flexibiliteit. Hier onder verstaan we flexibele afspraken die inspelen op de dynamiek en de noden van de groep. Bij een normencirkel geeft men de groepsleden inspraak bij het bepalen van fluctuerende groepsnormen en vertrekt men van de vraag wat voor elk van de deelnemers belangrijk is om zich goed te kunnen voelen (Deprez & Michiels, 2020).

3.3.6.2 Responsieve cirkels

Responsieve cirkels focussen zich op een probleem. Dit kan op twee manieren. Enerzijds een cirkel op het niveau van specifieke preventie en anderzijds zijn er cirkels die heel concreet gericht zijn op het herstellen van de schade naar aanleiding van een conflict. De cirkels op het niveau van specifieke preventie vinden plaats naar aanleiding van spanningen, kleine frustraties, roddels, ... (Deprez & Michiels, 2020).

3.3.6.2.1 Koffietascirkel

Deze cirkel is een oplossingsgericht gesprek waarbij alle deelnemers in eerste plaats hun betrokkenheid, aandeel en gevoel omtrent een bestaande frustratie benoemen, om zo vervolgens op zoek te gaan naar een oplossing. Er wordt eerst en vooral een gespreksleider (moderator) aangesteld, hij/zij zal deze cirkel leiden. Dat wil dus zeggen dat hij/zij ervoor zorgt dat elke deelnemer het woord krijgt. Wanneer het voor iedereen duidelijk is waarover deze cirkel zal gaan, krijgt iedereen de kans om te vertellen wat zijn of haar aandeel is in dit probleem. Na het beluisteren van iedereens beleving gaat de groep op zoek naar oplossingen. De moderator rondt deze cirkel af door te vragen aan de deelnemers wat hij/zij zal doen om het probleem in de toekomst te vermijden (Deprez & Michiels, 2020).

3.3.6.2.2 Herstelcirkels

Het is om het even welke herstelcirkel trouw blijft aan dezelfde principes van herstelgericht werken. Bij herstelcirkels betekent het in eerste plaats dat deze cirkels zich richten op de geleden materiële, emotionele of zelf existentiële schade om zo de relatie te herstellen. Herstelcirkels zijn interactief en verbindend. Alle betrokkenen bij een incident nemen deel aan het proces en gaan samen op zoek naar een gepaste oplossing. Het is niet de bedoeling dat één persoon een monoloog voert en dat andere deelnemers zitten te luisteren. Het is de bedoeling dat de moderator een evenwicht zoekt tussen de verschillende deelnemers zodat iedere deelnemer de kans krijgt om zaken aan te brengen. Iedereen neemt zijn/haar verantwoordelijkheid bij het deelnemen aan een herstelcirkel. Herstel bevat een rechtvaardigheidsaspect. Dit wil zeggen dat er geen plaats is voor excuses of het maken van niet-gedragen afspraken. Een moderator weet wat te doorprikken en durft doorvragen. De moderator oordeelt zelf niet (Deprez & Michiels, 2020).

3.3.6.2.3 Impromptu Herstelcirkels

Een impromptu herstelgesprek is een onvoorbereid en ongepland herstelgesprek tussen twee of meer partijen. Het kan plaatsvinden meteen na de gebeurtenis. Voor leerkrachten op de speelplaats is dit een herstelgesprek dat veel gebruikt zou kunnen worden. Er gebeuren wel eens conflicten op de speelplaats tussen leerlingen. Je moet wel rekening houden met de ernst van de schade. Bij ernstige conflicten is een gewoon herstelgesprek beter van pas. De leerkracht of de toezichter kan een impromptu herstelgesprek voeren met doel om een oplossing te zoeken. Er bestaat een proces dat de leerkrachten in hun gedachten kunnen overlopen. (Beerten & Van Waterschoot, 2020).

1. De leerlingen laten afkoelen
2. Alle betrokkenen uitnodigen voor een herstelgesprek
3. De leerkracht modereert het gesprek
4. De herstelvragen overlopen

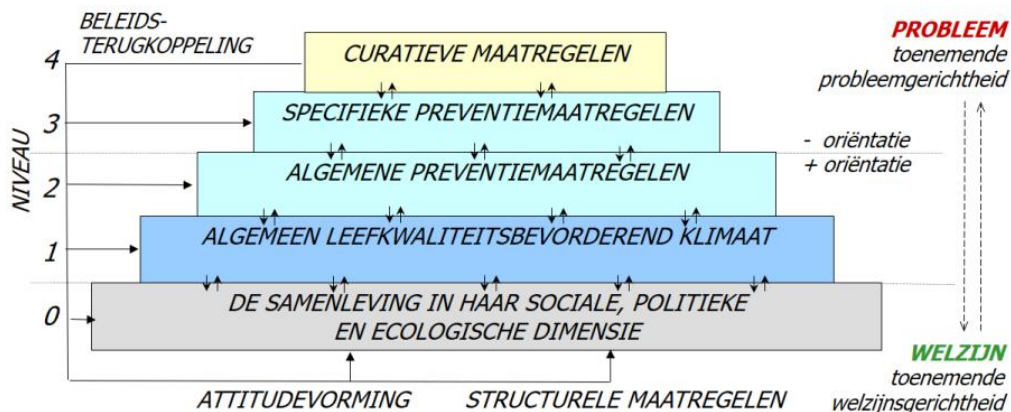
3.3.6.2.4 HERGO of herstelgericht groepsoverleg

Een HERGO (herstelgericht groepsoverleg) is een specifieke vorm van de herstelcirkel die enkel wordt ingezet bij ernstige conflicten. Dit cirkelgesprek is formeler en het verloop is meer gestructureerd. Gezien de ernst van het conflict kunnen zowel dader als slachtoffer een of meerdere steunfiguren uitnodigen (bijvoorbeeld: een vriend/vriendin, ouder, leerkracht, ...). Bij een HERGO zal de moderator met alle betrokkenen een assessment afnemen. Het is belangrijk dat er een evenwicht is tussen beide kanten. In een assessment geeft de betrokkene aan dat hij/zij zijn/haar verantwoordelijk neemt om mee te doen aan een HERGO (Deprez & Michiels, 2020; Declerck, 2020).

3.3.7 Preventiepiramide

De preventiepiramide is een wetenschappelijk instrument. Het toont hoe een school tal van acties kan ondernemen met telkens een verschillende insteek. In de piramide plaatst met een probleemgerichte preventie om een breder perspectief van het algemene welbevinden te creëren. De piramide bestaat uit vijf niveaus (Deprez & Michiels, 2020).

Figuur 4: De preventiepiramide

Noot. Overgenomen uit De Coronacrisis en de preventiepiramide: een herstelgericht perspectief. Door Deklerck J. 2020.

Het eerste niveau tot en met het vierde niveau zijn actieniveaus voor een preventiebeleid:

- Niveau nul: de samenleving in haar sociale, politieke en ecologische dimensie
- Niveau één: algemeen leefkwaliteitsbevorderend klimaat
- Niveau twee: algemene preventie maatregelen
- Niveau drie: specifieke preventie maatregelen
- Niveau vier: curatieve maatregelen

De preventiepiramide verzamelt verschillende mogelijke maatregelen. De piramide legt vooral de nadruk op probleemgerichte maatregelen, dit door zich te focussen op welzijnsgerichte niveaus één en twee. Daarnaast oriënteert de preventiepiramide zich naar het algemeen welbevinden en de opbouw van niveau één tot vier (Deklerck, 2011).

3.3.7.1 Niveau 0: de samenleving in haar sociale, politieke en ecologische dimensie

Niveau nul staat voor de bredere samenleving in haar sociale, politieke en ecologische dimensie. Het gaat hier vooral over het werk van bestuurders, bredere overlegorganen, politiek overleg en koepelorganisaties (Deklerck, 2011).

3.3.7.2 Niveau 1: algemeen leefkwaliteitsbevorderend klimaat

Op niveau één worden er maatregelen uitgewerkt die het welbevinden en de goede sfeer ten goede komen. In dit niveau zet men zich vooral in op het positief bevorderen van individueel en collectief welzijn. Kortweg gaat dit over het bevorderen van het leefklimaat (Deklerck, 2011).

3.3.7.3 Niveau 2: algemene preventiemaatregelen

Niveau twee richt zich op algemene preventiemaatregelen. Op dit niveau geeft men de betrokkenen meer draagkracht en stimuleren ze hen tot positief gedrag. Er wordt op niveau twee bewust gekozen om in te spelen op beschermende factoren. Dit heeft als doel om in te grijpen bij problemen, ze voorkomen en ze te begrenzen. Dit kan men doen door het probleem te ontmantelen en er welzijnsgericht een antwoord op te formuleren (Deklerck, 2011).

3.3.7.4 Niveau 3: specifieke preventiemaatregelen

In dit niveau gaat het over het voorkomen van specifieke problemen. Het is belangrijk om te focussen op het probleem en niet op de persoon/groep. Hier staat het probleem centraal (Deklerck, 2011).

3.3.7.5 Niveau 4: curatieve maatregelen

Op dit niveau zoeken we naar een manier om het probleem stop te zetten. Hier heeft de finaliteit van de leefkwaliteit van de samenleving een grote betekenis. Op dit curatief niveau is de graad van probleemgericht oplossen het grootst. Op dit niveau wil men aan curatie doen en denkt men niet (onmiddellijk) aan preventie. Hier gaat het om het slechte zo goed mogelijk te herstellen en te bespreken en hieruit lessen te leren voor de toekomst (Deklerck, 2011).

3.4 Herstelgericht en verbindende visie in andere scholen

Om na te gaan hoe enkele andere scholen herstelgericht werken, gingen we op zoek naar relevante informatie over de leefschool, de vreedzame school, de secundaire Freinetschool 'vier en de Damiaanschool. Door te kijken hoe andere scholen herstelgericht te werk gaan, kunnen we ideeën opdoen om toe te passen in basisschool de Wijzer.

3.4.1 Leefschool

Bij het bekijken van scholen die inzetten op herstelgericht en verbindend werken en sterke ouderparticipatie komen we onder andere terecht bij de leefschool. De leefschool is een vorm van methodeonderwijs waar sterk ingezet wordt op ervaringsgerichte methodes. Het is een plaats waar de gehele schoolcontext inspraak heeft in de afspraken die samen een veilige en leerrijke omgeving creëren. Kinderen leren aan de hand van verschillende tools en methodieken terwijl ze ook oog hebben voor sociale vaardigheden (Gielkens, 2019; LS De Sterappel, 2019).

De leefschool is een plaats waar kinderen zichzelf moeten en kunnen zijn. De kinderen krijgen actief de kans om betrokken te worden met alles wat rondom hen gebeurt op school. Zo hebben ze inspraak in de afspraken die worden gemaakt op school, dit gebeurt samen met de begeleiders en de ouders. Doordat de kinderen inspraak hebben leren ze verantwoordelijkheid te nemen voor de daden die ze stellen waardoor de afspraak overtreden werd. Dit doen ze ook in de klaspraktijk over eigen keuzes en werk. Daarboven leren de kinderen hun keuze verantwoorden en inschatten of hun keuze goed of verkeerd was. De kinderen leren zo hun eigen mogelijkheden inschatten en kennen op die manier hun eigen sterktes en zwaktes. Op die manier wil de school een evenwichtige zelfkennis doen groeien. Hierna komt ook een zelfevaluatie om op die manier te proberen zichzelf juist in te schatten.

Afspraken die worden gemaakt kunnen aangepast worden als de kinderen of de school aanvoelt dat deze niet werken. Deze aanpassingen worden in groep besproken. Ze leren de kinderen omgaan met positieve en negatieve kritiek aanvaarden en hoe ze deze kunnen verwerken. Hierbij houden ze er rekening mee dat de persoon niet wordt geëvalueerd of besproken maar de handeling die hij/zij heeft gesteld. De omstandigheden waarin de handeling gebeurd is spelen ook een belangrijke rol aangezien deze context geeft aan de situatie. Een methode die de school gebruikt is de axenroos. Deze roos is gevuld met dieren die typische gedragingen stellen waarin kinderen zichzelf kunnen herkennen. Kinderen kunnen aan de hand van deze roos letten op hun eigen gedrag en conflict oplossend denken. Zo leren de kinderen een actieve luisterhouding aan te nemen terwijl ze in hun achterhoofd houden dat luisteren niet gelijk staat aan gelijk geven (Gielkens, 2019; LS De Sterappel, 2019).

Ouderparticipatie speelt een grote rol in de leefschool. De ouders zijn welkom in kringgesprekken, hebben inbreng in de afspraken, hun inbreng en medewerking wordt verwacht tijdens verschillende activiteiten binnen en buiten de schooluren. Zo valt of staat het schoolfeest door ouderparticipatie. De leefschool pakt uit met hun werking en ziet een positieve tendens in de aanmeldingen van jonge ouders. Zo is er een voorbeeld van een reactie van een moeder die de website van de school had gelezen en positief beïnvloed werd door de dingen die ze had gelezen. Alsook was ze aangetrokken bij het zien van de schoolomgeving.

Daarnaast komt er veel positieve feedback van ouders op het feit dat de school niet enkel kennisgericht werkt, maar zich ook toespitst op de vaardigheden die aangeleerd worden zoals kritisch naar zichzelf en anderen durven kijken (Gielkens, 2019; LS De Sterappel, 2019).

3.4.2 De vreedzame school

Bij het bekijken van andere scholen die sterk inzetten op herstelgericht en verbindend werken en ouderparticipatie valt ons oog op 'De Vreedzame school'. "De Vreedzame School is een programma voor sociale competentie en democratisch burgerschap. Het beschouwt de klas en de school als een leefgemeenschap, waarin alle kinderen zich gehoord en gezien voelen, een stem krijgen, en waarin kinderen leren wat het betekent om een 'democratisch burger' te zijn" (Stichting Vreedzaam, 2022, Wat is de vreedzame school).

"Op het niveau van de leerlingen" (Pauw, 2017, p. 7):

1. Met dit programma kunnen leerlingen op een democratische manier met elkaar beslissingen nemen zoals: leren de eigen mening te verwoorden en te onderbouwen met argumenten, zich te verplaatsen in de mening van anderen, compromissen sluiten en kritisch denken.
2. Conflicten constructief oplossen zoals: kennis over conflicthantering, inzicht in de eigen stijl van conflictoplossing, kennis van en vaardigheid in mediatie/conflictbemiddeling.
3. Verantwoordelijkheid nemen voor elkaar en voor de gemeenschap zoals: een zorgzame houding tegenover anderen, initiatieven nemen, participatie en gemeenschapszin.
4. Een open houding aannemen tegenover verschillen tussen mensen zoals: tolerantie, onderscheid vooroordeel en oordeel, kennis andere culturen en levensbeschouwingen.
5. Weten volgens welke principes onze democratische samenleving is ingericht zoals: kennis over democratische instituties, spelregels en principes."

Basiscurriculum bestaat uit 6 blokken:

Blok één: We horen bij elkaar. De eerste twee weken van het schooljaar is er elke dag één les (in totaal dus tien). In die lessen wordt de basis gevormd voor het hoofddoel verantwoordelijkheid van de gemeenschap. Hierin maken ze zowel klasafspraken als klas overstijgende afspraken. Ze stimuleren het groepsgevoel door coöperatieve werkvormen (Pauw, 2017).

Blok twee: We lossen conflicten zelf op. Het is een lessenspakket van zes lessen waarin conflicthantering centraal staat. Ze leren verschillende begrippen zoals win-winsituaties en conflict kennen. Ze worden bewust van de manieren waarop ze een conflict kunnen benaderen of hoe erop te reageren. Dit doen ze aan de hand van rollenspellen. Ze krijgen ook een eenvoudig 4-stappenplan aangereikt (PRAAT HET UIT: stap 1: stop, ik kalmeer. Stap 2: ik zet mijn gele pet op, ik zeg wat ik voel en wil en luister naar wat de ander voelt en wil. Stap 3: we zoeken naar een win-winsituatie. Stap 4: we geven elkaar een hand en we voeren de oplossing uit) (Pauw, 2017).

Blok drie: We hebben oor voor elkaar. De focus ligt op communicatie met elkaar. Ze leren dat ze een eigen mening mogen hebben en hoe ze die moeten staven, terwijl ze ook leren dat er meningsverschillen kunnen zijn en hoe ze hiermee om kunnen gaan. Ze leren de impact die een misverstand kan hebben en hoe deze kan leiden tot een conflict. In dit blokje staan casussen en rollenspellen centraal waarna er altijd reflectie volgt (Pauw, 2017).

Blok vier: We hebben hart voor elkaar. Omgaan met gevoelens staat centraal in dit blokje. Leerlingen leren hun eigen gevoelens herkennen en benoemen. De leerlingen staan veel stil bij het benoemen van hun gevoelens. Aan de hand van een boosheidthermometer geven ze aan hoe boos/kwaad ze zijn en leren welke hulpmiddelen ze kunnen inzetten om zichzelf te kalmeren. Langs de andere kant leren de kinderen het woord empathie kennen (zich kunnen inleven in de gevoelens van de anderen). Leerlingen bespreken hun gevoelens aan de hand van verschillende 'routines' zoals, een gevoelskoker doorheen de dag en een gevoelsboekje die ze thuis mogen invullen en daarover vertellen in de klas (Pauw, 2017).

Blok vijf: We dragen allemaal een steentje bij. Hier staat mediatie centraal. Kinderen worden een stappenplan aangereikt (1. Introductie, 2. Luisteren, 3. Zoeken naar oplossingen, 4. Vinden van oplossingen) en oefenen dit in aan de hand van rollenspellen. In de jaren die volgen staat participatie van de leerlingen centraal. Hierbij gaan ze de kennis gebruiken om bij te dragen aan de gemeenschap aan de hand van acties voor anderen binnen of buiten de schoolomgeving (Pauw, 2017).

Blok zes: We zijn allemaal anders. Openstaan voor verschillen staat in dit blokje centraal. Kinderen gaan verschillen zoeken in verschillende contexten (klas, familie, school, etc.). Onderzoekend leren wordt hier als methodiek gebruikt. Kinderen gaan op zoek naar verschillen en ontwikkelen zo vragen waar ze een antwoord op willen vinden. Dit doen ze aan de hand van een onderzoek die verschillende vormen kan aannemen zoals een interview. Op het einde presenteren ze wat ze gevonden hebben aan hun klasgenoten (Pauw, 2017).

Naast de leerlingen is er ook ouderparticipatie. Ouders betrekken bij het schoolgebeuren moet op een passende manier die aanleunt bij de visie van de school. In deze school wordt een ouderavond georganiseerd waarin de ouders informatie krijgen over de werking en ook actief deelnemen aan een les. Zo ondervinden de ouders wat het programma inhoudt. Andere werkwijzen zijn een ouderraad, ouderworkshops, nieuwsbrieven, etc (Pauw, 2017).

3.4.3 Secundaire Freinetschool 't Vier

Enkele jaren geleden werd de secundaire Freinet school opgericht door een groep ouders. De naam 't Vier staat voor vuur in het West-Vlaams accent. Ze willen een warme, vurige school zijn. De school geeft iedereen de kans om inspraak te hebben. Niet enkel de leerlingen en leerkrachten, maar ook de ouders worden bij de school betrokken elk naar eigen aanvoelen en mogelijkheden. De ouders kunnen bijvoorbeeld een atelier begeleiden of lid worden van het vestigingsbestuur (RHIZO, 2023).

De Wijzer is een basisschool en geen secundaire school zoals de Freinetschool 't Vier. We willen een kijkje nemen binnen de visie en de werking van andere herstelgerichte scholen. Veel scholen kunnen een inspiratie zijn voor andere scholen. We kunnen bijvoorbeeld nagaan welke methodieken aanwezig zijn en zo ideeën verwerven voor basisschool De Wijzer. Uiteraard zullen we deze methodieken moeten aanpassen aangezien we voor onze bachelorproef werken in een basisschool met kinderen tussen de 2,5 jaar en 12 jaar.

De school zet in op verbinding en wordt geïnspireerd door de visie van het herstelgericht werken. Ze verwachten dat iedereen zijn/haar verantwoordelijkheid neemt en deze bijdraagt aan de school. Zowel de leerlingen, de teamleden, de ouders als externen. Gelijkwaardigheid, overleg en inspraak vindt de school dan ook vanzelfsprekend (RHIZO, 2023).

Iedere dag wordt er gestart met een cirkel (ronde). Hier komen thema's zoals actualiteit, planning van de dag, ervaringen... aan bod. Er wordt ook plaats gemaakt voor beweging. In de tweede en derde graad starten ze soms eerst met een uur zelfstandige werktijd, waarna ze een ronde invoeren. Gedurende de zelfstandige werktijd werken de leerlingen aan oefeningen die ze hebben geleerd uit de instructievakken. Hierbij worden ze begeleid. Eenmaal voltooid kunnen ze aan andere vakken werken. Iedere leerling krijgt een trajectbegeleider toevertrouwd die hij/zij twee jaar lang opvolgt. Daar werken ze aan competenties zoals plannen en studeren, sociale en emotionele vaardigheden... De begeleider stelt zich verantwoordelijk voor het individuele traject van de leerling en is ook de contactpersoon met de ouders (RHIZO, 2023).

Iedere vrijdag worden er ateliers georganiseerd. Deze zetten in op het leerplan van de Freinet pedagogie en willen helpen om na de eerste graad zicht te hebben op de talenten van de leerlingen. Er kan muziek, talen en techniek op het programma staan. De inhoud wordt samen met de leerlingen bepaald. Deze ateliers worden zo veel mogelijk aangeboden door mensen van buitenaf zoals de ouders, sympathisanten, mensen uit de buurt... (RHIZO, 2023).

De jongere staat centraal en krijgt vertrouwen en autonomie. Ze hebben keuzevrijheid bij het uitwerken van een project waarbij ze de nodige structuur krijgen om optimaal te leren en zich te ontwikkelen. Het is een vrije school, met minder strenge regels zoals de meeste onder ons gewoon zijn. Zo spreek je de leerkrachten aan met hun voornaam en niet met bijvoorbeeld 'juf' of 'meester'. Er wordt geen strafstudie gegeven en ze werken niet met een tuchtprocedure. Dat wil niet zeggen dat de jongeren helemaal vrij zijn. Er zijn wel degelijk gevolgen voor niet aanvaardbaar gedrag. Die worden op een herstelgerichte methode opgelost. Zo hanteren ze een herstelgerichte aanpak voor pestgedrag of andere incidenten op school (RHIZO, 2023).

3.4.4 Damiaanschool Kortrijk

De Damiaanschool is een relatief kleine school in vergelijking met de andere scholen in Kortrijk. Ze hebben per leerjaar maar één klas van max. 24 leerlingen. Ook dit speelt een rol in de keuzes die ze moeten maken. Bij een conflict kunnen ze de leerlingen dus niet veranderen van klas a naar klas b. De enige manier volgens hen zijn dan ook herstelgerichte oplossingen. Ze kunnen elkaar niet uit de weg gaan, maar moeten komen tot herstel om verder te kunnen werken (persoonlijke communicatie, 2023).

De visie van de Damiaanschool is (persoonlijke communicatie, 2023):

- Ze zijn een familiale school.
- Ze doen niet gelijk voor iedereen want dit is discriminerend (kinderen, ouders en leerkrachten). Iedereen heeft een unieke aanpak nodig.
- Spanningen op persoonlijk vlak hebben invloed op de werksfeer in de klas. Hier zijn de leerkrachten zich van bewust, maar het betekent niet dat er een pret-pedagogie moet ontstaan waar alles leuk is. Wanneer iets is gelukt wat lastig is geweest, heeft dit veel meer voldoening nadien.
- Niet alleen kennis is belangrijk in de moderne maatschappij, ook je houding is belangrijk.
- Ze proberen als team het verschil te maken.
- De zoektocht richt zich op zaken die aanvullend zijn.

Ze zijn geëvolueerd van een school met veel regels die moeite hebben om met moeilijk gedrag om te gaan naar een school die beseft dat conflicten op een herstelgerichte manier opgelost moeten worden. Ze hebben hen ondergedompeld in het cirkelen via een traject met Ligand. Ze gebruiken minstens zes lessen om in te zetten op het cirkelen. Dit kan zowel met de hele klas als met een aantal specifieke leerlingen. Cirkelen doen ze zowel in vreedstijd als in oorlogstijd. Wanneer ze de manier van cirkelen in tijden dat het goed gaat uitleggen, kunnen ze in oorlogstijden onmiddellijk focussen op herstel en hoeven ze niet opnieuw alle regels uit te leggen (persoonlijke communicatie, 2023).

Zowel in de klassen (om verbinding te creëren) als met de zorgleerkrachten (voor specifieke conflicten), worden er cirkelgesprekken gevoerd met de kleuters en lagere schoolleerlingen. De leerkracht kan kiezen om mee aan te sluiten in de cirkel, wanneer dit niet het geval is wordt hij/zij op de hoogte gebracht van wat er in de cirkel verteld werd. De leerlingen kunnen elke vrijdagmiddag terecht bij de zorgcoördinatoren met problemen of vragen waarover er gecirkeld kan worden (persoonlijke communicatie, 2023).

Tijdens hun traject hadden ze enkele bevindingen (persoonlijke communicatie, 2023):

- Ze merken dat de leerlingen het moeilijk hebben om te cirkelen wanneer ze al een hele voormiddag les hebben gehad en dan nog eens moeten cirkelen terwijl ze liever pauze hebben.
- Uit hun ervaring is het beter om niet te veel vragen te stellen aan jonge kinderen.
- Het is belangrijk om te weten wanneer men het best stopt met cirkelen
- Kinderen zijn bang om dingen te delen wanneer ze ook een aandeel hebben. Ze gaan ervan uit dat de juf boos zal zijn. Hierbij benadrukken ze dat ze niet boos zullen zijn en dat ze samen zullen zoeken naar oplossingen.
- Voor de school is het confronterend om een situatie te horen die eigenlijk al jaren aansleept en nu pas naar boven komt.

- Soms is de vraag: ‘wat is gebeurd?’ al voldoende om de situatie te herstellen. Men moet vaak niet alle vragen stellen, sommige vragen zijn ook nog te moeilijk om te stellen.
- Door het cirkelen bij een conflict komen de leerlingen vanzelf tot rust en lost de ruzie zich vanzelf op.

Ze hanteren een verschillende methode voor kleuters dan en lagereschoolkinderen. Voor de kleuters werken ze met bouwstenen. Hier maken ze nogmaals een onderscheid tussen de jongste en de oudste kleuters. De bouwstenen zijn onder andere: 1-op-1-gesprek, pictogrammen met afspraken (bv. als je de pop Jules in je handen hebt, mag je praten), foto’s over bepaalde thema’s om te leren spreken en luisteren. Ze maken ook gebruik van eenvoudigere vragen voor de kleuters ‘wat is er gebeurd, hoe voel je je en wat kunnen we nu doen om het op te lossen?’ Voor de kleuters maken ze nu gebruik van een vaardigheidenspel ‘Groeï mee met Cas en Lisa’ om de communicatievaardigheden aan te leren bij de kleuters (persoonlijke communicatie, 2023).

Bij de lagereschoolkinderen betrekken ze de kinderen om mee te zoeken naar vragen die gesteld kunnen worden in de cirkel. Ze gaan samen op zoek naar wat belangrijk is in een bepaalde situatie en welke specifieke vragen je kunt stellen. Dit sluit aan bij de visie van participatie en betrokkenheid. Ze willen ‘samen school maken’, waarbij de leerlingen en de leerkracht samen naar oplossingen zoeken (persoonlijke communicatie, 2023).

De school zoekt en kiest zaken uit die aanvullend zijn bij hun visie, bv. de rots en water training. Deze training zorgt ervoor dat kinderen sterk in hun schoenen staan en durven/leren ‘stop’ zeggen. Wanneer je stop zegt moet je dit gegrond kunnen doen, daarvoor moet je zelfverzekerd en sterk staan. Het is niet omdat je klein bent dat je niet sterk kan voelen en sterk kan zijn (persoonlijke communicatie, 2023).

3.5 Psychologie

Het onderzoek naar de psychologie in deze bachelorproef is erg van belang. De basisschool in Aarsele wil graag een herstelgerichte school worden. We stonden eerder al stil bij de werking. Graag bekijken we dit ook eens met een psychologische bril, het gaat tenslotte over menselijk gedrag. De doelgroep bij onze bachelorproef zijn peuters, kleuters en lagereschoolkinderen.

3.5.1 Levensloopsychologie

In de basisschool zitten een 220-tal leerlingen die opgedeeld zijn in twee groepen. De peuters en kleuters zitten allemaal bij elkaar in een leefgroep. Daarnaast zijn er ook nog de lagereschoolkinderen. We staan even stil bij de ontwikkelingspsychologie van de leerlingen op school. Daarbij leggen we de link met het herstelgericht werken.

3.5.1.1 De peutertijd (1 tot 3 jaar)

De instapdatum van een peuter is twee en een half jaar om naar school te gaan. Dit is voor zowel de ouder als het kind een grote stap. Het kind gaat sterk evolueren als het naar school gaat.

3.5.1.1.1 Sociale ontwikkeling

Als de kinderen voor het eerst naar school gaan, zullen hun sociale vaardigheden sterk ontwikkelen. Ze komen terecht in verschillende sociale situaties. In de klas leren ze samenwerken, delen, conflicten oplossen met de andere kinderen, empathie tonen, etc. Dit zijn aspecten die belangrijk zijn bij herstelgericht werken. Peuters krijgen in de klas voor het eerst vriendschappen. Ze gaan in interactie met de andere kinderen. Vaak is daar speelgoed bij betrokken. Op deze leeftijd spelen kinderen meestal naast elkaar in plaats van met elkaar. Toch zullen ze de andere kinderen gaan observeren. Zo ontstaan er wel eens conflicten waarbij kinderen elkaars speelgoed afnemen (Vancauwenbergh, 2020).

3.5.1.1.2 Emotionele ontwikkeling

Als baby bezit je over de universele basisemoties. Tijdens de peutertijd worden deze emoties wat uitgebreider. Zo ontstaan er sociale emoties zoals verlegenheid, trots, jaloezie, schuld... Daar komen ook angsten bij. Bij peuters is er een emotionele ambivalentie. Vaak weten peuters niet hoe ze emotioneel moeten reageren. In het spel is de emotionele belevingswereld van kinderen sterk gerelateerd. Door te spelen komen de verschillende emoties tot stand. Hier ontstaan vaak conflicten. Het is belangrijk dat de leerkrachten de kinderen goed begeleiden, zeker op vlak van emoties. Het herkennen en erkennen van gevoelens heeft een positief effect op de verdere ontwikkeling van het kind. In de herstelgerichte vragen zitten vragen die polsen naar gevoelens. Het is van belang dat kinderen bij zichzelf leren wat ze voelen. Dit begint al in de peuterklas (Vancauwenbergh, 2020).

3.5.1.1.3 Zelfbewustzijn

Het zelfbewustzijn van het kind begint rond de leeftijd van anderhalf tot twee jaar. Vanaf dan beginnen de kinderen te beseffen dat ze een individu zijn en dat er ook andere mensen en objecten bestaan. Dit kan getest worden met gebruik van een spiegel. De ontwikkeling van het zelfbewustzijn is sterk afhankelijk van individuele factoren en de omgeving van het kind. 'Ik ben twee en ik zeg nee'. Dit is een zin die kenmerkend is voor een peuter. Het zelfbewustzijn neemt toe doordat ze het besef krijgen dat ze zelf kunnen bepalen wat ze wel en niet willen. Peuters krijgen ook bepaalde emoties zoals hierboven vermeld staat, denk maar aan schaamte. (Vancauwenbergh, 2020). Dit is een belangrijke emotie die we zagen in 'The nine effect of shame' tijdens het keuzetraject. Schaamte is vaak de eerste emotie die we voelen. Van daaruit gaan we verder reageren, denk maar aan de Compass of Shame zoals eerder vermeld staat (Persoonlijke communicatie, 2023).

3.5.1.1.4 Empathie

Een belangrijke ontwikkeling bij kinderen is het empathisch vermogen. Bij een peuter zien we dit vooral bij bepaalde gedragingen die ze overnemen van externe factoren zoals, iemand troosten als hij of zij aan het wenen is. Peuters hebben toch nog moeite met het begrijpen van eigen emoties en om die te reguleren. Hun empathisch vermogen is dus vooral gebaseerd op het herkennen van emoties van anderen. Voor peuters is het dus moeilijk om zich in te leven in andere kinderen. Om in herstel te treden is dit toch een zekere must (Vancauwenbergh, 2020).

3.5.1.2 De kleutertijd (3 tot 6 jaar)

3.5.1.2.1 Sociale ontwikkeling

In de kleuterklas ontstaan er al wat meer vriendschapsbanden, alleen zijn deze niet zo gehecht. Dit komt omdat het kind zich nog niet goed in de plaats van het andere kind kan stellen. De vriendschappen ontstaan door gemeenschappelijke interesses of door samen te spelen. Hierdoor kunnen er al wat meer conflicten ontstaan. De kinderen beschikken ook al over een betere taalontwikkeling. Zo kunnen kleuters commentaar geven op andere kinderen (Vancauwenbergh, 2020).

3.5.1.2.2 Emotionele ontwikkeling

Tijdens de kleutertijd gaan de emoties opnieuw sterk uitbreiden. Er ontstaan emoties zoals jaloezie, vriendschap, empathie. Ze leren ook emoties inschatten bij de andere kinderen en hoe ze hierop kunnen reageren. Bijvoorbeeld een kindje dat aan het wenen is troosten door een knuffel te geven. De emoties onder controle houden is een belangrijk aspect. Kleuters kunnen vaak nog heel zoekend zijn om hun emoties te tonen en verwoorden. Hier moeten ze voldoende in begeleid worden door ouders en leerkrachten (Vancauwenbergh, 2020).

3.5.1.2.3 Morele ontwikkeling

Kleuters bevinden zich in de eerste fase van de morele ontwikkeling van Kohlberg namelijk, het preconventionele niveau. Het is wel van belang om te benadrukken dat de niveaus niet strikt verbonden zijn met de verschillende leeftijden. Het niveau is vooral gebaseerd op beloning en straf. Iets wat goed is, zal leiden tot een beloning. Iets wat slecht is, zal leiden tot een straf. Door ouders en de school worden regels voorzien. Die worden geïnterpreteerd in termen van een fysieke machtsverhouding. Als kinderen in conflict geraken met een ander kind, zal hij vooral denken aan een straf terwijl we in de herstelgerichte visie niet graag met sancties werken. Een kleuter heeft ook nog geen theory of mind waardoor ze zich niet kunnen inleven in een ander. Ze hebben hierbij hulp nodig om te begrijpen hoe ze moeten handelen en waarom. Om herstelgericht te werken in de kleuterklas is begeleiding een belangrijk aspect (Dejonckheere, 2020).

3.5.1.2.4 Zelfbewustzijn

Het zelfbewustzijn wordt verder ontwikkeld bij de kleuters. Het begrijpen en herkennen van emoties gaat al wat beter. Hierdoor hebben ze meer controle over hun gedrag. Een belangrijk aspect van kleuters is dat ze hun zelfbeeld ontwikkelen. Ze gaan namelijk zichzelf identificeren met bepaalde kenmerken en eigenschappen die hen uniek maken zoals geslacht, uiterlijk, interesses en talenten. Ze gaan andere mensen op verschillende manieren bekijken en beoordelen (Vancauwenbergh, 2020).

3.5.1.2.5 Empathie

Bij de kleuters gaat het empathisch vermogen al wat verder. Ze beginnen te begrijpen dat ook andere mensen emoties ervaren. Door hun sociale vaardigheden leren ze hoe ze daarop kunnen reageren. Ze leren dat hun gedrag gevolgen heeft voor anderen. Door middel van verbinding en fantasie kunnen ze zich beter inleven in de ander. Dit is een belangrijk aspect voor herstelgericht werken. De kinderen op school moeten zich kunnen inleven in de andere partij. Zo komen ze in verbinding met elkaar (Vancauwenbergh, 2020).

3.5.1.3 *Het lagereschoolkind (6 tot 12 jaar)*

3.5.1.3.1 Sociale ontwikkeling

Vanaf de lagere school kan een kind handelen vanuit een theory of mind. Ze kunnen voor een langere periode in contact gaan met anderen. Ze gaan hun vrienden selecteren op basis van karaktereigenschappen. Dit is al dan niet bewust. We zien dat hetzelfde geslacht vaker bevriend is met elkaar (Vancauwenbergh, 2020).

3.5.1.3.2 Emotionele ontwikkeling

Als kinderen in de lagere school komen gebeuren er een aantal verschuivingen op affectief vlak, vooral op de manier hoe ze gevoelens controleren en hun manier van coping. Je merkt dat de kinderen minder impulsieve reacties hebben. Ze kunnen hun gevoelens gaan nuanceren. Zo zijn er sterke emoties, maar ook minder sterke emoties. Je kan meerdere gevoelens tegelijkertijd hebben. Dat leren de kinderen ook in de lagere school (Vancauwenbergh, 2020).

Uit literatuuronderzoek en uit onze eigen ervaringen, merkten we dat het van groot belang is om te leren omgaan met gevoelens. Het is de basis om andermans gevoelens te begrijpen en ermee om te kunnen gaan. Een van onze subdoelen is om preventief te werken rond conflicten op de school. Werken rond de sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen kan hier van belang zijn (Van Waes, 2002).

3.5.1.3.3 Morele ontwikkeling

Uit het onderzoek van Kohlberg zien we dat kinderen van de lagere school in het conventionele niveau zitten. Dit is natuurlijk verschillend van individu tot individu. In dit niveau wordt de moraal bepaald door normen en gedragscodes in de maatschappij. De kinderen willen graag aardig gevonden worden en geaccepteerd worden door de groep. Ze zijn gevoelig voor de goedkeuring en afkeuring van ouders, leerkrachten en leeftijdsgenoten. In basisschool De Wijzer merken ze dat er vaak complicaties zijn op de speelplaats. Het is van belang dat kinderen begrijpen en weten welke regels er zijn, maar ook wat de gevolgen zijn. Zo krijgen ze meer inzicht in wat goed of slecht is. Op die manier kunnen we problemen voorkomen. Op de school zijn er duidelijke regels en afspraken, maar door de herstelgerichte visie zijn de gevolgen van onaanvaardbaar gedrag anders dan 'normaal'. Zo worden er minder snel sancties voorzien en wordt er meer ruimte gemaakt voor herstel. We merken echter dat er geen rode draad is over de gevolgen. Hier willen we aan werken in het plan van aanpak (Dejonckheere, 2020).

3.5.1.3.4 Zelfbewustzijn

In de lagere school gaat de ontwikkeling verder dan het zelfbewustzijn. De kinderen krijgen een beter beeld van wie ze zijn, wat ze kunnen en willen in het leven. Ze worden meer bewust van sociale normen en verwachtingen. Ze leren hoe ze zich moeten gedragen in verschillende situaties. Hun zelfbeeld gaat verder ontwikkelen door wat ze allemaal meemaken. Ze experimenteren hier ook in. In de lagere school leren kinderen omgaan met feedback en evaluaties van anderen (Vancauwenbergh, 2020).

3.5.1.3.5 Empathie

In de lagere school gaat het empathisch vermogen nog een stapje verder. We zien dat kinderen nog een beter beeld hebben van hun emoties en dat van anderen. Door hun morele ontwikkeling worden ze zich meer bewust van onrechtvaardigheid en ongelijkheid, waardoor ze ook empathie kunnen krijgen voor mensen die niet goed behandeld worden (Vancauwenbergh, 2020).

3.5.2 Emotieregulatie

In de uitbreidingsdoelen spreken we over de sociale vaardigheden van de leerlingen. In basisschool De Wijzer merken ze dat de leerlingen het moeilijk hebben om bepaalde zaken los te laten. Ons doel is om de leerlingen weerbaarder te maken. Bij de aanbevelingen kijken we grondig naar de werking van Rots & Water. Tijdens deze training gaan de leerlingen werken aan hun communicatieve en sociale vaardigheden.

Een onderdeel daarvan is emotieregulatie bij de kinderen. Dat gaat over het proces waarbij je je emoties kan reguleren en beheren afhankelijk van de situatie. Het doel is om niet overweldigd te raken door de intensiteit van de emoties. Voor kinderen is dit een heel leerproces. Het ene kind is daar sneller mee weg dan het andere. Jongere kinderen reageren vaak uit onmacht omdat ze niet begrijpen wat ze voelen. Opvoeding is hierin een grote factor. Op school kan er ook gewerkt worden rond emoties. Door kinderen te helpen kunnen ze hun emotionele ontwikkeling verbeteren. Erkenning geven aan kinderen is nodig zodat kinderen zich begrepen voelen. Dit zorgt voor verbinding (Speybrouck, 2020).

Kinderen zijn in staat om vanaf een jongere leeftijd hun emoties te reguleren (drie tot vijf jaar). Kinderen moeten leren onderscheid maken tussen wat ze zelf voelen en wat anderen voelen. Dit leren ze vooral door in interactie te gaan met hun omgeving. Geleidelijk aan gaan ze over van interne regulatie naar externe regulatie. De ontwikkeling van emoties hangt helemaal af van de groei van de prefrontale cortex. Die speelt namelijk een grote rol voor de regulatie. De cortex is volgroeit aan de leeftijd van 25. Het is dus een leerproces waar de kinderen veel begeleiding in nodig hebben (Braet, Berking, 2019).

3.6 Sociale wetenschappen

Met onze achtergrond van sociale wetenschappen, willen we terugblikken op enkele belangrijke aspecten uit onze opleidingen. We denken hierbij aan sociologie, de studie over sociaal gedrag in groep. De sociale psychologie is ook van belang. Deze studie gaat het gedrag van een individu bestuderen. We willen enerzijds de groep bekijken, maar ook de persoon zelf. Voor deze bachelorproef willen we een herstelgerichte school creëren. Een school waarin verbinding centraal staat. Aan de hand van een herstelgerichte werking gaan relaties tussen leerlingen en leerkrachten verbeteren, maar ook binnen het team en de hele schoolgemeenschap.

3.6.1 Sociologie

3.6.1.1 Groepen op school

Op school vormen zich verschillende groepen. Er zijn verschillende leerjaren, klasgroepen, vriendengroepen... Deze groepen hebben allemaal een groepsdynamiek. In het basisonderwijs is dit een belangrijk aspect om het algemeen leefklimaat van de kinderen te bevorderen. Het heeft een positieve invloed op de verdere ontwikkeling van de kinderen. Daardoor kan het preventief gebruikt worden om complicaties op school te voorkomen. Als leerkracht heb je hier binnen een klas een grote invloed op. Ze kunnen een positieve groeps cultuur creëren in de klas. Ze kunnen de leerlingen leren omgaan met conflicten en leren samenwerken. De leerkracht is als het ware het voorbeeld in het basisonderwijs. Aan de hand van herstelgericht werken kan je de groepsdynamiek bevorderen (Blokland, 2011).

Naast de groepsdynamiek, zijn er bepaalde regels, rechten en plichten in een groep. Daarnaast zijn er bepaalde waarden en normen die het gedrag van de leerlingen vormgeeft. Door in interactie te gaan met leeftijdsgenoten leren ze dat. Leerkrachten hebben hier een zekere invloed op. Er zouden duidelijke afspraken en regels moeten zijn in de klas. Leerkrachten hebben de opdracht om die afspraken op te volgen. Een normencirkel kan hierbij zeker helpen. In de herstelgerichte visie horen enkele afspraken en regels. Het is van belang dat deze worden megedeeld met iedereen op school. Op die manier zijn ze onderdeel van de groepsstructuren bijvoorbeeld, je verantwoordelijkheid nemen (Bracke et al., 2010).

3.6.2 Sociale psychologie

3.6.2.1 Sociale beïnvloeding

In de sociale psychologie staan we stil bij de invloed op het gedrag van een individu in het bijzijn van anderen. Zoals Watzlawick zegt kan je niet beïnvloed worden. Sociale beïnvloeding is een fenomeen waarbij een persoon of een groep sociale macht uitoefent om het gedrag en/of de attitudes te veranderen. Hierdoor kunnen er allerlei problemen ontstaan, dit ook op school. Kinderen leren namelijk veel door hun omgeving en het gedrag van de mensen om hen heen. Daarnaast hebben leraren een belangrijke rol in het leven van een kind. Dit kan zowel positief als negatief zijn. In basisschool De Wijze merken ze regelmatig conflicten op in de school. Sinds twee jaar hebben ze een herstelgerichte aanpak. Echter missen wij een samenhangend geheel. Daarnaast zijn de ouders niet helemaal op de hoogte van de aanpak. Er is geen sterke basis waar de schoolwerking kan op steunen. Met als gevolg dat de aanpak wel eens in vraag wordt gesteld. Terwijl het effect van herstelgericht werken zeer positief is. We geven een concreet voorbeeld. Er is een conflict ontstaan tussen twee leerlingen. Het ene kind heeft het andere kind een schop gegeven. Het team op school zorgt voor een herstelgerichte aanpak. Als het kind thuiskomt, vertelt hij of zij het verhaal aan de ouders. Er is geen straf uitgedeeld zoals de ouders gewoon zijn. We merken dat veel ouders een beperkte kennis hebben over de visie. Met als gevolg dat er wantrouwen ontstaat bij de ouders. Ze willen namelijk hun kind beschermen. De ouders gaan daardoor het kind beïnvloeden waardoor het kind de situatie niet goed kan loslaten (Van Hiel & Roets, 2020).

3.6.3 Motivatie bij ouders

De opdrachtgever van basisschool De Wijzer zou graag de ouders meer betrekken bij de herstelgerichte visie. Ze merken dat de ouders geen goed zicht hebben op wat ze allemaal doen op school. We hebben weinig zicht op de motivatie bij de ouders. Aan de hand van verder onderzoek zouden we dit nagaan. We bekijken even de zelfdeterminatietheorie van Deci & Ryan, daarbij horen drie belangrijke aspecten: autonomie, betrokkenheid en competentie. Volgens deze theorie zijn dit de drie basisbehoeften die een mens hebben. Als deze behoeftes vervuld worden, dan zal je meer gemotiveerd zijn om je in te zetten voor een bepaalde taak. Om ouders meer te betrekken bij de school, moeten we rekening houden met de behoeftes. We bespreken per behoefte hoe we het kunnen aanpakken (Speybrouck, 2020).

- **Autonomie:** Het is belangrijk om de ouders keuze te geven tegenover hun betrokkenheid met de school. Ouders verplichten tot bepaalde activiteiten heeft een tegenstrijdig effect. Daarnaast is het van belang om de ouders een stem te geven. Op die manier kunnen ze feedback geven over de schoolwerking.

- **Competentie:** Twee jaar geleden werd de herstelgerichte en verbindende werking voor het eerst geïmplementeerd. De ouders moeten zich bekwaam voelen om een bijdrage te bieden aan de school. Volgens de opdrachtgever is er nog weinig geïnformeerd over de visie naar de ouders toe. De ouders hebben een beperkte kennis over de herstelgerichte werking op school. Mogelijks met als gevolg dat sommige ouders minder gemotiveerd zijn. Als bachelorproef zouden wij hier verder onderzoek naar willen doen om deze hypothese te bevestigen.
- **Betrokkenheid:** Een goede communicatie tussen de ouders en de school is van belang. Met als doel dat de ouders zich welkom voelen en betrokken worden bij de werking. Tijdens een gesprek met de directeur werd aangegeven dat de herstelgerichte visie nog niet concreet meegedeeld werd met de ouders. Er werd al eens een flyer meegegeven, maar daar stonden alleen de initiatieven op. Dit met gevolg dat de ouders een beperkte kennis hebben over de visie. Wij denken dat de communicatie tussen de ouders en de school over de visie te beperkt is. Daardoor is de motivatie ook niet groot. We zouden dit graag verder onderzoeken om de hypothese te bevestigen.

Tijdens ons onderzoek willen we rekening houden met deze basisbehoeftes. We zouden graag de ouders meer betrekken bij de herstelgerichte werking. Dit zou een positieve invloed hebben op de schoolwerking (Speybrouck, 2020).

3.7 Positief leefklimaat

3.7.1 Wat houdt het in?

Bij een positief leefklimaat wil men een zo veilig mogelijke en gestructureerde omgeving creëren voor het individu. In deze veilige omgeving heerst er een goede sfeer waarbij de leden van de groep zaken kunnen leren. Er is een evenwicht tussen flexibiliteit en controle. Iedereen die behoort tot de groep heeft invloed op het leefklimaat (Icoba, 2023).

3.7.2 Leefklimaat bevorderende factoren

Het agentschap Opgroeien van de Vlaamse overheid beschrijft een aantal factoren die een organisatie van een positief leefklimaat bevorderen. Deze factoren worden onderverdeeld in macro-, meso- en microniveau. Dit omdat niet enkel de leefgroep of de organisatie verantwoordelijk is voor het bevorderen van een positief leefklimaat, maar ook de overheid/ het beleid/ de maatschappij (Opgroeien, z.d.).

3.7.2.1 *Macroniveau*

Op het macroniveau vormt het inzetten op kleinere leefgroepen met meer personeel een voorwaarde voor het organiseren van kwaliteitsvolle begeleidingsmomenten (Opgroeien, z.d.).

In basisschool De Wijzer werken ze bij de kleuters met leefgroepen. De ene kleuterleefgroep telt 36 kleuters en de andere 37 kleuters. Voor de lagere klassen werkt men niet meer met leefgroepen, maar met klasgroepen (persoonlijke communicatie, 2023).

Een andere factor op het macroniveau is een (intersectoraal) communicatiekanaal om over 'positief leefklimaat' te spreken en op die manier een wisselwerking teweeg te brengen. Een laatste factor is het thema regelmatig intern te bespreken zodat het niet naar de achtergrond verdwijnt (Opgroeien, z.d.).

3.7.2.2 *Mesoniveau*

Op het mesoniveau komen volgende factoren voor:

Een heldere en uitgedragen organisatievisie en -missie waar aandacht wordt gegeven aan het thema 'positief leefklimaat' (Opgroeien, z.d.).

In het schoolreglement van de basisschool De Wijzer staat er vermeld dat ze "streven om onze school te laten evolueren tot een gemeenschap waar een positief klimaat heerst, waarin we elkaar dienstbaar zijn en als katholieke school de naastenliefde gestalte geven." (PoelbergOmmeland vzw, 2022, p. 12).

In de visie van de school wordt vermeld dat de uitvoering van de taak van de school het welzijn van het kind is. Ze streven naar het welzijn van het kind, maar er staat niet expliciet vermeld dat ze streven naar het creëren van een positief leefklimaat. Binnen onze te bereiken doelen willen we deze visie zo herstelgericht mogelijk maken en het positief leefklimaat hierin betrekken (PoelbergOmmeland vzw, 2022).

Men spreekt ook van een stabiel leidinggevend kader en een stabiel, hecht, goed communicerend en opgeleid team (Opgroeien, z.d.).

Tijdens de kennismaking met de basisschool, is ons verteld door Luc (directeur) dat het team van leerkrachten heel nauw aan elkaar hangt. Ze staan op één lijn en gaan elkaar steunen en samen op zoek naar oplossingen. De vrijwilligers daarentegen staan nog niet op dezelfde golflengte als de leerkrachten omtrent de herstelgerichte werking. Dit willen we proberen ombuigen naar eenzelfde kijk door het hele team, namelijk de leerkrachten, de vrijwilligers, de directie en het andere personeel aanwezig op de school (persoonlijke communicatie, 2023).

Tijd en ruimte kan als factor dienen om als begeleider in te zetten op nabijheid, relatie, één op één momenten. Men kan gebruik maken van vragenlijsten over leef- en werkklimaat (Opgroeien, z.d.).

3.7.2.3 Microniveau

Bij het microniveau kan men inzetten op inspraak en participatie van de leerlingen. Er moet aandacht zijn voor een propere en sfeervolle woonomgeving, bij onze context gaat het over een leeromgeving in de plaats van een woonomgeving (opgroeien, z.d.).

Het is zichtbaar op te merken dat de basisschool zijn aandacht erop vestigt om een zo propere en sfeervol mogelijke school te creëren. Er zijn dan ook tal van initiatieven opgestart, voornamelijk om te werken rond herstel, de aandacht voor een sfeervolle leeromgeving ontbreekt hier zeker niet bij. Zo is er bijvoorbeeld de mooi ingerichte caravan waar je even kan ontsnappen aan de drukte, de kleurrijke herstelmuur waar de leerlingen een conflict kunnen uitpraten en oplossen, een grote propere speelplaats met veel speelmogelijkheden, de stille eetzaal voor de leerlingen die nood hebben aan een rustige omgeving, etc (persoonlijke communicatie, 2023).

3.7.3 Wat is een verbindend schoolklimaat?

“Een verbindend schoolklimaat is een pedagogisch klimaat waarin het schoolteam inzet op positieve, verbindende referentiepunten zoals respect voor elkaar, een goede band met je leerlingen en hun ouders, veiligheid en de geborgenheid van de omgeving, gedrevenheid en empathie, boeiende lessen, echte participatiekansen, gezonde ontspanning” (Katholiek Onderwijs Vlaanderen, 2019, p. 3).

Aan een verbindend schoolklimaat werk je elke dag. Het is de bedoeling dat je dit zichtbaar maakt tijdens de lessen en de activiteiten. Ook in de leraarskamer en tijdens contacten met leerlingen en ouders moet dit zichtbaar zijn (Katholiek Onderwijs Vlaanderen, 2019).

Tijdens het omgaan met moeilijk te begrijpen gedrag kunnen emotionele reacties veroorzaakt worden. Hierdoor ga je al eens sneller ‘repressieve’ reacties uiten. Binnen een verbindend schoolklimaat is het belangrijk om steeds een stap naar verbinding te zetten. Hierbij ga je streven naar goede relaties onderling en indien nodig het herstel ervan. De leidraad doorheen het samenleven op school is de verbindende factor (Katholiek Onderwijs Vlaanderen, 2019).

3.7.4 Wat is een positief klasklimaat?

Bij een positief klasklimaat voelen alle leerlingen zich goed en veilig. Het is de bedoeling dat de leerlingen plezier maken en om elkaar geven. Iedere leerling hoort erbij, hij mag zijn wie hij is en wordt gewaardeerd en gerespecteerd om wie hij is. Wanneer er sprake is van een positief klasklimaat hebben de leerlingen het gevoel dat hun bijdrage belangrijk is voor de groep (Debaillie, 2023).

Pas wanneer de basisbehoeften zoals fysiologische noden, veiligheid en het gevoel van erbij horen vervuld zijn is een kind in staat om te leren. Een positief klasklimaat draagt aan deze waarde bij. Het heeft een positieve invloed op de mate waarin leerlingen storend gedrag vertonen. Het bevordert het zelfvertrouwen en zo oefent het klasklimaat een indirect effect uit op de schoolse prestaties. Het positief klasklimaat heeft een positieve beïnvloeding op de motivatie, zelfeffectiviteit, probleemoplossende vaardigheden en betrokkenheid naar anderen (Debaillie, 2023).

De aspecten die leerkrachten kunnen hanteren om een positief klasklimaat te bevorderen bestaan uit “veiligheid bieden, succeservaringen creëren voor alle leerlingen, ruimte maken voor plezier in de klas, sociale relaties en groepsfeer stimuleren, belang hechten aan het integreren van positieve waarden en aandacht hebben voor je eigen houding als leerkracht.” (Debaillie, 2023).

3.7.5 Wat doet basisschool De Wijzer al?

We delen de acties die de basisschool al doet op volgens de niveaus van de preventiepiramide.

3.7.5.1 Niveau 1: algemeen leefkwaliteitsbevorderend klimaat

Om het leefklimaat te bevorderen op basisschool De Wijzer hebben de bachelorstudenten van Vives vorig academiejaar (2021-2022) allerlei acties uitgewerkt. Zo zijn ze gestart met schilderwerken uit te voeren. Ze hebben verschillende emoji's met bijhorende citaten geschilderd in de trappenhallen, de gangen en de eetzaal. Hiermee willen ze inzetten op een positief leefklimaat door kleur en gezelligheid aan te brengen in de school (Baelde et al., 2022).

Figuur 5: Muurtekening in basisschool De Wijzer

Noot. Overgenomen uit *Op weg naar een herstelgerichte en verbindende basisschool*. door J. Baelde et al. 2022. p.122.
Copyright 2022 door Vives Hogeschool.

Ze installeerden ook ‘**teamlid/leerling in de kijker**’. Hierbij gaan ze die persoon waarderen voor wie hij/zij is. Dit doen ze aan de hand van een foto van een teamlid/leerling die wordt uitgehangen, waaronder dan complimentjes kunnen worden genoteerd van de anderen. Tijdens hun observaties in de klas hebben de studenten gemerkt dat er nood is aan erkenning, begrip en waardering voor elkaar. Ze willen streven naar verbinding tussen de leerlingen en de teamleden onderling (Baelde et al., 2022).

Tijdens de opstart van onze bachelorproef hebben we gemerkt dat deze actie nog steeds van toepassing is. In de leraarskamer en in iedere klas hangt een kader waarbij ze om de zoveel tijd een teamlid en leerling in de kijker plaatsen (persoonlijke communicatie, 2023).

Figuur 6: Leerling in de kijker

Noot. Overgenomen uit *Op weg naar een herstelgerichte en verbindende basisschool*. door J. Baelde et al. 2022. p.123.
Copyright 2022 door Vives Hogeschool.

Bij het cirkelen willen de studenten telkens werken met een check-in en een check-out vraag. Deze vragen bevorderen het groepsgevoel en los daarvan is het een leuke manier om een dag, een activiteit of een thema te starten of te eindigen. Om deze check-ins en check-outs te begeleiden hebben de studenten een **draaiboek** uitgewerkt. Het draaiboek is bedoeld voor het volledige schoolteam en bevat verschillende check-ins, check-outs en energizers. Dit draaiboek vormt een leidraad om laagdrempelig aan de slag te gaan met verbindend werken in de klascontext (Baelde et al., 2022).

Figuur 7: Draaiboek check-ins, check-outs & energizers

Noot. Overgenomen uit *Op weg naar een herstelgerichte en verbindende basisschool*. door J. Baelde et al. 2022. p.126.
Copyright 2022 door Vives Hogeschool.

De **emotiemeter** wordt ook ingezet om een positief leefklimaat te bevorderen. Dit is een middel om de leerlingen te helpen met het herkennen en benoemen van emoties die ze voelen. Het is van belang om stil te staan bij het benoemen van gevoelens. Op deze manier leren ze omgaan met hun eigen gevoelens en ook met die van anderen. Het inlevingsvermogen bij de leerlingen wordt vergroot (Baelde et al., 2022).

Figuur 8: De emotiemeter

Noot. Overgenomen uit *Op weg naar een herstelgerichte en verbindende basisschool*. door J. Baelde et al. 2022. p.128. Copyright 2022 door Vives Hogeschool.

Een andere actie die de studenten hebben doorgevoerd in alle klassen zijn de **begroetingsstickers**. Dit zijn visueel zichtbare stickers waar verschillende begroetingen staan op uitgebeeld. Bij het binnengaan in de klas kunnen de leerlingen aanduiden hoe ze het liefst begroet willen worden. Door gebruik te maken van de begroetingsstickers kunnen de leerlingen met een aangener gevoel aan de dag beginnen en zo ontstaat er een persoonlijker en sterkere verbinding tussen de leerkracht en leerling (Baelde et al., 2022).

Doorheen de bachelorproef hebben we gemerkt dat een aantal klassen nog steeds gebruik maken van de begroetingsstickers aan het begin van de schooldag. Niet iedere leerkracht maakt hier gebruik van (persoonlijke communicatie, 2023).

Figuur 9: De begroetingsstickers

Noot. Overgenomen uit *Op weg naar een herstelgerichte en verbindende basisschool*. door J. Baelde et al. 2022. p.130. Copyright 2022 door Vives Hogeschool.

Het **trotsbord** is ook een actie die ze hebben ondernomen. De leerkracht krijgt hier de mogelijkheid om leuke knutselwerken van de leerlingen aan een prikbord uit te hangen. De bedoeling van het prikbord is de eigenheid van de kinderen weer te geven in de gangen. Aan de hand van deze knutselwerken die uithangen in de gangen, kunnen er spontane gesprekken ontstaan tussen leerlingen en leerkrachten. Dit zorgt voor verbinding onderling (Baelde et al., 2022).

Figuur 10: Het trotsbord

Noot. Overgenomen uit *Op weg naar een herstelgerichte en verbindende basisschool*. door J. Baelde et al. 2022. p.132. Copyright 2022 door Vives Hogeschool.

Een andere actie die de studenten hebben uitgewerkt is de verwenweek. Hierbij wordt één week lang iemand verwend. Er wordt ingezet op een goede sfeer en erkenning en waardering binnen het team (Baelde et al., 2022).

Al deze acties bevinden zich op het eerste niveau van de preventiepiramide, namelijk het leefkwaliteitsbevorderend niveau. We zullen de acties die zich op de andere niveaus bevinden hieronder oplijsten. Op het tweede niveau van algemene preventie zijn er twee acties ondernomen (Baelde et al., 2022).

3.7.5.2 Niveau 2: algemene preventiemaatregelen

Om te beginnen is er de **normencirkel** die plaatsvindt in de eerste week van het schooljaar. Dit geeft de groep inspraak bij het bepalen van de groepsnormen. Doordat er tegemoet wordt gekomen aan de noden van de groep bij het samenstellen van de afspraken, worden deze als nuttig ervaren. Ze gaan zich meer engageren om zich aan de gemaakte afspraken te houden, dan wanneer de afspraken worden opgelegd (Baelde et al., 2022).

Om herstelgericht en verbindend werken te implementeren in de school is het van belang dat ieder teamlid basiskennis bezit over deze visie. Vandaar reikt men een literatuuraanbod aan die terug te vinden is in hun onderzoeksrapport. Door het aanbieden van deze literatuur wil men ervoor zorgen dat er op een herstelgerichte en verbindende manier wordt omgegaan met elkaar (Baelde et al., 2022).

3.7.5.3 Niveau 3: specifieke preventiemaatregelen

Op het derde niveau, van de specifieke preventie, komen de responsieve cirkels en een steuncirkel aan bod. Zij hebben de responsieve cirkels zoals een koffietascirkel, een oase en een crisiscirkel ingevoerd in de basisschool (Baelde et al., 2022).

Zoals al eerder werd aangehaald bij de responsieve cirkels onder ‘3.3.5 Herstelgerichte methodieken’ gaat men bij de **koffietascirkel** op een oplossingsgerichte manier een probleem van kleine aard oplossen. Dit kan gaan over een kleine ergernis, een spanning of een onuitgesproken onenigheid binnen de groep. Deze cirkel heeft als doel een bepaalde sfeer te creëren waarin mensen gehoord worden. Er wordt samen op zoek gegaan naar mogelijke oplossingen of verbeteringen (Baelde et al., 2022).

“Een oase is een georganiseerd gesprek waarbij één persoon zelf een groep samenstelt om naar oplossingen te zoeken voor een probleem waarmee hij/zij geconfronteerd wordt” (Baelde et al., 2022, p.138). Er wordt beroep gedaan op de kracht van de groep om naar mogelijke oplossingen te zoeken. Tijdens een **oase** worden er vier fasen doorlopen. Binnen de oriëntatiefase beschrijft de persoon zijn/haar probleem. Hierbij vermeld hij/zij de reeds ondernomen stappen om het probleem om te lossen. Dan gaan we over naar de appreciatiefase waar de steunfiguren waardering geven aan de persoon met de hulpvraag. Ze krijgen ook de kans om extra vragen te stellen om zo nog een beter beeld te vormen over de situatie.

Na de appreciatiefase gaan we over naar de suggestiefase. Hierin mag iedereen suggesties doen, maar is het de bedoeling dat de persoon met de hulpvraag niet reageert en ondertussen de voorstellen noteert. Eenmaal er geen suggesties meer volgen gaan we over naar de laatste fase, de effectfase. De persoon met de hulpvraag kiest een drietal voorstellen uit die hij/zij zal uitvoeren. Er wordt in deze fase ook besproken hoe dit zal opgevolgd worden (Baelde et al., 2022).

Een **crisiscirkel** gaat een conflict uitklaren om daarna weer efficiënt te kunnen werken. Dit kan plaatsvinden wanneer er onderling intense spanningen ontstaan. De intensiteit is hierbij hoger dan bij een koffietascirkel. Er worden verschillende perspectieven gedeeld waardoor men in verbinding kan treden met elkaar (Baelde et al., 2022).

Als laatste actie op niveau drie is er de **steuncirkel**. Hierbij wordt er geluisterd naar de persoon/personen die door een bepaald feit geraakt zijn. Dit kan over allerlei zaken gaan, bijvoorbeeld scheiding van ouders, overlijden van grootouders, schandaal in de media etc. “Het doel van deze cirkel is het ondersteunen van een persoon/personen zodat uiteindelijk kan worden overgegaan naar de orde van de dag.” (Baelde et al., 2022, p.139).

3.7.5.4 Niveau 4: curatieve maatregelen

Bij de curatieve maatregelen op niveau vier, hebben de studenten het **4-ladenmodel** en de **herstelcirkel** uitgewerkt. Het 4-ladenmodel is een methode die wordt gehanteerd om de ernst van verschillende overtredingen in kaart te brengen om vervolgens passend en menselijk te handelen. Via deze methode worden overtredingen verdeeld in vier categorieën (vier laden). Er bevinden zich diverse maatregelen om gepast te reageren op gedrag (Baelde et al., 2022).

De studenten zijn in gesprek gegaan met de zorgcoördinator en een leerkracht om zo te achterhalen welke overtredingen herhaaldelijk plaatsvinden in de basisschool. Zij hebben ervoor gekozen om het 4-ladenmodel fysiek uit te werken, aangepast aan concrete voorbeelden uit de basisschool. Zo krijgt het model meer vorm en wordt het visueel duidelijker voor het schoolteam en de leerlingen (Baelde et al., 2022).

Figuur 11: Het 4-ladenmodel

Noot. Overgenomen uit *Op weg naar een herstelgerichte en verbindende basisschool*. door J. Baelde et al. 2022. p.145.
Copyright 2022 door Vives Hogeschool.

De tweede actie op dit niveau is de herstelcirkel. Dit houdt in dat er een overleg ontstaat tussen alle betrokken partijen na een (ernstig) incident. Samen met hun steunfiguren en relevante derden gaan ze op zoek naar methoden om de schade te herstellen. “Deze methodiek biedt de betrokkenen de kans inzicht te verwerven in de achterliggende motieven van de gestelde gedragingen. Het doel van een herstelcirkel is materiële, emotionele of relationele schade omtrent een incident of conflict te herstellen door samen tot een gedragen, rechtvaardige oplossing te komen.” (Baelde et al., 2022, p.147).

3.8 Autoriteit

3.8.1 Autoriteit van vroeger en de zoektocht naar nieuwe autoriteit

Autoriteit kent vele verschillende vormen en ontwikkelt zich doorheen de jaren. Het is vanzelfsprekend dat de autoritaire stijl die vroeger gebruikt werd tegenwoordig niet meer kan gebruikt worden. De maatschappij is veranderd en de autoritaire stijlen veranderen mee. Dit heeft basisschool De Wijzer ook gemerkt. Zij zijn momenteel op zoek naar een nieuwe vorm van autoriteit, daarom verdiepen wij ons in enkele vormen van autoriteit (Klasse, 2018).

Autoriteit werkt op drie delen, er is autoriteit in de groep tussen twee personen en die personen hebben een gedeelde grond. Die gedeelde grond geeft weer waar de beide partijen geloof aan hechten. Op basis van die grond zijn ze bereid om zich vrijwillig te onderwerpen aan de normen en waarden die aanwezig zijn in die gedeelde grond. Om autoriteit te laten slagen heb je dus altijd een gedeelde grond nodig (Klasse, 2018).

De stijl die vroeger gebruikt werd was de traditionele autoriteit of ook wel patriarchale autoriteit genoemd. Deze vorm van autoriteit heeft gedurende 2000 jaar gewerkt en de reden hiervoor is dat iedereen toen geloofde in het patriarchale. Hiermee bedoelen we dat de mensen dezelfde visie hadden omtrent het religieuze, filosofische en het politieke systeem. Iedereen aanvaardde dit en de mensen stelden er zich geen vragen bij (Klasse, 2018).

De zoektocht naar de juiste vorm van autoriteit is voor velen moeilijk. Tegenwoordig vinden veel mensen de huidige autoriteit te laks. Leerkrachten hebben de neiging om terug te schroeven naar de patriarchale autoriteit en dus opnieuw strenger te worden, maar dit werkt niet. We kunnen niet terug naar de traditionele autoriteit omdat de maatschappij niet meer gelooft in de waarden die daar voorop stonden. De gedeelde grond is verdwenen want de mensen hebben niet meer allemaal dezelfde religie, filosofie of politieke voorkeur. Het is dus de uitdaging om op zoek te gaan naar een nieuwe gedeelde grond om een nieuwe vorm van autoriteit op te stellen (Klasse, 2018).

Tijdens de zoektocht naar een nieuwe vorm van autoriteit vervallen veel leerkrachten in macht. Dit geeft de directeur van basisschool De Wijzer zelf ook aan. De leerkrachten in de school komen nog te vaak in een machtsspel met de leerlingen terecht. Dit is iets wat we absoluut moeten vermijden, want een machtsspel stopt nooit. Bij macht gaat het altijd tussen twee partijen, bijvoorbeeld leerkracht en leerling. Bij een machtsconflict is er altijd een winnaar en een verliezer, hierdoor wordt er al meteen een volgende confrontatie voorbereid. Wie verloren heeft zal de volgende keer willen winnen en zo komen we in een machtsspel terecht. Dit is tegenwoordig een probleem in het onderwijs, de scholen en leerkrachten botsen hierop. Er is een één op één situatie en het werkt niet. De frustraties lopen op in de school en het gezag van de leerkracht wordt hierdoor ondermijnd door de leerlingen (Klasse, 2018). In basisschool De Wijzer in Aarsele zijn ze dus op zoek naar een vorm van autoriteit waarbij er geen winnaars of verliezers zijn. Dit sluit aan bij de herstelgerichte en verbindende visie. Bij deze visie zijn er ook geen winnaars en verliezers. Er wordt samen gezocht naar de meest geschikte oplossing.

3.8.2 Nieuwe autoriteit

Basisschool De Wijzer gelooft in de nieuwe autoriteit. De leerkrachten in de school kregen hier al een vorming over, maar voor sommigen slaat de visie nog niet aan. Wij zoeken uit wat de reden hiervoor kan zijn. De grondlegger van nieuwe autoriteit is Haim Omer, hij wilde een nieuwe visie creëren van de manier waarop autoriteitsfiguren omgaan met gedrag. Dit doet hij om antwoorden te proberen bieden op de vele opvoedingsvragen. Met zijn visie wil hij een verhaal van grenzen stellen en nabijheid bieden. Waar hij niet in wil terugvallen is in de patriarchale autoriteit die gebaseerd is op macht, angst, afstand, ... Hij wil ook niet terugvallen in de opvoedstijl waarbij alle grenzen afwezig zijn, want bij deze stijl is namelijk gebleken dat je later niet sterk in het leven staat (Cattrijsse, Cosaert & Van der Hoogerstraete, 2021).

Nieuwe autoriteit staat voor kracht in plaats van macht, het is een nieuwe kijk op gezag. Er wordt dus verwezen naar een krachtige grondhouding met de focus op verbondenheid in de relaties die autoriteitspersonen aangaan. Het is een visie die antwoorden biedt op de noden en behoeften die de opvoeders en kinderen momenteel ervaren. De kenmerken van nieuwe autoriteit zijn gerichte aandacht, aanwezigheid, nabijheid en interesse (Cattrijsse, Cosaert & Van der Hoogerstraete, 2021).

Binnen de nieuwe autoriteit is er nog steeds sprake van een hiërarchie. De directeur heeft nu meer een coachende en sturende functie om ervoor te zorgen dat alles blijft draaien. Terwijl hij vroeger aanzien werd als de top van de piramide en de baas. Om de autoriteit op school te laten werken is het belangrijk dat ook de leerlingen inspraak krijgen. Door de inspraak van de leerlingen kan er opzoek gegaan worden naar een gedeelde grond en zal de nieuwe vorm van autoriteit aanvaard worden (Klasse, 2018).

Binnen een team moet iedereen dezelfde normen en waarden hebben om de nieuwe autoriteit te laten functioneren. In een school moet er een duidelijke schoolvisie zijn waar alle leerkrachten achter staan en waar ze op kunnen terugvallen. Dit is in basisschool De Wijzer momenteel nog een probleem, de schoolvisie staat nog niet op punt. In de afgelopen jaren heeft de school al enkele stappen gezet om een herstelgerichte school te worden. Er ontbreekt echter nog een samenhangend geheel en hierdoor slaat de nieuwe autoriteit nog niet bij iedereen aan. Het is pas wanneer de visie op punt zal staan dat de leerkrachten de nieuwe autoriteit ook goed zullen kunnen toepassen. Bij nieuwe autoriteit is sociale controle een bouwsteen en dit wordt tegenwoordig in onze maatschappij goed ervaren. Door de sociale controle zijn er minder regels nodig omdat deze al gecontroleerd worden door de omstanders (Catrijsse, Cosaert & Van der Hoogerstraete, 2021).

Er zijn een aantal basishoudingen waaraan de autoriteitsfiguur moet voldoen om mee te gaan in de nieuwe autoriteit.

1. Aanwezig zijn als ouder/ begeleider/ autoriteitsfiguur

Je moet prominent aanwezig zijn in het leven van het kind en verantwoordelijkheid opnemen voor je eigen opvoedstijl en acties. Je kan op verschillende manieren aanwezig zijn. Als je fysiek aanwezig bent, wordt er van je verwacht dat je bereid bent om toezicht te houden over het kind en dat je kan reageren als er iets gebeurt. Je kan ook emotioneel-moreel aanwezig zijn, deze aanwezigheid drukt nabijheid uit en stelt grenzen. Hierbij moet je in staat zijn om vastberaden te handelen, maar ook je zachte kant komt hier naar boven. Er is ook gedragsmatige aanwezigheid, hierbij moet je niet straffen, maar reageer je met geduld en vasthoudendheid. De laatste vorm van aanwezigheid is collectieve aanwezigheid, hierbij laat je zien dat je er niet alleen voor staat en dat je een steunnetwerk achter je staan hebt (Catrijsse, Cosaert & Van der Hoogerstraete, 2021).

2. Ik beschik over zelfcontrole

Hierbij wordt er gekeken naar het gedrag van de autoriteitsfiguur. Het is de bedoeling dat die zijn eigen gedrag kan controleren. De autoriteitsfiguur moet het hoofd koel kunnen houden en later op bepaalde zaken kunnen terugkomen als hij merkt dat hij uitgedaagd wordt. De autoriteitsfiguur moet trots leren zijn op zichzelf wanneer hij een conflict uit de weg gaat en niet in macht vervalst (Catrijsse, Cosaert & Van der Hoogerstraete, 2021).

3. Ik zoek steun

De opvoeding bij nieuwe autoriteit is niet langer een individueel proces, maar wordt nu gedragen door een sociaal netwerk. Het is de bedoeling dat we elkaar helpen in de opvoeding en autoriteit. We passen dit toe op leerkrachten, een leerkracht kan het gezag onmogelijk alleen aan. Om het te doen slagen, heeft hij een schoolproject nodig waarin een duidelijke visie zit waarnaar hij kan refereren. Dit moet niet meer patriarchaal uitgedacht worden maar horizontaal, het moet samen door de groep opgesteld en gedragen worden (Catrijsse, Cosaert & Van der Hoogerstraete, 2021) (Klasse, 2018).

4. Ik geef niet op

Bij nieuwe autoriteit is het doel niet langer dat het kind onmiddellijk gehoorzaamt, maar de volharding en het doorzettingsvermogen van de autoriteitsfiguur zijn het nieuwe doel. Een goed voorbeeld hiervan is rustig blijven en wachten op een moment die beter geschikt is om in te grijpen (Cattrijsse, Cosaert & Van der Hoogerstraete, 2021).

5. Ik stel mijn reactie uit

Het is beter om het ijzer te smeden als het koud is, je laat dus een periode om te bekoelen en keert later terug op het incident (Cattrijsse, Cosaert & Van der Hoogerstraete, 2021).

6. Ik mag fouten maken, ik kan ze herstellen

Het is belangrijk dat je als autoriteitsfiguur je fouten durft toe te geven en hierover zelf reflecteert (Cattrijsse, Cosaert & Van der Hoogerstraete, 2021).

7. Ik pleeg verzet op een respectvolle manier

Hiermee wordt er bedoeld dat de autoriteit geen fysiek geweld gebruikt. Het is de bedoeling dat er verzet komt, maar dit moet op een vastberaden en zelfverzekerde manier (Cattrijsse, Cosaert & Van der Hoogerstraete, 2021).

8. Ik ben transparant/ open, zowel naar mijn kind als naar de buitenwereld

In de nieuwe autoriteit moet je open communiceren met elkaar. Als er zich iets voordoet dan moet je dit niet achterhouden voor anderen. Door dingen te delen met de steungroep ontstaat er een dubbel effect. Dankzij de groepsdruk zorg je ervoor dat het kind beter zal luisteren (Cattrijsse, Cosaert & Van der Hoogerstraete, 2021).

3.8.3 Nieuwe autoriteit en herstelgericht werken

Wij namen nieuwe autoriteit op in ons literatuuronderzoek omdat er veel overlappings zijn tussen nieuwe autoriteit en herstelgericht werken. Wij willen met onze bachelorproef bereiken dat basisschool De Wijzer in Aarsele een herstelgerichte school wordt. Om dit te kunnen realiseren dachten we na over de verschillende partijen die betrokken zijn. Nieuwe autoriteit is voor de leerkrachten een goede manier om herstelgericht te werk te gaan. Binnen het herstelgericht werken is er het Social Discipline Window. Hierin streven de autoriteitspersonen ernaar om in het 'met-kwadrant' terecht te komen. Bij dit kwadrant werkt de opvoeder vanuit een verbindende en herstelgerichte opvoedstijl waarbij er structuur en onderlinge verbinding is en waarbij de leerkrachten niet in macht vervallen. Deze visie sluit aan bij de uitgangspunten van nieuwe autoriteit. De leerkrachten uit basisschool De Wijzer zullen dus moeten proberen om aan het werk te gaan met de nieuwe autoriteit om herstelgericht te kunnen werken.

3.9 Communicatie

We onderzoeken het stuk over communicatie omdat de directeur aangaf dat het op vlak van communicatie soms wat stroef loopt. Zo zijn ouders niet altijd op de hoogte van wat de school precies doet. Daarnaast weten ouders ook niet altijd dat er een beslissing werd genomen voor hun kind zoals, eten in de stille eetzaal. Het loopt vooral stroef bij communicatie naar ouders. Echter wanneer de school herstelgericht en verbindend wil werken, zal deze de taal naar de kinderen en algemene communicatie ook moeten aanpassen. Dit wil zeggen dat wanneer ze communiceren op bijvoorbeeld de website, Facebook of Quest, ze de herstelgerichte en verbindende taal moeten hanteren.

3.9.1 Wat is communicatie?

We onderzoeken wat communicatie is zodat we vanaf de basis kunnen vertrekken bij het communiceren naar ouders en kinderen toe. Wanneer je weet wat communicatie precies inhoudt, kan er op een meer constructieve manier gecommuniceerd worden.

“Communicatie is het overbrengen van informatie van de een naar de ander”. (Verhoef, 2020, p. 23).

Communiceren kan je op een verbale en non-verbale manier doen. Het is niet mogelijk om niet te communiceren. Communiceren gebeurt niet altijd in direct contact. Dit kan indirect door middel van chatten, e-mail, etc. Het lijkt heel eenvoudig om te communiceren, maar toch kan er heel wat fout gaan. De informatie die overgebracht wordt kan heel divers zijn (Verhoef, 2020).

De plek waar je communiceert heeft een invloed op hoe je communiceert. Als je het gevoel hebt dat veel mensen je kunnen horen, ga je vaak geen diepzinnige gesprekken voeren. Je blijft vooral aan de oppervlakte. Het kan voorkomen dat je op de ene plek eerder gaat fluisteren terwijl je op de andere plaatsen heel luid bent. Afhankelijk van de context ga je dus op een andere manier gaan communiceren. Daarom is het belangrijk dat je de geschikte plaats vindt voor het soort interactie dat je wilt voeren (Verhoef, 2020).

Binnen communicatie kunnen er heel wat communicatieproblemen zijn. Zo kan het voorkomen dat de boodschap niet op de juiste manier overkomt bij de ontvanger. De zender krijgt de juiste boodschap niet overgebracht en de ontvanger begrijpt de boodschap niet. Er zijn verschillende redenen waarom er zich communicatieproblemen kunnen voordoen. Zo kan dit te maken hebben met het verschil in achtergrond en gewoonten, het overbrengen van de boodschap, het begrijpen van de boodschap, communicatiestoornissen en ruis (Verhoef, 2020).

3.9.2 Communicatie naar en met ouders

De school ondervond dat er moeite is met de communicatie naar ouders toe. Zo zouden ouders niet altijd op de hoogte zijn van de visie herstelgericht en verbindend werken. Daarnaast zouden ze niet altijd weten welke beslissingen er genomen werden voor hun kind. Zo kregen de ouders niet te horen dat hun kind in de stille eetzaal zit. De ouders kregen geen informatie over wat de visie inhoudt en hoe ze dit tot uiting brengen in de klas. Er zouden dus nog heel wat mankementen zijn op vlak van communicatie. Toch heeft de school enkele kanalen waarop gecommuniceerd wordt zoals, Facebook, de website en Questi. Zowel de ouders en de leerkrachten van een school hebben een belangrijke taak bij de ontwikkeling van het kind. Door samen te werken kunnen de competenties van het kind optimaal ontwikkelen. Echter wordt er gemerkt dat het vaak fout loopt bij de communicatie tussen de school en de ouders (Hol & Willemsen, 2015).

Vroeger was het zo dat de school een leerfunctie had en de ouders een opvoedende functie. Echter is duidelijk geworden dat beiden invloed hebben op elkaar. Dit zorgt ervoor dat partnerschap cruciaal is geworden. Hierdoor is communicatie tussen beide partijen van belang (Hol & Willemsen, 2015).

Goede communicatie tussen de school en de ouders stimuleert het leerproces van de kinderen. Wanneer ouders betrokken worden bij de school gaan kinderen meer plezier maken op school (van Gastel-Firet, 2018).

Om communicatie tussen de ouders en de school te bevorderen is het belangrijk dat er gewerkt wordt met een visie. De school moet aantonen wat ze verwachten van de ouders en aangeven wat de ouders van de school kunnen verwachten. Door grenzen te stellen in de verwachtingen krijgt men duidelijkheid (van Gastel-Firet, 2018).

Om ouders te betrekken, kan je erop inzetten hen persoonlijk te benaderen. De ouderraad doet dit aan de hand van een koffiestop. Voor en naschool kunnen ouders gratis koffie verkrijgen en een praatje doen met de andere ouders. Zo kan de school in het begin van het schooljaar een soort startgesprek organiseren. Dit gesprek dient om de ouders beter te leren kennen. Op die manier leren de ouders de school en de leerkracht kennen. Er ontstaat veiligheid. De latere informatie-uitwisseling zal daardoor vlotter verlopen (van Gastel-Firet, 2018).

Door vertrouwen te krijgen in ouders als school, zal de communicatie vlotter verlopen. Zo moet er openheid zijn van de school naar de ouders. Er moet verteld worden waarom bepaalde beslissingen werden genomen en wat de consequenties zijn bij het niet naleven. Eerlijkheid over misverstanden of andere problemen is van belang (van Gastel-Firet, 2018).

Heel belangrijk bij het krijgen van een band met de ouders, is dat de school zich in hen moet kunnen verplaatsen. Je moet hen zien als partner en niet als bedreiging. Je moet ervanuit gaan dat ze een zinvolle bijdrage kunnen leveren aan het schoolgebeuren. Als school zich verplaatsen in het standpunt van de ouders kan ervoor zorgen dat je zaken op een andere manier gaat waarnemen (van Gastel-Firet, 2018).

Belangrijk bij het betrekken van ouders is dat de leerkracht sensitief-responsief is. Dit wil zeggen dat ze oog hebben voor de noden van de ouders. Op die manier kan de leerkracht hulp bieden bij het leerproces van het kind thuis. De leerkracht kan daarnaast nagaan wat de ouders te bieden hebben voor het kind en hier extra op inspelen (Hol & Willemsen, 2015).

Wanneer leerkrachten en ouders een goede samenwerkingsrelatie hebben, zullen ze sneller op één lijn zitten. Dit draagt bij tot het welbevinden van de leerlingen. Voor leerkrachten is het fijner wanneer ze een goede relatie hebben met de ouders. Het vergemakkelijkt de communicatie (van Gastel-Firet, 2018).

In een onderzoek van Bakker, Dennissen, & Oolbekkink-Marchand (2013) is men tot de conclusie gekomen dat ouderbetrokkenheid bij het leerproces belangrijker is, dan de betrokkenheid van ouders bij de school. Zo zijn de resultaten van kinderen niet positiever wanneer ouders meegaan op schoolreis of deelnemen aan een ouderavond. De meest positieve effecten komen tot uiting bij het leerproces thuis (Hol & Willemsen, 2015).

Het blijkt dat lager geschoolde ouders vaak een grotere kloof ervaren tussen thuis en school. Wanneer ouders meer betrokken zouden worden, zullen ze meer betrokken zijn op het leren van het kind. Dit zorgt ervoor dat het kind beter kan presteren. Op die manier kunnen ze net zoals hoger geschoolde ouders meer bagage meegeven met hun kind. Het zou ervoor zorgen dat de school- en thuisomgeving beter op elkaar gaan lijken. Nu is de kloof daar nog te groot wat het leren thuis belemmert (Hol & Willemsen, 2015).

Sommige ouders zie je nooit op een schoolfeest of bij een ouderavond om verschillende redenen. Zo zijn ouders vaak bang voor hun status. Ouders die het thuis minder breed hebben schamen zich en zijn bang voor wat er zal komen als de school dit ontdekt. Laaggeschoolde ouders zijn moeilijker te bereiken. Vaak heeft dit te maken met slechte ervaringen op school. Toch blijft het belangrijk om net deze ouders te bereiken (Diva, z.d.).

Dit zijn vooral de grootste redenen waarom je ouders niet vaak ziet op school. Het gaat hierbij vooral om status, inkomen... Toch heeft dit geen hele grote invloed op de schoolresultaten. Het is vooral de thuisomgeving die daar de grootste invloed op heeft. Er komt dan eigenlijk te weinig stimulans vanuit de thuisomgeving. Dit kan bevorderd worden wanneer ouders interesse tonen en dus gaan communiceren over school, superviseren of schoolwerk wordt gemaakt en enkele verwachtingen gaan stellen naar aanleiding van schoolprestaties (Som, z.d.).

Een grote drempel bij het communiceren met de ouders is taal. Wanneer ouders niet de Nederlandse moedertaal bezitten, wordt er minder met hen gecommuniceerd. Daarnaast zien we dat sommige ouders uit de groep ook laagopgeleid zijn. De betrokkenheid bij deze categorieën wordt heel vaak onderschat door leerkrachten. Deze ouders gaan ervanuit dat ze niets kunnen betekenen voor hun kind (Hol & Willemsen, 2015).

3.9.3 Communicatie naar en met leerlingen

We kiezen ervoor om ook de communicatie naar en met de leerlingen te bekijken omdat als je herstelgericht wil werken je de taal naar alle doelgroepen moet aanpassen. Je moet gebruik maken van de herstelgerichte taal naar iedere doelgroep toe. Het is dan ook een meerwaarde om te bekijken hoe je kan communiceren naar en met leerlingen.

Kinderen kunnen soms nood hebben aan een gesprek omwille van verschillende redenen. Als leerkracht kan het nuttig zijn om deze nood aan te voelen en hierop in te spelen. Hierbij aansluitend is het belangrijk dat de leerkracht het geschikte moment en de geschikte plaats zoekt hiervoor. Soms worden er verschillende contacten georganiseerd op vaste tijdstippen zodat de leerkracht regelmatig eens kan polsen naar hoe het met de leerlingen gaat. Dit zet in het op welbevinden van de kinderen. Deze gesprekken kunnen bijvoorbeeld in de vorm van een kindercontact voordat het oudercontact plaatsvindt. Op die manier weten zij wat meer over hun functioneren. Het is een moment waarop ze persoonlijk aandacht krijgen. Dit kan voor kinderen wel aangenaam zijn. De band met de leerkracht wordt hierdoor versterkt (Vanhove, 2011).

Belangrijk bij het voeren van een gesprek met een kind is dat je rekening houdt met het moment. Als je hen uit de klas haalt bij een saai moment is dat waarschijnlijk niet zo erg voor het kind, maar wanneer je dit doet tijdens bijvoorbeeld de favoriete les kan dit om minder bijval rekenen (Vandebriel, 2011).

Hiermee rekening houdend is het van belang dat je een gesprek op voorhand al eens gaat communiceren aan het kind. Het kan een meerwaarde zijn om het gesprek echt samen te plannen. Zo kan er wat rekening gehouden worden met de leuke en minder leuke momenten op school (Vandebriel, 2011).

Om een gesprek te voeren met een kind, kan je een ruimte voorzien die aangepast is aan het kind. Zo kan er in de ruimte bijvoorbeeld wat spelmateriaal of tekengerief aanwezig zijn. Het moet niet veel zijn want we willen nog steeds een gesprek, maar dit kan wel het gesprek bevorderen. Op school is dit niet noodzakelijk omdat de school een gekend gebied is, maar het kan zeker (Vandebriel, 2011).

Je kan ervoor zorgen dat het kind niet gewoon op een stoel moet zitten om te praten. Zo kan je naar buiten gaan, een wandeling maken of op de grond gaan zitten. Dit stimuleert het kind om te durven spreken. Belangrijk bij het zitten is dat de volwassene op het niveau van het kind zit (Vandebriel, 2011).

Kinderen moeten leren om een positief zelfbeeld op te bouwen. Hiervoor is het nodig dat ze veel over zichzelf leren. Dit leren ze door de succes- en faalervaringen die er zijn. De leerkracht heeft hierbij een niet te missen rol. Hij of zij kan de leerlingen aanzetten tot zelfreflectie over verschillende ervaringen. Hiervoor kunnen individuele gesprekken een meerwaarde zijn. De meerwaarde van reflectie zit hem erin dat ze leren om zichzelf niet te onder- of overschatten. Ze leren welk gedrag aanvaardbaar is en wel gedrag dit niet is (Vanhove, 2011).

Het communiceren over gevoelens en gedrag kan al met de oudste kleuters. Afhankelijk van de doelgroep kan dit op een andere manier aangepakt worden omwille van het niveau. Zo kan dit voor jongere kinderen aangepakt worden met een leerrijk spel (Vanhove, 2011).

Bij het communiceren met leerlingen is het belangrijk dat de leerkracht alert is voor een monoloog. Ze moeten de leerling zo veel mogelijk aan het woord laten en daardoor dialoog creëren (Vanhove, 2011).

In communicatie met kinderen speelt het taalniveau een heel grote rol. Het is niet zo dat wanneer een kind kan spreken, het al alles kan uiten of zeggen. Vaak begrijpen kinderen wat we zeggen, maar zijn ze nog niet talig genoeg om hier echt op te antwoorden. Hierdoor zal een kind er vaak voor kiezen om te reageren met gedrag. Het gedrag dat het kind zal stellen kan moeilijk genegeerd worden waardoor dit sneller opvalt wanneer ze een boodschap niet verbaal kunnen uiten. Op die manier kan de volwassen persoon zoeken naar de boodschap achter het gedrag. De manier waarop je hiermee omgaat zal invloed hebben op de relatie met het kind (Vandebriel, 2011).

We moeten ons de vraag stellen of kinderen wel betrouwbaar zijn in hetgeen ze zeggen. Ze hebben namelijk nog een grote fantasie en gaan vaak geloven in verhaaltjes die niet echt zijn, denk maar aan de sint. Echter hebben kinderen nog maar weinig ervaring met het voeren van gesprekken. Ze hebben dus nog niet de kennis over hoe een gesprek zich normaal ontrolt. Ze kijken dus minder bevooroordeeld naar een situatie waardoor dit niet tot uiting komt in het gesprek. Toch kan een kind gestuurd worden in zijn antwoorden door de manier waarop de volwassene iets vraagt. Het is belangrijk om rekening te houden dat een kind nadenkt of de vraag van een volwassene wel terecht is (Vandebriel, 2011).

Er zijn een aantal zaken waar rekening mee gehouden moet worden bij gesprekken met een kind. Zo moet je je eerst voorstellen wanneer het kind je nog niet kent. Je geeft aan wat er gaat gebeuren zodat deze voorbereid is. Er moet aangegeven worden of het om een eenmalig gesprek gaat of dat je elkaar vanaf nu vaker zal zien. Als laatste is het belangrijk dat je meedeelt wie het initiatief nam om een gesprek aan te gaan met het kind (Vandebriel, 2011).

Vaak begin je bij een gesprek niet met het moeilijke onderwerp. Je kan na de formaliteiten van hierboven eerst eens nagaan hoe het kind zich voelt. Je kan eerst over luchtigere onderwerpen spreken zoals hobby's, huisdieren en .... Je kan eerst samen een spelletje spelen om het kind wat gerust te stellen. Wees je ervan bewust dat kinderen niet altijd nood hebben aan een groot gesprek, soms is een kleine babbel voldoende (Vandebriel, 2011).

Gebruik woordenschat die het kind kent. Overschat ze niet zodat ze de boodschap zeker begrijpen. Moeilijke of niet gekende woorden kan je best toelichten. Naast de taal moet je rekening houden met het denkproces. Kinderen hebben soms wat meer tijd nodig om na te denken voor ze kunnen antwoorden. Praat niet te snel zodat de kinderen jou kunnen volgen. Pols naar de betekenis die kinderen geven aan bepaalde zaken zodat je elkaar goed begrijpt (Vandebriel, 2011).

Probeer 'waarom' zo veel mogelijk te vermijden. Zeker wanneer 'waarom' gaat polsen naar een verantwoording. Ze begrijpen hun eigen gedrag niet altijd. Hierdoor kunnen ze moeilijk de consequenties inschatten. De waaromvraag is dan voor een kind heel moeilijk om te beantwoorden (Vandebriel, 2011).

Bij een gesprek kunnen ouders aanwezig zijn. Zij kunnen dienen als steunfiguren. Echter moet er gelet worden op de non-verbale communicatie van het kind. Ze zouden al eens durven polsen of ze bepaalde informatie wel mogen vertellen. Let er op dat het gesprek niet wordt overgenomen door de ouder en dat deze niet in de plaats van het kind gaat spreken. Het feit dat een ouder aanwezig is, kan voor druk zorgen bij de leerkracht waardoor het gesprek niet altijd goed verloopt. Je moet als leerkracht formeel overkomen, wat meer druk geeft. Bij vriendjes in het lokaal moet er gelet worden op het feit dat het gesprek niet veranderd in een spel. Het kan er wel voor zorgen dat sommige zaken makkelijker bespreekbaar worden. Vriendjes kunnen een zinvolle inbreng leveren (Vandebriel, 2011).

Bij broers en zussen in het lokaal kan het voorkomen dat ze vooraleer ze bepaalde zaken wel of niet gaan zeggen eerst bevestiging zoeken. Dit kan ontaarden in een spelmoment. Belangrijk is om goede afspraken te maken (Vandebriel, 2011).

3.9.4 Communicatie binnen het team

Communicatie binnen het team is belangrijk. Wanneer zij de herstelgerichte taal naar elkaar toe gaan gebruiken, zullen ze dit sneller toepassen in de klas. Voor ze zich deze taal eigen kunnen maken, moeten we gaan kijken hoe er gecommuniceerd wordt binnen het team. Daarnaast moeten we kijken waarom communicatie zo belangrijk is. Daarna kan er gekeken worden hoe ze hierin de herstelgerichte taal kunnen implementeren.

Communiceren op school is van cruciaal belang. Door de toegenomen technologieën gaan we minder face-to-face in interactie. Je kan alles nu immers beluisteren via bijvoorbeeld een smartphone. Communiceren gaat verder dan van iemand iets willen weten of iemand iets laten weten. Communiceren binnen het team is steeds belangrijker geworden. Dit omdat ze nu meer en meer samenwerken. Ze gaan meer van elkaar en met elkaar gaan leren. Doordat de scholen toenemen in grote, zijn er meer leerkrachten. Het zorgt ervoor dat de taak van de leerkracht complexer wordt. Dit komt door de vele veranderingen die plaatsvinden. Hierdoor moet er meer overlegd worden. In de scholen vinden meer en meer duobanen plaats waardoor er meer gecommuniceerd moet worden zodat er eenduidigheid ontstaat (Jutten, 2013).

Vaak is het zo dat er in het achterhoofd gehouden wordt dat je moet oppassen met wat je zegt tegen anderen. Hierdoor komen gesprekken onecht over. Er kan een gevoel ontstaan dat er met elkaar gespeeld wordt. Door de vele veranderingen en het complexer worden van het onderwijs, moeten leerkrachten meer gaan samenwerken. Constructief samenwerken lukt enkel wanneer er met elkaar gecommuniceerd wordt. Samenwerken en communiceren met elkaar gaat zijn vruchten afwerpen. Zo zal er een betere kwaliteit zijn van het werk en komen er meer nieuwe oplossingen. Je gaat leren om op een andere manier te denken. Je kan wat je geleerd hebt toepassen in andere situaties (Jutten, 2013).

Goede communicatie bevordert de sfeer en het welbevinden in de school. Het is belangrijk dat er naast de regels en afspraken ook een consensus is hierover. In gesprek gaan met elkaar levert dan mooie resultaten op (Jutten, 2013).

Om de communicatie vlot te laten verlopen zijn er enkele regels die belangrijk zijn.

Zo gaat contact voor contract. Dit wil zeggen dat je eerst echt in contact moet treden met iemand vooraleer je naar de inhoud overgaat. Je moet de ander op het gemak stellen en tonen dat er veiligheid aanwezig is. Een volgend belangrijk iets is echtheid. Je mag niet doen alsof je geïnteresseerd bent, maar moet de ander echt proberen begrijpen en belangstelling tonen. Als derde heb je de slinger van bewustzijn. Bij deze regel moet je de aandacht goed kunnen verdelen. Dit wil zeggen de aandacht kunnen verleggen van de ander, naar jezelf, naar helikopterperspectief. Er vormt zich een wisselwerking tussen deze drie aspecten om op die manier bewustzijn te creëren. Daarnaast is het van belang om actief te luisteren. Hierbij is een houding van empathie, geduld, rust en omgang met stiltes een meerwaarde. Wat hierbij aansluit is het stellen van vragen. Het zorgt ervoor dat je de inhoud beter gaat begrijpen. De ander kan hierdoor beter reflecteren over de inhoud. Terughoudend zijn met oplossingen is ook van betekenis. Mensen in het onderwijs zijn gewoon om altijd te willen helpen. Echter is het soms van belang je even op de achtergrond te houden. Zeker wanneer de ander niet om een advies gevraagd heeft (Jutten, 2013).

Er zijn nog enkele tips voor heldere communicatie in het onderwijs. Zo is het eerst en vooral belangrijk om je tijd te nemen. Zeker wanneer je een moeilijke boodschap moet brengen kan dit een meerwaarde zijn. Belangrijk is dat je eerst je boodschap helder krijgt zodat je niet uit een reflex reageert. Als tweede moet je nadenken over de communicatie. Belangrijk is dat de kern van je boodschap duidelijk is en niet aan de kant geschoven wordt door minder relevante informatie. Kies de juiste taal wanneer je tegen iemand praat. Denk bijvoorbeeld maar aan het verschil bij een boodschap voor een kind of een volwassene. Voor kinderen zal je de boodschap makkelijker moeten maken dan voor een volwassene. Bij anderstaligen zal je zaken anders moeten verwoorden. Dus afhankelijk van de doelgroep zal je een boodschap anders overbrengen. Iedereen gaat een boodschap interpreteren vanuit hun eigen leefwereld. Verlies het referentiekader van de ander niet uit het oog (Connect, z.d.).

Het inschatten van de ontvanger is van belang. Dit wil vooral zeggen dat je boodschap anders kan overkomen dan verwacht. Daarom is het noodzakelijk om je ontvanger vooraf voldoende goed in te schatten (Connect, z.d.).

Wanneer je een persoonlijke of gevoelige boodschap moet brengen, probeer deze dan zo persoonlijk mogelijk te brengen. Maak er geen uitgeschreven strakke tekst van. Breng zulke boodschappen face-to-face. Zoals bij geweldloze communicatie (zie 3.9.5) is het belangrijk dat je de boodschap zo positief mogelijk formuleert. Vaak krijg je dan een positieve respons. Zorg ervoor dat de ontvanger tijd krijgt om de informatie op te nemen en daar gepast op te antwoorden. Zorg ervoor dat je kanalen gebruikt waarbij je makkelijk kan brainstormen en snel antwoord krijgt. Je gebruikt dus beter geen e-mail. Wanneer je iets wil zeggen over zaken die al besproken zijn gebruik je best geschreven communicatie omdat er normaalgezien geen discussie meer over mag zijn. Belangrijk bij een geschreven boodschap is dat je deze herleest om fouten eruit te halen anders kan je boodschap slecht overkomen. Bij gesprekken is het belangrijk dat je let op je lichaamstaal. Deze vertelt veel over hoe je luisterhouding is (Connect, z.d.).

Communicatie binnen de school is van cruciaal belang. Door goed te communiceren met het personeel, bevordert dit het welbevinden. Het zorgt ervoor dat leerkrachten meer betrokken zijn (De Clerc, 2023).

Leerkrachten worden vaak bestookt met heel wat informatie vanuit verschillende afzenders. Dit zorgt ervoor dat ze soms het bos door de bomen niet meer zien. Hierdoor kunnen er verschillende frustraties ontstaan omdat de boodschap niet doordringt. Het is daarom belangrijk dat de noden in kaart gebracht worden zodat je weet op welke manier er duidelijk gecommuniceerd kan worden. Spreek daarbij een eenduidig kanaal af zodat alle informatie juist en duidelijk terecht komt. Op die manier zal het communiceren vergemakkelijken. Er kunnen meerdere communicatiekanalen afgesproken worden afhankelijk van de informatie. Denk maar aan communicatie via Smartschool/Questi of mails voor belangrijke schriftelijke communicatie (De Clerc, 2023).

Soms kan je boodschappen die je overbrengt visueel maken aan de hand van een poster of flyer. Dit trekt meer de aandacht waardoor het sneller opgepikt zal worden. Bepaalde aspecten hebben persoonlijke communicatie nodig. Luisteren naar medewerkers zorgt ervoor dat er heel wat informatie verkregen wordt. Op die manier kan dit verder verspreid worden (De Clerc, 2023).

3.9.5 Geweldloze communicatie

Wanneer je herstelgericht en verbindend gaat werken, communiceer je op een bepaalde manier. Binnen deze visie wordt er gebruik gemaakt van geweldloze communicatie. Het is dan ook een meerwaarde om deze vorm van communicatie onder de loep te nemen zodat deze kan meegenomen worden in de visie.

Een ander woord voor geweldloze communicatie is verbindend communiceren. Geweldloos communiceren gaat over de verbinding terugkrijgen in de interactie met iemand anders. Door het gebruik van geweldloze communicatie zullen heftige reacties en het stoten op defensief gedrag sterk afnemen. In plaats van gedrag waarin de andere persoon zich gaat verdedigen, krijgt men gedrag waarin oplettendheid, respect, empathie en verlangen om te geven vanuit het hart centraal staan. We proberen als het ware de verbinding met wat er leeft bij onszelf en de ander te vinden. Op die manier bouwt men relaties van gelijkwaardigheid op. De behoeftes van elk individu worden op die manier behartigd (Desimpel et al., 2022).

Er zijn een aantal principes die belangrijk zijn wanneer je geweldloos wil communiceren. Het eerste principe is geven vanuit je hart. Geven vanuit het hart kan enkel wanneer je communiceert zonder daarbij geweld te gebruiken. Wanneer er zich wel geweld voordoet in de communicatie, zou het kunnen dat bepaalde behoeftes niet behartigd werden. Het is belangrijk dat men nagaat welke behoeftes niet vervuld werden zodat er hieraan gewerkt kan worden. Op die manier kan er weer gegeven worden vanuit het hart (Desimpel et al., 2022).

Als tweede is er communicatie die medeleven blokkeert. Er zijn een aantal communicatievormen die ervoor zorgen dat het mededogen geblokkeerd wordt. Om te starten zijn er moralistische oordelen of veroordelingen. Dit gaat over het feit dat hoe iemand handelt niet overeenstemt met onze eigen waarden en normen. Dit zorgt ervoor dat we deze persoon gaan kaderen in goed of fout. Voorbeelden van moralistische oordelen zijn: Etiketteren, vernederen, bekritisieren, beschuldigen, beledigen, vergelijken en beoordelen (Desimpel et al., 2022).

Het volgende waardoor het mededogen geblokkeerd wordt, zijn vergelijkingen. Doordat men gaat vergelijken, brengt men mensen in een negatieve spiraal. Wanneer er vergeleken wordt met iemand anders kan men heel negatief gaan kijken naar zowel zichzelf als de ander. Dit zorgt ervoor dat er negatieve gevoelens ervaren worden waardoor het medeleven van zowel uzelf als de ander niet tot uiting kan komen (Desimpel et al., 2022).

Het derde die invloed kan hebben op de empathie gaat over de verantwoordelijkheid niet opnemen. Door de ander de schuld te geven van uw gedachtes, gevoelens en daden ontkent men de eigen verantwoordelijkheid hierin. Doordat men onbewust is van de eigen verantwoordelijkheid kan grenzeloze gehoorzaamheid ontstaan (Desimpel et al., 2022).

Als voorlaatste blokkeert het uiten van de verlangens als eisen het medeleven. Wanneer de ander niet aan de eisen voldoet wordt deze hiervoor beschuldigt. In sommige gevallen kan deze bestraft worden (Desimpel et al., 2022).

Als laatste gaat het geven van een straf of beloning ervoor zorgen dat het mededogen uitblijft. Dit omdat bepaald gedrag dan als fout wordt gezien, maar niet altijd fout is (Desimpel et al., 2022).

Wanneer bovenstaande zaken onder de loep genomen werden, kan er overgegaan worden naar de stappen om aan geweldloze communicatie te doen. Er zijn in dit proces vier stappen die ervoor zorgen dat geweldloze communicatie een onderdeel kan worden van je dagelijkse interacties (Desimpel et al., 2022).

De eerste stap naar geweldloze communicatie is het waarnemen zonder te oordelen. Hierbij is het belangrijk dat er gefocust wordt op feitelijke gebeurtenissen. We gaan dus letterlijk verwoorden wat er gezegd of gedaan wordt zonder te beoordelen of dit goed of slecht is. Door het uiten van oordelen zal er sneller op kritiek gebotst worden. Daarom is het belangrijk dat we gaan evalueren aan de hand van feiten (Desimpel et al., 2022).

Een voorbeeld hierbij is:

- Waarneming met oordeel: "Guus loopt er de kantjes vanaf" (Desimpel et al., 2022, p. 26).
- Waarneming en oordeel gescheiden: "Als Guus examens heeft, studeert hij alleen de avond ervoor" (Desimpel et al., 2022, p. 26).

Een tweede stap naar geweldloze communicatie is het herkennen en uiten van gevoelens. Deze gevoelens worden gekoppeld aan de waarneming. Hierbij moet er opgelet worden dat er geen gedachtes of meningen geuit worden, maar wel degelijk gevoelens. Een interpretatie geven is niet het uiten van gevoelens. Het uiten van gevoelens kan wel gevolgd worden door een beschrijving van hoe er gedacht wordt dat de ander zich gedraagt tegenover jezelf (Desimpel et al., 2022).

De emoties die iemand heeft bij een waarneming ontstaan omwille van het feit dat bepaalde behoeftes wel of niet vervuld werden (Desimpel et al., 2022).

De derde stap in het proces is het erkennen van behoeftes. Wat iemand zegt of hoe iemand zich gedraagt kan de aanleiding zijn voor het gevoel die opgewekt wordt. Echter zal dit nooit de oorzaak zijn. De verantwoordelijkheid bij het opkomen van gevoelens ligt namelijk bij onszelf. Het feit dat bepaalde gevoelens worden opgeroepen heeft te maken met het feit dat bepaalde behoeftes wel of niet behartigd werden (Desimpel et al., 2022).

Wanneer iemand anders zich negatief heeft geuit op verbale of non-verbale manier kan er hier verschillend mee omgegaan worden (Desimpel et al., 2022).

- Zichzelf de schuld geven
- De schuld in de schoenen van de ander schuiven
- We maken ons bewust van de eigen gevoelens en behoeften
- Bewust worden van de gevoelens en behoeften achter de negatieve mededeling

Bij de laatste stap in het proces worden de gevoelens geuit. Een verzoek is niet hetzelfde als een eis. Een verzoek kan geweigerd worden. Hierbij zijn drie zaken van belang in de boodschap die je brengt (Desimpel et al., 2022).

Wanneer er een verzoek wordt gedaan, is het belangrijk dat er gebruik gemaakt wordt van positieve actietaal. Je gaat als het ware verwoorden wat je wel wil. Je verzoekt concrete acties in duidelijke taal. Bij een verzoek is het belangrijk dat er gevraagd wordt naar een reflectie in eigen woorden. Hiermee ga je na of de boodschap goed is overgekomen. De andere persoon vertelt in eigen woorden wat er gezegd werd. Bij een verzoek is het belangrijk dat er gevraagd wordt naar de eerlijkheid van de andere persoon. Zo is het belangrijk dat de ander eerlijk is bij het verwoorden van gevoelens en gedachten (Desimpel et al., 2022).

Wanneer alle stappen van geweldloze communicatie zijn doorlopen is het van belang dat er met empathie ontvangen wordt. Hierbij is het een meerwaarde dat je aandacht ten volle naar de andere persoon gaat. Er moet ruimte zijn voor de ander om de boodschap te brengen. Afstemmen op de gevoelens en gedachten van de ander is cruciaal. Het beste is om de informatie zo correct mogelijk op te nemen en dus eerst vragen te stellen voor er een advies gegeven wordt. Je gaat je inleven in de ander, maar niet meeleven met de ander. Als laatste moet je in eigen woorden kunnen samenvatten wat jij hebt begrepen (Desimpel et al., 2022).

Om geweldloze communicatie toe te passen in het lager onderwijs kan je gebruik maken van de symboliek van de jakhals en de giraf. De giraf staat voor de geweldloze communicatie. Een giraf heeft een groot hart dat krachtig genoeg moet zijn om het bloed naar de hersenen te pompen. Het hart staat voor de liefde. Je kan van harte iets geven of jezelf iets gunnen. Deze heeft een stevige tong om te kauwen. Hierdoor kan deze scherpe woorden verteren. De giraf staat dus voor mededogen, inleven, verbinden, aandacht richten op gevoelens en behoeftes, creatief zijn bij behartigen van gevoelens en vrijheid. De giraf wil gaan verbinden. De giraf laat ons mild en geduldig de signalen analyseren en vertalen in 'giraffentaal' (Desimpel et al., 2022).

De jakhals daarentegen staat symbool voor levens-vervreemdende communicatie. Het gaat over oordelen, interpreteren, vergelijken, de schuld verleggen, veralgemenen. De jakhals is als het ware harteloos. De jakhals wil verwijderen of wegduwen en ziet niet dat de ander noch zichzelf kwetsbaar is. Toch is de jakhals zinvol. Deze maakt ons attent op behoeftes die niet vervuld werden (Desimpel et al., 2022).

Als laatste zorgt geweldloze communicatie ervoor dat boosheid kan geuit worden. We gaan deze niet onderdrukken of negeren, maar echt ten volle uiten. Het schudt ons wakker wanneer een behoefte niet (volledig) vervuld is. We gaan anderen niet de schuld geven of de verantwoordelijkheid verschuiven. De ander kan een aanleiding geven voor onze boosheid, maar is niet de oorzaak. Het is dus niet het gedrag van de ander die de oorzaak is, maar het eigen gevoel (Desimpel et al., 2022).

3.10 Ouderparticipatie/Ouderbetrokkenheid

Ouderbetrokkenheid is iets individueel, het is wat de ouder zelf doet in verband met zijn kind. Hoe hij zichzelf engageert in het doen en laten van zijn kind. Ouderparticipatie is wat de ouder als concreet engagement doet voor de school (Deconinck, 2021).

De directeur van de basisschool De Wijzer geeft aan dat het betrekken van de ouders bij hun visie nog moeilijk is. Daarom hebben we in deze bachelorproef enkele tools uitgewerkt die in scholen al gebruikt worden om de ouders zo goed mogelijk te betrekken en om de samenwerking tussen de ouders en school goed te laten verlopen. Deze tools kunnen voor de basisschool in Aarsele een vertrekpunt zijn om de ouders meer te betrekken.

3.10.1 Ouder-school-samenwerking

De mate waarin ouders ervaren dat de school open staat voor hen is belangrijk om een vertrouwensband op te bouwen tussen de school en de ouders. Ouderbetrokkenheid gaat veel verder dan het louter informeren van de ouders over de schoolwerking. Het is de bedoeling dat er echt een wederkerigheid is. De school staat open voor wat de ouders hen kunnen leren over de kinderen en de school moet openstaan voor de manier waarop de ouders betrokken willen en kunnen worden (Deconinck, 2021).

Er zijn twaalf sleutels voor ouder-school-samenwerking opgemaakt. Die sleutels kunnen door de school ingezet worden om haar samenwerking met de ouders te verbeteren (Deconinck, 2021).

Wij lijsten de twaalf sleutels even voor je op (Buyl, Hebbelick, El Hammoudi, Van Laere, z.d.):

1. Begin bij het elementaire: glimlachen, goeiedag en respect
2. Families nemen zoals ze zijn, daar waar ze zijn
3. De school zet de stap naar en bevraagt ouders
4. Banden creëren alvorens er moeilijkheden opduiken
5. Voorrang geven aan mondelinge contacten
6. Taaldrempels overstijgen

7. Het impliciete expliciteren
8. Aandacht voor zowel vaders als moeders
9. Het aantal deuren vermeerdert
10. Banden smeden met omliggende organisaties
11. Nadenken en handelen vanuit het team
12. Van de tijd een bondgenoot maken

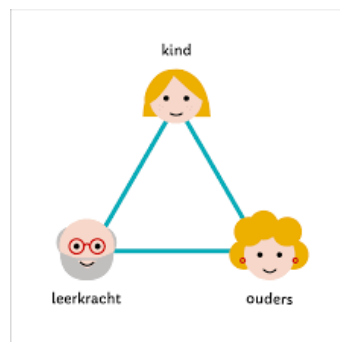
3.10.2 Loyaliteit tussen ouders, leerkrachten en kind

Loyaliteit tussen de verschillende partijen is van groot belang. Er zijn verschillende vormen van loyaliteit en de mate van loyaliteit heeft te maken met de band die je met een groep of persoon hebt (Deconinck, 2021).

Er zijn twee vormen van loyaliteit, je hebt verticale en horizontale loyaliteit.

Verticale loyaliteit is de essentiële loyaliteit. Dit is de sterkste vorm die er bestaat, of je het nu wilt of niet het zal altijd zo zijn. Deze vorm heb je bijvoorbeeld tussen een ouder en zijn kind. Het is bijna onmogelijk voor het kind om emotioneel de band volledig te breken met ouders. Horizontale loyaliteit is een minder sterke vorm van loyaliteit. Hierbij kan de band sneller verbroken worden. De band tussen de ouders en de leerkrachten is een band van horizontale loyaliteit (Deconinck, 2021).

Figuur 12: Dynamische driehoek

Noot. Overgenomen uit Kindgesprekken – Ouderbetrokkenheid. door Thomas & Charles. 2023.

Op deze afbeelding zie je de dynamische driehoek. Dit geeft de relatie tussen de verschillende partijen weer. Zo kan je zien dat er tussen het kind, de leerkracht, het kind en de ouder een verticale loyaliteit is en tussen de ouder en de leerkracht horizontale loyaliteit. Als de dynamische driehoek niet in verhouding is, bijvoorbeeld wanneer er geen respect is tussen de verschillende partijen dan is er sprake van een loyaliteitsconflict. Dit moeten we te allen tijde proberen vermijden en daarom is het dus belangrijk dat de vertrouwensband tussen ouders en leerkrachten zo goed is. Om ervoor te zorgen dat de partijen in verbinding staan met elkaar en loyaal zijn naar elkaar toe. Om als leerkracht of ouder de loyaliteit niet onder druk te zetten moet je proberen om je meervoudig partijdig op te stellen. Dit wil zeggen dat je geen kant kiest in een bepaalde situatie. Bijvoorbeeld bij een gezin met gescheiden ouders kies je als leerkracht geen kant voor de vader of de moeder. Je behandelt ze op dezelfde manier en zoekt raakvlakken met beide partijen. Op die manier kan je de loyaliteit behouden (Deconinck, 2021).

Als we meervoudige partijdigheid toepassen op De Wijzer, is het belangrijk dat de leerkrachten begrip tonen voor de visie van de ouders. Om het vertrouwen van de ouders te behouden moeten ze zich openstellen voor de visie van de ouders. Als er ouders zijn die echt niet akkoord gaan met de visie dan moeten de leerkrachten dit respecteren zodat de loyaliteit tussen de leerkracht en ouders blijft.

3.10.3 Het participatiehuis

Figuur 13: Het participatiehuis

Noot. Overgenomen uit *Het participatiehuis: 16 verschillende manieren om ouders te betrekken bij school.* door Klasse. 2019. Copyright 2022 door Klasse.

Het participatiehuis is gemaakt als tool voor scholen. Ze kunnen dit gebruiken om op zichzelf te reflecteren, door de verschillende kamers te bekijken kan de school zien op welk vlak er al veel ouderparticipatie is en op welk vlak het nog beter kan (Kuppens & Bouchet, 2019). De basisschool de Wijzer kan het participatiehuis hanteren om te reflecteren op hoe ze beter kunnen doen bij ouderparticipatie. Er werd namelijk aangegeven bij de probleemstelling dat ze ouder graag meer willen betrekken. Aan de hand van het participatiehuis kan de school eens reflecteren over hun werking.

Bij **meeleven** gaat het over de ouders die kunnen meeleven met de ervaringen van hun kind op school en de school die meeleeft met de ervaring van thuis. Om dit te bereiken moet je informatie uitwisselen en zo veel mogelijk informele contacten tussen ouders en leerkrachten hebben. Een voorbeeld van hoe je kan meeleven op school is een familiemuur in de klas installeren (Kuppens & Bouchet, 2019).

Bij **meeweten** gaat het erover dat de ouders weten waar hun kind mee bezig is en weten hoe de school werkt. Dit kan bijvoorbeeld door foto's van de kinderen en activiteiten te posten op de schoolblog (Kuppens & Bouchet, 2019).

Bij **meehelpen** gaat het over het verlenen van hulp van de ouders aan hun kind, ouders aan school, school aan het gezin. Een voorbeeld hiervan is de ABC methode, hierbij krijgen de ouders tips bij het begeleiden van het huiswerk. Het houdt in dat ze goede afspraken maken, hun kind motiveren en samen de resultaten checken (Kuppens & Bouchet, 2019).

Bij **meedenken** worden de ouders als partners ingesteld, ze mogen adviezen inbrengen. Een manier waarop dit kan gebeuren is door de ouders uit te nodigen op de klassenraad (Kuppens & Bouchet, 2019).

Bij het **meebepalen** mogen de ouders mee beslissen samen met de school. Dit is een vorm van ouderparticipatie die niet zo vaak aan bod komt in scholen. Een voorbeeld van waar de ouders mee in kunnen helpen beslissen, is de schoolraad (Kuppens & Bouchet, 2019).

3.10.4 Rapport Partnerschap Recht-Op vzw

We willen graag meer ouderbetrokkenheid op de school. Alleen moeten we daarbij rekening houden met een aantal aspecten. Bijvoorbeeld armoede. Het rapport partnerschap van Recht op vzw kwam er na het initiatief van de Stad Antwerpen A'rea2020 die als doel had om meer kinderen uit (kans)armere gezinnen te laten doorstromen naar de arbeidsmarkt of het hoger onderwijs en een beter gekwalificeerde uitstroom te hebben. In dit project was er echter geen ouderparticipatie. Dit leidde tot het ontstaan van een oudergroep die bestaat uit diverse gezinnen die tweewekelijks samenkomen. De nadruk van het project lag op de hamvraag van hoe we tot betere en gelijkere onderwijskansen kunnen komen. In de vergaderingen die volgden besproken ze de drempels, ervaringen en noden die ouders ondervonden in de onderwijskansen. Het rapport focuste zich op het partnerschap tussen school en ouders. Hierbij hebben ze de kijk van de ouders en de kijk van de school afzonderlijk bevestigd om zo tot verschillende inzichten te komen (De Wilde, 2017).

Toen aan de ouders gevraagd werd wat een partnerschap juist inhield, kwamen volgende woorden veel aan bod: gelijkwaardigheid, samenwerken, vertrouwen, wederkerigheid, communicatie, erkenning, etc. Ze ondervonden dat deze woorden vooral betrekking hadden op de emotionele betrokkenheid en het relationele aspect. Om een echte samenwerking te bekomen moet je ouders een gevoel van gelijkwaardigheid geven. Er moet dus aangetoond worden dat ze gelijkwaardig zijn (De Wilde, 2017).

3.10.4.1 Waarde en impact van het partnerschap

“Een goede relatie tussen ouders en school heeft een positieve impact op ouders, maar zeker ook op de kinderen en de school. De link tussen het partnerschap enerzijds en leerkanalen, kwaliteitsvol lesgeven, preventief werken, welbevinden, ... anderzijds is voor de ouders zeer duidelijk. De relatie tussen ouders en school wordt ook (on)rechtstreeks overgedragen op de kinderen. Zit het contact tussen ouder en school slecht, dan zal het kind dit ook ondervinden. Is er een goed contact en wordt er samengewerkt, dan heeft dit positieve effecten op school, maar zeker ook thuis.” (Recht-Op vzw, 2021, p.13).

De oudergroep haalde voorbeelden aan van positieve effecten die al gebeurd zijn door een partnerschap. Deze lijst streeft niet naar perfectie en/of volledigheid maar is een teken van wat een partnerschap tussen ouder en leerkracht kan bewerkstellen. Bij deze positieve effecten zijn ook telkens anekdotes verbonden die dit positief effect illustreren (Recht-Op vzw, 2021).

- “Je leert als leerkracht de thuiscontext van een kind beter kennen en kan hierdoor het kind ook beter begrijpen. Er kan rekening gehouden worden en het kind voelt zich hierdoor relaxter. Een gelukkig kind kan dan vervolgens beter studeren en dat maakt lesgeven gemakkelijker.” (Recht-Op vzw, 2021, p. 13).

Een voorbeeld rond dit positief effect is dat als een leerkracht weet dat er een moeilijke thuissituatie is, de leerkracht hier rekening mee kan houden en de leerling anders kan benaderen. Zo kan de leerkracht de situatie van een beter standpunt bekijken en kunnen misverstanden zoals ‘het kind veegt er zijn voeten aan’ vermeden worden (Recht-Op vzw, 2021).

- “Je hebt als leerkracht de mogelijkheid om beter ondersteuning op maat te bieden en preventief te werken. Je leert het kind begrijpen en kan zo sneller en juister handelen.” (Recht-Op vzw, 2021, p. 14).

Dit positief effect wordt geïllustreerd aan de hand van een voorbeeld rond pesten. Een leerlinge had juist nieuwe schoenen gekregen maar wou deze niet meer aandoen naar school. Toen de moeder dit aanklaartte bij de juf kon zij aangeven dat andere kinderen haar hadden uitgelachen met de schoenen. De juf was echter niet op de hoogte van het effect op de leerlinge thuis. Ze nam het probleem onderhanden en de pesters hebben zich dan geëxcuseerd. Daarnaast heeft de juf ook ingezet op het zelfvertrouwen van de leerlinge waardoor zij nu terug naar school gaat met haar nieuwe schoenen (Recht-Op vzw, 2021).

- “Je leert als ouder de schoolcontext beter kennen. Deze informatie helpt om je kind thuis ook beter te begeleiden of om bepaalde zaken te kaderen.” (Recht-Op vzw, 2021, p. 15).

De ouder was via de juf te weten gekomen dat haar kind naar een andere klas mag gaan om een woedeaanval te voorkomen. Mocht ze dit via haar zoon vernomen hebben, zou ze eerder wantrouwig en boos geweest zijn. Dit uit onwetendheid over waarom de juf zo tewerk gaat. Door deze duidelijke communicatie weet de ouder nu de reden dat de juf dit doet en kan ze zich hierdoor in de werking vinden (Recht-Op vzw, 2021).

- “Ouders geven aan meer zelfvertrouwen te hebben, zich zekerder en geruster te voelen. Dit creëert goesting, motivatie en doorzettingskracht.” (Recht-Op vzw, 2021, p. 15).

Ouders voelen zich gewaardeerd als ze mee mogen denken, als de school hen vraagt hoe ze naar een bepaalde situatie kijken of als ze vragen wat ze denken dat het beste is voor hun kind. Het voelt aan als erkenning die ze krijgen voor hun mening en/of visie. Het maakt ouders ook zekerder over hun opvoeding.

Daarnaast krijgen ouders het gevoel dat ze erbij horen, dat ze mogen meedenken over zaken en dat ze onderdeel zijn van het schoolteam. Ze geven aan dat het demotiverend kan zijn als school bepaalde zaken oplegt die jij als ouders moet doen wanneer je er geen inspraak in krijgt (Recht-Op vzw, 2021).

- “Door je verschillende kijk op een situatie samen te leggen, kan je ook leren van elkaar. Een partnerschap creëert ook erkenning naar elkaar. Zo ga je samen verantwoordelijkheid nemen.” (Recht-Op vzw, 2021, p. 16).

Dit positief effect komt er na een nauwe samenwerking tussen ouders en leerkrachten. Ouders geven aan dat ze emotioneel betrokken zijn bij hun kind en dat het moeilijk is als je weet dat er iets aan de hand is met je kind. Als ouders kan je dan soms moeilijker consequent zijn in de acties die je stelt. Een leerkracht kan hierin wat sterker zijn omdat ze met vele andere leerlingen omgaat en éénzelfde lijn kan doortrekken. Langs de andere kant geven de ouders aan hun kind het beste te kennen. Door twee verhalen samen te leggen kunnen leerkrachten en ouders het best samen kijken om de leerling zo optimaal mogelijk te helpen. Door deze nauwe samenwerking, leer je erkenning te hebben voor een ander en krijgen ouders het gevoel dat de leerkracht het beste voorheeft met hun kind (Recht-Op vzw, 2021).

3.10.4.2 Drempels ten aanzien van het partnerschap ondervonden door ouders

Naast positieve effecten zien ouders ook heel wat drempels die het partnerschap kunnen bemoeilijken. Verschilt de leefwereld tussen de leerkrachten en de ouders, dan kan dit voor moeilijkheden of botsingen zorgen die een effect hebben op de samenwerking.

- “Tijd en mogelijkheden tot ontmoeting” (Recht-Op vzw, 2021, p. 16).

Ouders vinden niet altijd de tijd of mogelijkheid om (regelmatig) een ontmoeting in te plannen. Alleenstaande ouders kunnen zich onmogelijk in meerdere personen opsplitsen, ouders die met verschillende shiften werken, geraken niet na de schooluren op school of de middelen (openbaar vervoer, internet, etc.) zijn niet aanwezig om de afspraak te maken of er op tijd te geraken. Grenzen die school stelt (niet verder dan de schoolpoort bijvoorbeeld) vallen ook ander deze drempel (Recht-Op vzw, 2021).

- “Wantrouwen en vooroordelen” (Recht-Op vzw, 2021, p. 17).

Ouders die voorafgaand als slechte ervaringen hebben met leerkrachten kunnen zich zeer wantrouwig opstellen tegenover een andere leerkracht of school. Als de kans er dan niet is om de leerkracht beter te leren kennen kan dit wantrouwen alleen nog maar stijgen. Daarnaast hebben ouders al meegemaakt dat een leerkracht of school vooroordelen had tegenover hen. Zo werden er vooroordelen gemaakt ten opzichte van hoofddoeken, huidskleur en dergelijke (Recht-Op vzw, 2021).

- “Gemis aan een vast aanspreekpunt” (Recht-Op vzw, 2021, p. 17).

Ouders ondervinden dat er soms een gemis is aan een vast aanspreekpunt. Ze moeten voor allerlei problemen bij verschillende personen terecht (leerkracht, zorgcoördinator, directeur). Daarnaast vallen leerkrachten uit met ziektes, zijn er vervangleerkrachten, zijn leerkrachten langdurig afwezig, etc. Ouders moeten dus doorheen het jaar met hun problemen bij verschillende mensen langsgaan (Recht-Op vzw, 2021).

- “Negatieve ervaringen” (Recht-Op vzw, 2021, p. 18).

Ouders die al negatieve ervaringen hebben meegemaakt in een schoolcontext vinden het moeilijker om de stap naar school toe te zetten. Die ervaringen slepen ze mee naar een nieuwe school. Als ze zelf ook de dupe zijn geweest van pestgedrag of onaangename ervaringen tijdens hun schooljaren, kijken ze negatiever naar een schoolcontext. Door deze negatieve ervaringen is het dus voor hen moeilijker en een extra drempel om de stap te zetten en hulp te durven vragen in een schoolcontext (Recht-Op vzw, 2021).

- “Aangesproken worden op het negatieve in plaats van het positieve” (Recht-Op vzw, 2021, p. 18)

Een andere ondervinding van ouders is dat leerkrachten tijdens oudercontacten zich veel meer richten op het negatieve dan op het positieve. Het gaat altijd over wat misloopt. Als de leerling in kwestie een goeie periode heeft met uitstekende resultaten zei de juf zelf dat het oudercontact eigenlijk overbodig was. Hierbij kunnen we ons de vraag stellen dat een oudercontact niet enkel nodig is als er iets misloopt, maar ook kan gebruikt worden als bevestiging van de goeie periode van een leerling. Ouders worden gedemotiveerd om te gaan als ze telkens slecht nieuws horen en denken dan bij zichzelf ‘Wat zal het nu weer zijn?’ (Recht-Op vzw, 2021).

- “Leefwereld” (Recht-Op vzw, 2021, p. 19).

De leefwereld van de ouders heeft een grote impact op ouderbetrokkenheid op school. Een stressvolle job met veel uren, een financiële zwakke situatie, alleenstaande ouders, mentale problemen, andere thuistaal, etc. zijn allemaal zaken die te maken hebben met de leefwereld van de ouders en die een impact kunnen hebben op een mindere ouderbetrokkenheid op school. De drempels kunnen soms moeilijk overbrugd worden als de ouders of de school de eerste stap niet durven zetten (Recht-Op vzw, 2021).

- “Angst en schroom bij leerkrachten” (Recht-Op vzw, 2021, p. 19).

Het laatste dat ouders opmerken is dat leerkrachten niet alle onderwerpen durven bespreken met hen. Ze ondervinden soms een rem bij leerkrachten. Een voorbeeld hiervan is een ouder die het moeilijk vond om over de niet-betaalde rekeningen te praten met de juf. Na een gesprek met de juf in kwestie kwam aan het licht dat de juf zelf ook niet durfde beginnen over het onderwerp. Ze merken anderzijds dat leerkrachten schrik hebben om sommige gesprekken aan te gaan uit angst dat ze geen antwoorden kunnen bieden op de vragen die ouders hebben (Recht-Op vzw, 2021).

3.10.4.3 Perspectieven van scholen, leerkrachten en andere organisaties op het partnerschap

Het partnerschap bestaat tussen de ouders enerzijds en de schoolcontext anderzijds. Het is dus van belang dat zij ook gehoord worden. Hieronder zullen we beknopt dezelfde zaken bespreken zoals we bij de ouders besproken hebben namelijk: de waarden en de impact van het partnerschap, de drempels en als laatste de noden en voorwaarden om tot een goed partnerschap te komen.

Een eerste belangrijke waarde en impact van een partnerschap is de leerwinst van de leerlingen. Met dit partnerschap willen de scholen en de stad ervoor zorgen dat er een meer kwaliteitsvolle uitstroom is naar het hoger onderwijs en/of de arbeidsmarkt. Via een partnerschap kunnen de school en de ouders beter samenwerken om de gepaste keuze te maken voor de toekomst van de leerling. Dit gericht op een gepaste schoolcarrière met bijvoorbeeld het kiezen van de juiste studiekeuze. Ouders die betrokken worden in de schoolcarrière van hun kind kunnen thuis ook veel gepastere hulp bieden op basis van de samenspraak met de leerkracht. Naast de leerwinst is het welbevinden van de leerling een belangrijk aspect. Door het nauwe partnerschap kunnen ouders gemakkelijker terecht bij de leerkracht, kennen ze elkaar beter en kan het welbevinden van de leerling hierdoor stijgen. Als laatste krijgt de leerkracht meer inzicht op de leefwereld van de ouders. Dit gaat dan over gewoontes, eventuele problemen, maar ook de krachten van een gezin. Deze kunnen gepast aangepakt of ingezet worden.

Scholen ondervonden enkele drempels binnen hun werking. Net zoals ouders kwamen zij op het feit dat leerkrachten de ouders niet altijd durven aanspreken over sommige sociaal moeilijke onderwerpen zoals geloof en financiële situatie. Leerkrachten hebben niet altijd het vertrouwen om met deze diversiteit op de school om te gaan. Hierop aansluitend vindt de school het niet gemakkelijk om ouders te bereiken. Ze kennen geen achterliggende reden dat ouders niet komen naar de school en weten niet op welke manier ze deze kunnen bereiken. Ze hebben ook het gevoel dat ze niet opgeleid worden om oudergesprekken te kunnen voeren. Daarnaast werken leerkrachten vaak niet in de eigen gemeente waardoor ze de schoolcontext en oudercontext niet helemaal goed kennen. Taal speelt een grote rol bij de communicatie tussen ouders en leerkrachten. Sommige ouders vinden het moeilijk om met anderstalige ouders een gesprek aan te knopen door een taalbarrière. Als laatste ondervinden leerkrachten dat het aantal kinderen per klas zeer groot is waardoor er te weinig tijd en middelen zijn om elke leerling voldoende aan bod te laten komen. Hierdoor kan er echter noodzakelijke informatie verloren gaan.

Als laatste bekeken de school, de stad en andere organisaties wat er nodig is om een goed partnerschap te hebben. Als eerste moet er een goed vertrouwen zijn tussen de ouders en de school. Er moet vertrouwen zijn zodat er voldoende veiligheid is om de waarheid van situaties te kunnen bespreken zodat beide partijen vertrouwen hebben in elkaar dat ze het beste voorhebben met het kind. Als tweede is een kwaliteitsvolle opleiding nodig. Er wordt hier gepleit voor meer oog voor kansarmoede, sociale vaardigheden met het oog op ouders, empathisch vermogen, gespreksvaardigheden, etc. Als volgende mag de mindset van de school niet ontbreken. De school moet actief werken aan hun beleid en als één team achter de keuze van het beleid staan. Hiervoor kunnen ook bijscholingen en andere referentiekaders uitgevoerd worden ten voordele van hun beleid. Verder is een goeie warme communicatie nodig tussen de school en de ouders. Het is van essentieel belang om de ouders van in het begin te betrekken in de schoolcontext.

Ouders inspraak geven en mogelijkheden geven tot contactmomenten en andere zaken is essentieel voor een goed partnerschap. Als laatste geven de scholen aan dat er genoeg middelen en ondersteuning moeten zijn om tot een ideaal partnerschap te komen. Hier hoort ook de samenwerking met andere organisaties, zoals een CLB, bij. (Recht-Op vzw, 2021, pp. 22-26)

3.10.5 Visie van pedagoog Van Crombrugge

Pedagoog Hans Van Crombrugge zegt dat wederkerigheid, zoals hierboven vermeld, een essentieel aspect is bij ouderparticipatie- en betrokkenheid. Hij vindt onder andere dat de school nog te veel de regels bepaalt. Oudergesprekken hebben een tijdslimiet en bepaalde datum terwijl als je in dialoog gaat dit langer en vaker kan voorkomen. Hij vindt dat je de dialoog met ouders structureel moet inbouwen door ouders systematisch kansen te geven om in dialoog te treden. Dit doe je door bijvoorbeeld aan de schoolpoort te staan als de school afgelopen is. Hij zegt ook dat we niet alleen de sterktes van ouders moeten benutten maar dat we ook de expertise van de kwetsbare ouders moeten verzamelen en benutten. Hij gebruikt hier het voorbeeld van anderstalige ouders (niet-Nederlands) in Brussel. Leraren zien deze ouders amper op school, maar als ze met deze ouders praten zeggen de ouders dat ze expliciet voor een Nederlandstalige school kiezen omdat dit voor de kinderen later meer kansen biedt. Hij ondervindt dus dat het niet naar school komen van deze anderstalige ouders aan andere drempels ligt (De Wilde, 2017).

Van Crombrugge vindt dat je ook kan anticiperen op ouders die botsen met leerkrachten of bepaalde beleidsregels. In het begin van het schooljaar moet je duidelijke informatie geven en deze keuzes ook uitleggen aan de hand van de normen en waarden die de school hanteert. Dit sluit echter niet uit dat een overleg met ouders onmogelijk is. Als ouders op een probleem botsen, met regels of een leerkracht, moet dit door beide partijen kunnen uitgepraat worden. Samenkomen om over het probleem te praten en je bemiddelend opstellen zou hier het doel moeten zijn. Het probleem moet zo concreet mogelijk gemaakt worden. Wat voor Van Crombrugge echter niet kan is dat ouders in het jaar normen en waarden in vraag gaan stellen (De Wilde, 2017).

3.11 Oplossingsgericht werken – Conflicthantering

Binnen de uitbreidingsdoelstellingen willen we werken aan de conflicthantering bij de kinderen van de school. Er werd gemerkt dat ze problemen meenemen in de klas en dat ze niet zelfstandig naar de herstelmuur gaan bij een conflict. Dit is de reden dat we conflicthantering onder de loep nemen. Op die manier kunnen we kijken hoe er op een oplossingsgerichte manier aan de slag gegaan kan worden (Desimpel et al., 2022).

Wanneer er zich een probleem voordoet gaan we vaak in die richting denken. We denken dat we betere strategieën kunnen ontwikkelen wanneer we de oorzaak van een probleem gaan begrijpen. Er werd dus echt een verband gezien tussen de oorzaak van het probleem en de oplossing. We gaan er vooral vanuit dat wanneer er zich een probleem voordoet we hier een pasklare oplossing voor moeten hebben. Echter is dit een verkeerde opvatting (Desimpel et al., 2022).

Er worden eigenlijk te snel oplossingen aangeboden. Er wordt verteld aan bijvoorbeeld de kinderen hoe ze zich moeten gedragen. Echter krijgen de kinderen hierdoor geen inspraak meer. Het zou een meerwaarde zijn om het kind mee te nemen in het zoeken naar oplossingen (Desimpel et al., 2022). Echter is het bij herstelgericht en verbindend werken zo dat de kinderen zelf tot een oplossing komen. Door samen te kijken wat er is gebeurd, welke gevoelens en gedachten iedereen had en de noden onder de loep te nemen kunnen de kinderen zelf tot oplossingen komen (Deprez & Michiels, 2020).

We gaan van probleemgericht denken naar oplossingsgericht denken. We moeten ervan uitgaan dat kinderen de mogelijke oplossingen zelf kunnen vinden. Ze kiezen een weg die het beste bij hen past. Dit zorgt dat er meer doorzettingsvermogen zal zijn. Het kind krijgt een actieve rol in het oplossen van problemen (Desimpel et al., 2022).

Ze gaan kijken wat er werkt, zoeken naar eerdere oplossingen en kleine stapjes formuleren naar het doel. Het zijn allemaal stappen die ze samen ondernemen. Er moet dus ingegaan worden op wat goed loopt en niet wat fout loopt. Er wordt dus gewerkt met wat de leerling wel kan en niet te veel met dingen die niet lukken (Desimpel et al., 2022).

Wel kan het helpen om in gesprek te gaan over de problemen en hier erkenning voor te geven. Op die manier worden ze wel gehoord, maar wordt de situatie niet van hen overgenomen (Desimpel et al., 2022). Bij herstelgericht en verbindend werken ga je ook zo te werk. Je gaat erkenning geven voor het verhaal, maar laat de leerlingen zelf tot een oplossing komen. Je kan als leerkracht het proces begeleiden (Deprez & Michiels, 2020)

De leerling bepaald zelf wat deze nodig heeft. Dit zorgt voor meer motivatie. Hierbij aansluitend hoort de empowermentvisie. Ze zijn zelf in staat om oplossingen te bedenken. Dit zorgt ervoor dat leerlingen actiever aan de slag zullen gaan en zich meer zullen inzetten om afspraken na te komen (Desimpel et al., 2022).

Om oplossingsgericht te gaan denken zijn er verschillende vaardigheden van belang.

- Niet weten houding
Men gaat ervanuit dat de leerling in kwestie het weet want deze kent de situatie het beste. De persoon die wil helpen heeft een enorme nieuwsgierigheid in zichzelf. Enkel de leerling zelf kan aangeven wat deze nodig heeft (Desimpel et al., 2022).
- Oprechte, authentieke aandacht
Je gaat niet doen alsof je luistert. Je moet echt met je gedachten bij de leerling zijn. Je moet kijken naar het non-verbale en horen wat er niet verteld wordt. Van daaruit kan je vragen stellen (Desimpel et al., 2022). Dit heeft te maken met herstelgericht en verbindend werken omdat je als leerkracht de leerling gaat beluisteren en kijken wat deze nodig heeft. Je gaat hierbij geen oordeel vellen (Deprez & Michiels, 2020).

- **Natuurlijke empathie**
Je bent gevoelig voor de gevoelens van de leerling en begrijpt deze. Je geeft er betekenis aan. Het verhaal van de leerling wordt begrepen via gevoelens en gedachten (Desimpel et al., 2022). Wanneer je herstelgericht en verbindend werkt, bekijk je ook wat de gedachten en gevoelens van de leerling zijn (Deprez & Michiels, 2020).
- **Onvoorwaardelijke acceptatie**
Hierbij neem je een houding aan waarin je niet gaat oordelen. Het is de bedoeling dat discussies vermeden worden. Je gaat de leerling accepteren zoals deze is. Dit wil niet zeggen dat je het gedrag gaat goedkeuren (Desimpel et al., 2022). Bij herstelgericht en verbindend werken, ga je niet oordelen over een situatie. Je accepteert de leerling(en) zoals deze is (zijn) (Deprez & Michiels, 2020).
- **Leiden door een stap achter te blijven**
Je wordt geleid door wat de leerling zegt. Je kijkt mee over de schouder, maar laat hem of haar beslissingen nemen om tot een doel te komen. Je moet je hoofd helemaal leeg maken en open staan voor het verhaal zonder vooroordelen te hebben (Desimpel et al., 2022). Bij herstelgericht en verbindend werken ga je ook gaan luisteren naar beide kanten zonder te oordelen of een kant te kiezen (Deprez & Michiels, 2020).
Bij kinderen, maar eigenlijk ook bij volwassenen, kan er gewerkt worden met de methodiek Figuring Futures. Dit houdt in dat je aan de hand van bijvoorbeeld poppetjes of andere zaken (Playmobil, Duplo, Lego) het probleem gaat visualiseren. Op die manier kunnen we het probleem en de oplossing beter voorstellen. Het probleem wordt door het gebruik van poppetjes buiten de leerling geplaatst. Er wordt op een andere manier naar gekeken wat het misschien makkelijker kan maken om oplossingen aan te reiken. Dit geeft aan dat ze te maken hebben met een obstakel dat ze kunnen overwinnen. Daarnaast kan je een soort toekomstschatkist invoeren. Deze legt de focus op zaken die positief zijn. De leerling kan actief aan de slag met het materiaal. Op die manier kunnen ze naar het heden kijken, maar ook een blik werpen op de toekomst (Desimpel et al., 2022).
Wanneer de persoon een popje kiest, kiest deze best eentje waarin hij of zij zichzelf herkent. Daarnaast kunnen er belangrijke personen of zaken gekozen worden. Hier wordt het poppetje of materiaal gekozen die daar het beste bij past. Aan de hand van schaalvragen kan er gekeken worden waar men vroeger stond, nu staat en waar men in de toekomst wil staan. Het poppetje kan de schaal echt gaan bewandelen (Desimpel et al., 2022).

3.11.1 Oplossingsgericht werken met kinderen en jongeren

Hierboven bekeken we wat oplossingsgericht werken precies inhoudt. In deze alinea vind je bepaalde werkvormen die gebruikt kan worden bij kinderen en jongeren. Het zijn leuke manier om met dit onderwerp aan de slag te gaan. Op die manier leren ze oplossingsgericht werken.

Hieronder worden verschillende werkvormen aangereikt om oplossingsgericht te werken met kinderen en jongeren. De werkvormen zetten telkens in het op het bereiken van een vaardigheid die het kind graag wil aanleren. Deze kan hier telkens mee oefenen aan de hand van verschillende hulpbronnen. Om dit concreet te maken, wordt er telkens een plan opgemaakt.

Een eerste werkvorm om oplossingsgericht te werken met kinderen en jongeren zijn **schalen**. De schalen worden gebruikt bij kinderen tussen de vijf en twaalf jaar. Je kan een schaalvraag maken met emoji's. De bedoeling is dat je twee of meerdere smileys gebruikt om duidelijk te maken wat het gevoel is per niveau van de schaal. Aan de hand van de smileys kan je het kind dan bevragen of lastige en leuke zaken. Verder kan je kijken welk gevoel ze hierbij hebben en wat er nodig is om het lastige terug goed te laten verlopen (Desimpel et al., 2022).

Door het kind op een verdrietige smiley te laten staan kan je vragen wat er nodig is om een stapje vooruit te gaan. Op die manier kan je de volledige schaal afgaan en kijken hoe het kind zaken kan oplossen. Er wordt gekeken welke vaardigheid daarbij hoort. Om dit alles te memoriseren is het nodig dat je opschrijft wat het kind heeft gezegd (Desimpel et al., 2022).

Na het bekijken wat er nodig is om verder te kunnen wordt er gekeken welke vijf vaardigheden er zullen gebruikt worden. Er kan gekeken worden welke tussenstappen het kind al heeft gedaan om tot de vaardigheid te komen. Op die manier kan het kind verder groeien (Desimpel et al., 2022).

Daarna wordt er samen met het kind een plan opgemaakt om te werken aan de gekozen deelvaardigheid die het kind wil bereiken. In een volgend gesprek kan er dan geëvalueerd worden in hoeverre het gelukt is om de vaardigheid te oefenen. Er kunnen hulpjes afgesproken worden die het kind helpen bij het uitvoeren van de vaardigheid. Denk maar aan bepaalde momenten in de klas, de turn-juf of ouders die iets kunnen betekenen en ... (Desimpel et al., 2022).

Een volgende werkvorm om aan de slag te gaan met oplossingsgericht werken bij kinderen en jongeren is **woedetrappetje**. Het woedetrappetje wordt toegepast bij kinderen tussen de vijf en veertien jaar. De bedoeling is dat je een trap tekent. Afhankelijk van de leeftijd voeg je minder of meer trappen in. Dit wil zeggen dat hoe jonger het kind is, hoe minder treden er worden getekend. Daarna ga je het gedrag van het kind observeren om na te gaan hoe de boosheid ontstaat. Deze informatie kan je dan meedelen met het kind (Desimpel et al., 2022).

Daarna kan je met het kind de treden gaan invullen. Dit doe je door onderaan de trap de minst vervelende situatie in te vullen en bovenaan de meest vervelende. Er kunnen hier vragen bij gesteld worden zoals (Desimpel et al., 2022):

- “Wanneer ben je bozer, als (een kind iets lelijks tegen je zegt) of als (iemand je zo maar aanraakt)?” (Desimpel et al., 2022, p. 143).
- “Wat zou je kunnen doen/zeggen als dat gebeurt?” (Desimpel et al., 2022, p. 143).
- “Hoe helpt je dat?” (Desimpel et al., 2022, p. 143).

Daarna maak je het kind duidelijk dat het bovenaan de trap niet zo leuk is. Je kunt namelijk naar beneden vallen. De boosheid kan daardoor onveilig worden voor zowel jezelf als de ander. Je kan daarna met het kind manieren bedenken om vanonder aan de trap te blijven. Je kan manieren bedenken om terug naar beneden te gaan wanneer het kind al boven zit. Geef mee aan het kind dat het bij irritaties of dergelijke telkens naar de leerkracht mag komen (Desimpel et al., 2022).

Uit alle zaken die genoemd werden bij het invullen van de trap kan er één vaardigheid gekozen worden waaraan gewerkt zal worden. Zo kunnen er manieren aangeleerd worden om bijvoorbeeld op een gepaste manier boosheid verbaal te uiten (Desimpel et al., 2022).

Daarna kan je de vaardigheid die het kind wil oefenen in een plan gieten. Dit plan kan je samen met het kind een leuke naam geven zodat het aantrekkelijker wordt. Er wordt in het plan afgesproken wanneer de vaardigheid geoefend zal worden. Hierbij kan je ondersteuningspersonen vragen bij het behalen van de vaardigheid (Desimpel et al., 2022).

De volgende werkvorm is het wapenschild. Het wapenschild wordt vooral gebruikt bij kinderen tussen de vijf en veertien jaar. Het is de bedoeling dat er op een blad een wapenschild getekend wordt. Dit wordt daarna in vier vakken verdeeld. In het eerste vak staan dingen waar het kind al tevreden over is. Wanneer kinderen dit goed kunnen benoemen ga je hen hierin bewonderen. Wanneer ze hier moeite mee hebben kan je hen telkens twee opties geven om uit te kiezen (Desimpel et al., 2022).

In het tweede vak worden dingen genoteerd die het kind graag nog wil leren of veranderd zien. Zaken waar hij of zij niet tevreden over is, kunnen in dat vak. De zaken die anders moeten kunnen geformuleerd worden via een vaardigheid. Voor de formulering kan nagevraagd worden of de interpretatie juist is zodat alles zeker klopt. Formuleer alles zo positief mogelijk. Daarna ga je bekijken welke wensen of vaardigheden het kind eerst wil bereiken. Daarna ga je deze vaardigheid samen inoefenen. Je bekijkt welke krachten het kind al bezit om aan deze vaardigheid te werken. Dit noteer je in het derde vak (Desimpel et al., 2022).

Hier kan een steunfiguur gekozen worden bij het bereiken van de gekozen vaardigheid. Alle hulpbronnen kunnen in het vierde vak genoteerd worden. Voor het oefenen van deze vaardigheid maak je dan een plan op (Desimpel et al., 2022).

De laatste werkvorm heet 'spinnen'. Deze werkvorm focust zich op jongeren tussen de twaalf en zestien jaar. Deze werkvorm wordt vooral ingezet voor kinderen die een complex proces doorlopen zoals bijvoorbeeld dyslexie. Hierbij ga je met het kind de situatie uit het heden bespreken. Je bekijkt wat er goed en minder goed verloopt (Desimpel et al., 2022).

Daarna ga je bekijken welk doel je zou willen nastreven. Dit schrijf je op een vel papier. Vanuit het opgeschreven doel moet je lijnen trekken. Er zijn in totaal acht lijnen (Desimpel et al., 2022):

- Al gedaan
- Successen
- Voordelen
- Toekomst
- Hulp
- Eerste stap (wat moet je eerste stap zijn?)
- Plan
- Eerste stap (wat ga je nu echt eerst aanpakken?)

Nadat deze spin werd ingevuld wordt het resultaat bekeken. De jongere geeft daarna aan wat voor hem of haar het belangrijkste is. Daarna wordt de vaardigheid en aanpak concreet geformuleerd. Daarbij denkt de jongere na over hoe je het zou kunnen zien dat eraan gewerkt werd. Als laatste wordt er een plan opgemaakt. Deze beschrijft de afspraken en tijdslijn. Er wordt bekeken wat er nodig is zodat het plan niet op de achtergrond gaat verdwijnen (Desimpel et al., 2022).

3.11.2 Probleemoplossend denken toegepast op het STOP 4-7-project

Eén van ons volgde stage in een Centrum Kinderzorg en Gezinsondersteuning (CKG). Binnen deze organisatie vindt er tweemaal per jaar een project plaats, STOP 4-7. 'STOP' staat voor Sterker Terug Op Pad en wordt aangeboden aan ouders met kinderen van vier tot zeven jaar. Het gaat hierbij over kinderen met (ernstige) gedragsmoeilijkheden op school en/of thuis. De ouders en kinderen worden hierbij actief betrokken. Zo zijn er kindertrainingen, oudertrainingen en leerkrachttrainingen. Dit gedurende tien weken. Kinderen leren in de kindertrainingen vooral probleemoplossend denken. Daarnaast leren de kinderen ook om te praten over hun gevoelens, leren ze verschillende emotieregulatie-technieken en leren ze op een aangename manier samen spelen met andere kinderen (Persoonlijke communicatie, 2023).

Binnen onze bachelorproef willen we vooral het probleemoplossend denken van de kinderen in kaart brengen en de stappen hiervan aanbevelen aan de school. Het probleemoplossend denken gebeurt aan de hand van vijf stappen die de kinderen aangeleerd krijgen (Persoonlijke communicatie, 2023):

1. "Stop, ik heb een probleem."

Hierbij is het de bedoeling dat het kind die iets niet leuk vindt, dit kan aangeven. Het is bij deze stap belangrijk dat er een juf/meester bij het kind komt om te luisteren naar het probleem. Het kind vertelt dus wat zijn/haar probleem is. Tenslotte is het ook belangrijk dat er aangeleerd wordt dat de kinderen stoppen met het ongewenste gedrag te vertonen wanneer iemand zegt "Stop, ik heb een probleem" (Persoonlijke communicatie, 2023).

2. Nadenken over mogelijke oplossingen.

Bij voorkeur denken de kinderen samen na over oplossingen om het probleem aan te pakken. Indien de kinderen hier moeite mee hebben, kan de leerkracht enkele oplossingen aanbieden aan de kinderen (Persoonlijke communicatie, 2023).

3. Eén oplossing uitkiezen.

Het kind dat een probleem heeft kiest uiteindelijk één van de verschillende oplossingen uit. Er kan hier al eens gevraagd worden of het andere kind akkoord gaat met de uitgekozen oplossing. Zo niet, kan het kind eventueel toch nog kiezen voor een andere oplossing (Persoonlijke communicatie, 2023).

4. De oplossing uitvoeren (Persoonlijk communicatie, 2023).

5. Iedereen tevreden met de uitgevoerde oplossing?

Indien iedereen tevreden is, is het probleem opgelost. Indien niet iedereen tevreden is, kan er nagedacht worden over nog een andere oplossing en wordt er weer overgegaan naar stap drie. Vooral in het begin is het zeer belangrijk dat de leerlingen ondersteund worden in deze stappen. Het 'traject 8-12' werkt op een gelijkaardige manier, maar dan gericht voor kinderen van acht tot twaalf jaar. Traject 8-12 wordt georganiseerd in het Huis van het Kind in Sint-Niklaas. (Persoonlijke communicatie, 2023)

Volgens ons kan het aanleren en toepassen van deze stappen enkele conflicten voorkomen. Doordat de kinderen dit leren kunnen ze dit in de toekomst misschien toepassen en zo zelf de kans krijgen om een situatie/probleem op te lossen. Daarnaast is het probleemoplossend denken een vorm van herstelgericht werken. Doordat de leerlingen kunnen aangeven wanneer ze een probleem hebben en welke dit is, worden relaties herstelt.

3.12 Good practices

3.12.1 Emotieregulatie-technieken toegepast op het STOP 4-7-project

Binnen het project STOP 4-7 leren ze de kinderen ook enkele emotieregulatie technieken aan. Het aanleren van deze technieken zouden wij ook aanbevelen binnen de school. De reden dat we dit willen aanbevelen is omdat het volgens ons een positief effect kan hebben op het welbevinden van de kinderen. Ze leren hierdoor omgaan met verschillende emoties en kunnen na het toepassen van een bepaalde techniek, eventueel in gesprek gaan met de leerkracht. De technieken kunnen de kinderen vooral toepassen wanneer ze zich boos voelen. Het doel van deze technieken is om hun innerlijke rust terug te vinden. (Persoonlijke communicatie, 2023)

Voorbeelden van enkele emotieregulatie technieken zijn (Persoonlijke communicatie, 2023):

- Diep in- en uitademen
- Vuisten maken en terug ontspannen
- Even van de situatie weg gaan

De verschillende technieken zouden aan de hand van pictogrammen kunnen uitgelegd worden. Dit zorgt voor meer visuele duidelijkheid. (Persoonlijke communicatie, 2023).

3.12.2 Vorming Ligand

Uit een gesprek met de directeur en de zorgcoördinator uit de vrije basisschool de Wijzer bleek dat de leerkrachten geen specifieke opleidingen gevolgd hebben omtrent het herstelgericht werken. Ze kregen vooral informatie via de bachelorproefstudenten (Persoonlijke communicatie, 2023). Wij vinden het belangrijk dat de leerkrachten binnen de school zich hier toch verder in zouden kunnen verdiepen. Door zich er nog verder in te verdiepen, is de kans groter dat het herstelgericht werken meer slaagkans heeft op de school.

Ligand beschrijft hun visie als volgt: “herstelgericht werken is geen doel op zich. Het is een taal die ons toelaat te communiceren over een professionele en persoonlijke houding en daaraan gekoppelde good practices, die ons helpen om ‘onze’ doelen te realiseren.” (ICOPA, 2023, Ligand’s visie).

Ligand maakt mensen en organisaties sterker in het omgaan met conflicten. Binnen Ligand wordt er sterk opgemerkt dat veel jongeren, alsook leerkrachten, uitvallen op school en/of thuis. Ligand traint en ondersteunt mensen in het herstelgericht werken en de positieve heroriëntering. Ze doen dit omdat het vaak uitvallen van jongeren en/of leerkrachten het gevolg is van conflicten en het feit dat er geen duurzaam antwoord kan gegeven worden op de conflicten (Ligand, 2022).

Binnen Ligand bieden ze een aantal opleidingen aan (Ligand, 2022, opleidingen):

- “Herstelgerichte groepsoverleggen (HERGO)
- Cirkeltraining
- Persoonlijk groeitraject procesbegeleider
- Verbindend leiderschap
- Procesbegeleider in positieve heroriëntering
- Sterker in uitdagende gezinssituaties
- Zelfzeker met uitdagend gedrag op school”

Binnen onze bachelorproef raden wij vooral de laatste opleiding aan: ‘zelfzeker met uitdagend gedrag op school’. Deze opleiding is gericht naar de leerkrachten en kan ook gegeven worden aan leerlingbegeleiders, opvoeders en zorgcoördinatoren. Binnen deze opleiding geven ze de leerkrachten handvaten om conflicten aan te pakken. Er wordt een duidelijk kader aangeleerd dat makkelijk gedeeld kan worden onder de verschillende collega’s. Daarnaast bieden ze ook effectieve methodieken aan die rust en herstel kunnen brengen voor de leerkracht en de leerlingen (Ligand, 2022).

Het online traject van de opleiding bestaat uit zeven modules gespreid over zes weken. Tussen de modules in worden de leerkrachten uitgedaagd om bepaalde inzichten in de praktijk te proberen toepassen. Als afsluiting is er een online coaching die ruimte biedt voor leervragen en een uitwisseling van (succes)ervaringen (Ligand, 2022).

De zeven verschillende modules zijn (Ligand, 2022, traject van de opleiding):

- “Module 0: welkom
- Module 1: waarom conflicten aanpakken?
- Module 2: behoud controle over jezelf
- Module 3: creëer veiligheid om te spreken
- Module 4: hoe pak je conflicten aan?
- Module 5: naam leiding in conflicten
- Module 6: voorkom conflicten
- Module 7: kies voor vrijheid
- 7 november 2023: 10u – 12u: online groep coaching”

De opleiding gaat van start op 26 september 2023. Vanaf die dag ontvangt de leerkracht toegang tot de leermodule. De leerkracht mag dus zelf kiezen wanneer hij/zij de opleiding volgt. De toegang is drie maanden geldig. De leerkracht kiest zelf wanneer hij/zij één module volgt, maar er moet minstens één module per week gevolgd worden. In deze opleiding krijgt de leerkracht het nieuwe boek 'Beter met conflicten!'. De kostprijs van deze opleiding bedraagt 140 euro (anno 2023) (Ligand, 2023).

3.12.3 Empathieontwikkeling

Dit is een methodiek in Vlaanderen om seksueel gedrag bespreekbaar te maken, correct in te schatten en gepast te reageren (Sensoa, 2023)

Het Sensoa Vlaggensysteem werkt aan de hand van zes criteria. Deze zijn (Sensoa, 2023, over het Sensoa vlaggensysteem):

- “Wederzijdse toestemming
- Vrijwilligheid
- Gelijkwaardigheid
- Ontwikkeling – of functioneringsniveau
- Context
- Impact”

Binnen dit vlaggensysteem zijn er vier soorten vlaggen die elk een verschillende kleur hebben. Een groene vlag wil zeggen dat het gezien wordt als aanvaardbaar seksueel gedrag. Daarnaast staat de gele vlag voor licht grensoverschrijdend seksueel gedrag. Een rode vlag betekent ernstig grensoverschrijdend seksueel gedrag. Tenslotte is er ook nog de zwarte vlag. Deze geeft aan dat het gaat over zwaar grensoverschrijdend seksueel gedrag (Sensoa, 2023).

We zouden dit soort systeem ook willen toepassen binnen de school, maar aangepast aan andere onderwerpen. Zo leggen we niet de focus op seksueel grensoverschrijdend gedrag, maar op conflicten die op school plaatsvinden. Daarnaast zouden we ook met drie vlaggen in de plaats van vier vlaggen werken. De reden dat we dit zouden doen is omdat het ons gemakkelijker lijkt voor de leerlingen. Het aangepast vlaggensysteem zou er, volgens ons, dan als volgt uit zien:

- Een groene vlag die aangeeft dat het aanvaardbaar is.
- Een gele vlag die aangeeft dat het niet zo veel uitmaakt voor de leerling in kwestie. (Neutraal)
- Een rode vlag die aangeeft dat het echt niet oké is/niet aanvaardbaar is.

Wij zouden opteren om per week of per maand, afhankelijk wat de leerkracht van de klas wenst, één onderwerp aan te kaarten in de klassen. Per onderwerp zou er een bijhorende pictogram/afbeelding zijn zodat het visueel duidelijk is voor de leerlingen. Met deze aanbeveling willen we preventief te werk gaan. We hopen dat de leerlingen op deze manier een betere inschatting kunnen maken van wat anderen wel of niet aanvaardbaar vinden en hiermee rekening houden. Een voorbeeld kan je vinden in bijlage nummer 2.

3.12.4 Rots en Water

Vervolgens zouden wij de 'Rots en Water' opleidingen willen doen. Dit programma is een sociale competentietraining waarin de deelnemers leren hoe ze kunnen samen spelen, samenwerken en samenleven. Het doel van de trainingen is het versterken van zelfvertrouwen, zelfbeheersing, zelfreflectie en de communicatieve en sociale vaardigheden. Binnen de organisatie vzw de Troon worden er enkel opleidingen georganiseerd voor professionals (De Troon vzw, 2023).

Er zijn een aantal formules die aangeboden worden voor professionals (De troon vzw, 2023, formules Rots en Water):

- “Driedaagse training Rots en Water basistraining
- Tweedaagse training Rots en Water basisschool
- Opfris dag Rots en Water”

De driedaagse en tweedaagse trainingen worden georganiseerd voor hulpverleners, maar ook voor leerkrachten, straathoekwerkers, kindercoaches, zorgcoördinatoren... De opfris dag is bedoeld voor de gecertificeerde Rots en Water trainers (De Troon vzw, 2023).

3.12.4.1 De driedaagse Rots en Water basistraining

Enkel met deze training worden deelnemers gecertificeerde Rots en Water trainers. De prijs bedraagt hierbij 840 euro (2023). Hierbij zit inclusief het 'Rots en Water' boek, een usb met de basisoefeningen en de hierbij ondersteunende filmpjes (De Troon vzw, 2023).

3.12.4.2 De tweedaagse Rots en Water basisschool

Binnen deze training krijgt de deelnemer het boek 'Rots en Water Basisschool'. In deze opleiding leren de deelnemers investeren in de sociaal-emotionele ontwikkeling van de leerlingen vanaf de tweede kleuterklas. Op deze manier kunnen ze als schoolteam pestgedrag voorkomen en het efficiënt aanpakken. De prijs voor deze training bedraagt 520 euro. Inclusief hierbij zit opnieuw het Rots en Water boek, koffie/thee en lunch (De Troon vzw, 2023).

3.12.4.3 De opfris dag Rots en Water

Voor deze training dient men een gecertificeerde trainer te zijn. Net om deze reden is het verplicht om eerst de driedaagse Rots en Water Basistraining te volgen. Binnen deze training worden de oude vaardigheden opgefrist wat bijdraagt tot het verzorgen van een goede en veilige training. Na het behalen van het certificaat dient men binnen de vier jaar deel te nemen aan een opfrisdag. Als groep zijn wij er ons van bewust dat de opleidingen best duur zijn (De Troon vzw, 2023). Om deze reden willen wij eerder een soort weerbaarheidstraining aanbevelen waarin gelijkaardige zaken aan bod komen. Een andere optie zou kunnen zijn dat iemand, binnen het team of een ouder, die het certificaat bezit les komt geven aan enkele leerkrachten tegen een (extra) vergoeding.

Binnen Rots en Water is er ook een aanbod voor kinderen, jongeren, scholen en voorzieningen en worden onder de noemer 'Sjanstrainingen' gevormd. Hierin worden er verschillende workshops aangeboden voor verschillende doelgroepen. 'Kinderen en jongeren', 'scholen' en 'professionals'. Sjans biedt aandacht aan de sociale vaardigheden van kinderen en jongeren. Ze bieden de kinderen en jongeren de nodige werktuigen om steviger in het leven te staan. De organisator van Sjans heeft al meer dan 20 jaar ervaring als leerkracht in het lager en secundair onderwijs en is zeer geïnteresseerd in sociale vaardigheidstrainingen (Sjanstrainingen, z.d.).

De workshop die wij zouden aanbevelen hierrond is 'boost je zelfvertrouwen' binnen het basisonderwijs. Hierin wordt er gewerkt rond zelfvertrouwen, het benoemen van eigen sterktes, het overwinnen van onzekerheden, het bewaken van eigen grenzen... Deze workshops zijn voor het eerste tot zesde leerjaar en gaan door in Herzele. De deelnameprijs van deze workshop is 85 euro (Sjanstrainingen, z.d.).

4 Methodologisch onderzoek

4.1 Onderzoeksontwerp en -verloop

Bij het opstellen van de onderzoeksvragen, maken we vooral gebruik van beschrijvende onderzoeksvragen. We polsen veelal naar 'wat' en 'hoe'. Doordat we werken met beschrijvende onderzoeksvragen kunnen we te werk gaan met zowel een kwantitatief als kwalitatief onderzoek. We maken gebruik van een enquête en een interview (Neckebroeck, Vanderstraeten & Verhaeghe, 2018).

Door het gebruik van de enquête gaan we in de breedte op zoek naar informatie over hoe goed de herstelgerichte visie gekend is bij ouders. De ouders zijn amper tot niet vertrouwt met de visie waardoor de school heel wat weerstand ervaart. Daarom willen we hen meenemen in het verhaal en kijken wat zij nodig hebben. Het bevragen van de ouders zorgt ervoor dat we te maken hebben met een heel brede doelgroep. We willen zoveel mogelijk informatie verzamelen over hoe goed de visie gekend is bij de ouders. Daarnaast willen we te weten komen hoe gemotiveerd de ouders zijn om mee te stappen in de visie die de school wil hanteren. Hierbij spreken we over een kwantitatief onderzoek (Neckebroeck, Vanderstraeten & Verhaeghe, 2018).

We kiezen ervoor om de visie in de diepte te onderzoeken in de school. Dit doen we aan de hand van een interview bij de leerkrachten. We willen nagaan hoe goed de visie gekend is en in welke mate deze daadwerkelijk gehanteerd wordt op school en in de klas. Omwille van voorgaande bachelorproeven rond deze visie willen we dit nagaan om te kijken hoever ze hierin staan. Doordat we met een interview onderzoeken in de diepte, spreken we over een kwalitatief onderzoek (Neckebroeck, Vanderstraeten & Verhaeghe, 2018).

De bedoeling van bovenstaande onderzoeksmethoden is om zoveel mogelijk meningen en attitudes rond de visie te verzamelen, dit zowel bij de leerkrachten als ouders. Wanneer we een zicht hebben op wat gekend is en in hoeverre er motivatie is om de visie te hanteren, kunnen we gerichte aanpakken realiseren (Neckebroeck, Vanderstraeten & Verhaeghe, 2018).

Voor de enquête maken we gebruik van een gestandaardiseerde vragenlijst. Dit wil zeggen dat deze voor alle respondenten hetzelfde is. We maken een online enquête via Google Forms. De enquête zelf versturen we via mail naar alle ouders van Basisschool De Wijzer in Aarsele. Om meer respons te krijgen op de enquête zullen we een week later een remindermail versturen naar alle ouders. We zullen dit ook nog eens op de Facebook-pagina plaatsen met daarin duidelijk vermeld dat enkel de ouders van kinderen die op Basisschool De Wijzer in Aarsele zitten deze enquête kunnen invullen. Via deze manier krijgen de ouders die de enquête nog niet invulden de kans om dit alsnog te doen voordat de enquête wordt afgesloten (Neckebroeck, Vanderstraeten & Verhaeghe, 2018).

Vanuit deze enquête hebben we het idee om een focusgroep te organiseren met de ouders. Dit willen we doen om nog wat dieper in te gaan op het onderwerp. Een focusgroep wordt gedaan met een kleine groep van 6 tot 8 personen. Er wordt in discussie getreden over allerhande thema's, deze kunnen heel divers zijn. Binnen de focusgroep is er een onderzoeker die het gesprek in goede banen leidt. Met de focusgroep willen we ervoor zorgen dat de ouders hun ideeën kunnen delen voor een betere communicatie. Daarnaast willen we dieper ingaan op hoe goed de visie gekend is, de motivatie voor de visie en wat er nodig is voor de ouders omtrent de visie. De ouders kunnen in de enquête aangeven of ze geïnteresseerd zijn om deel te nemen aan de focusgroep (Neckebroeck, Vanderstraeten & Verhaeghe, 2018).

We besluiten om een interview af te nemen bij het schoolteam. We doen dit om meer diepgaande en gedetailleerde informatie te verkrijgen over de motivatie en kennis van de visie. We maken gebruik van een semigestructureerd interview met een uitgebreid interviewschema. We kiezen voor deze aanpak omdat we veel vragen hebben opgesteld met veel onderwerpen. Echter is elk interview anders omdat we zullen inspelen op de antwoorden die het schoolteam zal geven. Dit is de meerwaarde van het open karakter van een interview (Neckebroeck, Vanderstraeten & Verhaeghe, 2018).

Vanuit de antwoorden op het interview besluiten we als laatst om een observatie uit te voeren. Aan de hand van een verkennende observatie willen we meer zicht krijgen op de manier hoe leerkrachten omgaan met conflicten tussen leerlingen op de speelplaats. Om dit doel te bereiken willen we de interactie van de leerkrachten op conflicten observeren. De observatie is een niet-participerende observatie. Dit betekent dat we als observatoren niet deelnemen aan de situatie en geen afleidende factor zijn. We werken aan de hand van een top down observatie. Dit houdt in dat we enkele criteria vooropstellen waar we aandacht aan besteden tijdens het observeren, maar dit betekent niet dat alle andere zaken die we opmerken uitgesloten worden. Zo kunnen we vanuit een afgebakende observatie breder gaan kijken door andere zaken die we opmerken te verwerken (Neckebroeck, Vanderstraeten & Verhaeghe, 2018).

4.2 Enquête

4.2.1 Voorbereiding

4.2.1.1 *Verantwoording*

We kiezen om een enquête af te nemen bij de ouders van de kinderen die naar school gaan in basisschool De Wijzer in Aarsele. Deze enquête wordt aangereikt via een online platform, namelijk google forms. We kiezen voor deze manier om alle ouders te bereiken op een toegankelijke manier. De link naar de enquête zal via het contactplatform Questi verstuurd worden naar de ouders via mail.

In onze enquête willen we een breder beeld krijgen van de meningen, kennis en vertrouwen van de ouders in en van de school en haar werking. Via enkele vragen zullen we pijlen naar de kennis van de herstelgerichte visie die de school hanteert van de ouders. We willen te weten komen hoe goed ouders deze visie kennen en of ze deze begrijpen.

Andere vragen zullen peilen naar meningen over de werking van de school van de ouders. We willen een inzicht krijgen hoe ouders denken over de werking van de school en of ze hierbij moeilijkheden, of juist dingen die goed lopen, ondervinden.

Als laatste hebben we in onze literatuurstudie ondervonden dat vertrouwen in de school een belangrijk aspect is om een goeie band op te bouwen tussen de school en ouders. Hierbij kiezen we om een schaal in de enquête te steken. Deze schaal peilt specifiek naar vertrouwen van ouders (Adams & Forsyth, 2004). Hierbij hopen we dat we een breder en betrouwbaar beeld krijgen van het vertrouwen van de ouders in de school.

4.2.1.2 *Verloop*

Wat liep goed? Wat liep minder goed? Hoe was de realiteit tegenover wat we verwacht hadden?

Het opstellen van de enquêtevragen verliep in het eerste geval zeer vlot. We wisten goed wat we wilden bevragen, namelijk het vertrouwen bij de ouders ten aanzien van de school, de kennis van en het vertrouwen in de herstelgerichte visie die de basisschool hanteert. We hielden er telkens rekening mee dat de enquêtevragen in overeenstemming waren met de onderzoeksvragen.

De enquête werd online geplaatst via Google Forms. De directeur van de school bezorgde de link naar de enquête via het online platform Questi aan alle ouders. De eerste drie dagen kregen we heel wat respons. Om het aantal ingevulde vragenlijsten omhoog te krijgen, verstuurdde we (via de zorgcoördinator van de school) een reminder naar de ouders. Ook via de Facebookpagina van de school plaatsten we een reminder om de enquête in te vullen. We hebben er expliciet bijgezet dat enkel ouders van kinderen uit basisschool De Wijzer in Aarsele deze konden invullen. Hierom werd de link niet op Facebook geplaatst, maar enkel een reminder. Sommige ouders zullen sneller op sociale media (Facebook) kijken en zo terecht komen op de uitnodiging van de enquête, dan dat ze hun mailbox zullen nakijken.

Om de schriftelijke enquête in te leiden en de ouders een duiding te geven van wat de bedoeling van de enquête is dachten we na over een inleidende tekst. Als de ouders de schriftelijke enquête openen, lezen ze volgende tekst:

“Wij zijn studenten van Vives Kortrijk en doen onze bachelorproefonderzoek over een herstelgerichte school. Het doel van ons onderzoek is om de mening van ouders of voogd te onderzoeken over de school en de ouderbetrokkenheid. Zo kunnen we nagaan waar eventuele verbeteringen mogelijk zijn. Het invullen van deze enquête neemt ongeveer 5 minuten in beslag en uw antwoorden worden anoniem verwerkt.

Het is belangrijk voor ons om te weten wat ouders of voogd(en) denken over de school, zodat we naar jullie, de ouders, een passende idee kunnen ontwikkelen. Uw antwoorden worden dan ook zeer op prijs gesteld en we bedanken je bij voorbaat voor uw medewerking. De deadline voor deze enquête verloopt op 25/05/2023.

Aan het einde van het onderzoek zullen we je op de hoogte brengen van de resultaten en de nieuwe visie van de school. Als je nog vragen heeft over het onderzoek, kunt je contact met ons opnemen via manou.vanhaesebroeck@student.vives.be “.

Uit ons enthousiasme hadden we gehoopt dat we een honderdtal responsen gingen verkrijgen op de enquête. Dit is nu iets meer dan de helft, namelijk 58 ingevulde vragenlijsten. Hiermee worden 88 kinderen vertegenwoordigd. In totaal zijn er 270 ouders. Dat is ongeveer één derde van de ouders van de basisschool. Dus we hebben een responsgraad van 21,5%. Bij een enquête ligt de gemiddelde responsgraad tussen de twintig en vijventwintig procent. We kunnen besluiten dat we een vrij goede responsgraad hebben (Gilliam-Haije, 2022).

4.2.2 Vragen en motivering

Vraag 1: In welke klas zit(ten) uw kind(eren)? (Meerkeuzevraag)

Antwoordmogelijkheden:

- Kikkerklas
- Zonnetjesklas
- 1ste leerjaar A
- 2de leerjaar A
- 3de leerjaar A
- 4de leerjaar A
- 5de leerjaar A
- 6de leerjaar A

Motivatie vraag:

We kiezen ervoor om de ouders te laten aanduiden in welke klas hun kind(eren) zit(ten). Dit doen we omdat we willen zien van welke ouders we het meest respons krijgen. We willen kijken of we een duidelijk verschil zien tussen bepaalde leerjaren of tussen het kleuter en het lager.

Vraag 2: Wat maakt dat je koos voor basisschool De Wijzer? (Meerkeuzevraag)

Antwoordmogelijkheden:

- De locatie/ bereikbaarheid van de school
- De kleinschaligheid van de school
- De schoolvisie
- De aanbevelingen van anderen
- Het katholiek onderwijsnet (de levensbeschouwelijke visie van de school)
- Het imago van de school
- De aandacht voor de individuele leerlingen
- Ik heb er zelf op school gezeten als leerling
- Via aanbevelingen van anderen
- Anders (hier kunnen de ouders zelf een andere reden geven)

Motivatie vraag:

We kiezen voor deze vraag omdat we de motivatie van de ouders voor het kiezen van de school wouden bevragen. We willen weten wat de grootste factor is voor het kiezen van de school. We willen weten of de visie van de school een invloed heeft op de keuze van de ouders. Het is belangrijk om de visie in kaart te brengen omdat dit een troef is waar de school op wil uitspelen. De school wil te weten komen waarom de ouders voor hun school kiezen. Hierbinnen is de herstelgerichte visie voor hen van groot belang. Zij willen de ouders meer bij deze visie betrekken. Aan de hand van deze vraag zullen we te weten komen of de ouders nu al voor de school kiezen voor de visie of niet.

Vraag 3: Over welke onderstaande zaken bent je tevreden op vlak van communicatie? (Meerkeuzevraag)

Antwoordmogelijkheden:

- Communicatie rond mijn kind(eren)
- Communicatie rond hoe er om gegaan wordt met een conflict
- Communicatie rond de buitenschoolse activiteiten
- De communicatie met de leerkrachten
- Communicatie rond de financiële zaken
- Communicatie met de directeur
- Geen van bovenstaande
- Andere (hier kunnen de ouders zelf een andere vorm van communicatie geven)

Motivatie vraag:

We kiezen voor deze vraag omdat we de tevredenheid van de ouders omtrent de communicatie willen meten. We willen weten hoe tevreden de ouders zijn rond de verschillende soorten communicatie in de school. Met deze vraag willen we antwoord krijgen op volgende onderzoeksvraag: 'Op welke momenten en welke manier is er communicatie met de ouders of voogd en door wie?

Vraag 4: Hoe communiceert de school in verband met het gedrag van uw kind(eren)? Meer bepaald wanneer er een conflict is ontstaan, bij het benoemen van positief gedrag, wanneer er moeilijkheden ontstaan bij het klasgebeuren...? (Meerkeuzevraag)

Antwoordmogelijkheden:

- Sociale media (Facebook, Messenger, Whatsapp)
- Face to face
- Aan de schoolpoort
- Mail
- Agenda
- Oudercontact
- Telefonisch
- Questi voor ouders
- Andere (hier kunnen de ouders zelf een ander communicatiemiddel geven)

Motivatie vraag:

We kiezen voor deze vraag omdat we willen weten via welke kanalen de ouders het meest op de hoogte gebracht worden. We willen weten hoe de communicatie tussen de school en ouders verloopt. Met deze vraag willen we antwoord krijgen op volgende onderzoeksvraag: 'Op welke momenten en welke manier is er communicatie met de ouders of voogd en door wie?'

Vraag 5: Bent je ervan op de hoogte dat basisschool De Wijzer een herstelgerichte werking hanteert? (Dichotome vragen)

Antwoordmogelijkheden:

- Ja
- Nee
- Aanvullingen mogelijk (de ouders kunnen aanvullen hoe het komt dat ze hiervan op de hoogte zijn)

Motivatie vraag:

We stellen deze vraag om te weten te komen of de ouders ervan op de hoogte zijn dat de basisschool een herstelgerichte werking hanteert. We geven de ouders de kans om hun antwoord te verantwoorden (via 'een aanvulling'). Op die manier krijgen we meer informatie over de reden waarom ouders een keuze maakten. Met deze vraag willen we antwoord krijgen op volgende onderzoeksvraag: 'In welke mate is de herstelgerichte werking al geïntegreerd in de school, bij ouders en leerkrachten?'

Vraag 6: Hoe goed kent je de werking van het herstelgericht en verbindend werken? (Schaalvraag)

Antwoordmogelijkheden:

- Helemaal niet: 1/10
- 2/10
- 3/10
- 4/10
- 5/10
- 6/10
- 7/10
- 8/10
- 9/10
- Heel goed: 10/10

Motivatie vraag:

We kiezen voor deze vraag om een zicht te krijgen op de kennis van de ouders. We willen weten in hoeverre zij op de hoogte zijn van wat herstelgericht en verbindend werken is. Met deze vraag willen we antwoord krijgen op volgende onderzoeksvraag: 'Wat zijn de uitgangspunten van een herstelgerichte school?'

Vraag 7: Er is op school een conflict tussen twee kinderen. Hoe zou je het als ouder of voogd graag aangepakt zien op school? (Halfopen vraag)

Antwoordmogelijkheden:

- Het kind dat mijn kind pijn gedaan heeft, straffen.
- Een oplossing zoeken die goed is voor iedereen
- De kinderen sorry laten zeggen en verder laten spelen.
- Andere (de ouders kunnen hier aangeven hoe zij het zouden aanpakken)

Motivatie vraag:

Aan de hand van deze vraag willen we achterhalen in hoeverre de ouders zelf handelen bij een conflict. Dankzij de antwoorden kunnen we zien of hun visie al dan niet verschilt met de herstelgerichte visie.

Vraag 8: Er is op school een conflict tussen twee kinderen. Hoe zou de school dit op een herstelgerichte manier kunnen aanpakken? (Meerkeuzevraag)

Antwoordmogelijkheden:

- Het kind na zijn daden laten inzien dat het gedrag fout is, met een straf als gevolg.
- Het kind even afzonderen en hem laten nadenken over wat er is gebeurd.
- Het kind lost (mogelijks met ondersteuning) het probleem op en probeert de relatie te verbeteren op een positieve manier.
- Ik weet niet hoe de herstelgerichte aanpak werkt.
- Andere

Motivatie vraag:

We willen met deze vraag te weten komen hoe de ouders denken dat de herstelgerichte aanpak werkt. Deze vraag hoort ook bij vraag 6, als de ouders aanduiden dat ze heel goed op de hoogte zijn van de herstelgerichte aanpak en bij vraag 8 een aanpak aanduiden die niet herstelgericht is weten we dat de ouders eigenlijk niet op de hoogte zijn. De ouders kunnen opnieuw zelf oplossingen aanvullen. Op die manier komen we te weten hoe de ouders denken over de herstelgerichte aanpak. Met deze vraag willen we een antwoord krijgen op volgende onderzoeksvraag: 'Wat zijn de uitgangspunten van een herstelgerichte school?'

Vraag 9: Dit zijn allemaal herstelgerichte acties. Welke acties hanteert basisschool De Wijzer? (Meerkeuzevraag)

Antwoordmogelijkheden:

- De herstelmuur
- De proactieve cirkels
- De check-in en de check-out
- Energizers
- De stille eetzaal
- De caravan in de tuin
- Vlaggensysteem
- De begroetingsmuur
- Het 4-ladenmodel
- Woedethermometer
- Geen van bovenstaande

Motivatie vraag:

We stellen deze vraag omdat we willen te weten komen welke herstelgerichte acties al gekend zijn door de ouders. Met deze vraag willen we antwoord krijgen op volgende onderzoeksvraag: 'In welke mate is de herstelgerichte werking al geïntegreerd in de school, bij ouders en leerkrachten?'

Vraag 10: Spreekt uw kind soms over de herstelgerichte acties die de school gebruikt? (Dichotome vraag)

Antwoordmogelijkheden:

- Ja
- Nee
- Andere (De ouders kunnen hier nog aanvullen over welke herstelgerichte acties hun kind soms praat.)

Motivatie vraag:

We kiezen voor deze vraag omdat we te weten willen komen of de kinderen over de herstelgerichte acties praten met hun ouders. Met deze vraag willen we antwoord krijgen op volgende onderzoeksvraag: 'In welke mate is de herstelgerichte werking al geïntegreerd in de school, bij ouders en leerkrachten?'

Vraag 11: Hoe gemotiveerd bent je om, samen met de school, de herstelgerichte visie (beter) te leren kennen? (Schaalvraag)

Antwoordmogelijkheden:

- Helemaal niet gemotiveerd: 1/10
- 2/10
- 3/10
- 4/10
- 5/10
- 6/10
- 7/10
- 8/10
- 9/10
- Heel erg gemotiveerd: 10/10

Motivatie vraag:

We kiezen voor deze vraag omdat we graag de motivatie bij ouders willen aftoetsen. Deze motivatie gaat over het (beter) leren kennen van de herstelgerichte visie. Met deze vraag krijgen we antwoord op volgende onderzoeksvraag: 'Hoe is de kennis en motivatie in verband met het herstelgericht werken bij de ouders/voogd van de leerlingen op school?'

Vraag 12: je vindt hier een aantal vragen die polsen naar het vertrouwen in de school. je kan aanduiden van helemaal eens tot helemaal oneens. (Gesloten vraag) (Adams en Forsyth, 2004)

De school doet wat er verwacht wordt

Antwoordmogelijkheden:

- Helemaal oneens
- Oneens
- Enigszins oneens
- Enigszins mee eens
- Mee eens
- Helemaal mee eens

De school houdt mij goed op de hoogte

Antwoordmogelijkheden:

- Helemaal oneens
- Oneens
- Enigszins oneens
- Enigszins mee eens
- Mee eens
- Helemaal mee eens

Ik vertrouw de school

Antwoordmogelijkheden:

- Helemaal oneens
- Oneens
- Enigszins oneens
- Enigszins mee eens
- Mee eens
- Helemaal mee eens

De kinderen op school worden goed verzorgd

Antwoordmogelijkheden:

- Helemaal oneens
- Oneens
- Enigszins oneens
- Enigszins mee eens
- Mee eens
- Helemaal mee eens

De school is altijd eerlijk met mij

Antwoordmogelijkheden:

- Helemaal oneens
- Oneens
- Enigszins oneens
- Enigszins mee eens
- Mee eens
- Helemaal mee eens

De school doet het heel slecht

Antwoordmogelijkheden:

- Helemaal oneens
- Oneens
- Enigszins oneens
- Enigszins mee eens
- Mee eens
- Helemaal mee eens

De school heeft hoge standaarden (eisen) voor alle leerlingen

Antwoordmogelijkheden:

- Helemaal oneens
- Oneens
- Enigszins oneens
- Enigszins mee eens
- Mee eens
- Helemaal mee eens

De school staat altijd klaar om te helpen

Antwoordmogelijkheden:

- Helemaal oneens
- Oneens
- Enigszins oneens
- Enigszins mee eens
- Mee eens
- Helemaal mee eens

Ik ben niet bezorgd over mijn kinderen als ze op school zijn

Antwoordmogelijkheden:

- Helemaal oneens
- Oneens
- Enigszins oneens
- Enigszins mee eens
- Mee eens
- Helemaal mee eens

Op deze school weet ik zeker dat ze naar mij zullen luisteren als ouder

Antwoordmogelijkheden:

- Helemaal oneens
- Oneens
- Enigszins oneens
- Enigszins mee eens
- Mee eens
- Helemaal mee eens

Motivatie vraag:

We kiezen voor deze vraag omdat we graag het vertrouwen willen pijlen bij de ouders. In de vraag gaat het over het vertrouwen van de ouders in de school. Met deze vraag krijgen we antwoord op volgende onderzoeksvraag: 'Hoe kunnen we het vertrouwen vergroten bij de ouders/voogd van de leerlingen op school?'

Vraag 13: Zou je deze school aanraden aan andere ouders of voogd(en)? (Dichotome vraag)

Antwoordmogelijkheden:

- Ja
- Neen

Motivatie vraag:

We kiezen voor deze vraag omdat we graag eens willen afoetsen of ouders basisschool De Wijzer zouden aanraden aan andere ouders/voogd.

Antwoordmogelijkheden:

Zo ja, waarom wel?

Zo neen, waarom niet?

Motivatie vraag:

Bij deze vraag kunnen ze motiveren waarom ze de school zouden aanraden of waarom niet.

Vraag 14: Wenst je meer betrokken te worden bij de school? (Dichotome vraag)

Antwoordmogelijkheden:

- Ja
- Neen

Motivatie vraag:

We kiezen voor deze vraag omdat we hier een antwoord krijgen op volgende onderzoeksvraag: 'Hoe kan je de ouders of voogd meer betrekken bij de school? Hoe willen de ouders/voogd meer betrokken zijn?'

Vraag 14.a : Zo ja, Op welke manier wenst je meer betrokken te worden? (Openvraag)

Antwoordmogelijkheden:

- Deze vraag is een open vraag, dus wordt de ruimte gegeven om iedereen hun eigen antwoord op de vraag te formuleren.

Motivatie vraag:

We kiezen voor deze vraag omdat we hier een antwoord krijgen op volgende onderzoeksvragen: 'Hoe kan je de ouders of voogd meer betrekken bij de school? Hoe willen de ouders/voogd meer betrokken zijn?' Ouders kunnen ons meegeven hoe zij meer betrokken willen worden.

Vraag 15: Als laatste willen wij meedelen dat we binnen enkele weken een focusgroep willen organiseren. Een focusgroep is een onderzoeksmethode waarbij we met enkele ouders of voogd samenkomen om te praten over de resultaten van deze enquête zodat we in overleg passende oplossingen kunnen voorstellen. Wij zijn benieuwd naar uw inbreng over mogelijke ervaringen, meningen en attitudes. Wenst je hier aan deel te nemen, duid dan 'ja' aan. (Dichotome vraag)

Antwoordmogelijkheden:

- Neen
- Ja, gelieve uw e-mailadres na te laten, via deze manier kunnen wij je later contacteren om verdere info te geven over de focusgroep.

Motivatie vraag:

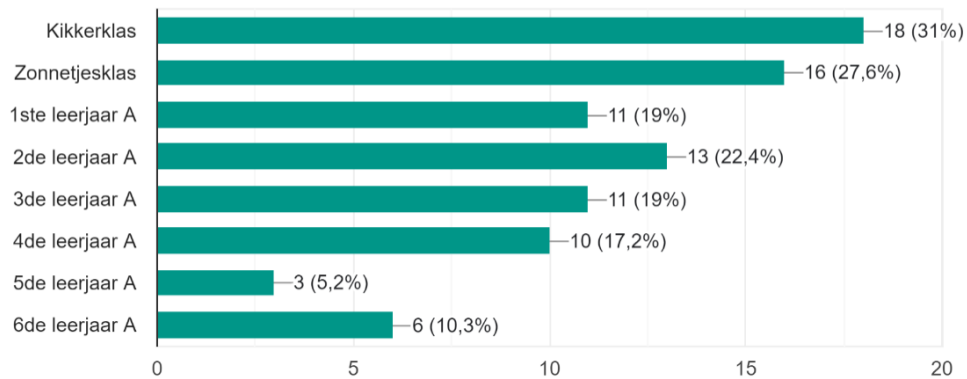
We kiezen voor deze vraag omdat we graag samen met ouders in interactie willen treden over de enquête die afgenomen zal worden. Zo kunnen ouders ons ideeën geven van hoe wij zaken nog verder kunnen aanpakken. We willen graag de enquête bespreken en de ouders die deelnemen nog extra vragen stellen om zo tot een beter inzicht te komen.

4.2.3 Resultaten en verwerking

In het totaal zijn er 58 enquêtes ingevuld door de ouders van de kinderen in basisschool De Wijzer in Aarsele, die samen 88 kinderen op school vertegenwoordigen.

De school bestaat uit 270 unieke ouders. Dit betekent dat we een responsgraad halen van 21,5%.

Vraag 1: In welke klas zit(ten) uw kind(eren)?

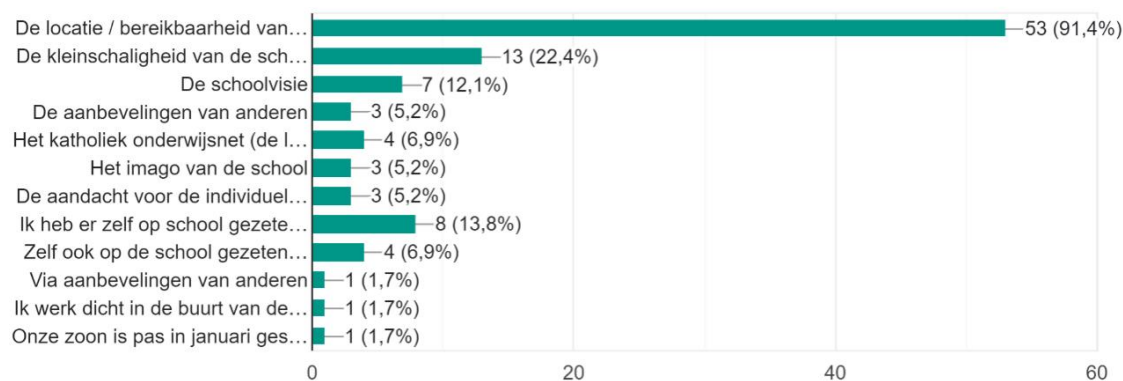
Tabel 1 - Staafdiagram: de kinderen van de ouders visueel weergegeven per klas

Deze vraag hebben we in de enquête gestopt om te zien of er een groot verschil in responsgraad is tussen de ouders van kinderen uit de lagere school en ouders van kinderen uit de kleuterklas. De enquête was beschikbaar om in te vullen door elke ouder. Uit staafdiagram 1 kunnen we afleiden dat 31,0% van de respondentouders, die antwoorden op de meerkeuzevraag, een kind hebben die in de kikkerklas zit. 27,6% van de respondentouders hebben een kind in de zonnetjesklas. In het eerste leerjaar zitten 19,0% kinderen van de respondentouders. 22,4% zit in het tweede leerjaar. Uit deze tabel kunnen we verder nog afleiden dat 19,0% van de respondentouders een kind heeft die in het derde leerjaar les krijgt. 17,2% van de respondentouders hebben een kind in het vierde leerjaar. In het vijfde leerjaar zit 5,2% kinderen van de respondentouders. Van alle respondenten heeft 10,3% een kind in het zesde leerjaar.

Er hebben vijftien ouders (25,8 %) geantwoord waarvan hun kind(eren) enkel in de kleuterklas zit(ten). Er hebben achttien ouders (31%) geantwoord waarvan hun kinderen zowel in het lager als in het kleuter zitten. Als laatste hebben 25 ouders (43,1%) gereageerd waarvan hun kind(eren) enkel in het lager zit(ten). We merken op dat we een groot verschil zien in het aantal ouders dat een antwoord heeft ingevuld tussen ouders van peuters en kleuters (kikker- en zonnetjesklas) en ouders van leerlingen uit de derde graad (5de en 6de leerjaar). Daarnaast zien we dat we ouders vanuit elke klas hebben bereikt met de enquête. Dit zorgt ervoor dat wij meer betrouwbare uitspraken kunnen doen omtrent de verwerking van de gegevens uit enquête.

We leiden hieruit af dat ongeveer 1/3 ouders die een kind hebben in de kleuterklas, de vragenlijst invulden. Slechts drie ouders van het vijfde en zes ouders van het zesde leerjaar vulden de vragenlijst in. Dat zorgt ervoor dat de derde graad een responsgraad heeft van maar 14,8 procent. Dit is het minste van de gehele school. We kunnen hierbij stellen dat de derde graad hier procentueel ondervertegenwoordigd is.

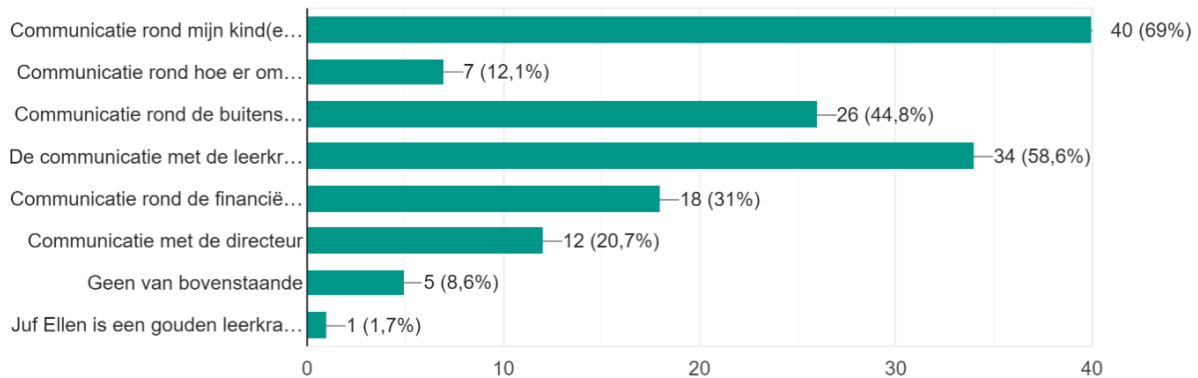
Vraag 2: Wat maakt dat je koos voor basisschool De Wijzer?

Tabel 2 - Staafdiagram: Reden van de keuze voor basisschool De Wijzer

De grootste groep van de respondenten, namelijk 53 ouders (91,4 %), duidt aan dat ze voor de basisschool kozen voor de locatie. Hieruit blijkt dat mensen vooral kiezen voor de school omdat deze in de buurt ligt. Geografisch gezien ligt Aarsele tussen Tielt en Deinze en we merken op dat er in en rond Aarsele niet veel basisscholen zijn. Dertien ouders (22,4 %) geven aan dat ze voor de school kozen voor de kleinschaligheid. De factor dat de mensen zelf op school gezeten hebben is voor twaalf ouders (20,7 %) belangrijk geweest in de keuze van de school. Zeven ouders (12,1 %) geven aan dat ze de school kozen omwille van de schoolvisie. Er zijn dus niet veel ouders die specifiek kiezen voor de school vanwege hun visie. Als we dit terugkoppelen aan de locatie van de school kunnen we concluderen dat mensen vlugger kiezen voor de locatie van de school dan dat ze kijken naar de visie ervan. Vier ouders (6,9 %) hebben aangeduid dat ze gekozen hebben voor de school omwille van het katholiek onderwijsnet. Vier ouders (6,9 %) duiden aan dat ze gekozen hebben voor de school omwille van aanbevelingen van anderen. Het imago van de school en de aandacht voor de individuele leerling is een factor waar telkens drie ouders (5,2 %) voor kozen. Wij geven de ouders daarnaast de mogelijkheid om zelf redenen te geven waarom ze voor de school kozen. Eén ouder (1,7 %) heeft voor de school gekozen omdat dat ze dicht in de buurt werkt terwijl één andere ouder (1,7 %) heeft gekozen voor de school op aanraden van het CLB.

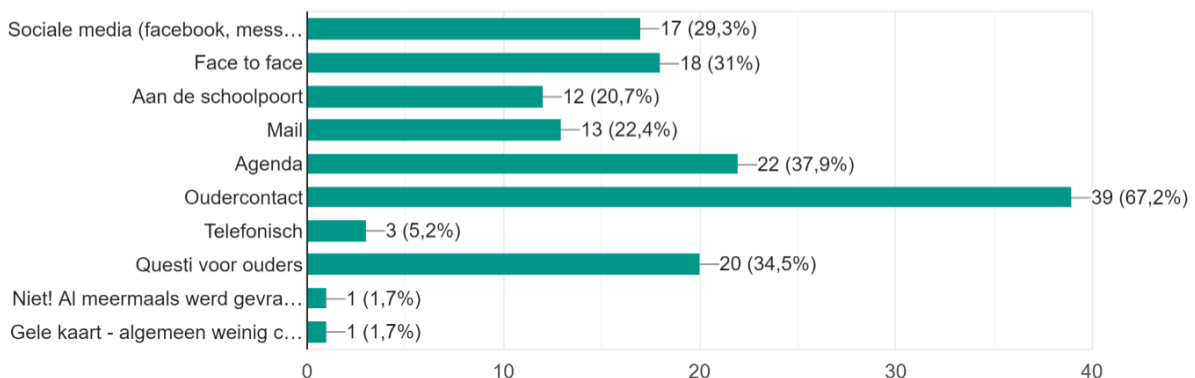
Vraag 3: Over welke onderstaande zaken bent je tevreden op vlak van communicatie?

Tabel 3 - Staafdiagram: tevredenheid op vlak van communicatie

Uit onze enquête blijkt dat de grootste groep ouders, namelijk 40 ouders (69 %), tevreden is over de communicatie rond zijn/haar kind(eren). We zien dat 34 ouders (58,6 %) tevreden zijn over de communicatie met de leerkrachten. Er zijn 26 ouders (44,8 %) tevreden over de communicatie omtrent de buitenschoolse activiteiten. Achttien ouders (31 %) zijn tevreden over de communicatie rond de financiële zaken. Er zijn twaalf ouders (20,7 %) die tevreden zijn over de communicatie met de directeur. Zeven ouders (12,1 %) zijn tevreden over de communicatie rond hoe er omgegaan wordt met een conflict. Dit wil zeggen dat 51 ouders hierover niet tevreden zijn. We kunnen hieruit dus concluderen dat er een probleemstelling is en dat ons doel rond communicatie naar ouders toe terecht is. Er zijn vijf ouders (8,6 %) die aangeven dat ze over geen van de opgegeven opties tevreden zijn. Dit bewijst ook dat sommige ouders niet tevreden zijn over de communicatie van de school naar hen toe in het algemeen. We zien dus over bepaalde zaken veel ontevredenheid over de communicatie van school naar ouders toe.

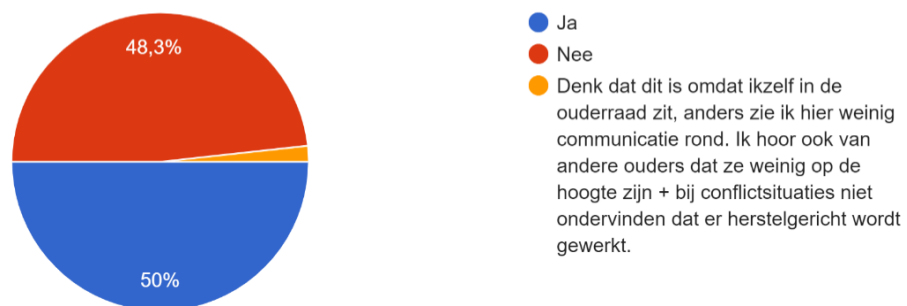
Vraag 4: Hoe communiceert de school in verband met het gedrag van uw kind(eren)? Meer bepaald wanneer er een conflict is ontstaan, bij het benoemen van positief gedrag, wanneer er moeilijkheden ontstaan bij het klasgebeuren....

Tabel 4 - Staafdiagram: communicatiemiddel om in interactie te treden met de school

De meeste ouders, namelijk 39 ouders (67,2 %), geven aan dat er gecommuniceerd wordt met hen op de oudercontacten. Als volgende zien we dat 22 ouders (37,9 %) aangeven dat er gecommuniceerd wordt via de agenda. Questi voor ouders wordt voor twintig ouders (34,5 %) aangeduid als communicatiemiddel met de school. Dit is normaal volgens de school het meeste gebruikte middel bij meldingen van conflicten (zware incidenten worden gemeld via telefonisch contact). We zien dus dat leerkrachten in principe via Questi in contact moeten treden maar dat dit in realiteit bij minder dan de helft van de ouders echt het geval is. Bij achttien ouders (31 %) wordt er face to face gecommuniceerd. Zeventien ouders (29,3 %) geven aan dat ze contact hebben met de school via sociale media. Dertien ouders (22,4 %) geven aan dat de school met hen communiceert via mail. Bij twaalf ouders (20,7 %) wordt er aan de schoolpoort gecommuniceerd. Drie ouders (5,2 %) geven aan dat ze via telefoon communiceren met de school. Er is één ouder die aangeeft dat er niet gecommuniceerd wordt met hem/haar, de ouder geeft aan dat hij/zij al meermaals gevraagd heeft hier iets aan te doen. Als laatste geeft één ouder aan dat er gecommuniceerd wordt via de gele kaart, ze geeft wel aan dat er niet veel algemene informatie over is. We kunnen concluderen dat er via veel kanalen gecommuniceerd wordt naar ouders. Buiten het oudercontact (die vaststaat voor elke ouder) zien we dat er niet één specifiek communicatiemiddel gebruikt wordt voor meldingen naar ouders toe. We kunnen dus concluderen dat er geen rode draad is in de communicatie van de school naar ouders toe.

Vraag 5: Bent je ervan op de hoogte dat basisschool De Wijzer een herstelgerichte werking hanteert?

Tabel 5 - Cirkeldiagram: besef van de herstelgerichte werking

Van alle ouders hebben er 30 (51,7 %) aangegeven dat ze wel op de hoogte zijn dat basisschool De Wijzer een herstelgerichte werking hanteert. De overige 28 ouders (48,3 %) geven aan dat ze er niet van op de hoogte zijn dat basisschool De Wijzer een herstelgerichte werking hanteert. We zien dat iets minder dan de helft van de ouders niet op de hoogte is van de herstelgerichte werking binnen de school. We zien dus dat de kennis van de respondenten bijna evenredig verdeeld is. Hieruit kunnen we besluiten dat het normaal is dat enkele ouders ontevreden zijn over de communicatie rond conflicten. De ouders weten namelijk niet dat er een herstelgerichte werking gehanteerd wordt en wat het inhoudt. Daarom zijn ze niet tevreden met de manier waarop er met conflicten omgegaan wordt.

Om een beeld te scheppen over de kennis die de ouders hebben over de herstelgerichte werking op de Wijzer maakten we een onderscheid tussen de ouders van de kleuters en de ouders van de lagereschoolkinderen. We stelden hiervoor een kruistabel op.

Tabel 6 – Kruistabel tussen de variabelen			
	Kennis over de herstelgerichte werking op de Wijzer	Geen/onvoldoende kennis over de herstelgerichte werking op de Wijzer	Totaal
Ouders van de kleuters	17 (50%)	17 (50%)	34 (100%)
Ouders van de lagereschoolkinderen	30 (55%)	24 (44%)	54 (100%)

Tabel 6 - Kruistabel: kruistabel tussen variabelen.

Uit het opstellen van de kruistabel blijkt dat 1/2 (50%) van de respondentouders van de kleuters de herstelgerichte werking op de Wijzer kent. De andere 50% van de respondentouders van de kleuters kent de herstelgerichte werking van de Wijzer niet. Bij de lagereschoolkinderen kent 55% van de respondentouders de herstelgerichte werking van de Wijzer en 44% van de respondentouders de herstelgerichte werking niet.

Er is dus een verschil te merken tussen respondentouders van de kleuters en de respondentouders van de lagereschoolkinderen. We kunnen vaststellen dat de ouders van de lagereschoolkinderen verhoudingsgewijs meer kennis hebben over de herstelgerichte werking op de Wijzer dan ouders van kleuters.

		\$KLAS							
		Kikkerklas		Zonnetjesklas		eerste leerjaar		tweede leerjaar	
		Count	Column Valid N %	Count	Column Valid N %	Count	Column Valid N %	Count	Column Valid N %
op de hoogte van herstelgerichte werking school	nee	11	61,1%	5	31,3%	4	36,4%	6	46,2%
	Ja	7	38,9%	11	68,8%	7	63,6%	7	53,8%

derde leerjaar		vierde leerjaar		vijfde leerjaar		zesde leerjaar	
Count	Column Valid N %	Count	Column Valid N %	Count	Column Valid N %	Count	Column Valid N %
8	72,7%	4	40,0%	1	50,0%	0	0,0%
3	27,3%	6	60,0%	1	50,0%	6	100,0%

Tabel 7 – Kruistabel: Antwoorden op vraag zes per weergegeven per klas

In bovenstaande tabellen wordt per klas aangegeven of de ouders al dan niet op de hoogte van het herstelgericht en verbindend werken op school. Er is weliswaar geen significant verband tussen de kennis van de herstelgerichte werking op de school en de klas van het kind waarvan de ouders de enquête hebben ingevuld want de Chi² is niet significant, zie onderstaande tabel.

Pearson Chi-Square Tests

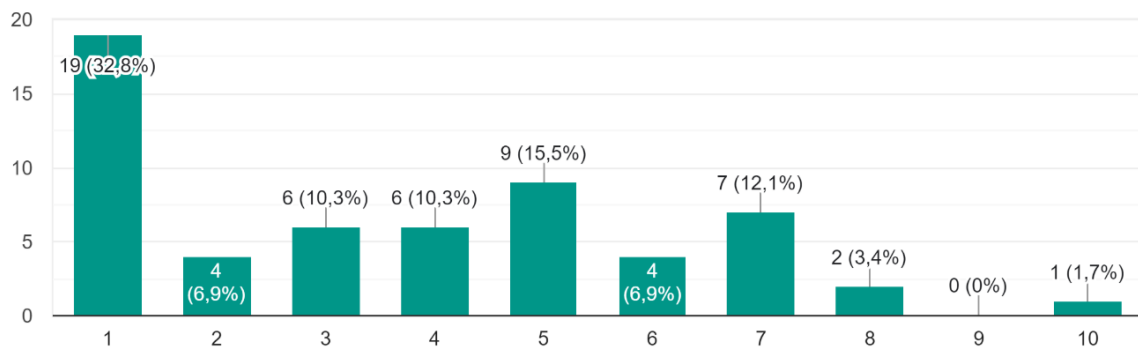
		\$KLAS
op de hoogte van herstelgerichte werking school	Chi-square	15,221
	df	8
	Sig.	,055 ^{a,b}

Results are based on nonempty rows and columns in each innermost subtable.

- a. More than 20% of cells in this subtable have expected cell counts less than 5. Chi-square results may be invalid.
- b. The minimum expected cell count in this subtable is less than one. Chi-square results may be invalid.

Tabel 8 – Pearson Chi-Square Test van de resultaten van vraag vijf

Vraag 6: Hoe goed kent je de werking van het herstelgericht en verbindend werken?

Tabel 9 - Staafdiagram: kennis over de werking herstelgericht en verbindend werken

Via de enquête hebben we bevraagd hoe goed de ouders de werking van het herstelgericht en verbindend werken kennen. De ouders hebben op een schaal van 1-10 aangeven hoe goed ze deze kennen. Negentien ouders (32,8 %) geven zichzelf een 1/10 voor de kennis van de werking. Vier ouders (6,9 %) geven zichzelf een score van 2/10 voor de mate waarop ze op de hoogte zijn van de werking. Zes ouders (10,3 %) geven zichzelf een 3/10 en 4/10. 5/10 wordt ingevuld door negen ouders (15,5 %). Vier ouders (6,9 %) geven zichzelf een 6/10. Er zijn zeven ouders (12,1 %) die zichzelf een 7/10 geven voor de mate waarop ze de werking kennen. 8/10 wordt ingevuld door twee ouders (3,4 %). 9/10 wordt door niemand aangeduid en 10/10 wordt door één ouder (1,7 %) ingevuld.

	\$KLAS							
	Kikkerklas Mean	Zonnetjesklas Mean	eerste leerjaar Mean	tweede leerjaar Mean	derde leerjaar Mean	vierde leerjaar Mean	vijfde leerjaar Mean	zesde leerjaar Mean
mate van kennis herstelgerichte werking school	3.50	3.69	4.27	3.62	2.91	4.00	4.00	4.50

Tabel 10 – Kruistabel: Gemiddelde score van ouders per klas op vraag zes

Uit de enquête blijkt dat 75,8 % van de ouders aangeeft dat hun kennis van het herstelgericht werken minder of gelijk is aan 5/10. We zien dus dat de meerderheid van de ouders zichzelf een buis geeft voor hun kennis rond het herstelgericht en verbindend werken. Slechts 24,1 % van de ouders geeft zichzelf een 6/10 of meer over hoe goed ze de werking kennen. We kunnen dus besluiten dat de ouders nog niet genoeg op de hoogte zijn van werking. Dit antwoord is niet verassend als we vergelijken met vraag 5. Daar geeft slechts iets meer dan de helft van de ouders aan dat ze ervan op de hoogte zijn dat de school een herstelgericht en verbindende werking hanteert. We merken dus dat de ouders die op de hoogte zijn zichzelf eigenlijk niet zo een hoge score geven over hun kennis. We kunnen dus besluiten dat de kennis van de ouders vergroot zal moeten worden om hen mee te krijgen in het verhaal en de visie van de school. Uit bovenstaande tabel merken we op dat geen enkele klas zichzelf een gemiddelde score hoger dan 4,5/10 geeft op de kennis van herstelgericht en verbindend werken.

Vraag 7: Er is op school een conflict tussen twee kinderen. Hoe zou je het als ouder of voogd graag aangepakt zien op school?

Tabel 11 - Cirkeldiagram: conflict aanpakken

Bij deze vraag in de enquête hebben de ouders een optie gekozen die wij opgesteld hadden of zelf een oplossing genoteerd. We merken dat de meeste ouders onze antwoorden gebruikt hebben, al zijn er ook een paar die zelf een oplossing gegeven hebben. Het merendeel van de ouders, namelijk 46 ouders (79,3 %), geeft aan dat ze een oplossing zouden zoeken die goed is voor iedereen. We zien dat de ouders nu al voor een oplossing zouden kiezen die minder gericht is op het straffen. Dit is positief voor ons omdat de ouders ondanks dat ze aangeven nog niet veel te kennen over de visie toch al voor oplossingen kiezen die nauw aansluiten bij het herstelgericht werken. We kunnen hieruit dus besluiten dat de ouders de herstelgerichte werking waarschijnlijk zullen omarmen omdat hun normen er nu al sterk bij aansluiten. Vijf ouders (8,6 %) geven aan dat ze het kind die hun kind pijn gedaan heeft zouden straffen. De kinderen sorry laten zeggen en verder laten spelen werd aangeduid door twee ouders (3,4 %). Dit zijn de reacties op de antwoorden die wij vooropstelden. De volgende zaken zijn telkens door één ouder ingevuld. Eén ouder (1,7 %) geeft aan dat het afhangt van de ernst. Eén andere ouder (1,7 %) zegt dat het moeilijk te beantwoorden is. Voor hem/haar is het afhankelijk hoe groot het conflict is, hoelang het al bezig is en of het de eerste keer is. Eén ouder (1,7 %) geeft aan dat hij/zij oplossingsgericht zou werken, maar hij/zij bij herhaling wel kordater zou optreden. Eén ouder (1,7 %) geeft aan dat hij/zij de kinderen zelf naar een oplossing zou laten zoeken en niet alles altijd wil voorkauwen.

Eén ouder (1,7 %) geeft aan dat de ouders op de hoogte moeten gebracht worden bij langdurige conflicten. Hij/zij vindt dat de dingen niet in de doofpot gestopt mogen worden uit schrik voor reacties van sommige ouders.

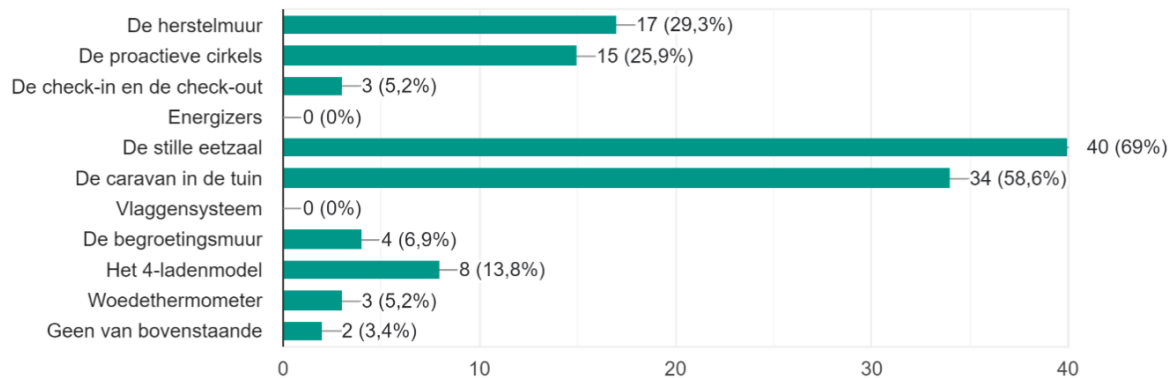
Vraag 8: Er is op school een conflict tussen twee kinderen. Hoe zou de school dit op een herstelgerichte manier kunnen aanpakken?

Tabel 12 - Cirkeldiagram: conflict aanpakken op een herstelgerichte manier

Bij deze vraag in de enquête hebben de ouders de keuze gehad een optie kiezen die wij opgesteld hadden of zelf een oplossing te noteren. We merken dat de meeste ouders onze antwoorden gebruikt hebben. Er is één ouder die zelf een oplossing gaf. 38 ouders (65,5 %) geven aan dat het kind het probleem (mogelijks met ondersteuning) zelf oplost en probeert de relatie te verbeteren op een positieve manier. We merken hier dat de blik van twee derde van de respondenten al in de goede richting zit. Zij kiezen de juiste herstelgerichte oplossing om herstelgericht aan het werk te gaan. Er is bij de meerderheid van de respondenten dus al een goede basishouding aanwezig om verder te kunnen bouwen met het herstelgericht werken. We hebben nu dus een degelijk draagvlak om onze ouderavond voor te bereiden en die te laten slagen. Het kind even afzonderen en hem laten nadenken over wat er is gebeurd werd door negen ouders (15,5 %) aangeduid als oplossing om het probleem herstelgericht aan te pakken. De volgende twee categorieën zijn gelijk aangeduid door twee groepen ouders. Vijf ouders (8,6 %) geven aan dat ze niet weten hoe de herstelgerichte aanpak werkt. Opnieuw geven vijf ouders (8,6 %) aan dat het kind na zijn daden moet inzien dat het gedrag fout was en dat hij als gevolg een straf moet krijgen. Eén ouder geeft aan dat je moet navragen wat de trigger was van zijn gedrag omdat er misschien veel meer aan de hand is die al langere tijd aansleept.

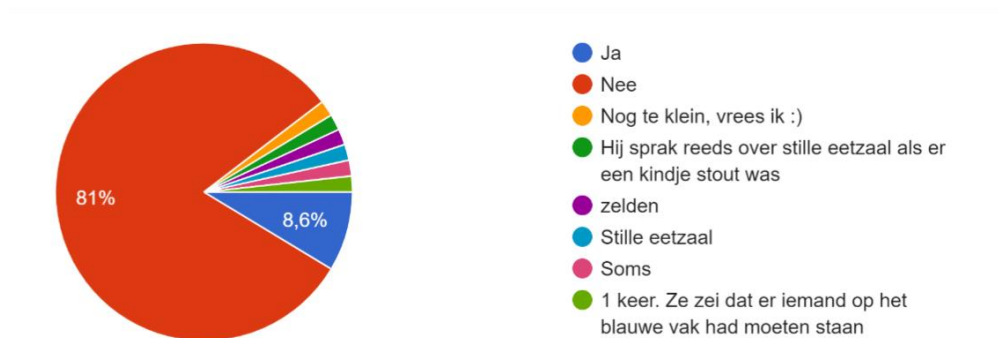
Vraag 9: Dit zijn allemaal herstelgerichte acties. Welke acties hanteert basisschool De Wijzer?

Tabel 13 - Staafdiagram: kennis over de herstelgerichte acties binnen basisschool De Wijzer

De herstelgerichte actie die gekend is door de meeste ouders, 40 ouders (69 %), is de stille eetzaal. 34 ouders (58,6 %) kennen de caravan in de tuin. Zeventien ouders (29,3 %) zijn op de hoogte van de herstelmuur. Vijftien ouders (25,9 %) hebben al eens gehoord van de proactieve cirkels. Het 4-ladenmodel is gekend door acht ouders (13,8 %). De begroetingsmuur wordt door vier ouders (6,9 %) als gekend aangeduid. De check-in en check-outs zijn door drie ouders (5,2 %) gekend. De woedethermometer is door drie ouders (5,2 %) gekend, maar deze is eigenlijk niet aanwezig op de school. Twee ouders (3,4 %) geven aan dat ze niet op de hoogte zijn van een van bovenstaande acties. We kunnen uit deze vraag besluiten dat de ouders de meeste acties die op school gebeuren wel kennen. Er zijn echter wel weinig ouders die op de hoogte zijn van al de herstelgerichte acties. Er zijn slechts enkele respondenten die het 4-laden model kennen, terwijl dit een van de belangrijkste acties was van voorgaande bachelorproefstudenten. We merken dat geen enkele ouders aanduidt het vlaggensysteem te kennen. Dit is ook niet aanwezig in de school, het is dus opmerkelijk dat alle ouders dit weten. De energizers worden door geen enkele ouder aangeduid, die zijn wel aanwezig in de school. Een reden hiervoor kan zijn dat de kinderen het anders benoemen, namelijk als tussendoortjes.

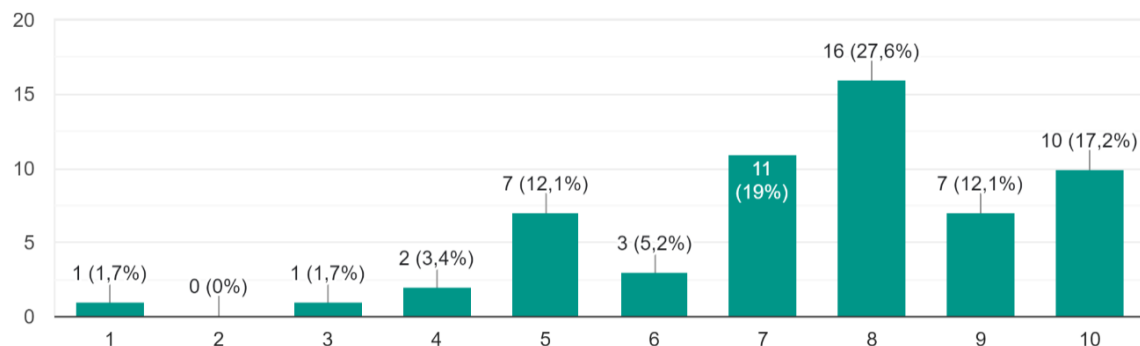
Vraag 10: Spreekt uw kind soms over de herstelgerichte acties die de school gebruikt?

Tabel 14 - Cirkeldiagram: kinderen spreken over herstelgerichte aanpak

Het merendeel van de ouders, namelijk 48 ouders (82,7 %), geven aan dat hun kind niet spreekt over de herstelgerichte acties die op school gebruikt worden. De overige ouders, namelijk tien ouders (17,1 %), geven aan dat hun kind het heeft over de acties. Als aanvulling hierop geven twee ouders aan dat hun kind vooral over de stille eetzaal praat.

Vraag 11: Hoe gemotiveerd bent je om, samen met de school, de herstelgerichte visie (beter) te leren kennen?

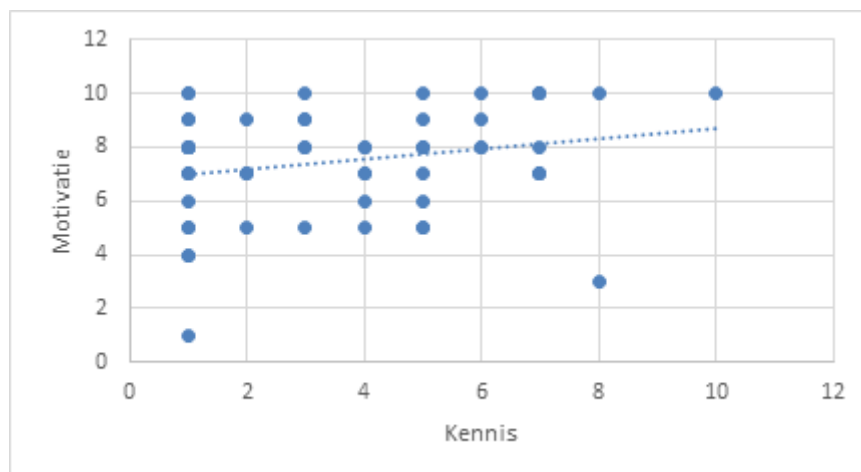
Tabel 15 - Staafdiagram: motivatie om de herstelgerichte werking te leren kennen

Uit de enquête kunnen we besluiten dat de motivatie van de ouders om de herstelgerichte visie van de school beter te leren kennen aan de hoge kant is. Er zijn tien ouders (17,2%) die op een schaal van één tot tien een 10/10 aanduiden. Zeven ouders (12,1%) duiden een motivatie aan van 9/10 aan. De meeste ouders duiden een 8/10 aan, namelijk zestien ouders (27,6%). Daarnaast zijn er nog elf ouders die een 7/10 aanduiden. We kunnen hieruit besluiten dat 75% van de ouders een score van zeven of hoger op tien geeft.

Eén ouder (1,7 %) geeft zichzelf een 1/10 voor de mate waarin ze gemotiveerd zijn om de herstelgerichte werking van de school beter te leren kennen. Niemand duidt een motivatie van 2/10 aan. Eén ouder (1,7 %) duidt een motivatie van 3/10 aan. Een motivatie van 4/10 wordt aangeduid door twee ouders (3,4 %). Zeven ouders (12,1 %) geven zichzelf een 5/10 voor de mate waarin ze gemotiveerd zijn de visie (beter) te leren kennen. Drie ouders (5,2 %) geven zichzelf een score van 6/10 om de visie (beter) te leren kennen.

Ouders geven aan dat ze gemotiveerd zijn om de herstelgerichte visie beter te leren kennen. Eén van onze doelstelling is een duidelijke uitleg over de herstelgerichte visie zodat het voor iedereen te begrijpen is. Als we een duidelijke uitleg willen geven aan de ouders willen we eerst weten of ouders gemotiveerd zijn om de herstelgerichte visie te leren kennen. Ouders zijn gemotiveerd, dit kunnen we besluiten uit deze vraag. Door dat ouders gemotiveerd zijn kunnen we een ouderavond organiseren om ouders nog meer informatie te geven over het herstelgericht werken. Naast de informatie kunnen we tips en tricks meegeven aan de ouders zodat zij deze ook thuis kunnen gebruiken.

We koppelden de antwoorden die peilen naar motivatie (vraag elf) aan de antwoorden bij vraag zes, namelijk 'hoe goed kent je de werking van het herstelgericht werken'? We willen nagaan in welke mate iemand gemotiveerd is om de werking te leren kennen (motivatie) desondanks hij/zij weinig kennis heeft (vraag zes) over het herstelgericht werken. Enerzijds probeerden we via het spreidingsdiagram (zie tabel zestien) tot een significante correlatie te komen. Op dit spreidingsdiagram kunnen we stellen dat er geen sprake is van een lineair verband. Een lineair verband is een voorwaarde om de Pearson correlatie te kunnen toepassen. We maakten een lagere correlatieanalyse die we toepasten voor ordinale gegevens, we verlaagden hiervoor dus het meetniveau door de Spearman rangcorrelatie (verband ordinale data). Deze vindt je hieronder terug in tabel zeventien.

Tabel 16 – Spreidingsdiagram: Correlatie van de antwoorden van de ouders op vraag zes en vraag elf

Correlations

		mate van kennis herstelgerisc he werking school	Hoe gemotiveerd om, samen met de school, de herstelgericht e visie (beter) te leren kennen
mate van kennis herstelgerische werking school	Pearson Correlation	1	,238 [*]
	Sig. (1-tailed)		,036
	N	58	58
Hoe gemotiveerd om, samen met de school, de herstelgerichte visie (beter) te leren kennen	Pearson Correlation	,238 [*]	1
	Sig. (1-tailed)	,036	
	N	58	58

*. Correlation is significant at the 0.05 level (1-tailed).

Tabel 17 – Kruistabel: Kruistabel van de correlatie van de antwoorden van de ouders op vraag zes en vraag elf

We onderzochten een éézijdige hypothese (1-tailed). Bovenstaande tabel verwijst naar deze hypothese waarvan $r = 0,238$ bedraagt. Bij deze hypothese kunnen we stellen dat er sprake is van significantie aangezien $0,036 < 0,05$ is. We kunnen stellen dat er een positief zwak 'lineair' verband is. De sterkte van het verband verwijst naar de mate waarin beide variabelen met elkaar samenhangen (Neckebroeck, 2021). De kans op toeval bedraagt hier 3.6% (waarde van p), we kunnen dus betrouwbare uitspraken doen. Voor deze vragen betekent dit dat een hogere kennis van het herstelgericht werken op school ook een hogere motivatie met zich meebrengt om de herstelgerichte visie en werking van de school te leren kennen.

Vraag 12: je vindt hier een aantal vragen die polsen naar het vertrouwen in de school. je kan aanduiden van helemaal eens tot helemaal oneens.

Om te peilen naar het vertrouwen in de school, maakten we gebruik van de Parents trust scale (zie hoger). De ouders vulden tien items in die allen polsten naar een deelaspect van vertrouwen in de school.

Om de schaal goed te interpreteren, gingen we vooreerst de homogeniteit na. De homogeniteit geeft een indicatie over de betrouwbaarheid van de waarnemingen. Als de respondenten homogeen antwoorden en dus consequent antwoorden, kunnen we spreken van een homogene meting. Vanaf 0,80 kunnen we spreken van een hoge betrouwbaarheid. Betrouwbare waarnemingen zijn een voorwaarde voor valide waarnemingen, namelijk dat de items meten wat ze beogen te meten. Voor ons onderzoek rondden we de betrouwbaarheid af waardoor we kwamen op 0,90. Hieruit blijkt dus dat er een hoge betrouwbaarheid is.

Homogene antwoorden kunnen gecombineerd worden tot een samengestelde variabele, m.a.w. de antwoorden per respondent op alle tien items van de schaal optellen. Op deze manier kan er een score van minimum tien bekomen worden (respondenten duiden bij elk item helemaal oneens aan, 1), maximum 60 (respondenten duiden helemaal eens aan, 6).

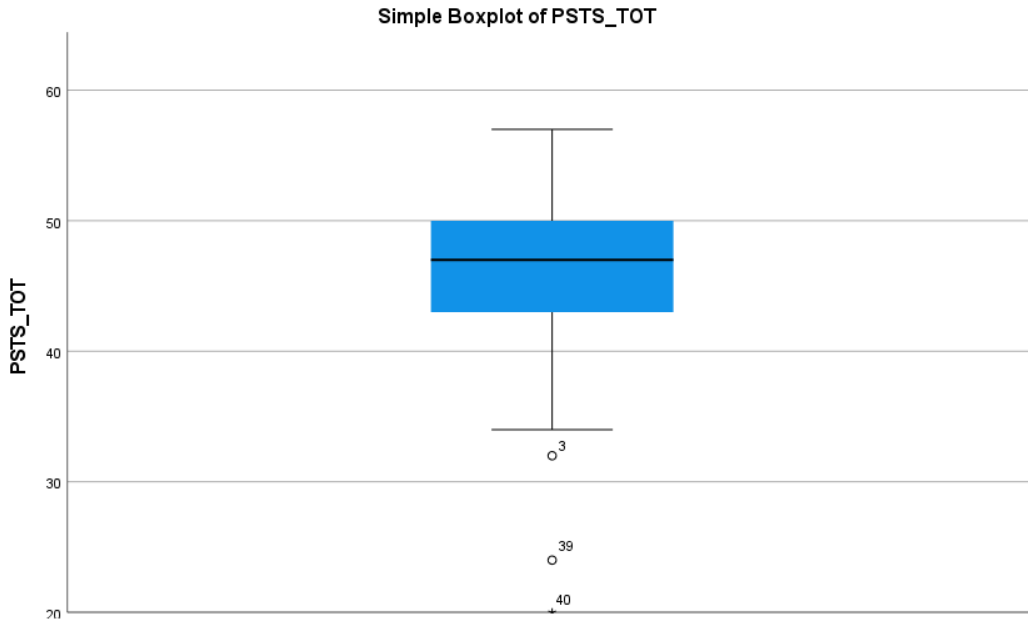

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
,899	10

Tabel 18 – Statistieken van betrouwbaarheid van de schaal

BOXPLOT

Tabel 19 – Boxplot: Interkwartielafstand en spreidingsbreedte van de antwoorden op de schaal van vraag twaalf

Een boxplot wordt gebruikt om de interkwartielafstand en de spreidingsbreedte visueel duidelijk te maken. De 'box' wordt onderaan begrensd door het eerste kwartiel en bovenaan door het derde kwartiel. De lijnen die uit de 'box' weergegeven worden, tonen de maximale waarde bovenaan aan en de minimumwaarde onderaan. De lijn die in de 'box' zelf staat, geeft de mediaan weer (Neckebroeck, 2021).

Uit deze boxplot kunnen we afleiden dat de scores- van respondentouders drie, 39 en 40 afwijkend zijn.

Statistics

PSTS_TOT

N	Valid	58
	Missing	0
Mean		46,09
Median		47,00
Mode		55
Std. Deviation		7,385
Range		37
Minimum		20
Maximum		57
Percentiles	25	42,75
	50	47,00
	75	50,25

Tabel 20 – Statistieken van de boxplot van vraag twaalf

De mediaan bedraagt 47,00. De minimumwaarde is 20 en de maximumwaarde 57. Deze statistieken vindt je terug in tabel 20 hierboven.

De meerderheid geeft een score boven de 40, namelijk 86,2% (zie tabel 21). Dit betekent dat 86,2% van de antwoorden ingevuld zijn langs de positieve kant van de schaal (van enigszins eens tot helemaal eens).

PSTS_TOT

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	20	1	1,7	1,7	1,7
	24	1	1,7	1,7	3,4
	32	1	1,7	1,7	5,2
	34	1	1,7	1,7	6,9
	36	1	1,7	1,7	8,6
	37	2	3,4	3,4	12,1
	39	1	1,7	1,7	13,8
	40	3	5,2	5,2	19,0
	42	3	5,2	5,2	24,1
	43	3	5,2	5,2	29,3
	44	1	1,7	1,7	31,0
	45	4	6,9	6,9	37,9
	46	4	6,9	6,9	44,8
	47	6	10,3	10,3	55,2
	48	2	3,4	3,4	58,6
	49	6	10,3	10,3	69,0
	50	4	6,9	6,9	75,9
	51	1	1,7	1,7	77,6
	52	1	1,7	1,7	79,3
	53	2	3,4	3,4	82,8
54	2	3,4	3,4	86,2	
55	7	12,1	12,1	98,3	
57	1	1,7	1,7	100,0	
Total		58	100,0	100,0	

Tabel 21 – Kruistabel: Scores van de ouders op de schaal van vraag twaalf

GEMIDDELDE PER KLAS

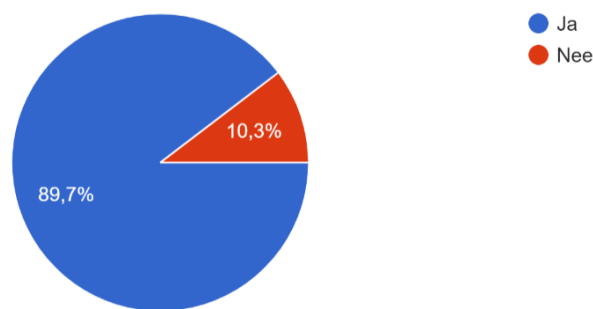
	\$KLAS							
	Kikkerklas Mean	Zonnetjesklas Mean	eerste leerjaar Mean	tweede leerjaar Mean	derde leerjaar Mean	vierde leerjaar Mean	vijfde leerjaar Mean	zesde leerjaar Mean
PSTS_TOT	47.50	42.31	44.27	47.23	44.73	49.80	43.67	45.33

Tabel 22 – Kruistabel: Gemiddelde score per klas op de schaal van vraag twaalf

We vergeleken de gemiddelde scores op de schaal per klas. Uit de analyse van de schaal kunnen we stellen dat het gemiddelde uit de kikkerklas 47,50 is. In de zonnetjesklas is dit 42,31. Het gemiddelde dat we kunnen vaststellen voor het eerste leerjaar bedraagt 44,27. Uit de analyse van de schaalvraag kunnen we nog stellen dat het gemiddelde van het tweede leerjaar 47,23 bedraagt. In het derde leerjaar is het gemiddelde van de schaalvraag 44,73. Het gemiddelde van de schaalvraag in het vierde leerjaar bedraagt 49,80. In het vijfde leerjaar bedraagt het gemiddelde 43,67. Tenslotte kunnen we stellen dat het gemiddelde in het zesde leerjaar 45,33 bedraagt.

We zien hierbij dat de gemiddeld meest gekozen waarde 'eens' is. Ouders hebben dus een groot tot zeer groot vertrouwen in de school.

Vraag 13: Zou je deze school aanraden aan andere ouders of voogd(en)?

Tabel 23 - Cirkeldiagram: aanraden van de school aan andere(n)

We zien dat 52 ouders (89,7 %) aangeven dat ze de school zouden aanraden. De overige ouders, namelijk zes (10,3 %), geven aan dat ze de school niet zouden aanraden.

We hebben aan de ouders gevraagd om hun keuze bij deze vraag te verantwoorden. We merken dat de meeste ouders positief zijn over de school.

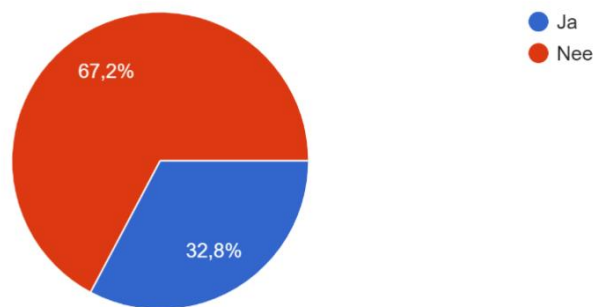
Zestien ouders geven aan dat ze tevreden zijn over de school en dat de zorg voor de kinderen goed is. Er zijn vier ouders die aangeven dat ze de school zouden aanraden omwille van de kleinschaligheid en de familiale sfeer die er heerst. De goeie aanpak en opvolging van de leerlingen wordt door vier ouders aangeduid als reden om de school aan te raden. Er zijn vijf ouders die aangeven dat hun kind verlangt om naar school te gaan en dit vinden zij een van de belangrijkste redenen om de school aan te raden. De tuin in de school wordt door één ouder als meerwaarde aangegeven. Eén ouder geeft aan dat de school doet wat verwacht wordt en dat er goeie communicatie is. Eén ouder is blij dat ze betrokken worden bij de school en dat de school ook bekommerd is om hen. Er zijn drie ouders die aangeven dat er goede leerkrachten zijn in de school, één van die ouders geeft aan één bepaalde leerkracht een pluim.

Er zijn zes ouders die de school niet zouden aanraden. Zij geven hier de volgende redenen voor.

Eén van de ouders geeft aan dat de leerkrachten in de tweede en derde graad strenger mogen zijn. Er is één ouder die aangeeft dat ze een neutrale houding heeft ten opzichte van de school. Ze zou ze niet aanraden, maar ook niet afraden. Volgens één ouder wordt er weinig aan pesten gedaan. Eén ouder heeft een persoonlijke voorkeur voor kleinere klassen, daarom zou ze de school niet aanraden. Er is één ouder die aangeeft dat er veel voor verbetering vatbaar is. Verdere specificatie wordt hierbij niet

gegeven. Eén ouder vindt de werking van Questi, het online platform waarmee de school communiceert, onpersoonlijk. Die ouder vraagt zich af of de leerkrachten het kind wel echt kennen. Er is volgens één ouder te weinig toezicht over de middag, waardoor niet alles gezien kan worden. Er is één ouder die de school niet zou aanraden omdat de kinderen niet allemaal op hetzelfde moment kunnen eten door een te kleine eetzaal. Eén ouder vindt de zorg voor de kinderen onvoldoende. Die ouder vindt dat er enkel gehandeld wordt bij problemen als je er als ouder zelf achter vraagt. De ouder vindt ook dat de communicatie naar ouders toe bij conflicten beter kan. Er wordt gezegd dat de ouders niet altijd gecontacteerd worden bij een incident. Dit wordt ook aangegeven door twee andere ouders. Hieruit kunnen we besluiten dat ouders wensen dat er strenger gehandeld mag worden, dit vooral in de tweede en derde graad. Naast het strenger zijn, komt communicatie rond conflicten het meest aan bod. Ouders wensen meer communicatie van leerkrachten als het gaat om een conflict dat gebeurd is met hun kind. Zo vinden ze de communicatie met Questi onpersoonlijk en horen ze graag van in het begin welk conflict er zich heeft afgespeeld met hun kind.

Vraag 14: Wenst je meer betrokken te worden bij de school?

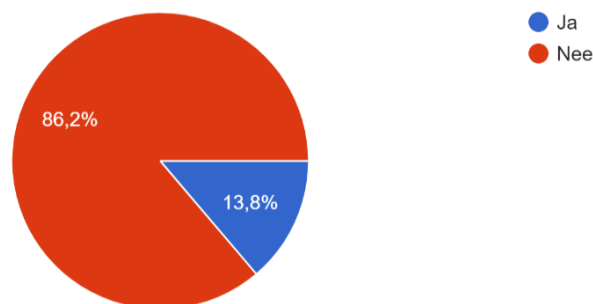
Tabel 24 - Cirkeldiagram: wens tot betrokkenheid bij de school

Het merendeel van de ouders, namelijk 39 ouders (67,2 %), geven aan dat ze niet meer betrokken willen worden bij de school. De overige ouders, 19 ouders (32,8 %), geven aan dat ze wel meer betrokken willen worden bij de school. Het is belangrijk om te weten of ouders betrokken willen worden bij de herstelgerichte werking van de school. Als er betrokkenheid is bij de ouders, kan de school hier makkelijk op inspelen. Het is moeilijker voor de school om ouders meer te betrekken als ouders dit niet wensen.

Ouders die wel wensen meer betrokken te zijn konden nalaten op welke manier ze dit willen. Er zijn drie ouders die aangaven dat ze meer communicatie met de leerkracht willen als er iets niet goed loopt met hun kind. Er is één ouder die het leuk zou vinden om mee te gaan op uitstap of om te kijken hoe het eraan toegaat in de klas. Er zijn twee ouders die een infoavond willen over de herstelgerichte werking van de school en één ouder over de pedagogische aanpak van de school. Er is één ouder die aangeeft dat er vroeger moet gecommuniceerd worden zodat er meer beschikbaarheid van de ouders kan zijn. Eén ouder geeft aan dat er wat meer op Facebook mag komen. Voor twee ouders is de communicatie over het gebeuren op de school en de communicatie omtrent de manier van conflicten aanpakken belangrijk. Hierbij aansluitend geven twee ouders aan dat er snellere communicatie moet komen bij conflicten. Eén ouder geeft aan dat het jammer is dat leerkrachten niet bereikbaar zijn via Messenger en één ouder wil meer persoonlijke communicatie.

Er is een ouder die meer communicatie wil over hoe zijn/haar kind het doet. Meer oudercontacten organiseren wordt door één ouder aangegeven als manier om meer betrokken te worden. Er is één ouder die meer informatie wil over wat er geleerd wordt, zodat ze kunnen helpen bij het huiswerk. Hieruit kunnen we besluiten dat ouders meer communicatie willen tussen de leerkrachten en de ouders.

15. Als laatste willen wij mededelen dat we binnen enkele weken een focusgroep willen organiseren. Een focusgroep is een onderzoeksmethode waarbij we met enkele ouders of voogd samenkomen om te praten over de resultaten van deze enquête zodat we in overleg passende oplossingen kunnen voorstellen. Wij zijn benieuwd naar uw inbreng over mogelijke ervaringen, meningen en attitudes. Wenst je hier aan deel te nemen, duid dan 'ja' aan.

Tabel 25 - Cirkeldiagram: wens om deel te nemen aan focusgroep

Het merendeel van de ouders is niet bereid om deel te nemen aan de focusgroep, dit zijn 50 ouders (86,2 %). De overige 8 ouders (13,8 %) zijn wel bereid om deel te nemen aan de focusgroep.

4.2.4 Algemeen besluit

Na het verwerken van de gegevens uit de enquête kunnen we een aantal zaken besluiten.

We ondervinden dat slechts net iets meer dan de helft van de bevraagde ouders ervan op de hoogte is dat basisschool De Wijzer een herstelgerichte werking hanteert. Dit is opmerkelijk, de school is namelijk al drie jaar bezig met herstelgerichte acties en 28 respondentouders zijn hier niet van op de hoogte. Hieruit kunnen we besluiten dat de communicatie omtrent de herstelgerichte werking van de school in de voorgaande jaren niet goed aangekomen is bij de ouders. Er zijn namelijk 44 respondentouders die zichzelf minder dan vijf op tien geven voor hun kennis omtrent het herstelgericht werken. Dit brengt ons bij één van de doelstellingen die we opstelden, namelijk dat we door duidelijke communicatie het vertrouwen over de herstelgerichte visie bij de ouders willen vergroten. Uit onze enquête is dus gebleken dat dit een doelstelling is die gerealiseerd moet worden. Om deze doelstelling te kunnen realiseren wilden we te weten komen hoe groot het vertrouwen van de ouders in de school is. Dit onderzochten we aan de hand van een schaal. Uit deze antwoorden is gebleken dat ongeveer 70% van de ouders positief antwoordt op de vragen rond vertrouwen. Het basisvertrouwen van de ouders zit dus goed, maar er moet nog verder ingespeeld worden op het vertrouwen omtrent de herstelgerichte visie. We kwamen te weten welke communicatiemiddelen door de ouders het meest gebruikt worden. Dankzij deze antwoorden weten we nu hoe we de ouders het best kunnen bereiken.

Uit de enquête kunnen we besluiten dat de ouders ons hoofddoel, om de herstelgerichte visie het uithangbord van de school te maken, zullen accepteren. Dit besluiten we doordat 93,2 % van de ouders aangeven dat ze gemotiveerd zijn om de herstelgerichte visie te leren kennen. Dit bewijst dat de ouders open staan voor de visie en dat ze die willen leren kennen.

Eén van onze doelen is dat de ouders op de hoogte zijn van welke herstelgerichte acties er in de school zijn. Om deze doelstelling te kunnen volbrengen wilden we te weten komen wat de ouders al kenden. We kunnen besluiten dat de herstelgerichte acties in de school onvoldoende gekend zijn. Er zijn slechts twee acties die door meer dan de helft gekend zijn. De andere acties zijn gekend door minder dan 30% van de ouders.

Uit de enquête merken we dat de meeste ouders bij een conflict een herstelgerichte aanpak zouden hanteren. Dit bewijst dat ze openstaan om de herstelgerichte werking te leren kennen.

4.3 Interview

4.3.1 Voorbereiding

4.3.1.1 *Verantwoording*

We kiezen ervoor om alle leerkrachten, zorgjuffen/-coördinatoren en directie te bevragen rond de herstelgerichte en verbindende visie. We zullen geen selectie maken aangezien we met acht studenten zijn waardoor het interviewen van het gehele team haalbaar is. Door iedereen aan het woord te horen, krijg je zicht op de gehele schoolwerking en niet op een deel van de klassen.

We maken gebruik van een semigestructureerd interview met een uitgebreid interviewschema. Dit wil zeggen dat we vragen zullen opstellen en deze in juiste volgorde zullen bevragen. Naast de vragen is er ruimte om door te vragen en eventueel extra zaken over het onderwerp te benoemen. We zullen de leerkrachten begeleiden in het interviewproces, maar zij zijn vrij om de vragen in te vullen. Wanneer er naast de kwestie geantwoord wordt, is er een mogelijkheid om de vraag op een andere manier te stellen.

Doordat we een interview zullen afnemen kunnen we meer in de diepte een gesprek voeren met de leerkrachten. We kunnen doorvragen indien nodig. We kunnen meer open vragen stellen waardoor we ook veel meer informatie zullen genereren. Moesten we een enquête laten invullen, is dit moeilijker. In een enquête kan je geen diepe vragen stellen en moeten open vragen zoveel mogelijk vermeden worden. Hierdoor verkrijg je niet de nodige hoeveelheid informatie. Het interview is dus een meerwaarde om veel en diepgaande informatie te verkrijgen over hoe sterk de visie gedragen wordt door het schoolteam. Daarnaast komen we veel te weten over waar we nog kunnen of moeten bijsturen.

4.3.1.2 Verloop

We bevroegden de leerkrachten, de zorgcoördinatoren, de kinderverzorgsters en de directeur aan de hand van een interview. We hebben voor deze methodiek gekozen om via een gesprek te kunnen inspelen op de antwoorden die we verkrijgen. We kunnen meer diepgang in het gesprek brengen wanneer dit face-to-face gebeurt.

We zijn gestart met de vraag 'Wat willen we te weten komen tijdens het interview met de leerkrachten, dat ook een antwoord biedt op onze onderzoeksvragen?'. We kwamen al snel aan heel wat vragen. We wilden ons wat beperken in het aantal vragen omdat we de leerkrachten niet willen beladen met veel interviewvragen die veel tijd in beslag nemen. We rondden de voorbereiding af met tien vragen met daaronder bijhorende subvragen.

Voor het afnemen van de interviews zijn we langsgegaan bij ieder personeelslid met de vraag om deel te nemen aan een interview. De één was al wat enthousiaster dan de ander om deel te nemen, maar we slaagden erin om elk teamlid, op drie na, bereid te vinden voor een interview. We spraken met achttien individuele teamleden een geschikt moment af om een interview af te nemen.

De interviews namen we telkens per twee studenten af. Dit verliep heel vlot. Ieder groepje merkte op dat de leerkrachten een zinvolle en eerlijke bijdrage leverden. Al deze antwoorden bieden een meerwaarde voor ons onderzoek. We zijn dan ook aangenaam verrast dat ieder personeelslid het engagement is aangegaan om mee te werken aan ons onderzoek.

Ook al gaven de leerkrachten niet in een chronologische volgorde antwoord op de vragen, we structureerden voor de analyse wel de antwoorden per vraag zodat we efficiënt te werk konden gaan. Vanuit de verwerking van de interviews zijn we op mogelijke acties en bepaalde noden gekomen bij de leerkrachten, zoals het uitwerken van concrete herstelwijzers, een duidelijkere en consequentere communicatie tussen de leerkrachten en de ouders, een heropfrissing van de herstelgerichte werking en visie, communicatiebord uitwerken voor de leerkrachten onderling, etc. We zijn er allemaal van overtuigd dat dit een grote meerwaarde biedt aan ons onderzoek om zo essentiële acties en producten uit te werken.

4.3.2 Vragen en motivering

Vraag 1: Hoelang werk je al op basisschool De Wijzer?

Motivatie:

Via deze vraag gaan we na of er nieuwe leerkrachten zijn die nog niet/te weinig vertrouwd zijn met de visie van het herstelgericht werken en kunnen we ook nagaan of wie er al langer werkt al dan niet positief staat tegenover de herstelgerichte visie.

Vraag 2: Heb je kennis over/ervaring met herstelgericht werken uit andere jobs die je al uitvoerde?

Motivatie:

We kiezen ervoor om deze vraag te stellen omdat we zicht willen op wie er al ervaring heeft met het herstelgericht en verbindend werken. Wanneer we dit weten kunnen we ook een verband zien in het al dan niet meer hanteren van de visie wanneer deze al dan niet eerder gekend was. Misschien zullen leerkrachten die de visie al kennen meer gemotiveerd zijn of juist niet.

Vraag 3: Twee jaar geleden kwamen voor het eerst bachelorproefstudenten een project uitvoeren op de school. Vanaf dan werd de herstelgerichte visie geïntegreerd in de school.

Vraag 3 a: Hoe sta jij tegenover de visie van deze school op herstelgericht werken?

Motivatie:

We kiezen voor deze vraag omdat deze aansluit bij een onderzoeksvraag, namelijk: 'Wat zijn de uitgangspunten van een herstelgerichte school?' Naast dat deze vraag aansluit bij een onderzoeksvraag is dit ook een meerwaarde om te weten te komen hoe de visie tot nu toe al is in de school. Op die manier kunnen we achterhalen of het nodig is om de visie nog meer te laten dragen door de leerkrachten.

Vraag 3 b: Hoe sterk je geloof je in de visie van de school op een schaal van 1 tot 10? En waarom?

Motivatie:

We pikken deze vraag uit omdat deze aansluit bij een onderzoeksvraag. Het gaat om volgende onderzoeksvraag: 'Hoe is de kennis en motivatie in verband met het herstelgericht werken zowel bij leerkrachten als bij de ouders van de leerlingen op school?' Met deze vraag willen we vooral polsen naar het geloof in de visie. Op die manier weten we als de leerkrachten de visie wel willen dragen. Een visie waar men geen geloof in heeft, zal ook niet gedragen worden door het team.

Vraag 3 c: Kan je mij vertellen wat herstelgericht werken volgens jou is?

Motivatie:

Deze vraag wordt gekozen omdat het aansluit bij volgende onderzoeksvraag: 'Hoe is de kennis in verband met herstelgericht werken bij de leerkrachten op school?' Door na te gaan hoe zij herstelgericht werken zien, weten we of ze de visie goed begrijpen. Indien dit niet zo is, kunnen we bijsturen waar nodig. Wanneer dit wel zo is, kunnen we hierop verder bouwen. Als de visie niet juist gehanteerd wordt, kan deze ook niet op de juiste manier ingezet worden.

Vraag 4: Heb jij het gevoel dat je genoeg kennis bezit over herstelgericht werken om dit toe te passen?

Motivatie:

Deze vraag geeft een antwoord op volgende onderzoeksvraag: 'Hoe is de kennis in verband met herstelgericht werken bij de leerkrachten op school?' Hiermee polsen we opnieuw naar de kennis op verschillende vlakken van het schoolgebeuren. Op die manier weten we in hoeverre ze de visie gebruiken en kennis hebben in zowel de klas als op school. We kunnen ook verschillen zien bij het gebruik en de kennis. Zo kan het dat er in de klas meer kennis over is, dan wanneer ze op de speelplaats zijn. Op die manier weten we op welk vlak er nog bijsturing of hulp nodig is.

Vraag 4 a: In de klas?

Motivatie:

Door te gaan kijken wat ze weten over herstelgericht werken in de klas, kunnen we zien of er nog hulp nodig is. We weten welke aspecten goed lopen en welke minder. Er wordt nagegaan wat daadwerkelijk gebruikt wordt en wat misschien minder relevant is omwille van verschillende redenen. Op die manier kunnen we bijsturen waar nodig.

Vraag 4 b: Op de speelplaats?

Motivatie:

Op de speelplaats geldt eigenlijk dezelfde redenering als in de klas. Er wordt gekeken welke kennis ze hebben en welke zaken over herstelgericht werken er gebruikt worden. Indien gemerkt wordt dat bepaalde zaken niet gehanteerd worden omwille van verschillende redenen, moeten we gaan nadenken over alternatieven of andere oplossingen. We gaan opnieuw bijsturen waar nodig.

Vraag 4 c: Tijdens de gehele schoolwerking?

Motivatie:

Bij deze vraag wordt de klas en de speelplaats samengenomen. Daarnaast wordt eigenlijk de gehele schoolwerking onder de loep genomen en gekeken of er op alle vlakken voldoende kennis is over herstelgericht en verbindend werken. Wanneer er zich nog moeilijkheden voordoen rond de visie kunnen we hierop bijsturen. Het is de bedoeling dat doorheen de hele schoolwerking de visie gedragen en gebruikt wordt. Aan de hand van deze vraag kunnen we polsen waar nog zaken te kort zijn.

Vraag 5: Moeilijkheden bij het aanpakken van een conflict.

Motivatie:

Deze vraag sluit aan bij één van onze onderzoeksvragen: 'Hoe gaan de leerkrachten nu om met problemen en conflicten op school?' Deze vraag biedt een meerwaarde om na te gaan of ze de visie herstelgericht werken op de juiste manier hanteren. Wanneer dit niet zo is weten we op welke vlakken we moeten bijsturen. Indien we merken dat de visie al juist gebruikt wordt, kunnen we hierop verder werken.

Vraag 5 a: Merk je moeilijkheden op om conflicten aan te pakken?

Zo ja, waar of wanneer merk je dat?

Motivatie:

Door te weten waar de moeilijkheden zich vooral situeren bijvoorbeeld op de speelplaats of in de klas, kunnen we gericht aan de slag gaan met het ondernemen van acties. We weten op welke vlakken ze moeilijkheden hebben en kunnen hier een handje bij helpen.

Vraag 5 b: Heeft de moeilijkheid om het aan te pakken te maken met de vaardigheden om het herstelgericht werken toe te passen?

I: Zo neen, welke vaardigheden lukken goed?

II: Zo ja, welke vaardigheden vind je moeilijk?

Motivatie:

We zouden graag weten of de moeilijkheden bij het aanpakken van conflicten te maken hebben met de vaardigheden omtrent de visie. Wanneer dit het geval is, weten we dat de leerkrachten hierover nog onvoldoende kennis bezitten. We weten of we moeten inspelen op de vaardigheden of op andere vlakken.

Vraag 6: Welke herstelgerichte methoden gebruik je in de klas?

Motivatie:

We stellen deze vraag om na te gaan of de herstelgerichte methodieken die tot nu toe al werden ingevoerd daadwerkelijk gebruikt worden. Wanneer zaken niet gebruikt worden, moeten we hier alternatieven op vinden of de methodieken meer onder de aandacht brengen. We kunnen daarnaast de reden achterhalen waarom zaken niet gebruikt worden en hier oplossingen voor zoeken.

Vraag 7: Wat kan je verder helpen om de methodiek nog beter onder de knie te krijgen?

Motivatie:

Deze vraag sluit aan bij twee onderzoeksvragen. Het gaat om volgende vragen: 'In welke mate is de herstelgerichte werking al geïntegreerd in de school, bij ouders en leerkrachten?' en 'Hoe is de kennis in verband met herstelgericht werken bij de leerkrachten op school?'

Vraag 8: Gebruik van de herstelgerichte aanpak.

Vraag 8 a: In welke mate is er gelijkheid of verschil in het hanteren van de herstelgerichte aanpak bij de leerkrachten?

Motivatie:

We kozen voor deze vraag omdat hij aansluit bij volgende onderzoeksvraag: 'Hoe kunnen we de interne communicatie verbeteren in het team op school?' Als leerkrachten het gevoel hebben dat ze allemaal aan één zeil trekken heeft dit een voordeel voor het hanteren van de herstelgerichte werking. Wanneer hierover niet gecommuniceerd wordt en iedereen blijft zijn of haar eigen ding doen, kan de visie niet voldoende gedragen worden. Belangrijk is dat er gelijkheid is in het hanteren van de visie. Op die manier is er duidelijkheid over de aanpak van verbinding en herstel op school voor zowel leerlingen, leerkrachten als het volledige team.

Vraag 8 b: Op welke manier merk je een positieve invloed van de herstelgerichte aanpak op de school?

Motivatie:

We kiezen voor deze vraag omdat hij aansluit op volgende onderzoeksvraag: 'In welke mate is de herstelgerichte werking al geïntegreerd in de school, bij ouders en leerkrachten?' Deze vraag biedt een meerwaarde want als er gemerkt wordt dat de visie positief werkt op de school, zal deze meer gedragen worden. Wanneer niemand het positieve hiervan inziet, moeten we achterhalen waar het probleem zit zodat de visie toch positief werkt.

Vraag 8 c: Wat heeft de school volgens jou nodig om te kunnen spreken van 'een herstelgerichte school'?

Motivatie:

Deze vraag sluit aan bij volgende onderzoeksvraag: 'In welke mate is de herstelgerichte werking al geïntegreerd in de school, bij ouders en leerkrachten?' Deze vraag helpt ons vooral om te bekijken welke acties wij kunnen ondernemen. Leerkrachten hebben vaak veel meer zicht op de werking van de school en weten daarom ook sneller wat er nodig is. Zij weten wat er nodig is om echt van een herstelgerichte school te spreken.

Vraag 9: Door de herstelgerichte aanpak is er een verandering geweest in het strafbeleid. De volgende vraag gaat over hoe ouders deze aanpak ervaren.

Motivatie:

Deze vraag sluit aan bij volgende onderzoeksvraag: 'Hoe is de kennis en motivatie in verband met herstelgericht werken zowel bij leerkrachten als ouders of voogden van de leerlingen op school?' We wilden over dit onderwerp onderstaande vragen stellen om te bekijken hoe de aanpak bij de ouders in de smaak valt. Op die manier weten we of we de ouders nog meer informatie moeten geven over de herstelgerichte visie zodat zij mee zijn in wat de school doet.

Vraag 9 a: Heb je voorbeelden die aangeven dat ouders het strafbeleid goed vinden?

Motivatie:

Door deze vraag te stellen weten we als de leerkrachten het gevoel hebben dat ouders achter het nieuwe sanctiebeleid van de school staan. Wanneer hier nog geen positieve zaken over gezegd worden, weten we dat de visie misschien niet helemaal duidelijk is of dat ouders misschien niet helemaal mee zijn. Op die manier kunnen we acties ontwikkelen om de ouders op de hoogte te brengen van de herstelgerichte visie en de positieve effecten hiervan.

Vraag 9 b: Heb je voorbeelden die aangeven dat ouders het strafbeleid niet goed vinden?

Motivatie:

Deze vraag sluit aan bij de vraag hierboven. De vraag is een meerwaarde want als we merken dat er enkel negatieve opmerkingen komen over het nieuwe sanctiebeleid, kunnen we achterhalen hoe dit komt. Misschien zijn de ouders nog niet helemaal mee in de visie en de positieve effecten hiervan. Door hen wat meer informatie te geven en hen wat meer te betrekken bij de visie zouden de opmerkingen positiever kunnen worden.

Vraag 10: Een van onze belangrijkste doelstellingen is om de ouders beter te betrekken bij de herstelgerichte visie.

Vraag 10 a: Heb je hierover ideeën?

Motivatie:

Deze vraag sluit aan bij volgende onderzoeksvraag: 'Hoe kan je ouders meer betrekken bij de school? Hoe willen de ouders meer betrokken zijn?' Leerkrachten weten vaak beter wat ouders aanspreekt en hoe we hen meer kunnen betrekken. Wij als buitenstaanders kennen de ouders onvoldoende en hebben hier dan ook te weinig zicht op. Door deze vraag te stellen krijgen we extra ideeën die we misschien kunnen invoeren bij de acties.

4.3.3 Verwerking

Hoeveel leerkrachten?	In totaal hebben we 18 mensen geïnterviewd.
Welke functie?	1 zorg coördinator 1 directeur 2 kinderverzorgster 14 leerkrachten
Geslacht?	3 mannen (Directeur en leerkrachten) 15 vrouwen (Leerkrachten en kinderverzorgsters)

Vraag 2: Heb je kennis over/ervaring met herstelgericht werken uit andere jobs die je al uitvoerde?

Zes van de achttien bevroegde personeelsleden van basisschool De Wijzer kennen de herstelgerichte werking of hadden er al van gehoord. Eén leerkracht geeft aan dat hij al enkele herstelgerichte handelingen uitgevoerd heeft nog voor dit in de school werd geïntroduceerd. De directeur geeft aan dat hij kennis had over de visie uit voorgaande jobs. Hij stond vroeger vooral in voor het feit dat straffen niet de beste oplossing is.

Negen van de achttien bevroegde personeelsleden van basisschool De Wijzer hadden nog niet van de visie gehoord. Het was dus nieuw voor hen toen de eerste bachelorproefstudenten naar de school kwamen. Ze geven aan het meest geleerd te hebben van de studenten van vorig jaar. Hiermee werd de visie echt duidelijk.

Er is één leerkracht die zelf informatie opzoekt over herstelgericht en verbindend werken. Dit is puur uit interesse. Op die manier kan hij andere manieren vinden om te kunnen omgaan met conflicten.

De herstelgerichte visie was al aanwezig in de school volgens één leerkracht, maar er waren nog heel wat strikte afspraken waardoor de leerkrachten niet vrij waren in het reageren op een herstelgerichte manier. De visie was toen nog niet zo uitgesproken, maar ze kent het wel al vanuit de school.

De leerkracht van het eerste leerjaar geeft aan dat ze nog geen ervaring had met het herstelgericht en verbindend werken voordat ze begon als leerkracht in de basisschool De Wijzer. Wel heeft ze tijdens haar job in basisschool De Wijzer een vorming rond geweldloze communicatie gevolgd. Ze kon dit via de school doen. Meer dan de helft van de leerkrachten had dus geen kennis over herstelgericht en verbindend werken. Ze leerden het kennen door de bachelorproefstudenten van vorige jaren.

Vraag 3 a: Hoe sta jij tegenover de visie van deze school op herstelgericht werken?

Er wordt aangegeven dat alle achttien teamleden heel positief staan tegenover de visie. De leerkrachten geven aan dat er veel meer preventief gewerkt moet worden om conflicten te voorkomen. Dit is ook wat de visie zegt. Later kan het preventief werken aan conflicten ervoor zorgen dat problemen sneller aangepakt kunnen worden. "Als er constant conflicten in de klas zijn, zullen ze ook niet goed kunnen leren en opletten" (respondent eerste leerjaar).

De teamleden staan positief tegenover de visie omdat de leerlingen op die manier leren om hun verantwoordelijkheid op te nemen bij een conflict. Ze leren reflecteren over hun gedrag. Er wordt korter op de bal gespeeld om problemen op te lossen. Er zijn twee leerkrachten die geloven in de visie, maar ze geloven er ook in dat wanneer kinderen dezelfde fouten blijven maken, ze harder moeten optreden. Dan is een autoritaire houding nodig.

De directeur geeft aan dat hij voor meer dan 110% achter de visie staat. Ze zijn vanaf nul gestart en hebben al iets moois opgebouwd. Echter ontbreekt nu vooral de kennis en de rode draad nog. Over het algemeen staan de leerkrachten dus wel achter de visie, maar wordt er opgemerkt dat ze hun autoritaire houding nog niet volledig willen loslaten. Ze geven aan wanneer een kind echt niet luistert of telkens blijft in de fout gaan, er strenger moet opgetreden worden. Dan vervalt het herstelgericht werken een beetje.

Vraag 3 b: Hoe sterk je geloof je in de visie van de school op een schaal van 1 tot 10? En waarom?

De gemiddelde score die door de personeelsleden wordt gegeven qua geloof in de visie is een acht op tien. De meeste leerkrachten plaatsen zich wel hoog in de ranking. Drie leerkrachten geven aan dat er altijd zaken zullen zijn waarin ze kunnen groeien. Ze zijn ervan overtuigd dat ze al heel wat zaken weten, maar gaan er ook vanuit dat ze nog niet alle kennis hebben. Het is een meerwaarde om elkaar daarin te helpen.

Daarnaast zegt één leerkracht dat iedereen op één lijn probeert te zitten, maar dat dit niet altijd haalbaar is. Er kan sterk geloofd worden in de visie, maar toch nemen andere zaken soms de overhand en kan er afgeweken worden van de visie. Dit is de voornaamste reden dat de meesten zich geen tien geven. Een zorgleerkracht geeft aan dat wanneer iedereen aan hetzelfde eind trekt, het wel goed zal komen.

Eén leerkracht ziet het nut van straffen niet onmiddellijk in. Ze vindt het beter om in gesprek te gaan met de leerling en op die manier te reflecteren over gedrag. Een andere leerkracht geeft aan dat ze in de visie gelooft, maar dat het niet altijd makkelijk is om deze na te streven. Als er conflicten zijn, als er tijd te kort is of als het kind nog volop in hevige emoties zit.

Vraag 3 c: Kan je mij vertellen wat herstelgericht werken volgens jou is?

Herstelgericht werken is volgens vier leerkrachten dat er preventief gewerkt wordt om conflicten te voorkomen. Daarnaast is het scheppen van een relatie heel belangrijk. Om preventief te werk te gaan, moeten leerlingen al vanaf het begin van het schooljaar gewoon worden aan gesprekken. Op die manier leren ze eerst praten over gemakkelijke thema's vooraleer het over complexere zaken gaat. Daarnaast moeten de gesprekken aangepast worden aan de leeftijd want kleinere kinderen kunnen niet zo gemakkelijk in gesprek gaan. Bijvoorbeeld tijdens een proactieve cirkel kan er gewerkt worden met een praatstok.

Wanneer er zich conflicten voordoen, vinden tien personeelsleden het belangrijk om in gesprek te gaan en niet onmiddellijk een straf toe te kennen. Om in gesprek te gaan, kan er gebruik gemaakt worden van herstelgerichte vragen. Alle betrokken partijen worden door gebruik van herstelgerichte vragen beluisterd zonder dat er een oordeel geveld wordt. Om het conflict op te lossen, gaan de kinderen zelf nadenken en reflecteren. Het in gesprek gaan, kan met of zonder de hulp van de leerkracht. Uiteindelijk moet de band hersteld worden zodat de relatie niet verbroken wordt.

Twee teamleden van de school geven aan dat de kinderen eerst moeten inzien dat ze iets fout deden. Daarna moet er gekeken worden of ze bereid zijn om het probleem/conflict op te lossen. Er moet vooral gezocht worden naar een goede oplossing. Het ene kind heeft het daar moeilijker mee dan het andere. De weg om deze visie te volgen, kan dan ook lang zijn. Hierbij aansluitend geven twee teamleden aan dat er samen met de kinderen naar een oplossing gezocht moet worden en dat er in dialoog gegaan moet worden.

Twee leerkrachten geven aan dat wanneer er iets gebeurt je dit niet te lang mag laten aanslepen. Er moet kort op de bal gespeeld worden. Wanneer er een groot conflict heeft plaatsgevonden, moet dit ook meegedeeld worden aan de rest van het team want zo wordt iedereen op de hoogte gesteld.

Vier leerkrachten geven aan dat herstelgericht en verbindend werken niet altijd even gemakkelijk is, dat je soms niet anders kan dan vervallen in een autoritaire rol. Het gaat dus om een combinatie tussen herstelgericht en verbindend werken en consequent optreden. We merken aan de hand van de antwoorden van de leerkrachten op de vraag dat de meesten onder hen een duidelijk beeld hebben over wat herstelgericht werken is.

Vraag 4: Heb jij het gevoel dat je genoeg kennis bezit over herstelgericht werken om dit toe te passen?

Drie leerkrachten geven aan in de klas het gevoel te hebben dat ze over voldoende kennis beschikken. Dit mede door de studenten van vorig jaar. Twee leerkrachten geven ook aan dat dit is omdat ze al heel lang ervaring hebben in het onderwijs. Daarbij aansluitend geeft één leerkracht aan dat de school hier al voldoende kennis en tools over bezit.

Op de speelplaats heeft een leerkracht soms het gevoel dat ze de enige is die het toepast. Zo stuurt ze de kinderen naar de stille hoek, maar anderen doen dit niet. Hierbij aansluitend geeft een leerkracht aan het moeilijker te vinden om op de speelplaats herstelgericht en verbindend te werken omdat dit niet haar eigen leerlingen zijn.

Twee leerkrachten geven aan dat ze voldoende kennis bezitten over het herstelgericht werken met kleuters, maar onvoldoende met lagereschoolkinderen. Hier worstelen ze mee wanneer ze toezicht houden op de speelplaats. Hierbij aansluitend geeft een leerkracht aan dat hij het moeilijker vindt om achteraf in gesprek te gaan over een conflict met kinderen die niet in zijn eigen klas zitten. Daarnaast zijn er vier teamleden die denken voldoende informatie te bezitten, maar ook het gevoel hebben dat er altijd nog iets geleerd kan worden.

Er zijn vier teamleden die aangeven over onvoldoende informatie te bezitten om herstelgericht en verbindend te werken. Dit omdat er onvoldoende theorie gegeven wordt en de gegeven theorie wordt niet herhaald. Hetgeen ze in de basisschool hebben van handvaten zijn korte fragmenten vanuit enkele vormingen en verschillende acties vanuit eerdere bachelorproeven. Een kinderverzorgster geeft aan dat ze over onvoldoende kennis beschikt en hiervoor de leerkrachten observeert. Echter doet ze wat denkt dat het beste is. Er geven 11 leerkrachten aan dat ze voldoende kennis bezitten over de herstelgerichte visie binnen de gehele schoolwerking. De overige 7 leerkrachten geven aan onvoldoende kennis te hebben of hebben het gevoel dat er nog bijgeleerd kan worden over de herstelgerichte visie in de schoolwerking.

Vraag 5: Moeilijkheden bij het aanpakken van een conflict.

Drie leerkrachten vinden het moeilijker om conflicten aan te pakken wanneer kinderen het gedrag blijven stellen ondanks het gebruik van de herstelgerichte vragen en het herhalen van de afspraken. Hierbij aansluitend geeft één van die leerkrachten aan dat ze het gelijk willen halen achterwege laat. Twee leerkrachten geven aan dat het moeilijker is om conflicten aan te pakken op de speelplaats dan in de klas. Dit omdat het niet hun eigen leerlingen zijn en ze dus het gevoel hebben dat ze minder gezag hebben.

Een leerkracht geeft aan het moeilijk te vinden wanneer kinderen fysieke agressie gebruiken. Ze moeten uit elkaar gehaald worden, maar als je er achteraf over in gesprek gaat wordt alles afgeketst. "Dat was niet zo, het was dit niet, dat heb ik niet gedaan" (respondent 3^e leerjaar).

Vijf teamleden vinden het moeilijk om conflicten aan te pakken, wanneer de kinderen nog volop in hun woede zitten. Ze willen of kunnen dan nog niet luisteren. Daarnaast geeft een leerkracht aan dat de leerlingen hun woede gaan afreageren op de leerkracht omdat ze het gevoel hebben dat de leerkracht een kant kiest zonder dat dit daadwerkelijk zo is.

Drie leerkrachten geven aan dat de kinderen mondiger zijn geworden en dat het moeilijker is om met hen in gesprek te gaan. Een leerkracht geeft aan dat het soms moeilijk is om conflicten op te lossen omwille van tijdsgebrek. Doordat kinderen nog in hun woede zitten en je dus nog even moet wachten om hierover in gesprek te gaan, kan het zijn dat de speeltijd voorbij is. Dan moet je het overlaten aan de klasleerkracht.

Twee kleuterleerkrachten en een kinderverzorgster geven aan het vooral moeilijk te vinden om conflicten aan te pakken bij leerlingen uit de lagere school. Ze geven aan hier onvoldoende kennis over te bezitten. Drie leerkrachten geven aan dat de vaardigheden nog eens herhaald mogen worden omdat ze deze niet zo goed meer bezitten. Daarnaast vinden ze het moeilijk wanneer niet iedereen dezelfde visie draagt. Hierbij aansluitend kan het voorkomen worden dat de moeilijkheden liggen bij het feit dat de vaardigheden nog niet goed gekend zijn. Er bestaat geen handleiding om verscheidene situaties aan te pakken.

Eén leerkracht geeft aan de vaardigheden te bezitten omtrent het gebruik van het 4-ladenmodel en de begroetingsmuur. Daarbij aansluitend geeft een leerkracht aan de vaardigheden één op één gesprekken, kringgesprekken, samen met de leerlingen een gepaste oplossing zoeken en het praten met een praatstok te bezitten. Eén leerkracht geeft aan de vaardigheden niet te bezitten omtrent het aanpakken van fysieke agressie.

Eén leerkracht geeft aan dat de moeilijkheden vooral te maken hebben met de mentaliteit van de leerlingen. Zo gaan kinderen tegenwoordig sneller ouders tegenspreken. Eén leerkracht geeft aan voldoende vaardigheden te bezitten omtrent herstelgericht werken. Echter is het niet altijd mogelijk om alles uit te voeren omwille van tijdsgebrek. Daarnaast zegt ze dat de leerlingen niet goed weten hoe ze moeten omgaan met hun boosheid. Twee leerkrachten en een zorgcoördinator geven aan dat de moeilijkheden vooral liggen in het feit dat niet iedereen dezelfde aanpak hanteert. Zo krijgen leerlingen uit het vierde leerjaar een andere aanpak te zien waardoor ze opnieuw met een nieuwe aanpak geconfronteerd worden in de derde graad.

De zorgcoördinator geeft aan dat ze moeilijkheden ervaart met de communicatievaardigheden, namelijk weten op welk moment je het best kan zeggen en op welke manier je dit het beste aanpakt etc.

Drie kleuterjuffen geven aan onvoldoende vaardigheden te bezitten om conflicten met oudere kinderen aan te pakken op de speelplaats. Met de kleuters lukt dit wel. Daarnaast geeft één kinderverzorgster aan het moeilijker te vinden om conflicten op te lossen tussen lagereschoolkinderen dan tussen kleuters.

We kunnen besluiten dat een groot deel van de leerkrachten het moeilijk heeft om te gaan met conflicten. Sommigen geven aan dat hun eigen vaardigheden hier de oorzaak van zijn. Als er een conflict is en leerkrachten weten niet goed hoe ze ermee moeten omgaan, gaan ze hulp vragen bij elkaar.

Vraag 6: Welke herstelgerichte methoden gebruik je in de klas?

De methoden die gebruikt worden in de klas zijn: leerling in de kijker, de gevoelsthermometer, proactieve cirkels, leerkracht in de kijker, cirkelen bij moeilijkheden, bord met emoties, de begroetingsmuur, het 4-ladenmodel, energizer en herstelgerichte vragen. Er zijn slechts twee leerkrachten en de zorgcoördinator die aangeven dat ze het 4-lademodel gebruiken. Er is één leerkracht die een energizer gebruikt, maar dit is veelal onbewust. Ze gebruikt dit tijdens een les en niet als ontspanning.

Alle klassen behalve de kleuters maken gebruik van de begroetingsmuur. Dit wordt gebruikt om te begroeten of om afscheid te nemen bij het afsluiten van de dag. De proactieve cirkels worden in iedere klas gedaan. Echter gebeurt dit niet iedere dag, maar proberen de leerkrachten dit wekelijks eens op te nemen. De leerkracht van het vijfde leerjaar gaf aan dit niet meer gedaan te hebben sinds net voor de kerstvakantie omwille van tijdsgebrek.

De gevoelsthermometer wordt gebruikt door één leerkracht. Hierbij aansluitend geeft een leerkracht aan dat ze gebruik maakt van een emotiebord. In het algemeen worden de methodieken wel gebruikt, alleen merken veel leerkrachten dat ze tijd te kort hebben om deze toe te passen.

Vraag 7: Wat kan je verder helpen om de methodiek nog beter onder de knie te krijgen?

Eén leerkracht geeft aan dat een presentatie over de werking een meerwaarde kan zijn zodat iedereen de visie op dezelfde manier hanteert. Hierbij aansluitend geven twee leerkrachten aan dat er een rode draad moet zijn doorheen de school zodat iedereen dezelfde visie hanteert en er duidelijkheid is.

Twee leerkrachten geven aan dat lange teksten op papier niet zullen aanslaan omdat deze niet gelezen worden. "Die boekjes over check-in en check-out zijn mooi gemaakt, maar ze worden in de kast gelegd en niet gebruikt" (respons juf vijfde leerjaar). Een andere leerkracht geeft aan de boekjes ook niet te gebruiken.

Drie leerkrachten geven aan dat het opruimen van de methodiek een meerwaarde kan zijn. De directeur geeft aan dat het belangrijk is dat er communicatie is tussen leerkrachten, op die manier

kunnen ze op één lijn zitten. Eén leerkracht geeft aan dat ze meer te weten wil komen over het oplossen van problemen. Daarbij gaf ze aan dat de herstelgerichte manier niet de oplossing is omdat ze zeggen dat je je gelijk niet mag halen, terwijl dit wel moet bij regels en afspraken. Ze geeft aan dat je consequent moet zijn.

Eén kinderverzorgster geeft aan dat het nuttig kan zijn om een soort rooster te hebben over hoe je herstelgericht kan werken in bepaalde situaties. Hierbij aansluitend zegt de leerkracht van het eerste leerjaar dat het nuttig kan zijn om te weten wat er in een concrete situatie gedaan moet worden. Daarnaast zegt ze dat het een meerwaarde zou zijn dat je weet wat je moet doen in crisissituaties en dat je eventueel een nummer hebt om naar te bellen. Eén leerkracht geeft aan een bijscholing te willen volgen over de visie herstelgericht en verbindend werken. Daarnaast zou ze graag wat stellingen hebben over hoe te handelen in bepaalde situaties.

De zorgcoördinator geeft aan dat het handig zou zijn dat er iedere personeelsvergadering (éénmaal in de maand) opnieuw aandacht wordt geschonken aan het herstelgerichte luik om dit zo bij iedereen telkens op te frissen. Dit kan door vragen te stellen zoals: Waar zijn we mee bezig? Hoe pakken we het aan? Moeten we ergens bijsturen? Hoe ervaart iedereen de herstelgerichte werkwijze?

We besluiten dan leerkrachten nood hebben aan een opfrissing over de visie, de afspraken en de methodieken.

Vraag 8 a: In welke mate is er gelijkheid of verschil in het hanteren van de herstelgerichte aanpak bij de leerkrachten?

Alle achttien ondervraagde personeelsleden zijn het erover eens dat er een verschillende aanpak wordt gehanteerd bij ieder teamlid. Er zijn een zestal leerkrachten die expliciet aangeven dat ze zouden willen dat de teamleden eenzelfde aanpak hanteren binnen het herstelgericht werken. Eén leerkracht uit het zesde leerjaar geeft aan dat het zou helpen dat ieder personeelslid op dezelfde lijn staat. Zo kunnen de leerkrachten beter gezag uitoefenen op kinderen uit andere klassen. Ze geeft aan dat ze moeilijkheden ervaart op de speelplaats met kinderen van een andere klas, ze luisteren niet omdat het niet hun eigen leerkracht is. Voornamelijk de leerkrachten van de lagere leerjaren kunnen amper zeggenschap uitoefenen op de hogere leerjaren. Zij is niet de enige die dit zo ervaart.

De zorgcoördinator merkt voornamelijk tijdens het toezicht houden op de speelplaats een verschil op in de herstelgerichte aanpak. Niet iedereen is al mee in de herstelgerichte visie. Dit merkt ze op door hoe er met de kinderen wordt omgegaan, of er in gesprek wordt gegaan wanneer er een conflict plaatsvindt, of er zaken/ situaties worden afgewimpeld, of er teruggekoppeld wordt gedaan in de klas etc.

De reden waarom er onbewust een ongelijkheid is, hangt af van de minieme regels die afgesproken zijn rond het herstelgericht werken zegt de juf van het vijfde leerjaar. Volgens haar zal het dan ook moeilijk zijn om alle leerkrachten en teamleden aan eenzelfde zeil te laten trekken.

Eén leerkracht haalt aan dat sommige leerkrachten zich sterk vasthouden aan hun eigen aanpak (die ze al jaren hanteren). Dit wordt bevestigd door een andere leerkracht die zegt dat er een verschil heerst in de opvoedingsstijlen die gehanteerd worden onderling. Het ene teamlid gebruikt een meer familiale aanpak terwijl het andere teamlid meer neigt naar een autoritaire opvoedingsstijl. Deze twee leerkrachten gaan ervan uit dat het moeilijk zal zijn om alle leerkrachten aan eenzelfde zeil te laten trekken rond de herstelgerichte aanpak. Daar opeenvolgend moet consequenter gehandeld worden tegenover de leerlingen volgens de kleuterjuf. Iedere leerling moet door alle teamleden binnen de school op een gelijke manier behandeld worden. Er moet voldaan worden aan het principe van fair proces.

Vraag 8 b: Op welke manier merk je een positieve invloed van de herstelgerichte aanpak op de school?

Eén leerkracht geeft aan weinig verschil te merken. Ze merkt dat er nog heel wat conflicten zijn tijdens de speeltijden. De leerlingen kunnen deze problemen niet zelf oplossen en het voorkomen van problemen lukt niet. Daarbij aansluitend geeft één leerkracht aan dat ze nog onvoldoende aan de slag gaan met de visie.

Twee leerkrachten geven aan wel een vooruitgang te zien op de speelplaats. Er zijn minder conflicten. Daarnaast is de sfeer tussen de leerkrachten veel beter. Twee leerkrachten geven aan dat het team veel meer op één lijn zit. Hierdoor lopen leerlingen niet meer naar een specifieke leerkracht bij een probleem. Ze weten dat ze hetzelfde antwoord krijgen. Eén leerkracht geeft aan dat het positief is dat leerlingen een tweede kans krijgen en dat ze het gevoel hebben er te mogen zijn ondanks het conflict. Hierbij aansluitend geven twee leerkrachten aan dat er veel meer geluisterd wordt naar de kinderen. Eén leerkracht en de zorgcoördinator geven aan dat ze de proactieve cirkels een meerwaarde vinden omdat deze een betere band scheppen tussen de leerlingen. Ze geven aan dat iedereen elkaar beter leert kennen. Eén leerkracht geeft aan dat het positief is dat de kinderen minder gestraft worden, maar dat het wel aanpassen was in het begin.

Eén kinderverzorgster en de zorgcoördinator geven aan dat, wanneer er echt op het gebruik van de visie gelet wordt, ze een positieve invloed merken. Er wordt al geprobeerd in de mate van het mogelijke om bepaalde situaties op eenzelfde manier aan te pakken.

De directeur geeft aan zelf geen voorbeeld te hebben over de positieve invloed van de visie, maar dat hij in de leraarskamer al heeft opgevangen dat er leerkrachten zijn die een positieve invloed ervaren. Eén leerkracht geeft aan niet te weten of er al dan niet een positieve invloed is.

Veel leerkrachten ervaren een positieve invloed van de herstelgerichte werking, maar ze hebben toch wat bedenkingen over deze werking. Ze denken vooral na over wat er nog beter kan.

Vraag 8 c: Wat heeft de school volgens jou nodig om te kunnen spreken van 'een herstelgerichte school'?

De directeur geeft aan dat er een uitgeschreven visie moet zijn. Op die manier weet iedereen (ouders, leerkrachten, kinderen, ...) waarvoor de school staat. Volgens één leerkracht heeft de school een persoon nodig waar leerlingen bij terecht kunnen.

Acht personeelsleden zeggen dat er nood is aan een visie die gedragen wordt door heel het schoolteam. Ze moeten over alles hetzelfde denken. De verschillende methodieken zoals de rots en water- of de weerbaarheidsmethodieken moeten nog meer ingeburgerd zitten bij de leerkrachten en ook bij de leerlingen. Zo zien ze bijvoorbeeld het 4-lademodel en weet iedereen onmiddellijk wat dit inhoudt.

Eén leerkracht geeft aan dat er kan gewerkt worden met een time-out hoekje. Dit wordt ook gebruikt in een school in Brugge (De Passer) en dit werkt. Dit is wel een school voor buitengewoon onderwijs. Twee leerkrachten geven aan dat een vorming rond herstelgericht en verbindend werken een meerwaarde kan zijn. Daarnaast moet de visie op regelmatige momenten herhaald worden in de klas.

Eén leerkracht geeft aan dat er visuele duidelijkheid moet zijn. Dit omdat de regels duidelijk zouden zijn voor iedereen zodat er geen discussie kan zijn. Daarnaast moet er ook een duidelijke structuur zijn. Dit gaat vooral over het feit dat iedereen op hetzelfde moment een cirkel of dergelijke doet. Zo zit iedereen op dezelfde lijn en weten leerlingen dit ook. Deze kring kan over verschillende onderwerpen gaan. Daarbij aansluitend wou een leerkracht dat er meer in contact getreden wordt tussen verschillende klassen. Dit om bijvoorbeeld in gesprek te gaan over conflicten.

Twee leerkrachten geven aan dat ze niets weten over wat nog nodig zou zijn. Eén van die twee leerkrachten heeft het gevoel goed bezig te zijn. Twee leerkrachten geven aan het belangrijk te vinden dat er een goede samenwerking is met de ouders om van een herstelgerichte school te kunnen spreken. Zo kan de visie gedragen worden door beide partijen. De zorgcoördinator wil dat de leerlingen de herstelgerichte aanpak nog meer zelfstandig kunnen toepassen

Aan de hand van de antwoorden op deze vraag kregen we wat ideeën om uit te werken. Deze zullen we dan ook zeker meenemen naar onze presentatie voor de leerkrachten.

Vraag 9 a: Heb je voorbeelden die aangeven dat ouders het strafbeleid goed vinden?

Eén leerkracht geeft aan dat wanneer ze iets melden bij de ouders deze altijd positief reageren op het feit dat ze in gesprek gegaan zijn met hun kind. Hierbij aansluitend geven twee leerkrachten aan dat ouders positief staan tegenover het feit dat er veel gecommuniceerd wordt met hun kind.

Zes van de achttien leerkrachten geven aan hier geen zicht op of voorbeelden over te hebben.

Eén leerkracht geeft aan dat ouders positief zijn tegenover de herstelgerichte visie.

Eén kinderverzorgster geeft aan dat ze al enkele ouders had die er goed mee omgaan. Er kwamen hier geen voorbeelden van.

In het algemeen kunnen we besluiten dat leerkrachten ervaren dat ouders er vrij neutraal tegenover staan.

Vraag 9 b: Heb je voorbeelden die aangeven dat ouders het strafbeleid niet goed vinden?

De zorgcoördinator geeft aan dat de ouders niet goed mee zijn met de herstelgerichte werkwijze en zijn vaak gerustgesteld met een straf. Eén leerkracht geeft aan dat ouders minder geduldig zijn tegenover vroeger. Ze appreciëren de aanpak van leerkrachten niet altijd. Ouders willen dat kinderen gestraft worden. De kinderverzorgster zegt dat ouders willen dat een kind gestraft wordt voor het gestelde gedrag.

Eén leerkracht heeft een voorbeeld gegeven van een papa die aangaf dat zijn kind gepest wordt. De papa zei dat in gesprek gaan met de ouders niet voldoende is, maar dat er een straf moet komen. Een gesprek werkt volgens hem niet meer voor zijn kind. De leerkracht vraagt zich hierbij af of hij zo reageert omdat hij de werking niet kent. Hierbij aansluitend geeft de directeur aan dat ouders vaak zeggen dat er een straf moet volgen voor het gedrag die gesteld is.

De leerkracht van het eerste leerjaar geeft aan dat de ouderraad gezegd heeft dat er te weinig informatie ter beschikken is over de nieuwe visie. Daarnaast vinden ouders dat het 4-kleurenvak te spottend is. Doordat ze in het vak moeten staan kan iedereen hen zien.

Eén leerkracht heeft hiervan geen voorbeelden gegeven. Een andere leerkracht heeft hier ook geen voorbeelden van gegeven, maar ze hoorde dit wel al vanuit de andere klassen.

Leerkrachten geven vooral aan dat de ouders er vrij positief tegenover staan, maar toch moeten rekening blijven houden met ouders die hierrond hun bedenkingen hebben. Zo zullen er altijd een aantal ouders zijn die negatief kijken naar de schoolwerking.

Vraag 10: Een van onze belangrijkste doelstellingen is om de ouders beter te betrekken bij de herstelgerichte visie. Heb je hierover ideeën?

Eén leerkracht geeft aan om ouders meer te betrekken bij de middagpauze. Dit werd al eens aangehaald op de ouderraad, maar er kwam te weinig respons van ouders. Twee leerkrachten zeggen dat ouders meer moeten geïnformeerd worden over de visie en over wat er in de school gehanteerd wordt zoals de begroetingsmuur, 4-ladenmodel etc. Eén leerkracht geeft aan dat het moeilijk zal zijn om de ouders mee te betrekken in de visie van de school omdat ze vaak een eigen visie hebben over bepaalde zaken.

Drie leerkrachten geven aan dat een ouderavond, presentatie of filmpje een meerwaarde zou zijn. Op die manier kunnen ouders luisteren en weten ze wat er gedaan wordt. Ze kunnen op één lijn zitten met de leerkrachten. Hierbij aansluitend geeft een leerkracht aan om ouders te informeren op een ludieke manier. Ze geeft ook aan dat wat er in de klas gebruikt wordt, ook thuis gebruikt kan worden. De kinderverzorgster geeft aan om ouders te informeren via mail. Hierbij aansluitend geeft een leerkracht aan dat het belangrijk is dat er gebruik wordt gemaakt van geen al te moeilijke taal. Eén juf geeft aan dat er een contract kan opgesteld worden met de herstelgerichte visie en zo de ouders bevragen of ze hiermee akkoord gaan. Ouders kunnen akkoord gaan door hun handtekening te zetten.

Twee leerkrachten geven aan dat er duidelijkheid moet zijn over wanneer er iets in de agenda komt. Ze vindt dat alles die gebeurt, in de agenda moet komen. Dit hoeft niet altijd een nota te zijn. Ze vindt dat er vooral open gecommuniceerd moet worden met ouders.

Eén juf geeft aan dat er bepaalde ouders zijn die veel meer gepost willen zien op de Facebookpagina. Echter vindt de juf zelf dit overbodig. Twee leerkrachten geven aan niet te weten hoe ouders meer betrokken kunnen worden.

Eén leerkracht geeft aan dat ouders betrokken moeten worden, maar dat dit niet te ver mag gaan. Het is niet de bedoeling dat ouders opmerkingen geven over hun handelen of echt over alle kleine akkefietjes een mededeling krijgen. Daarbij aansluitend geeft een leerkracht aan dat ouders niet het gevoel moeten hebben dat ze de les gespeld worden.

De zorgcoördinator gaat ervan uit dat er nog meer en beter moet gecommuniceerd worden naar de ouders. Dit door bijvoorbeeld een maandelijkse nieuwsbrief, hierdoor kunnen de ouders meer op de hoogte gebracht worden van wat er allemaal gebeurt op de basisschool.

We kregen heel wat ideeën van de leerkrachten om ouders meer te betrekken. We zullen dit meenemen in de verdere werking van onze bachelorproef.

4.3.4 Algemeen besluit

We kunnen besluiten dat meer dan de helft van de personeelsleden de herstelgerichte visie nog niet kent vooraleer die geïntroduceerd werd binnen de school. Aan de hand van enkele vormingen en twee vorige bachelorproeven is deze visie in de school binnen gebracht. Dit brengt ons bij één van onze doelen waarbij we willen dat de leerkrachten de herstelgerichte visie begrijpen. We moeten er dus voor zorgen dat de leerkrachten eenzelfde theorie beschikken rond herstelgericht werken.

Vanuit onze bevragingen hebben we opgemerkt dat alle teamleden een positieve kijk hebben tegenover de visie. Zo wordt er al meer op preventief niveau gewerkt en bij conflicten in dialoog gegaan met beide partijen. De kinderen kunnen zelf reflecteren over hun gedrag. Echter wordt er bij de leerkrachten soms vanuit gegaan dat ze af en toe nog eens als autoriteitsfiguur moeten optreden. Dit gebeurt wanneer het kind echt niet luistert of het gedrag te ernstig is.

Qua geloof in de visie is het gemiddelde cijfer dat gegeven wordt een acht. De leerkrachten zijn ervan overtuigd dat de visie werkt, maar dat iedereen daarvoor op éénzelfde lijn moet zitten. Daarnaast zijn ze ervan overtuigd dat ze nog niet alles weten en dus nog wat kennis moeten vergaren over de visie. Het is niet altijd even gemakkelijk om de visie te hanteren.

Volgens de teamleden van basisschool De Wijzer in Aarsele moet er bij de herstelgerichte visie preventief gewerkt worden om conflicten te voorkomen. Het preventieve luik sluit aan bij één van onze uitbreidingsdoelen, namelijk preventief inspelen om conflicten te voorkomen op school. Het doel hiervan is het algemeen leefklimaat bevorderen op school om zo het welbevinden van de leerlingen te verbeteren. Daarnaast moet er aan de relatie gewerkt worden. Op die manier kunnen complexe conflicten gemakkelijker aangepakt worden en kan daarna de relatie terug hersteld worden. Om hen voor te bereiden op het aanpakken van conflicten, kan er gewerkt worden met proactieve cirkels.

Ze vinden het belangrijk dat er in gesprek gegaan wordt met beide partijen. Samen met de betrokken partijen moet er naar een oplossing gezocht worden. De verantwoordelijkheid wordt dan ook bij de leerlingen gelegd.

De moeilijkheid bij het aanpakken van conflicten ligt vooral bij het feit dat kinderen mondiger zijn geworden. Ze luisteren niet altijd naar wat er gezegd wordt of spreken tegen. Daarnaast is het moeilijk om met een kind herstelgericht te werken wanneer ze nog volop in hun woede zitten. Hierbij is er niet altijd tijd om een conflict op te lossen wat ervoor zorgt dat het conflict dan ook soms niet aangepakt wordt.

Qua vaardigheden hebben de meeste leerkrachten het gevoel de juiste te bezitten, maar dat deze zeker nog eens opgefrist mogen worden. Hierbij hoort ook het opruisen van alle verschillende methodieken die gebruikt kunnen worden.

De methoden die in de klas gebruikt worden zijn: leerling in de kijker, de gevoelsthermometer, proactieve cirkels, leerkracht in de kijker, een soort herstelcirkel, bord met emoties, de begroetingsmuur, het 4-ladenmodel, energizers en herstelgerichte vragen.

Om de methodieken beter onder de knie te krijgen wordt er aangegeven dat een opfrissing van de visie en afspraken een meerwaarde zou zijn. Dit kan op verschillende manieren zoals bijvoorbeeld een presentatie, vorming etc. Best wordt er geen gebruik gemaakt van lange teksten op papier. Er is nood aan meer herhaling en aandacht voor de visie. Dit sluit aan bij onze doelstelling rond het creëren van tools en methodieken om de herstelgerichte visie te implementeren. Door nieuwe tools te ontwikkelen en de bestaande her op te frissen kunnen we een basis verwezenlijken waar iedereen op kan steunen.

Daarnaast is het nodig om duidelijke afspraken te maken zodat iedereen op één lijn zit. Er moet dan ook duidelijkheid zijn over wat er moet gedaan worden in welke situatie. Tot nu toe wordt er verschil opgemerkt in het gebruik van de herstelgerichte visie. Dit zorgt er dan ook voor dat leerlingen naar andere leerkrachten stappen omdat ze weten dat die bijvoorbeeld milder is. Er wordt soms nog te veel vastgehouden aan de eigen aanpak waardoor de visie niet gehanteerd wordt.

Over het algemeen merken de leerkrachten wel een positieve invloed van de visie op. De sfeer in het gehele team is beter. Daarnaast zijn er minder conflicten met leerlingen. De leerlingen krijgen een tweede kans en worden niet meteen afgestraft.

Volgens het personeel zijn volgende zaken nodig om te kunnen spreken van een herstelgerichte school: een uitgeschreven visie, een 'vertrouwenspersoon', methodieken zoals rots & water of weerbaarheidsmethodieken, het team dat op één lijn zit, een vorming rond de visie, visuele duidelijkheid en structuur.

Er zijn al een aantal ouders die positief staan tegenover de visie. Ze vinden het een meerwaarde dat er in gesprek gegaan wordt met de leerlingen. Echter wordt er opgemerkt dat heel wat ouders niet akkoord gaan met hoe de leerkrachten het aanpakken. Ze vinden dat de kinderen die ongepast gedrag stellen, gestraft moeten worden.

Als laatste werden er heel wat ideeën gegeven om ouders meer te betrekken bij de visie van de school. Volgende zaken kwamen naar voor: ouders betrekken bij de middagpauze, informeren via presentatie/ouderavond/filmpje/mail, een soort contract over de visie, duidelijkheid over wat en wanneer iets in de agenda komt, meer posten op Facebook en meer communicatie door bijvoorbeeld een maandelijkse nieuwsbrief. Hieraan kunnen we de doelstelling koppelen rond het vergroten van het vertrouwen bij de ouders. Door een duidelijke communicatie van de personeelsleden naar de ouders toe willen we hen meer betrekken bij (de herstelgerichte werking van) de school.

4.4 Observaties

4.4.1 Voorbereiding

4.4.1.1 *Verantwoording*

Uit de interviews met de leerkrachten blijkt dat er nog regelmatig conflicten zijn tussen de leerlingen op de speelplaats. Veel leerkrachten geven aan dat ze niet goed weten hoe ze met bepaalde conflicten moeten omgaan. Tijdens het interview heeft een leerkracht aangegeven dat ze het lastig vindt als ze er alleen voor staat tijdens een conflict. Er komt namelijk veel op haar af waardoor ze niet herstelgericht kan handelen. De vorige bachelorproef studenten werkten een herstelmuur uit. Er zijn heel wat leraren die tijdens het interview aangaven dat ze hier geen gebruik van maken. Verder bleek dat de speeltijd stroef verloopt. Veel leerkrachten geven aan dat er geen duidelijke regels en afspraken zijn over het aanpakken van conflicten op de speelplaats. Daardoor reageert niet iedere leerkracht op dezelfde manier, met als gevolg dat de leerlingen hier misbruik van maken door naar minder strenge leerkrachten te stappen. Een oplossing zoeken is voor velen een moeilijk aspect. Daarnaast geven de leerkrachten aan dat niet iedereen in het team op dezelfde golflengte zit. We merken dat er nog veel onduidelijkheid is over de werking op de speelplaats. Wij weten enkel dat er een lijst is met wie op welk moment toezicht heeft en dat de speelplaats in drie zones wordt verdeeld. Iedere leerkracht krijgt een bepaalde zone. Echter weten we hier nog onvoldoende mee. Daarom hebben we beslist nog enkele observaties te doen op de speelplaats.

Er zijn een tweetal doelstellingen in onze bachelorproef die hier van toepassing zijn. We willen graag een duidelijke uitleg geven over de herstelgerichte werking op school. Daarnaast is ons doel om iets uit te werken die alle regels en afspraken samenvat voor de leerkrachten. Uit ons onderzoek, namelijk uit de interviews, blijkt dat de herstelgerichte werking in de klas beter verloopt dan op de speelplaats. Daarom willen we verder onderzoeken waar het probleem precies ligt. Er zijn namelijk ook een aantal leerkrachten die aangeven dat het probleem vooral bij de leerlingen zelf ligt. We kunnen hier niet zomaar een besluit rond nemen op basis van wat leerkrachten zeggen. Werken rond de sociale communicatieve vaardigheden van de kinderen is een uitbreidingsdoel. Als uit observatieonderzoek blijkt dat de kinderen hun vaardigheden bijgeschaafd moeten worden, kunnen we mogelijks nadenken over onze doelstellingen en welke we precies vooropstellen.

4.4.1.2 Wat wilden we observeren en waarom?

We kunnen één onderzoeksvraag koppelen aan de vragen die we opstelden voor onze observatie. Alle vragen zijn gemaakt met als doel te weten te komen hoe de leerkrachten nu omgaan met problemen en conflicten op school en op de speelplaats.

Vraag 1: Hoeveel leerkrachten zijn er?

Motivatie vraag:

We vinden het belangrijk om te weten hoeveel leerkrachten er tegelijkertijd toezicht houden. Dit moeten we weten omdat we willen nagaan of er genoeg leerkrachten op de speelplaats staan. Uit de enquête voor de ouders was er een respondent die vertelde dat er te weinig toezicht was tijdens de speeltijden.

Vraag 2: Waar staan de leerkrachten?

Motivatie vraag:

Om te weten of de leerkrachten genoeg zicht hebben op de kinderen tijdens de speeltijd, willen we weten op welke plaats de leerkrachten staan. De positie van de leerkrachten tijdens het toezicht houden, is één van de belangrijkste aspecten van het toezicht houden. Als ze te ver staan of in een hoekje, is het moeilijk om alle conflicten te zien en is het nog veel moeilijker om deze later op te lossen.

Vraag 3: Wat doen de leerkrachten tijdens de speeltijd?

Motivatie vraag:

Wij willen te weten komen hoe de leerkrachten zich gedragen terwijl ze toezicht houden. Hun houding op de speelplaats is belangrijk, we willen nagaan of ze gericht kijken, bewust iets negeren, enkel bepaalde kinderen aanspreken, bij welke situaties ze ingrijpen, ...

Vraag 4: Hoe is de interactie tussen de leerkrachten?

Motivatie vraag:

Deze vraag stellen we ons om twee redenen. Enerzijds willen we weten of de leerkrachten afgeleid zijn door elkaar en al dan niet veel praten met elkaar. Anderzijds willen we weten hoe de communicatie tussen de leerkrachten is. We willen zien of de leerkrachten hulp zoeken bij hun collega's indien er een conflict is die ze zelf niet kunnen oplossen. We willen zien of de leerkracht de andere leerkracht die toezicht houdt informeert over mogelijke gebeurtenissen die belangrijk zijn om te weten. Bijvoorbeeld dat Leon niet meer mag voetballen.

Vraag 5: Welke bijzonderheden merk je op bij de leerlingen?

Motivatie vraag:

Met deze vraag willen we nagaan welk gedrag de leerlingen stellen en of het moeilijk gedrag echt vanuit hen komt of niet. We willen zien of het gedrag van de leerlingen aangesterkt wordt door de manier waarop de leerkrachten op hen reageren.

Vraag 6: Zijn er conflicten tussen leerlingen? Hoe merk je dit?

Motivatie vraag:

Met deze vraag willen we nagaan of de leerlingen veel ruzie maken. We willen nagaan op welke manier de leerlingen omgaan met de conflicten en problemen die zich voordoen op de speelplaats.

Vraag 7: Worden de herstelgerichte methodieken gebruikt?

Motivatie vraag:

Met deze vraag willen we nagaan of de leerkrachten de herstelgerichte methodieken ook effectief toepassen tijdens de speeltijden. We willen kijken hoe de leerlingen de methodieken gebruiken en hoe goed ze die onder de knie hebben.

Vraag 8: Wat is de ernst van mogelijke conflicten?

Motivatie vraag:

We willen nagaan of de conflicten die zich voordoen al dan niet ernstig zijn. Hiermee willen we onderzoeken of de conflicten die zich voordoen er soms echt heftig aan toegaan of niet.

- Niet ernstig: discussies, liegen...
- Ernstig: slaan, schoppen, elkaar uitschelden...

4.4.1.3 Observatieplan

Op dinsdag 30 mei 2023 hebben we vier observaties van vijftien minuten gedaan op de speelplaats. We hebben onze groep hiervoor in vier groepjes van twee studenten verdeeld. We hebben op voorhand een observatieschema gemaakt die we konden gebruiken. We werken namelijk aan de hand van top-downobservatie. Er zijn een aantal aspecten waar we op zullen letten. De focus ligt vooral op de leerkrachten en de leerlingen. We hebben niemand geïnformeerd dat we observaties zullen doen. We willen namelijk voorkomen dat de leerkrachten of leerlingen zich sociaal wenselijk gaan gedragen.

Wat willen we observeren?

Figuur 14: Toezicht speelplaats 2022-2023

		Maandag	Dinsdag	Woensdag	Donderdag	Vrijdag
Meisjes	Jongens					
	Kleuter					
TOEZICHTEN 2022 - 2023						
Wees stipt a.u.b.!! Zelf wisselen bij afwezigheden (behalve bij ziekte). Overname toezichten noteren op bijhorend blad.						
8.15		Nadine	Nadine	Nadine	Nadine	Nadine
	8.30	Wim	Marthe	Els	Eva	Wim
		Martine D.	Aneska	Victorien	Hilde	Aneska
10.10		Alexandra	Julie	Eva	Martine L.	Nancy
	10.25	Els	Martine L.	Wim	Ellen	Alexandra
		Ellen	Martine D.	Aneska	Victorien	Eva
poort		Els	Els	Els / Hilde	Els	Els
rij kort		Benny	Eva	Benny	Eva	Benny
rij lang		Victorien	Aneska	Wim	Martine L.	Ellen
11.40		Melissa	Victorien		Julie	Eva
	11.55					
12.55		Eva	Katleen		Victorien	Benny
	13.10	Peter	Nancy		Peter	Wim
		Martine D.	Melissa		Aneska	Marthe
14.55		Ellen	Nancy		Peter	
	15.10	Alexandra	Wim		Els	
		Victorien	Alexandra		Nancy	
poort		Hilde	Martine D.		Martine D.	Hilde
rij kort		Filip / Benny	Filip / Benny		Filip / Benny	Benny
rij lang		Els	Julie		Nancy	Martine D.

Baert, J. (2023, 30 mei). [Toezichten speelplaats 2022-2023]. Basisschool De Wijzer, Aarsele.

In de leraarskamer hangt een blad uit waar leerkrachten kunnen zien wanneer ze toezicht moeten houden. Op de afbeelding kan je zien dat er een kleurcode is. Links bovenaan op de afbeelding zie je de legende. Kleur blauw hoort bij de 'jongens', dat is waar de voetbalvelden zijn op de speelplaats en de tuin. De lichtroze kleur hoort bij de 'meisjes'. Dit is de andere kant van de speelplaats, waar er dus geen voetbalvelden zijn. De lichtgroene kleur hoort bij de 'kleuters'. Hier spelen de kleuters, deze speelplaats wordt afgescheiden door een haag.

De rode kleur geeft de rijen weer. Dit zijn de rijen die leerkracht moeten begeleiden na school.

De donkergroene kleur geeft aan wie er die dag bij de schoolpoort moet staan.

Ter voorbereiding hebben we volgend observatieplan opgemaakt:

ALGEMEEN				
Observator(s)	Baert Jozefien Vanhaesebroeck Manou		Pauze 1: 10u10 – 10u25	
	Roels Silke Sulmont Xenia		Middagpauze 1: 11u40 – 11u55	
	De Kuyssche Robbe Vandenabeele Filomeen		Middagpauze 2: 12u55 – 13u10	
	Devisscher Anouk Verstaen Aicha		Pauze 2: 14u55 – 15u	
Plaats	Speelplaats		Datum: 30 mei 2023	
Observatiedoel	De manier hoe leerkrachten omgaan met conflicten tussen leerlingen op de speelplaats.			
Observatievraag of verwachting	Hoe reageren leerkrachten op een conflict tussen leerlingen op de speelplaats?			
WAAROM				
Waarom (deze observatie)?	Verkennend	Beschrijvend	Vergelijkend	Toetsend
WIE				
Wie (wil ik observeren)?	Persoon	Duo	Gezin	Groep De leerkrachten en leerlingen op de speelplaats
WAT				
Wat (wil ik observeren)?	Individueel gedrag Het gedrag tijdens de observatie	Interactie Hoe de leerkrachten reageren op een conflict	Non-verbaal	Verbaal
WANNEER				
Wanneer (observeren)?	Uniek moment	Tijdstip Dinsdag 30 mei in alle pauzes	Duur	
WAAR				
Waar (observeren)?	Ambulant	Residentieel	Buiten	Schets

Plaats, ruimte, kenmerken, beperking			Op de speelplaats	
HOE				
Hoe (kan ik observeren)?				
participerend	Niet-participerend We zullen als observatoren niet deelnemen aan de situatie. We zullen op de achtergrond blijven zodat we geen afleidende factor zijn.	Vrij	Ongestructureerd	Effecten
Mogelijke denken voe effecten of –fouten, uitdagingen	Het observator effect sociale wenselijkheid			
Licht toe	We hebben voor de observatie een gewenningsperiode gedaan van ongeveer een kwartier. We lopen even rond op de speelplaats zodat de leerlingen en leerkrachten onze aanwezigheid zien.			
Hoe gedrag selecteren?				
Niveau?	Moleculair	Molair De waarneming van gedragingen bij de leerlingen en leerkrachten		
Selectie?	Gedragsampling We bekijken een bepaalde gebeurtenis, namelijk de observatie	Tijdsampling		
Hoe personen selecteren?				
Focus? Ja	Persoon	Interactie (tussen wie?): De leerlingen en de leerkracht	Situatie/gebeurtenis (omschrijf): Als er een conflict gebeurt op de speelplaats	
Scan?	Aantal deelnemers (haalbaarheid?): Alle leerlingen en leerkrachten op de speelplaats		Observatierondes (aantal, duur, volgorde effecten): 4 rondes van een kwartier	

WIE OBSERVEERT			
Observator	Alleen	Twee of meer (aantal): We zullen telkens met 2 studenten observeren	Interdisciplinair

4.4.2 Verwerking

Observatieschema Speelplaats speeltijd 30 mei 2023 (10:10 - 10:25)	
Hoeveel leerkrachten zijn er?	Drie leerkrachten.
Waar staan de leerkrachten?	Eén leerkracht bij de kleuters, één leerkracht op de linkerzijde van de speelplaats, één leerkracht bij het voetbalterrein + de tuin.
Wat doen de leerkrachten tijdens de speeltijd?	Ze loopt rond en kijkt naar de leerlingen. Ze spreken leerlingen aan als ze ergens opkruipen waar ze niet op mogen.
Hoe is de interactie tussen de leerkrachten?	De leerkrachten staan elk op hun deel van de speelplaats (zie afbeelding boven het observatieplan). De toezichter die het voetbalplein en de tuin in de gaten houdt treedt niet in interactie met de andere toezichters. De toezichters links van de speelplaats en bij de kleuters treden in interactie met elkaar. De interactie tussen leerkrachten op de speelplaats lijkt meer informeel dan formeel. Dit komt mogelijks omdat er twee leerkrachten bij de kleuters en links van de speelplaats toezicht houden de neiging hebben om naar elkaar toe te gaan. De leerkrachten hebben elkaars hulp niet gevraagd bij conflicten.
Welke bijzonderheden merk je op bij de leerlingen?	De leerlingen lopen kriskras door elkaar bij de glijbaan en in de wilgenhut trekken ze aan de takken van de hut. Oudere kinderen uit het lager spelen samen met kleuters.
Zijn er conflicten tussen de leerlingen? En hoe merk je dit?	Op het einde van de speeltijd was er een conflict tussen 2 leerlingen. 1 leerling liep achter de andere en was aan het schreeuwen. De leerkracht kwam tussenbeide om hen te stoppen.
Worden de herstelgerichte methodieken gebruikt?	Niet gezien of gehoord
Wat is de ernst van mogelijke conflicten? Niet ernstig: discussies, liegen... Ernstig: slaan, schoppen, elkaar uitschelden...	Op de speelplaats waren er volgens ons geen ernstige conflicten. Er werden kleine zaken, zoals discussies tussen kinderen, opgelost. Op het einde van de speeltijd was er een conflict waar twee leerlingen achter elkaar liepen. De leerkracht kwam fysiek tussenbeide en nam de leerling die achter de andere leerling liep vast. Hij kon niet meer verder lopen.

Observatieschema Speelplaats speeltijd 30 mei 2023 (11:40 – 11:55)	
Hoeveel leerkrachten zijn er?	Eén leerkracht
Waar staan de leerkrachten?	De leerkracht verplaatste zich over de volledige speelplaats.
Wat doen de leerkrachten tijdens de speeltijd?	De leerkracht loopt rond en probeert waarschijnlijk overzicht te houden over de gehele speelplaats.
Hoe is de interactie tussen de leerkrachten?	Er was geen interactie aangezien er slechts één leerkracht aanwezig is op de speelplaats.
Welke bijzonderheden merk je op bij de leerlingen?	De leerlingen roepen de hele speeltijd door.
Zijn er conflicten tussen de leerlingen? En hoe merk je dit?	Er was een meisje dat aan het haar van een jongen trok. De aanleiding kon niet gezien worden. Er lag een jongen op de grond en er kwamen kinderen rondstaan. De juf ging naar de jongen. De aanleiding kon niet gezien worden.
Worden de herstelgerichte methodieken gebruikt op de speelplaats?	Er werden geen herstelgerichte methodieken gebruikt. Wel werd er in dialoog gegaan met de leerlingen, maar niet via de herstelgerichte vragen.
Wat is de ernst van mogelijke conflicten? Niet ernstig: discussies, liegen... Ernstig: slaan, schoppen, elkaar uitschelden...	De conflicten waren volgens ons niet heel ernstig.

Observatieschema Speelplaats speeltijd 30 mei 2023 (12:55 – 13:10)	
Hoeveel leerkrachten zijn er?	Er waren een drie leerkrachten op de speelplaats aanwezig. Er liepen daarnaast wat andere leerkrachten rond, maar bleven niet om toezicht te houden.
Waar staan de leerkrachten?	Eén leerkracht bij de kleuters Eén leerkracht bij het voetbal Eén leerkracht in de tuin
Wat doen de leerkrachten tijdens de speeltijd?	Ze kijken naar de leerlingen. De leerkrachten liepen rond. De kleuterleerkracht ging in interactie met de leerlingen. Ze hield het handje van de leerlingen vast.
Hoe is de interactie tussen de leerkrachten?	Twee leerkrachten gingen in gesprek met elkaar. Ze gingen samen naar binnen. Er was toen geen toezicht op de speelplaats.
Welke bijzonderheden merk je op bij de leerlingen?	De oudere leerlingen spelen samen met de kleuters. We zagen een kleuter wenen en die werd getroost door een oudere leerling. In de tuin waren er een groot aantal leerlingen (we weten niet precies hoeveel). Je zag de kinderen slaan, schoppen en duwen. Het ging er volgens ons wat ruiger aan toe.
Zijn er conflicten tussen de leerlingen? En hoe merk je dit?	Bij de kleuters weenden er volgens ons veel kinderen. Bij de lagereschoolkinderen merkten we verbaal agressief gedrag op. Ze riepen naar elkaar en gebruikten scheldwoorden. In de tuin zagen we fysiek agressief gedrag. Ze gingen slaan, schoppen en duwen.
Worden de herstelgerichte methodieken gebruikt op de speelplaats?	Hier was geen zicht op. Er ging niemand naar de herstelmuur. Er waren twee kinderen in de stille hoek aan het praten met elkaar.
Wat is de ernst van mogelijke conflicten? Niet ernstig: discussies, liegen... Ernstig: slaan, schoppen, elkaar uitschelden...	Bij de kleuters ging het volgens ons over lichte conflicten. Ze leken gemakkelijk opgelost te zijn. Bij de lagereschoolkinderen zijn de conflicten volgens ons matig tot ernstig. Er wordt gebruik gemaakt van verbale en fysieke agressie.

Observatieschema Speelplaats speeltijd 30 mei 2023 (14:55 – 15:10)	
Hoeveel leerkrachten zijn er?	Er waren tijdens deze speeltijd drie leerkrachten aanwezig.
Waar staan de leerkrachten?	Twee leerkrachten stonden bij de kleuters en de andere leerkracht aan het voetbalplein en de schooltuin. De leerkracht die toezicht hield aan het voetbalterrein en de schooltuin was weinig aanwezig in de tuin zelf. Wanneer hij in de tuin was, was dit maar voor een tweetal minuten.
Wat doen de leerkrachten tijdens de speeltijd?	De leerkrachten liepen rond. Bij de leerkracht die toezicht hield bij de kleuters, liepen er twee kindjes aan de hand mee. Ze huilden. De leerkracht die toezicht hield aan het voetbalterrein en de schooltuin liep rondjes. Hij praatte hij met enkele leerlingen die bij hem kwamen.
Hoe is de interactie tussen de leerkrachten?	In het begin stonden twee vrouwelijke leerkrachten bij elkaar. Daarna liep elk leerkracht rond. De leerkracht die aan het voetbalterrein stond had geen interactie met de andere leerkrachten op de speelplaats.
Welke bijzonderheden merk je op bij de leerlingen?	We ervaren de leerlingen volgens ons als redelijk druk. Conflicten tussen leerlingen hebben we niet opgemerkt. Daarnaast zijn er volgens ons veel ballen aanwezig en sommige leerlingen trappen deze in het wilde weg. In de schooltuin stelden de kinderen volgens ons drukker gedrag. Echter in de wilgenhut, zaten een drietal leerlingen met elkaar te praten. Wanneer de leerlingen, na het belsignaal, in de rij staan, merken we op dat sommigen elkaar duwen. Hierbij hadden we het gevoel dat er hard gekeken werd of er leerkrachten in de buurt waren. We merkten op dat ze ook naar ons keken.
Zijn er conflicten tussen de leerlingen? En hoe merk je dit?	Bij de kleuters hebben we geen conflicten opgemerkt. Ook rondom het voetbalterrein en de schooltuin werd dit niet opgemerkt. Er was één leerling die volgens ons verbaal sterker uit de hoek kwam tegenover een andere leerling. Hierbij riep de leerling dat de ander moest zwijgen.
Worden de herstelgerichte methodieken?	Niet gezien.
Wat is de ernst van mogelijke conflicten? Niet ernstig: discussies, liegen... Ernstig: slaan, schoppen, elkaar uitschelden...	Doordat er niet echt duidelijke conflicten opgemerkt zijn, kunnen we ook de ernst hiervan niet inschatten. De volgens ons vele aanwezige ballen op de speelplaats zouden misschien een conflict kunnen veroorzaken aangezien leerlingen hier in het wilde weg op schoppen.

4.4.3 Algemeen besluit

Door onze observaties merkten we op dat één toezichthouder tijdens de middagpauze van 11u40 tot 12u55, te weinig is. We willen ervoor opteren om extra toezicht te voorzien tijdens de middagpauze. Wanneer er meerdere conflicten zijn, is het voor deze ene leerkracht/zorgjuf moeilijk om alles aan te pakken. Daarnaast worden niet alle conflicten opgemerkt door één persoon.

We merken weinig interactie op tussen de leerkrachten, dit is een goede zaak. Hoe minder de leerkrachten in interactie treden met elkaar, hoe minder afgeleid ze zijn en, hoe meer overzicht ze kunnen bewaren over de speelplaats en de kinderen. De leerkrachten die toezicht houden bij de kleuters gaan sneller in contact met elkaar. Met als gevolg dat ze het zicht verliezen op de speelplaats. We hebben geen zicht op de reden van interactie. Die kan over formele en informele zaken gaan.

We ervaren de leerlingen als redelijk druk. Er is heel wat lawaai tijdens de speeltijden. Kinderen roepen, wenen, praten, spelen.... Zeker in de tuin gaat het er druk aan toe. We merken vooral verbale en fysieke agressie op bij de lagereschoolkinderen. Roepen naar elkaar, maar ook slaan, schoppen en duwen. Wij interpreteren dit eerder als een manier van spelen, aangezien we dit niet hebben zien escaleren. Alleen beseffen we ook dat dit vaak de oorzaak is van conflicten. Uit de interviews met de leerkrachten hebben we dit ook vernomen. Kinderen kunnen de gevolgen van hun gedrag niet inschatten. Met als gevolg dat ze snel de grens overschrijden. Daardoor ontstaan er ruzies die de leerlingen meenemen naar de klas en/of naar huis. We opteren er dan ook voor om kinderen sociale en communicatieve vaardigheden aan te leren zodat ze enerzijds minder agressief spelen en anderzijds de conflicten niet altijd meenemen naar de klas/thuis. Er zullen minder conflicten ontstaan als de leerlingen mondeling sterker in hun schoenen staan. De conflicten kunnen makkelijker opgelost worden op de speelplaats en de kinderen leren om deze los te laten. Dit is dan ook één van onze uitbreidingsdoelen.

Bij de kleuters merken we niet meteen ernstige conflicten op. We zagen vooral wenende kinderen, dit waren minder dan een kwart van de kinderen. Dit wordt snel opgelost door een knuffel van een andere kleuter, troost van de leerlingen of een oudere leerling die de kleuter helpt. Dat laatste aspect vinden we als groep heel opmerkelijk. Je ziet de kleuters en de oudere kinderen echt samen spelen. Ze helpen en ondersteunen elkaar. Als leerkracht kan je niet alles in de gaten houden. Het is fijn dat de oudere leerlingen deze taak helpen ondersteunen. Op die manier leren ze hun verantwoordelijk nemen.

Op de speelplaats is er heel wat materiaal aanwezig. Banken, klimrekken, ballen en veel meer. De leerlingen hebben genoeg zaken om zich nuttig bezig te houden. De leerkrachten maken soms enkele leerlingen attent op de afspraken op de speelplaats. Tijdens de interviews is er ter sprake gekomen dat de afspraken en regels op de speelplaats niet altijd even duidelijk zijn. Dit zorgt er op zijn beurt voor dat niet iedereen even consequent te werk gaat met het opvolgen van die regels. De leerkrachten geven aan dat de leerlingen dit ook doorhebben. Ze gaan hierdoor in discussie met de leerkrachten over de aanpak van de regels. We willen een tool creëren waarmee regels en afspraken duidelijk zijn. Aan de hand van deze tool zien de leerkrachten wat ze moeten doen bij welk conflict. Op die manier is er structuur en duidelijkheid. Wanneer de leerlingen, na het belsignaal, in de rij staan, merken we op dat sommigen elkaar op een spelende wijze duwen. Hierbij ervaren we dat er goed gekeken werd of er leerkrachten in de buurt waren. Vermoedelijk omdat ze weten dat ze rustig in de rij moeten staan. Ze hebben hierbij ook naar ons gekeken om te zien of wij iets zouden zeggen. We merken op dat de leerlingen goed beseffen wat de gevolgen zijn van hun gedrag wanneer het toezicht iets ziet wat niet mag.

We merken dat we tijdens de observaties niets van de herstelgerichte acties hebben gezien of gehoord. We hebben dan ook het gevoel dat deze te weinig worden gehanteerd. In de interviews werd aangegeven dat leerkrachten het gevoel hebben voldoende informatie te hebben over de herstelgerichte visie, maar zeker nog enkele handvaten kunnen gebruiken bij het hanteren van de visie. We opteren er dan ook voor om de herstelgerichte visie nog duidelijker te maken voor de leerkrachten. Daarnaast willen we handvaten bieden over hoe er gereageerd kan worden in specifieke situaties.

Uit de interviews hebben heel wat leerkrachten laten, weten dat de leerlingen regelmatig problematisch gedrag stellen. Ze hebben moeite bij het omgaan met hun emoties. Ze geven aan dat de leerlingen na ruzies niet meteen kunnen afkoelen. Het duurt even vooraleer de hevige emoties zakken. Daardoor kan de leerkracht niet meteen herstelgericht te werk gaan. Daarnaast geven enkele leerkrachten aan dat de leerlingen zelf hun problemen moeten, leren oplossen. Volgens de zorgcoördinator hebben ze bij het oplossen van problemen altijd begeleiding nodig. Zo wordt de herstelmuur niet gebruikt aangezien de kinderen dit niet zelfstandig doen. We linken ons uitbreidingsdoel hieraan. Namelijk dat de leerlingen hun sociale en communicatieve vaardigheden verder ontwikkeld moeten worden aan de hand van een training. We dachten hierbij aan de rots en water training. Tijdens zo'n training leren de kinderen hun emoties reguleren. Als kind is dit geen gemakkelijke opgave. Ze hebben hier de nodige begeleiding voor nodig. We hopen dat de school voor de leerlingen hierover volgend jaar een vorming/training voor organiseert. Emoties zijn echter de motor tot herstel. Daarnaast moeten de leerlingen hun grenzen leren aangeven. Er ontstaan heel wat conflicten doordat leerlingen te ver gaan.

4.5 Focusgroep

Om verdere relevante informatie verkrijgen door dieper in te gaan op de resultaten, de onderzoeksvragen en in het algemeen het onderwerp hadden we graag een focusgroep georganiseerd. Aan de hand van een gesprek hadden we graag de verschillende perspectieven en meningen van de ouders bevestigd om zo tot passende oplossingen te komen.

In de enquête hebben we de vraag gesteld of je als ouder meer betrokken wil zijn bij de school. Wanneer je als ouder meer betrokken wil zijn bij de basisschool kreeg je de vraag of je wil deelnemen aan een focusgroep. Hierbij werd een kort en duidelijke uitleg gegeven wat een focusgroep inhoudt. Er waren acht ouders geïnteresseerd om deel te nemen. Deze ouders hebben we gecontacteerd via mail met een aantal vooropgestelde momenten om samen te komen. Jammer genoeg waren er maar maximum twee ouders beschikbaar op eenzelfde moment. Dit heeft ons genoodzaakt om de focusgroep te annuleren aangezien er minimum zes individuen moeten deelnemen om tot goede resultaten te komen (Neckebroeck, Vanderstraeten & Verhaege, 2018).

Als alternatief hebben we voorgesteld dat de geïnteresseerde ouders vrijdagmiddag twee juni mochten deelnemen aan ons overleg over de ouderavond. Eén van de ouders die zich engageert om ons advies te geven over de ouderavond, zal al zeker aanwezig zijn bij ons overleg. We hoopten dat we ook de andere ouders gingen kunnen overtuigen om deel te nemen, maar die konden helaas niet aanwezig zijn.

5 Realisaties

5.1 Visie

Tijdens de probleemexploratie van onze bachelorproef hebben we opgemerkt dat basisschool De Wijzer een rode draad mist op vlak van herstelgericht werken op school. Er zijn heel wat losse, herstelgerichte interventies, maar de school mist een samenhangend geheel. Ons grote doel is om de school herstelgericht te maken. De schoolvisie is daarbij een belangrijk aspect. Aan de hand van enquêtes bij de ouders en interviews van de leerkrachten hebben we de herstelgerichte visie onderzocht. Bij de leerkrachten is de visie over het algemeen duidelijk. Ze staan er allemaal positief tegenover. Alleen geven een aantal leerkrachten aan dat er nog veel ruimte is voor verbetering. Ze zouden graag een gemeenschappelijke visie hebben binnen de basisschool in Aarsele. Uit de enquêtes met de ouders hebben we heel wat geleerd. De helft van de ouders geeft aan dat ze de herstelgerichte visie niet kennen. Toch zijn er heel wat ouders die aangeven dat ze gemotiveerd zijn om de visie te leren kennen. Momenteel is de herstelgerichte werking nog niet geïntegreerd in de schoolvisie.

We wilden hier graag verandering in brengen. We hebben een aantal aanpassingen gedaan op de website. We schreven een nieuwe tekst voor het onderdeel 'de herstelgerichte schoolvisie' aangezien deze nu niet bestaat. Op de oude bladwijzer die op de website stond, was er nog geen uitleg over de visie te vinden. Daarom besloten wij om een nieuwe bladwijzer te maken waarop de verkorte versie van de nieuwe visietekst op geïntegreerd werd. Op die manier krijgen de huidige ouders, maar ook nieuwe ouders een duidelijk beeld van de schoolvisie. De volledige tekst omtrent de schoolvisie zal geïntegreerd worden op de website. Samen met Jelle, de IT-verantwoordelijke van de basisschool deden we deze aanpassingen op de website. Daarnaast zal de bladwijzer ook afgedrukt worden op papier en bezorgd worden aan de ouders. Op die manier hebben de ouders de schoolvisie ook fysiek in handen. De borden aan de ingang zullen vanaf volgend school (2023-2024) nieuwe uitgangsborden krijgen die gebaseerd zijn op de bladwijzers.

Hieronder staan de nieuwe teksten, aangepast of helemaal nieuw, die nu op de website staan.

De schoolvisie

Welkom bij De Wijzer, een herstelgerichte school. Onze vrije basisschool in Aarsele gelooft in de kracht van het herstelgericht werken. Niet enkel het leren wordt centraal gezet, maar ook het welzijn van de kinderen op school. Ons doel is om een veilige en ondersteunende omgeving te creëren waarin leerlingen zich gehoord en begrepen voelen. We geloven erin dat positieve relaties op school zorgen voor een sterker leerproces.

Wat is een herstelgerichte schoolvisie?

In een herstelgerichte school wordt de focus verlegd van het straffen en uitsluiting naar het herstellen van relaties en het nemen van verantwoordelijkheid voor het ongewenst gedrag. Als school gebruiken we hier een relationele aanpak voor. We willen een goede relatie tussen de leerlingen, leerkrachten en andere betrokkenen.

De schoolwijzers?

Onze school heeft een herstelgerichte visie die gebaseerd is op zes belangrijke pijlers: De Onderwijzer, De Herstelwijzer, De Wegwijzer, De Werkwijzer, De Zorgwijzer en De Samenwijzer. Deze pijlers vormen de basis van ons onderwijsmodel en begeleiden ons in ons dagelijks handelen.

- Bij de Onderwijzer streven we ernaar om de leerlingen als mens 'wijzer' te maken in de groei naar volwassenheid. Elk kind is uniek en we hebben oog voor hun individuele behoeften, talenten en interesses. Onze leerkrachten bouwen hechte banden op met hun leerlingen en bieden hun de nodige ondersteuning en uitdagingen om hun potentieel te bereiken.
- De Herstelwijzer staat symbool voor onze begeleiding en ondersteuning op het gebied van sociale en emotionele vaardigheden. We geloven sterk in het belang van communicatie, empathie en conflictresolutie. Onze leerlingen leren verantwoordelijkheid te nemen voor hun ongewenst gedrag en de gevolgen ervan. Daarnaast helpen we hen bij het ontwikkelen van constructieve vaardigheden om conflicten op te lossen.
- Bij De Werkwijzer streven we naar kwalitatief hoogstaand onderwijs dat leerlingen uitdaagt om hun talenten te ontdekken en te ontwikkelen. We bieden een breed scala aan leerervaringen, zowel binnen als buiten het klaslokaal. Creativiteit, kritisch denken en probleemoplossende vaardigheden staan centraal in ons curriculum. We streven naar een evenwichtige en gevarieerde leeromgeving die aansluit bij de behoeften en interesses van onze leerlingen.
- Basisschool De Wijzer biedt een totaal aanbod voor uw kind. De Wegwijzer is een pijler die uw kind voorgaat in de visie om te leven vanuit de inspiratie van Jezus. Uw kind wordt daarbij geholpen door het vinden van een eigen levensovertuiging.
- De Zorgwijzer vertegenwoordigt onze toewijding aan het welzijn en de individuele ondersteuning van elke leerling. De kinderen zijn er voor ons, wij zijn er voor hen! We houden zo veel mogelijk rekening met de noden en de vragen van uw kind. We willen een inclusieve school zijn waarin diversiteit wordt gewaardeerd en gerespecteerd. Ons zorgteam staat klaar om individuele begeleiding te bieden en samen te werken met leerlingen, ouders en externe partners om ervoor te zorgen dat elke leerling de nodige ondersteuning krijgt om succesvol te zijn.
- De Samenwijzer staat voor de verbinding op school. De school leert kinderen om hun verantwoordelijkheid te nemen. We zijn trots op onze school. Iedereen staat klaar voor elkaar. We streven een (h)echte verbondenheid na op onze school.

Wat is het effect van de herstelgerichte werking?

Een herstelgerichte werking op onze school heeft een positieve invloed op onze hele schoolgemeenschap. De relaties tussen de leerlingen, leerkrachten en andere betrokkenen wordt bevorderd. Een herstelgerichte aanpak zorgt voor een betere sociaal-emotionele ontwikkeling en vaardigheden van de kinderen. We denken hierbij aan het empathisch vermogen. De kinderen leren zo hun verantwoordelijkheid te nemen. Als er een conflict gebeurt op school, stimuleren de leerkrachten de kinderen om probleemoplossend te denken. We zorgen voor een positief algemeen leefklimaat. Met als doel dat het welzijn van de leerlingen bevorderd wordt.

5.2 Meldbox

Tijdens de probleemexploratie gaf directeur Luc Alvoet aan dat de Meldbox een nieuw uitgewerkt initiatief was om de communicatie tussen de ouders en de school te verhogen. Het is een online platform op de website van basisschool De Wijzer waar leerlingen en ouders een (anoniem) bericht kunnen indienen. Tot op heden wordt de Meldbox weinig gebruikt. Eén van onze doelen is om de ouders van de leerlingen op school meer te betrekken. Uit onze enquête blijkt dat sommige ouders aangeven dat ze nood hebben aan meer communicatie als er iets gebeurt. Ze vinden dat ze te weinig op de hoogte zijn van bepaalde conflicten die op school gebeuren en willen hier meer over op de hoogte gebracht worden. We houden hierbij rekening met kinderen die hun verhaal niet kwijt kunnen op school. We maakten de Meldbox aantrekkelijker op de website zodat hij meer in het oog springt voor de gebruiker en de drempel lager is om contact op te nemen. We zorgden voor een inleidende tekst zodat de werking van de box voorspelbaar wordt.

Het platform werkt aan de hand van Google Forms voor het inventariseren van de meldingen. Er staat kort bijgeschreven wat je kan melden in de Meldbox.

Figuur 15: De meldbox

We hebben ook een aantal kleine aanpassingen gedaan op de Google Forms. Op het formulier kreeg je geen optie om anoniem te blijven. We hebben dit aangepast, met als doel dat de drempel verlaagd wordt voor leerlingen en ouders. Daarnaast plaatsten we een extra bevestigingsvraag op het einde van het formulier. Vroeger werd je bericht meteen verzonden zonder bevestiging. Op die manier kan je valse meldingen voorkomen aangezien je als melder meer bedenktijd krijgt. We werkten ook een nieuw logo uit voor de Meldbox. We hebben deze op de homepagina gezet van de website. Op die manier is het beter zichtbaar voor de ouders en leerlingen.

Figuur 16: Info bij Meldbox

MAAK HIER UW MELDING

Welkom bij onze Meldbox!

In basisschool De Wijzer zetten we in op open communicatie. Het welzijn van de leerlingen en de ouders zijn van groot belang. We bieden u een luisterend oor en willen elkaar ondersteunen, deze Meldbox is hier een antwoord op. Het is een online platform waar u als ouder of leerling je bezorgdheden kan delen, incidenten kan melden of andere zaken kan aankaarten. De melding kan gaan over pestgedrag, zorgen over uw kind, een vraag over de werking van de school of het delen van een mening over een schools aspect. De Meldbox staat open voor alles. Sommige zaken kunnen gevoelig zijn van aard. We begrijpen dan ook als u anoniem wilt blijven. Uw anonimiteit wordt zeker gerespecteerd en de melding wordt vertrouwelijk behandeld.

Hoe werkt het?

De Meldbox heeft een eenvoudige werking. Op de website van basisschool De Wijzer kunt u het online formulier invullen en versturen. Probeer zo gedetailleerd mogelijk te antwoorden op de gestelde vragen. We willen uw melding zo goed mogelijk begrijpen. Als u anoniem blijft, kunnen we de persoonlijke gegevens niet zien.

Noot. Overgenomen uit vbsdewijzer/Meldbox. door PoelbergOmmelandvzw. 2023

Hieronder vindt je de nieuwe tekst, aangepast of helemaal nieuw, die nu te vinden is op de website van de school.

Inleiding

Welkom bij onze Meldbox!

In basisschool De Wijzer zetten we in op open communicatie. Het welzijn van de leerlingen en de ouders zijn van groot belang. We bieden je een luisterend oor en willen elkaar ondersteunen, deze Meldbox is hier een antwoord op. Het is een online platform waar je als ouder of leerling je bezorgdheden kan delen, incidenten kan melden of andere zaken kan aankaarten. De melding kan gaan over pestgedrag, zorgen over uw kind, een vraag over de werking van de school of het delen van een mening over een schools aspect. De Meldbox staat open voor alles. Sommige zaken kunnen gevoelig zijn van aard. We begrijpen dan ook als je anoniem wilt blijven. Uw anonimiteit wordt zeker gerespecteerd en de melding wordt vertrouwelijk behandeld.

Hoe werkt het?

De Meldbox heeft een eenvoudige werking. Op de website van basisschool De Wijzer kunt je het online formulier invullen en versturen. Probeer zo gedetailleerd mogelijk te antwoorden op de gestelde vragen. We willen uw melding zo goed mogelijk begrijpen. Als je anoniem blijft, kunnen we de persoonlijke gegevens niet zien.

Wat gebeurt er na het indienen van een melding?

Als wij een melding hebben ontvangen, zal ons team deze zorgvuldig lezen en de nodige stappen ondernemen. De school zal contact opnemen met de betrokkenen, indien zij niet anoniem zijn. We kunnen dit telefonisch of per mail doen. Indien de ouder of leerling anoniem wenst te blijven kan de school geen contact opnemen. Indien dit gebeurt zal de school alerter zijn, zowel in de klas als op de speelplaats. We streven ernaar om meldingen zo snel en efficiënt mogelijk af te handelen.

Wat melden?

- Alle soorten geweld zoals slaan, schoppen, duwen, trekken, spugen, ...
- Uitlachen, belachelijk maken door grapjes, ...
- Verbaal bijv. schelden, (be)dreigen, roddelen, discrimineren
- Spullen af moeten geven, afpakken, verstoppen, vernielen
- Opwachten, opjagen, achtervolgen, klemzetten
- Ongewenste aanraking
- Opdrachten krijgen, moeten meedoen aan/ met iets, onder dwang of door groepsdruk negeren, buiten sluiten/ niet mogen meedoen, niemand wil naast je zitten, niet gekozen worden
- Online pesten; via computer of telefoon
- Alles wat een onprettig/ onveilig gevoel geeft ook al nam je deel/ moest je meedoen

Als je vragen heeft over de Meldbox of andere zaken, aarzel niet om contact met ons op te nemen.

5.3 Presentatie voor de leerkrachten

5.3.1 Inhoud van de presentatie

Wat we willen bereiken?

De leerkrachten informeren aan de hand van een presentatie is één van de zaken die we willen bereiken. Dit om een opfrissing te geven aan de leerkrachten over het herstelgericht en verbindend werken. De leerkrachten gaven zelf aan dat ze wel een opfrissing zouden kunnen gebruiken over de belangrijkste bouwstenen en methodieken. Een ander doel is om de leerkrachten de nieuwe visie van de school te laten ontdekken. We voorzien een interactief luik waarbij we de leerkrachten kennis laten maken met de herstelgidsen. Het is de bedoeling dat de leerkrachten leren hoe ze met de herstelgidsen moeten werken. We merkten ook tijdens ons onderzoek dat niet alle leerkrachten even goed op de hoogte zijn van de herstelgerichte werking. Daarom zullen we op de presentatie de belangrijkste pijlers van het herstelgericht werken heropfrissen.

Meerwaarde van de leerkrachtenpresentatie

We kiezen ervoor om een presentatie voor de leerkrachten te doen omdat de leerkrachten een cruciale factor zijn in het doen slagen van de basisschool als herstelgerichte school. Tijdens onze onderzoeken merkten we dat de leerkrachten achter de visie van het herstelgericht werken staan. We merkten echter dat de leerkrachten wat opfrissing nodig hadden. Daarom zullen we een leerkrachtenavond organiseren waarbij we enkele opfrissingen doen voor de leerkrachten en waarbij we hen helemaal willen meenemen in de schoolvisie. De leerkrachten moeten namelijk helemaal mee zijn in de visie en die ook dragen zodat de school zich kan uiten als herstelgerichte basisschool.

Korte samenvatting aanpak presentatie leerkrachten

Voor de leerkrachten hebben we een interactief informatie moment georganiseerd. Dit hebben we gedaan aan de hand van vijf stellingen waarbij de leerkrachten met groene of rode kaartje op mochten reageren. Daarna hadden we telkens de stellingen verduidelijkt. De leerkrachten op Basisschool De Wijzer gaven tijdens de interviews aan dat ze nood hebben aan een heropfrissing van de van de belangrijkste pijlers van herstelgericht werken. We wilden dit doen door een interactief moment. Op die manier kunnen de leerkrachten hun eigen inbreng geven. Zo worden ze gestimuleerd op na te denken over hoe ze een bepaalde situatie kunnen aanpakken. Daarnaast zorgde dit er ook voor dat de leerkrachten elkaars aanpakken konden horen die ze eventueel ook zelf eens zouden kunnen toepassen.

De presentatie had telkens een gestructureerd en duidelijk opbouw, waardoor het publiek, aan de hand van de presentatie, kon meevolgen. Daarnaast hadden we regelmatig foto's in de presentaties gezet, dit zodat de luisteraars een beeld konden vormen doorheen ons verhaal.

Vooraf hadden we onze teksten verdeeld, waardoor iedereen op voorhand wist welke tekst je moest kennen voor welke presentaties.

5.3.1.1 Onderzoek toelichten aan de leerkrachten

Wij hebben interviews afgenomen met bijna alle leerkrachten. Uit dit onderzoek is gebleken dat de leerkrachten meer structuur en afspraken willen binnen de school. Om dit probleem op te lossen maakten we herstelgidsen (zie 5.2.2). Deze moeten als tool voor de leerkrachten dienen. Het is de bedoeling dat alle leerkrachten de gidsen gebruiken. Als iedereen de herstelgidsen gebruikt om conflicten op te lossen, dan zullen de conflicten op een meer gelijke manier aangepakt worden. De leerkrachten gaven tijdens de interviews aan dat ze niet te veel op papier willen. Ze willen een tool die ze effectief kunnen gebruiken en die duidelijk is. Dit realiseerden we in de vorm van de herstelgidsen. Enkele leerkrachten gaven tijdens het interview aan dat ze nood hebben aan voorbeelden over hoe ze kunnen reageren in specifieke situaties. Om aan die behoefte te voldoen werkten we een casus uit die de leerkrachten zullen moeten oplossen aan de hand van de herstelgidsen in een herstelgesprek aan de hand van een rollenspel.

Uit de interviews hebben we kunnen besluiten dat de leerkrachten nood hebben aan een vorming over herstelgericht en verbindend werken. Hiervoor hebben we een aanbevelingen voor gegeven om een vorming van Ligand te volgen. De uitwerking en het verloop van de leerkrachtenavond kan je in bijlage terugvinden (zie bijlage 3). Zo goed als elke leerkracht was aanwezig op de leerkrachtenavond.

5.3.2 Herstelgids

5.3.2.1 Inleiding

Uit de interviews met de leerkrachten kregen we heel wat informatie. Er waren enkele leerkrachten die aangaven dat er nog heel wat conflicten gebeuren op de school. Vooral op de speelplaats. Ondanks de inzet van de vorige bachelorproefstudenten, blijven er problemen ontstaan. De herstelmuur en andere herstelgerichte methodieken worden niet veel gebruikt.

Er zijn leerkrachten die aangeven dat ze niet goed weten hoe ze moeten omgaan met conflicten. De herstelgerichte aanpak is hier een oplossing voor. Veel leerkrachten passen dit toe. Alleen verloopt dit niet altijd even gemakkelijk. Een oplossing zoeken is bijvoorbeeld lastig. Tijdens de verwerking van de observaties hebben we het hierover al gehad. Een gepaste oplossing zoeken zou met de leerlingen zelf moeten gebeuren.

De leerkrachten kregen vorig jaar twee handige boekjes over hoe je herstelgericht te werk kan gaan in de klas. Daar hebben de leerkrachten veel aan gehad. Alleen merken we dat de boekjes niet veel gebruikt worden. De leerkrachten bezitten de kennis en proberen dit zo veel mogelijk toe te passen. Alleen botsen ze daarop enkele moeilijkheden. Ze hebben tijd te kort om herstelgerichte methodieken uit te voeren met de leerlingen van hun klas. Bijvoorbeeld een proactieve cirkel.

5.3.2.2 Tot standkoming herstelgidsen

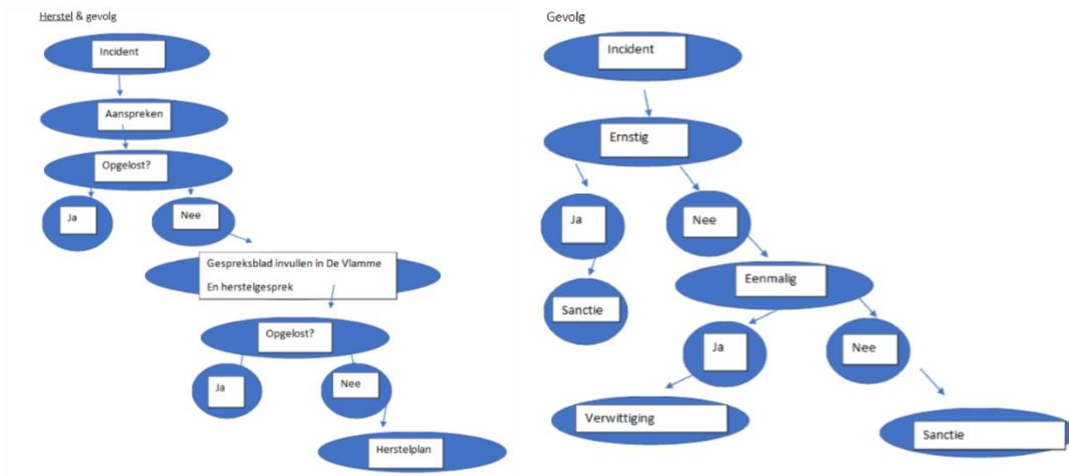
Tijdens ons keuzetraject Herstelgericht en Verbindend Werken gingen een aantal van ons langs bij een secundaire Freineitschool 'tvier. In de school hebben ze herstelgerichte werking. Ze hebben daar een Herstel & Gevolg schema die alle leerkrachten gebruiken naar een incident. Sancties worden er bijna nooit gegeven tenzij men niet anders kan en als men één van deze drie regels onderbreekt: De school verlaten zonder toestemming, Drugs of Geweld. Hierbij krijgen de leerlingen direct een tuchtprocedure (F. Vandenabeele, Persoonlijke communicatie, 10 maart 2023).

Sancties kunnen zijn:

- Lichte straf
- Zwaardere straf
- Time-out
- Tuchtprocedure

Uit ons onderzoek blijkt dat veel leerkrachten niet weten hoe ze moeten omgaan met een conflict. Ze merken dat niet alle leerkrachten dezelfde aanpak hebben. Daardoor weten de kinderen ook wie wel of niet streng is. Het is van belang dat het team een gemeenschappelijke visie heeft. Er zijn heel wat herstelgerichte acties op school. De meeste zijn hiervan op de hoogte. Alleen past niet iedereen ze (juist) toe. Uit de interviews blijkt dat er geen concrete regels en afspraken zijn na een incident. We horen bij veel andere leraren dat ze niet goed weten hoe ze moeten reageren. Daarom zouden we graag iets ontwerpen die voor de hele school duidelijk is. We halen inspiratie uit het werkveldbezoek van de Freineitschool (F. Vandenabeele, Persoonlijke communicatie, 10 maart 2023).

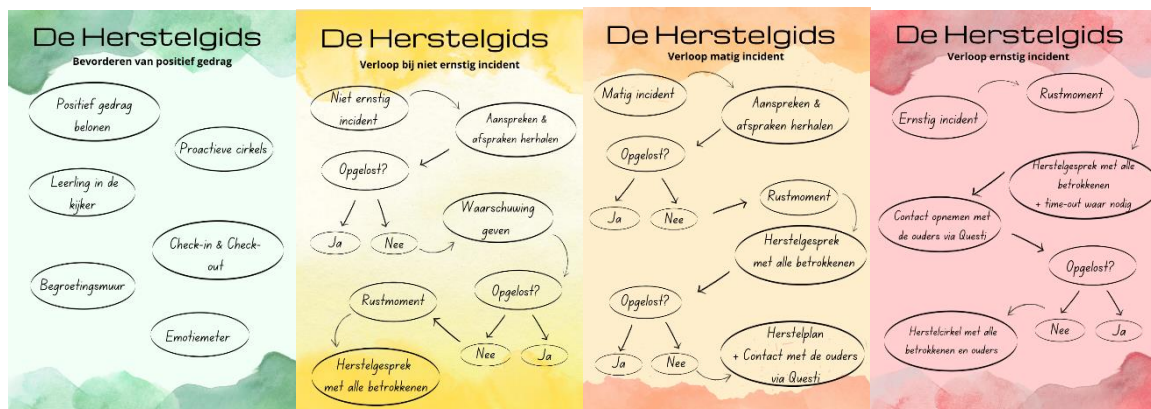
Figuur 17: Herstel & Gevolg Schema

5.3.2.3 Uitwerking

Herstelgericht werken hangt sterk af van de ernst van een conflict op school. Iedereen heeft hier een andere interpretatie van. Toch willen we graag een soort leidraad maken die iedere leerkracht kan volgen. We maken daarbij genoeg voorbeelden zodat het duidelijk is voor de leerkrachten. We kozen daarom om met vier kleuren te werken. Groen, geel, oranje en rood. We maakten voor elk kleur een schema. We kozen voor de naam “De Herstelgids”. Deze herstelgids kan je vinden in bijlage nummer vier.

Figuur 18: De herstelgidsen

De eerste is het groene schema. We willen namelijk niet alleen de focus leggen op negatief gedrag. Het belonen van positief gedrag is ook erg belangrijk. Tijdens de interviews kwam aan bod dat leerkrachten meer tijd zouden moeten voorzien om preventief te werken in klas. Aan de hand van het groene schema willen we dat preventieve luik stimuleren.

Het gele schema is voor een niet ernstig incident. Dit kan gaan over kinderen die niet luisteren, speelgoed afnemen van andere kinderen, grapjes uithalen of plagen. Als dit gedrag gesteld wordt, moet de leerkracht het kind of de kinderen aanspreken en de afspraken herhalen. Als het kind verder negatief gedrag gaat stellen, kan de leerkracht een of meerdere waarschuwing(en) geven. Als het dan nog niet opgelost is, lussen we een rustmoment in. Daarna kan er tijd voorzien worden voor een herstelgesprek. Daar kan de leerkracht in gesprek gaan met het kind of de kinderen. De leerkracht kan hierbij de herstellvragen gebruiken.

Het oranje schema is voor een matig incident. Dit kan gaan over kinderen die meermaals ongewenst gedrag vertonen, verbaal agressief zijn of andere kinderen uitsluiten. Als een leerkracht dit opmerkt, zou hij de kinderen moeten aanspreken en de afspraken moeten overlopen. Daarna zou het probleem opgelost kunnen zijn. Is dit niet zo, kan de leerkracht een rustmoment voorzien. Daarna kan de leerkracht een moment zoeken om een herstelgesprek te doen met alle betrokkenen. Als het daarna nog niet opgelost is, zal de leerkracht een herstelplan moeten opstellen. Dit is een soort plan die de leerkracht zelf kan opstellen. Ze kunnen hier ook begeleiding voor vragen aan andere leerkrachten of de zorgcoördinator. In dit plan zou de schade moeten opgelost worden. Dit is afhankelijk van de situatie. Daarom kiezen we ervoor om hier geen duidelijke regels of afspraken te voorzien. Ze kunnen samen kijken voor mogelijke opvolging om het gedrag in de toekomst te vermijden. Het is van belang dat de leerkracht in deze fase ook contact opneemt met de ouders via Questi. Op die manier zijn de ouders op de hoogte.

Het rode schema staat voor een ernstig incident. We denken hierbij aan fysieke agressie en pesten. Als een leerkracht of ouder een ernstig incident opmerkt, is het van belang om de betrokkenen apart te nemen. Een rustmoment inplannen is op zo'n moment een must. De emoties zijn dan het hevigst. Daarna kan de leerkracht/ ouder een herstelgesprek doen met alle betrokkenen. Als het daarna niet opgelost is, kan de leerkracht of ouder samen met alle betrokkenen een plan opstellen om de situatie enigszins te herstellen. Er wordt aan iedereen gevraagd wat hij/ zij nodig heeft om tot herstel te komen. Het moet duidelijk en concreet zijn wie welke engagementen zal opnemen. Nadien is het de bedoeling om het plan samen te vatten en na te gaan wie er allemaal op de hoogte moet gebracht worden van het plan. De leerkracht kan hierbij zelf kiezen hoe hij/zij dit in vorm giet. Zowel woordelijk als schriftelijk. Een herstelplan is zeer afhankelijk van situatie tot situatie.

De uitwerking van de herstelgidsen was voor ons een zekere zoektocht. Het is niet gemakkelijk om een schema te maken dat gebruikt kan worden in iedere situatie. Een conflict ziet er nooit hetzelfde uit. Je kan ook niet voorspellen hoe de werking zal verlopen. We moeten ook realistisch zijn in het feit dat leerkrachten subjectief gaan handelen. Iedere leerkracht heeft een eigen referentiekader. Daardoor gaat hij of zij een situatie anders interpreteren. Met als gevolg dat de leerkracht anders gaat optreden dan een andere leerkracht. In de interviews werd aangegeven dat er veel verschillen zijn tussen de aanpakken van de leerkrachten. Toch zouden we graag aan de hand van de herstelgidsen een gemeenschappelijke regeling willen creëren.

Voor leerkrachten is het niet evident om met de leerlingen om te gaan. In de literatuurstudie hebben we geleerd dat de emotionele ontwikkeling bij kinderen volop aan het evolueren is. Daardoor is het voor kinderen moeilijk om hun emoties te reguleren. Daarom hebben we ervoor gekozen om rustmomenten in de plannen in de schema's. We willen de kinderen de kans geven om even tot rust te komen. Het is voor hen niet gemakkelijk om over hun gevoelens te praten en hun verantwoordelijkheid te nemen. Voor de leerkrachten is het rustmoment ook een zekere meerwaarde. De leerkrachten in Aarsele geven aan dat de emoties hen soms ook te baas worden. Met als gevolg dat ze in hun autoritaire rol gaan vervallen. Het rustmoment kan voor de leerlingen ook een moment zijn om even alles op een rijtje te zetten. Ze kunnen ook raad vragen aan andere leerkrachten over hoe ze met de situatie kunnen omgaan. Daarna zouden beide partijen beter in gesprek kunnen gaan met elkaar.

5.3.3 Kaartje preventiepiramide

Wat?

De preventiepiramide voor leerkrachten is een kaartje waarop alle herstelgerichte acties die in de school gebruikt vermeld staan. Deze staan ingedeeld volgens de opbouw van de preventiepiramide. Zo hebben we acties die gebaseerd zijn op het leefklimaat bevorderen op de voorlaatste trede gezet. Zo zijn we telkens een trap omhoog gegaan in de richting van de top van de piramide. Op de hoogste trede staan de acties die curatief werken. (zie 3.3.6)

Op de achterkant van de preventiepiramide met de acties staat er uitleg over wat de preventiepiramide inhoudt. Op die manier weten de leerkrachten waarom bepaalde acties op een bepaald niveau staan.

Waarom?

We kiezen ervoor om een preventiepiramide mee te geven met de leerkrachten omdat ze zo meer mee zijn in het verhaal van herstelgericht en verbindend werken. Uit de interviews is gebleken dat de kennis de leerkrachten over het herstelgericht werken niet bij iedereen even goed is. De leerkrachten gaven aan dat ze nood hebben aan een opfrissing van de herstelgerichte werking, dit doen we aan de hand van de preventiepiramide. Ze leren dat er eerst gewerkt moet worden aan de relatie (onderste niveaus van de piramide) vooraleer er preventief (middelste niveaus) en later curatief (hogere niveaus) kan gewerkt worden aan conflicten. We leren hen het totaalplaatje kennen en tonen dat er meer acties moeten zijn die zich richten op het leefklimaat en het minst acties op curatief niveau. Aan de hand van het kaartje met de preventiepiramide kunnen de leerkrachten zien welke acties ze kunnen toepassen op welk niveau.

Eindresultaat?

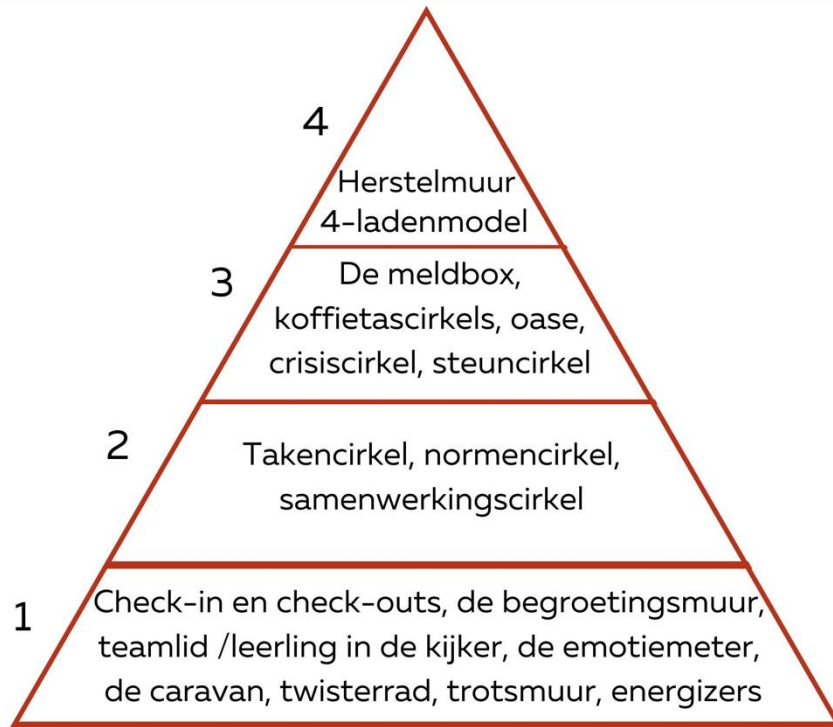
Hieronder vind je een foto van de uitwerking van het kaartje van de preventiepiramide.

Figuur 19: Voorkant kaartje preventiepiramide

De preventiepiramide

Figuur 20: Achterkant kaartje preventiepiramide

Wat is de preventiepiramide?

De preventiepiramide bestaat uit 5 niveaus. Het is een instrument dat de school kan gebruiken om acties te ondernemen met verschillende insteken.

Er moet vooral ingezet worden op niveau 1 en 2. Dit zijn maatregelen die leefklimaat bevorderend en preventief werken. Deze maatregelen zijn welzijnsgericht.

- Niveau 1 houdt in dat er ingezet wordt op een positief leefklimaat en het welbevinden.
- Niveau 2 is het voorkomen van problemen door gesprekken te voeren rond thema's die het welbevinden bevorderen.

Op niveau 3 en 4 vind je maatregelen die probleemgericht werken. Hierbij staan de problemen centraal en worden aan de hand van specifieke maatregelen acties ondernomen.

- Niveau 3 zijn cirkels die werken rond frustraties en conflicten.
- Niveau 4 zijn cirkels gericht op het herstellen van schade na een conflict.

5.4 Ouderavond

5.4.1 Inhoud van de ouderavond

Een van de belangrijkste acties van onze bachelorproef is het organiseren van een ouderavond.

Wat?

Tijdens deze ouderavond is het de bedoeling dat de ouders kennis maken met de visie van herstelgericht en verbindend werken. Ze krijgen tools aangereikt om zelf op een herstelgerichte manier aan de slag te gaan. Daarnaast komen ze te weten welke herstelgerichte en verbindende acties de school hanteert.

Wanneer?

De ouderavond vindt plaats op 15 juni 2023 en begint om 19u30. We voorzien twee uur de tijd.

Praktische organisatie?

Om de ouders uit te nodigen voor de ouderavond, maakten we een uitnodiging via Canva. Deze werd via Questi voor ouders naar alle ouders van de kinderen in Aarsele doorgestuurd. Bij deze uitnodiging stelden we zelf een mail op om naar de ouders te versturen. De ouders kregen onderstaande mail te zien.

‘Beste ouder/voogd

Via onderstaande link, of via de QR-code op de uitnodiging kan je wat meer informatie terugvinden over de avond. <https://forms.gle/hiSUUQ366CaRxedC6>

Indien er nog vragen zijn, stuur gerust een mailtje naar: manou.vanhaesebroeck@student.vives.be

Graag tot 15 juni,

Vriendelijke groeten

De bachelproefgroep

Aicha, Anouk, Filomeen, Jozefien, Manou, Robbe, Silke en Xenia’

Figuur 21: Uitnodiging ouderavond

De ouders komen via de QR-code of link terecht op een Google Forms waar ze meer informatie over de ouderavond kunnen terugvinden. De informatie die de ouders daar kunnen terugvinden kan je hieronder lezen.

'Beste ouders

Wij, de bachelorproefstudenten uit Hogeschool Vives, nodigen jullie graag uit voor een gezellige, herstelgerichte avond. Eén van de doelstellingen van ons project is het informeren van de ouders over het herstelgericht werken op basisschool de Wijzer. Via deze ouderavond steken wij hier graag onze schouders onder.

We bieden jullie heerlijke hapjes en drankjes aan en er wordt er attentie voorzien.

De avond zal er als volgt uitzien, we starten eerst kort met een inhoudelijk luik over de herstelgerichte visie die wordt gehanteerd op de school. Daarna volgt er een interactief luik waar jullie zelf, via workshops ondergedompeld zullen worden en zelf tips en tricks zullen leren kennen die jullie ook thuis kunnen toepassen.

De verbindende avond vindt plaats op donderdag 15 juni om 19u30 op basisschool De Wijzer.

Gelieve in onderstaand formulier aan te duiden of je al dan niet aanwezig zal zijn. Zo kunnen we de ouderavond zo goed mogelijk voorbereiden. Uw aanwezigheid wordt op prijs gesteld.

Indien er nog vragen zijn, stuur gerust een mailtje naar: manou.vanhaesebroeck@student.vives.be

Graag tot 15 juni,

Vriendelijke groeten

De bachelproefgroep

Aicha, Anouk, Filomeen, Jozefien, Manou, Robbe, Silke en Xenia'

Via deze Google Forms vragen we aan de ouders als ze kunnen invullen of ze al dan niet aanwezig zullen zijn op de ouderavond. We vragen dit omdat we dan zeker weten dat de ouders de extra informatie gelezen hebben. Daarnaast krijgen we een zicht op hoeveel ouders aanwezig zullen zijn.

De uitnodiging werd op dinsdag 30 mei 2023 verstuurd naar de ouders. Op donderdag 1 juni 2023 hadden we slechts 13 antwoorden, waarvan 2 ouders die aanduidden dat ze zouden komen. Omdat we meer ouders wilden bereiken vroegen we op 1 juni aan directeur Luc Alvoet om de uitnodiging op de Facebookpagina te posten. Op die manier hopen we om meer respons te krijgen. We vreesden echter dat dit niet voldoende zou zijn om de ouders warm te maken, daarom maakten we nog extra reclame. Op vrijdag 9 juni hebben we samen met de ouderraad een koffiestop georganiseerd. We boden de ouders een koffie of thee aan en legden hen enthousiast uit wat de bedoeling van de ouderavond was. De ouderraad hielp ons verder ook nog om reclame te maken voor de ouderavond via hun Instagrampagina. We maakten zelf enkele verhalen en stuurden die door naar Pacha Eggermont, de verantwoordelijke voor de Instagram van de ouderraad. Naast online en mondelinge reclame hebben we ook flyers meegegeven aan de kinderen.

Via deze flyers wilden we de ouders nog wat extra informatie geven en op die manier zijn we er zeker van dat elke ouder de uitnodiging zal gezien hebben. Als laatste hebben we een promofilmpje gemaakt. We dachten dat een filmpje meer zou aanspreken en dat ouders hier sneller op zouden klikken. Op die manier wilden we een laatste inzet doen om zo veel mogelijk ouders te bereiken voor de ouderavond. We hebben de ouderavond kunnen brengen voor tien ouders. We hadden geen grote opkomst, maar we zijn toch blij dat we ons verhaal hebben kunnen brengen naar de ouders.

Figuur 22: Flyer uitnodiging ouderavond

Meerwaarde van de ouderavond

De belangrijkste doelstelling van onze bachelorproef is dat we de ouders van de kinderen in basisschool De Wijzer meenemen in het verhaal van herstelgericht en verbindend werken. We hebben er dan ook voor gekozen om een ouderavond te organiseren. Tijdens deze ouderavond kunnen we de ouders begeleiden doorheen de volledige schoolwerking toegepast op de visie. We maken duidelijk wie we zijn en wat we doen. Daarna bekijken we wat de herstelgerichte visie inhoudt. Vanuit de enquête blijkt immers dat 75,8% procent van de ouders niet weten wat het herstelgericht en verbindend werken inhoudt. Aan de hand van workshops kunnen de ouders op een interactieve manier aan de slag met de visie. We kiezen ervoor om een workshop te doen zodat het geen passieve presentatie wordt waarnaar de ouders moeten luisteren. Daarnaast is het voor de ouders een meerwaarde om de toepassing van de visie eens in levenden lijve mee te maken.

Met de ouderavond hopen we de ouders wijzer te maken en kennis te geven over herstelgericht en verbindend werken. We hopen hiermee dat ze achter de herstelgerichte visie van de school staan. Aangezien dat uit de enquêtes blijkt dat de ouders (81,1%) gemotiveerd zijn om bij te leren over herstelgericht en verbindend werken, geloven we hierin. We willen dat de ouders begrijpen vanuit welke visie de leerkrachten omgaan met conflicten en waarom er niet onmiddellijk gekozen wordt voor een straf. Op die manier hopen we dat ouders minder bedrukt naar de leerkracht komen wanneer ze horen dat er geen straf werd uitgedeeld voor het gestelde gedrag.

De uitwerking en het verloop van de leerkrachtenavond kan je in bijlage nummer 5 terugvinden.

Korte samenvatting aanpak ouderavond

De ouderavond hebben we volledig zelf georganiseerd. We hebben zelf mogen kiezen hoe we deze avond voor de ouders wilden aankleden. We vonden het belangrijk om interactief te werken met de ouders. Op die manier kunnen ouders de herstelgerichte werking echt ervaren. We wilden niet enkel informatie mee te geven over de basisbegrippen van herstelgericht werken. We hebben de ouderavond interactief gehouden aan de hand van drie workshops: 'Wall of Actions' (uitleg over de acties), proactieve cirkel (gebruik van check-in/check-out) en de responsieve cirkel (rollenspel). Dit hebben de ouders zelf mogen uitvoeren onder onze begeleiding met telkens een woordje uitleg bij. Daarnaast hadden wij voor de ouders een goodiebag voorzien met heel wat herstelgerichte werkmiddelen/informatie in.

De presentatie had telkens een gestructureerd en duidelijk opbouw, waardoor het publiek, aan de hand van de presentatie, kon meevolgen. Daarnaast hadden we regelmatig foto's in de presentatie geplaatst, dit zodat de luisteraars een beeld konden vormen doorheen ons verhaal.

Vooraf hadden we onze teksten verdeeld, waardoor iedereen op voorhand wist welke tekst je moest kennen voor welke presentaties.

5.4.2 Goodiebag

Een goodiebag is een tasje met promoartikelen, die wordt meestal meegegeven na een evenement of beurs. Het is een middel om deelnemers extra te bedanken voor hun komst. Het is daarnaast ook een goed middel om de deelnemers kennis te laten maken met de visie van de school (Pinkcube, 2023). We bespreken hieronder wat we uitwerkten voor in de goodiebag.

5.4.2.1 Tote bag met het ons eigen logo

Wat?

Wij maakten een tote bag met een nieuw logo waarop je duidelijk de nieuwe visie van de school ziet. We kozen ervoor om in het logo een cirkel te verwerken. Deze kunnen we koppelen aan een van de pijlers van het herstelgericht werken, namelijk het cirkelen. De pijl in de cirkel verwijst naar de constante wisselwerking van verbinding tussen de leerlingen onderling en leerlingen en leerkrachten. De pijl verwijst ook naar de naam van de school, namelijk De Wijzer. Het is belangrijk dat er op dit logo duidelijk te zien is dat de school in Aarsele is en dat de school een herstelgerichte werking hanteert. Het herstelgerichte logo zal gebruikt worden door de school, naast hun huidige logo.

Waarom?

Op de ouderavond geven we goodiebags mee aan de ouders. De zak die we geven is een tote bag met het nieuwe logo op. Omdat we onze bachelorproef volbrengen in de basisschool in Aarsele, en niet in Kanegem, ontwierpen we een nieuw logo specifiek voor de school in Aarsele. Met onze bachelorproef brengen we een nieuwe visie in de school en om die te ondersteunen hebben we een bijpassend logo gemaakt. Het doel hiervan is dat iedereen ervan op de hoogte is dat de basisschool in Aarsele een herstelgerichte werking hanteert.

Het was de directeur van de school die aangaf dat hij bij de nieuwe visie een nieuw logo wilde: '*Het belangrijkste doel van het logo is, het zich kunnen onderscheiden van de school in Kanegem.*'.

De tote bag wordt meegegeven met zowel ouders die aanwezig zijn op de ouderavond als ouders die niet aanwezig konden zijn. De tote bag wordt eerst meegegeven aan de ouders die wel aanwezig kunnen zijn. Het is een soort bedanking voor de ouders die gekomen zijn. Daarnaast kiezen we ervoor deze ook mee te geven met ouders die niet aanwezig waren. We geven één tote bag mee aan het oudste kind van het gezin. Op die manier heeft ieder gezin één zak. Kinderen van ouders die de zak al verkregen op de ouderavond, krijgen deze niet opnieuw mee. Door de andere ouders ook een tote bag te geven, kunnen ook zij meestappen in de visie van de school. Ze zijn dan net zoals de andere ouders mee in de visie en kunnen zich hier misschien meer in vinden. Iedereen heeft dan de nodige informatie verkregen.

Figuur 23: Herstelgericht logo op de tote bag

5.4.2.2 Infobrochure

Wat?

De infobrochure is een klein boekje. In dit boekje staan allerlei afbeeldingen van herstelgericht en verbindende acties en een woordje.

Waarom?

De reden dat we dit maakten is dat we graag de ouders en de (nieuwe) leerkrachten op de hoogte willen brengen van de herstelgerichte en verbindende acties die al op school gedaan worden. Er waren al heel wat losse acties die de school uitvoerde om de school herstelgericht te maken. Door dat er echter een samenhangend geheel ontbrak, hebben we deze infobrochure gemaakt voor zowel de ouders als de leerkrachten. Onze hoofddoelstelling was namelijk dat we een stap gingen terugzetten in het gehele proces om de school herstelgericht te maken. Dit omdat we echt een basis wilden installeren voor deze school zodat zowel alle leerkrachten als de ouders mee zijn in het verhaal om de school herstelgericht te maken.

Uit onderzoek van de interviews met de leerkrachten hebben we meegekregen dat de leerkrachten nood hebben aan een heropfrissing van de acties die al gedaan worden om herstelgericht en verbindend te werken. Hierdoor hebben we voor de leerkrachten een infobrochure gemaakt met alle acties die de school al uitvoert.

Uit de online-enquête die we hebben afgenomen bij de ouders, gaven van de 58 respondenten meer dan de helft aan dat ze niet op de hoogte waren van de herstelgerichte werking op de school. Hieruit kunnen we besluiten dat de communicatie omtrent de herstelgerichte werking van de school nog niet was aangekomen bij de ouders. Om de ouders op de hoogte te brengen van deze herstelgerichte werking en de herstelvisie die de school hanteert, hebben we voor hen ook een infobrochure opgemaakt met een selectie van de acties die al uitgevoerd worden binnen de school.

Dit infobrochure zal in een 'goodiebag' zitten en zal meegegeven worden aan de ouders die naar de ouderavond komen en aan alle leerkrachten van basisschool De Wijzer. Voor de ouders die niet aanwezig zullen zijn op de ouderavond, wordt de 'goodiebag' meegegeven met de kinderen. Daarnaast zullen we deze infobrochure online zetten op de website van de school. De volledige brochure vind je in bijlage nummer 6.

5.4.2.3 Kaartje met herstelgerichte vragen

Wat?

In de goodiebag steken we een kaartje met de herstelgerichte vragen. Op deze kaart staan de vragen die door Ligand (2020) opgesteld zijn als herstelgerichte vragen en die ondertussen breed gebruikt worden. Deze vragen kunnen gebruikt worden bij een conflict. Aan de hand van deze vragen kunnen de opvoeders de kinderen helpen om de conflicten op een goede manier op te lossen. De vragen bieden een houvast voor de leerkracht of ouder zodat de kinderen samen een gepaste oplossing kunnen vinden (Ligand, 2020).

Waarom?

We maken deze kaartjes om de leerkrachten en ouders te stimuleren om de vragen wel degelijk te gebruiken. Als ze het kaartje binnen handbereik hebben, zullen ze deze ook sneller gebruiken en zullen de conflicten op een herstelgerichte manier opgelost kunnen worden. We maakten dit omdat we merken dat leerkrachten op de speelplaats het soms moeilijk vinden om rustig te blijven als de leerlingen in opstand komen.

Uit het interview is gebleken dat de leerkrachten het moeilijk vinden om conflicten op de speelplaats op te lossen. Wij willen de leerkrachten aan de hand van dit kaartje een houvast geven. Het doel van dit kaartje is om conflicten op de speelplaats herstelgericht te kunnen oplossen. Als de leerkrachten dit kaartje binnen handbereik hebben dan kunnen ze zich meer focussen op het conflict en zullen ze minder moeten nadenken over welke manier ze moeten hanteren.

We willen het kaartje ook meegeven aan de ouders, dit omdat de ouders aangeven dat ze nog niet echt op de hoogte zijn van het herstelgericht werken. Uit onze resultaten van onze enquête kunnen we besluiten dat 81,1 % van de ouders aangeeft dat ze gemotiveerd zijn om de visie te leren kennen. Daarom willen we ook de ouders betrekken in die visie en hen ook handvatten bieden om conflicten op te lossen op een herstelgerichte manier.

Figuur 24: Kaartje met herstellvragen

5.4.2.4 Bladwijzer met de visie

Wat?

In de goodiebag steken we een bladwijzer waar de visie van basisschool De Wijzer op staat, die geven we mee aan de ouders. Op deze bladwijzer staat de 'herstellwijzer' die wij introduceerden zodat we kunnen spreken van een herstelgerichte basisschool. De herstellwijzer is een toevoeging op de andere wijzers die er al waren.

Waarom?

We geven deze bladwijzers mee aan de ouders om hen aan te tonen welke visie basisschool De Wijzer hanteert. Uit ons enquête voor de ouders blijkt dat ouders niet goed op de hoogte zijn van welke visie de school hanteert en dat veel ouders niet op de hoogte zijn dat de basisschool een herstelgerichte visie hanteert. Daarom kozen wij ervoor om een bladwijzer te maken waar de visie op staat. Daarnaast kozen we ervoor om een bladwijzer te maken omdat de visie zo makkelijker bij de ouders raakt. Er wordt kort omschreven wat de visie inhoudt en ook de andere pijlers worden duidelijk weergegeven. Het zorgt ervoor dat de ouders geen lange visie teksten moeten lezen, maar kort en krachtig op de hoogte zijn van de visie. Daarnaast is een bladwijzer makkelijker tot bij de ouders te krijgen dan een visietekst.

Deze bladwijzer zal in de goodiebag worden gestoken zodat ouders visueel kunnen zien welke visie basisschool De Wijzer heeft. Ouders zullen op deze bladwijzer kunnen zien dat er een nieuwe pijler is

geïntroduceerd, 'de herstelwijzer'. Zo tonen we aan de ouders dat basisschool De Wijzer een herstelgerichte basisschool is. Ons hoofddoel is dat de herstelgerichte visie het uitgangsbord wordt van de school die door alle betrokkenen wordt gesteund. De school heeft ons gevraagd om één geheel te maken van hun visie. Met deze bladwijzer willen we dus aantonen dat we de visie van de school hebben aangepast. Door de visie aan te passen brengen we een samenhangend geheel zowel naar de ouders als naar de school toe. De bladwijzer kan je vinden in bijlage nummer 11.

5.4.2.5 Stickers van basisschool De Wijzer

Wat?

We stoppen stickers van basisschool De Wijzer in de totebag. Op deze stickers staat het logo van de school.

Waarom?

We stoppen de stickers in de totebag omdat deze dienen als reclamemateriaal voor de school. De sticker kan op verschillende zaken gekleefd worden. Op die manier kan de reclame zich verspreiden en komen er misschien meer kinderen naar de school. Doordat de mensen die de sticker krijgen deze ook gaan gebruiken, kan er een gesprek over de school en misschien het herstelgericht en verbindend werken aangeknoopt worden.

De stickers zien er als volgt uit.

Figuur 25: *Stickers De Wijzer*

5.4.2.6 Talking piece/praatstok

Wat?

Een praatstok is een object die gebruikt kan worden wanneer er duidelijk gemaakt moet worden wie aan het woord is. De bedoeling van een praatstok is dat wanneer een bepaalde persoon deze vast heeft, de anderen niets mogen zeggen en er van hen verwacht wordt dat ze luisteren. Enkel de persoon die de praatstok vast heeft, mag spreken. Dit biedt structuur en duidelijkheid. Er wordt op die manier niet door elkaar gesproken. Iedereen weet dat degene met de praatstok aan het woord mag komen en de andere niet. De praatstok wordt doorgegeven wanneer de persoon klaar is met spreken. De praatstok kan doorgegeven worden in volgorde van de cirkel of naar iemand willekeurig. Dit kan zelf beslist worden.

Wij hebben ervoor gekozen om zelf een praatstok te maken. Dit omdat een praatstok kopen veel te duur zou uitkomen. Daarnaast is het iets persoonlijks door onszelf gemaakt dat we kunnen meegeven. Voor het materiaal van de praatstok gebruiken we ballonnen die gevuld zijn met bloem. We hebben voor bloem gekozen en niet voor zand omdat we vinden dat bloem een leuker gevoel heeft om in te knijpen. We versieren de praatstok met wol zodat deze haar heeft. Het is leuker dan gewoon een saai ballon. Daarnaast krijgt elke praatstok een gezichtje. Het gezicht tekenen we met een alcoholstift. We maken er een lachend mannetje van. We zochten naar een mooi metafoor met het verbindend en herstelgericht werken, namelijk het creëren van een positief leefklimaat.

In de Goodiebag stoppen we een kaartje met de uitleg over wat een praatstok is en hoe ze hiermee aan de slag kunnen. Het resultaat van dit kaartje vind je in bijlage nummer 8.

Waarom?

We willen de ouders onderdompelen in de herstelgerichte visie. We vinden het dan ook belangrijk om hen zaken mee te geven die daarmee te maken hebben. Naast de verschillende informatiebronnen over wat de school doet rond de herstelgerichte visie, willen we iets tastbaar meegeven. Een praatstok is het ideale object. Bij de praatstok wordt een kaartje gestoken met de uitleg over wat een praatstok is en hoe deze gebruikt kan worden. De meerwaarde van het kaartje zit hem vooral in het feit dat ouders die niet naar de ouderavond komen weten wat een praatstok is. Daarnaast is het voor de ouders die wel aanwezig waren een meerwaarde om nog eens te bekijken wat een praatstok precies inhoudt.

We kiezen ervoor om een praatstok in de goodiebag te stoppen omdat dit de basis voor herstelgericht werken is. Het zet preventief in op conflicten. Doordat niet iedereen door elkaar kan spreken, worden conflicten omtrent onderbreken vermeden. De praatstok zorgt er op een speelse manier voor dat men in het gezin/in groep beter naar elkaar luistert en dat iedereen zich gehoord kan voelen.

De ouders kunnen dit thuis gebruiken wanneer ze (belangrijke) zaken moeten bespreken. Op die manier kunnen ze zaken bespreken en iedereen aan het woord laten. Bij herstelgericht werken is een uitgangspunt dat iedereen de kans krijgt zijn/haar inbreng te doen. Het kan dan ook enorm nuttig zijn wanneer er belangrijke zaken in het gezin besproken moeten worden. Daarnaast kunnen ze deze gebruiken om conflicten op te lossen.

Eindresultaat

Voor het maken van de praatstok hebben een stappenplan overlopen die je kan vinden in bijlage nummer 9. Op onderstaande foto ziet je het resultaat.

Figuur 26: *Zelfgemaakte praatstokken*

5.4.2.7 Brief met uitleg voor de ouders

We hebben een blaadje gemaakt met wat extra uitleg voor de ouders. Op dinsdag 20 juni hebben we deze uitgedeeld aan de kinderen samen met de goodiebags. We willen duidelijk communiceren naar de ouders waarom we een Goodiebag hebben ontworpen.

Figuur 27: Blaadje met uitleg over de Goodiebag

Inhoud goodiebag

We maakten een aanvullend logo voor de school. Dit om de vernieuwde visie van de school zichtbaar te maken voor iedereen. In het logo zie je een pijl staan die nog steeds verwijst naar De Wijzer. De ovaal staat voor het cirkelen die één van de uitgangspunten voor herstelgericht werken is.

In de tote bag is een talking piece te vinden. Ontdek snel wat dit is door de zak te openen en de informatie op het bijhorend kaartje te lezen.

Wij maakten een brochure waarin alle herstelgerichte en verbindende acties die op school gedaan worden samen gebundeld staan. Wij leggen jullie hierin uit waarom deze acties herstelgericht en verbindend werken.

We maakten enkele aanpassingen op de website van de school. Wij pasten de Meldbox aan en creëerden voor de leerkrachten een tool om conflicten zo herstelgericht mogelijk op te lossen. Zijn jullie benieuwd? Neem dan een kijkje via de QR-code en op de website.

Herstelvragen

Vertel eens, wat is er gebeurd?

Wat was je aan het denken?

Hoe voel je je daarbij?

Hoe denk je dat de andere zich hierbij voelt?

Wat heb jij gedaan dat dit is kunnen gebeuren?

Hoe denk je er nu over?

Wat is er nodig om het op te lossen?

Wat ga je doen om dit goed te maken?

In de goodiebag vinden jullie een kaartje met herstellvragen. Deze worden gebruikt om een conflict herstelgericht op te lossen. Deze kunnen in veel situaties gebruikt worden en ze zorgen ervoor dat niemand zich als schuldige aangeduid voelt. Probeer deze vragen thuis ook eens zelf!

Zoals eerder aangegeven wordt de schoolvisie vanaf volgend jaar aangepast. Daarom besloten wij om de bladwijzer aan te passen en er een extra wijzer aan toe te voegen. Benieuwd naar wat deze herstellwijzer inhoudt? Kijk dan snel in de zak.

6 Conclusie

In deze conclusie richten we onze aandacht op de doelstellingen die we aan het begin van de bachelorproef hebben opgesteld. We zullen bespreken welke doelen we hebben bereikt, welke nog openstaan en onze aanpak gedurende dit proces.

Hoofddoelstelling:

- De herstelgerichte visie wordt het uitgangsbord van de school die door alle betrokkenen wordt gesteund. We denken hierbij aan het gehele team, ouders en leerlingen. Tegen volgend schooljaar zouden we dit willen realiseren, aan de hand van duidelijke communicatie met alle betrokkenen. Op die manier zorgen we voor een rode draad van de werking op school.

Met deze bachelorproef hadden we als hoofddoel om de herstelgerichte visie het uithangbord van de school te maken. Om dit te bereiken voor het komende schooljaar was duidelijke communicatie tussen alle betrokken partijen essentieel. We wilden dat deze visie gesteund zou worden door het volledige team, ouders en leerlingen. Om ons hoofddoel te bereiken, hebben we ook een aantal subdoelen opgesteld. Door deze subdoelen te verwezenlijken, zouden we uiteindelijk ook ons hoofddoel kunnen bereiken.

Het belangrijkste voor ons was dat de nieuwe visie door iedereen in de school wordt omarmd. Dit was namelijk een cruciaal element voor het succes van ons doel, en het was ook een van de belangrijkste doelstellingen van onze opdrachtgever, Luc Alvoet.

Twee belangrijke doelgroepen waren de leerkrachten en de ouders.

Subdoelstellingen:

- Een duidelijke uitleg over de herstelgerichte visie zodat het voor iedereen te begrijpen is. Die visie willen we met iedereen op school delen zodat iedereen achter de visie staat. We focussen hier op de ouders en de leerkrachten.
  - Ze moeten de herstelgerichte visie begrijpen.
  - Ze moeten weten welke acties er zijn in de school.
  - Ze moeten weten welk effect de acties die gedaan worden hebben.
  - Ze moeten de motivatie weten van de keuze om herstelgericht te werken.
- Door duidelijke communicatie over het herstelgericht en verbindend werken op school willen we het vertrouwen bij de ouders vergroten.

Het betrekken van de ouders bleek een uitdaging te zijn. Het was niet gemakkelijk om hen bij de school te betrekken. We merkten op dat veel ouders weinig tijd hebben en uit onze enquête bleek dat er weinig ouders betrokken willen zijn bij de school. We wilden van de ouderavond een succes maken en zoveel mogelijk ouders betrekken. De opkomst van ouders was niet helemaal wat we verwacht hadden, maar toch hadden we een fijne groep om mee aan de slag te gaan. Vooraf hadden we al heel wat zaken ondernomen om extra ouders te overtuigen zoals, extra reclame maken op sociale media, via Questi en een koffiestop. De groep was niet zo groot, maar we hebben de vernieuwde visie duidelijk kunnen overbrengen en toch een aantal ouders kunnen overtuigen van de visie. We stelden goodiebags samen voor alle ouders, met daarin informatie over de nieuwe visie van de school. We zorgden ervoor dat deze ook thuis door de ouders gebruikt konden worden. Met deze goodiebags en de bijbehorende uitleg hebben we twee subdoelen bereikt.

Ten eerste wilden we duidelijke communicatie naar de ouders brengen over het herstelgericht en verbindend werken, om het vertrouwen van de ouders te vergroten. Ten tweede zorgden we ervoor dat de goodiebags materialen bevatten die zorgen voor een duidelijke uitleg aan de ouders. Ze beschikken nu over alle informatie over de werking van de school en het herstelgericht en verbindend werken. Daarom kunnen we zeggen dat ons doel om de ouders bij de school te betrekken geslaagd is. We hebben alle ouders kunnen bereiken via hun kinderen en de ouderavond. Natuurlijk weten we niet of de ouders thuis daadwerkelijk de informatie zullen lezen, maar dat is iets waar we weinig controle over hebben.

- We willen tools of methodieken creëren om de herstelgerichte visie te implementeren op school. Op die manier willen we alle belangrijke regels en afspraken communiceren. We willen een soort basis creëren waar iedereen op kan steunen. Dit werken we uit voor de leerkrachten.
- We willen leerkrachten bevragen/interviewen wat zij denken wat herstelgericht werken is en hoe zij daar tegenover staan.

De leerkrachten van de school vormden een andere belangrijke doelgroep voor onze bachelorproef. Ze gaven aan dat ze behoefte hadden aan een hulpmiddel waarmee de afspraken en regels in de school duidelijk zou zijn voor iedereen en gemakkelijk te gebruiken is. Dit werd ook een subdoel voor ons. We wilden tools en methodieken creëren om de herstelgerichte visie op school te implementeren. Met behulp van deze tool wilden we alle belangrijke regels en afspraken communiceren, om een goede basis te creëren waar iedereen op kon vertrouwen. We zijn erin geslaagd dit doel te bereiken door herstelgidsen te ontwikkelen voor de leerkrachten. Die dienen als een praktisch instrument om conflicten op een herstelgerichte manier op te lossen. Als het team consequent gebruik maakt van deze schema's, zorgen zij ervoor dat er duidelijke regels en afspraken in de school zijn, waarmee het doel van heldere afspraken wordt bereikt.

Naast het ontwikkelen van deze tool, hebben we ook een korte presentatie georganiseerd voor de leerkrachten. Een van onze doelen was om de leerkrachten te bevragen over hun mening ten opzichte van de herstelgerichte visie. Tijdens de interviews werd al snel duidelijk dat de leerkrachten zeer positief staan tegenover deze visie en er volledig achter staan. Ze gaven echter aan dat ze een opfrissing konden gebruiken met betrekking tot bepaalde aspecten van het herstelgericht werken. Om aan de behoeften van de leerkrachten te voldoen, hebben we besloten om de ouderavond op te delen in drie delen. In de inleiding van de presentatie hebben we een korte opfrissing gegeven. Het was verrassend om te zien dat de kennis van de leerkrachten eigenlijk al heel goed was, waardoor we onze presentatie goed konden voortzetten. Tijdens het tweede deel hebben we een opfrissing gegeven van enkele acties in de school en hebben we enkele nieuwe tools voor de leerkrachten uitgelegd. Om ervoor te zorgen dat de leerkrachten deze tools ook daadwerkelijk konden toepassen, hebben we gezorgd voor een interactief onderdeel waarbij de leerkrachten zelf aan de slag konden gaan met de tools. Na deze presentatie konden we concluderen dat het subdoel om bruikbare tools te vinden om kinderen en leerkrachten te helpen bij het oplossen van conflicten ook is bereikt.

- We zoeken naar bruikbare tools om kinderen en leerkrachten te helpen om conflicten op te lossen. Met als doel om te voorkomen dat de kinderen het probleem meenemen in de klas of naar huis. Dit aan de hand van probleemoplossend denken.

We hebben deze doelstelling bereikt door aanbevelingen te doen voor de school en de leerkrachten. In die aanbevelingen integreerden we acties die probleemoplossend denken bevorderen en de weerbaarheid van de leerlingen groter maakt.

Uitbreidingsdoelstellingen:

- We willen de leerlingen meer handvatten bieden om leerlingen hun sociale en communicatieve vaardigheden te verbeteren. Daardoor kunnen ze dingen leren loslaten. Bijvoorbeeld met een rots en water training
- Preventief inspelen om te voorkomen dat er conflicten zijn op school. Het algemeen leefklimaat op school bevorderen om het welbevinden van de leerlingen op de school te verbeteren.

We hebben ook een aantal uitbreidingsdoelen gesteld. Deze doelen hielden in dat we de leerlingen meer handvatten wilden bieden om hun sociaal communicatieve vaardigheden te verbeteren. Hierdoor zouden ze dingen moeten leren loslaten. Het tweede doel is dat er preventief moet ingespeeld worden op school om te voorkomen dat er conflicten zijn op school. Hoewel we deze niet actief hebben uitgewerkt, hebben we aanbevelingen geformuleerd. Deze aanbevelingen hebben we overgedragen aan de directeur van de school en we hebben ze laten lezen door de leerkrachten. Op deze manier konden we ook dit doel ook al deels bereiken.

Algemene conclusie:

Wij kunnen dus besluiten dat we gedurende deze periode al onze doelen konden bereiken door middel van verschillende uitgevoerde acties. Een doel waar de school nog aan verder moet werken is om aan de slag te gaan met de aanbevelingen die wij gaven. Als ze dit doen kunnen ze het doel omtrent het zoeken naar bruikbare tools om kinderen en leerkrachten te helpen om conflicten op te lossen realiseren. Daarnaast gaf Luc Alvoet, de directeur na de presentaties aan dat hij na drie jaar het herstelgericht project heeft kunnen afsluiten. Vanaf volgend schooljaar kan basisschool De Wijzer zich profileren als een herstelgerichte basisschool in Aarsele.

7 Aanbevelingen

7.1 Inleiding

Naast alle acties (hoofdstuk 5 realisaties) die we ondernamen, kiezen we ervoor om enkele aanbevelingen te doen naar de school toe. Dit is omdat we via de resultaten van onze verschillende onderzoeken heel wat ideeën kregen die een antwoord kunnen bieden op wat ouders en het schoolteam aangaven. Niet elk idee kunnen wij uitwerken aangezien we hier onvoldoende tijd voor hebben. Wij zien de aanbevelingen zeker als een meerwaarde. We vinden het dan ook belangrijk dat de school onze aanbevelingen ter harte neemt.

We starten eerst met aanbevelingen die we opstelden voor de ouders aangezien zij onze hoofddoelgroep zijn. Daarna lijkten we de aanbevelingen voor de basisschool op en tenslotte verwerken we nog een aanbeveling voor de leerlingen.

7.2 Communiceren via Questi met ouders

Via de enquête voor ouders en de interviews voor leerkrachten, zijn we te weten gekomen dat het soms stroef loopt op vlak van communicatie. We merkten op dat er te veel verschillende communicatiekanalen zijn. Er wordt via Questi gecommuniceerd, maar ook via mail, sociale media, agenda van de leerlingen... Dit zorgt ervoor dat de ouders geen vast communicatiemiddel hebben. Zo wordt er gemerkt dat ouders niet altijd genoeg informatie ontvangen over hun kind. Uit de interviews blijkt dat er vooral gecommuniceerd wordt op Questi wanneer er echt zware conflicten plaatsvinden of wanneer conflicten zich al drie keer herhaald hebben. Daarnaast hanteert niet iedere leerkracht even consequent Questi. De ene leerkracht communiceert hier veel mee, terwijl de andere dit amper gebruikt. Zo wordt het voor de ouders onduidelijk wanneer ze informatie kunnen verwachten. Er is dus geen consensus over het gebruik van Questi en in welke mate er gecommuniceerd moet worden met ouders.

Naast het feit dat er gecommuniceerd wordt via Questi, wordt er ook gecommuniceerd via mail. Dit zorgt ervoor dat er meerdere kanalen zijn waarop ouders informatie kunnen verkrijgen. Bijkomend worden ook Facebook en de agenda gebruikt als communicatiekanalen. Er wordt over de leerlingen gecommuniceerd via de agenda, via Questi en via mail. Daarenboven wordt er ook informatie via Facebook verspreid. Wij vinden dat er te veel verschillende communicatiekanalen zijn en geen duidelijkheid over wat, waar, waarover en wanneer er informatie wordt doorgespeeld via de verschillende kanalen.

We zouden voorstellen om Facebook/Instagram enkel te gebruiken voor de leuke, informele zaken, zoals foto's van de leerlingen tijdens een uitstap, uitnodigingen voor bepaalde events die de school/de ouderraad organiseert...

We opteren ervoor om de communicatie te laten verlopen via Questi. Zo wordt alles over de leerling doorgegeven via Questi en niet meer in de agenda. De agenda wordt dan enkel nog gebruikt voor taken en toetsen. Wanneer er zich een conflict voordoet, komt al deze informatie op Questi. Als het echt om een heel ernstig conflict gaat, kan er een melding via mail verstuurd worden zodat de ouders sneller bereikt worden. Achteraf kan er nog gekozen worden om hier face-to-face over te praten met de leerkracht. Het toepassen van één communicatiekanaal sluit aan bij ons subdoel waarbij we een duidelijke communicatie willen creëren naar de ouders toe. Daarnaast biedt deze aanbeveling een antwoord op welke momenten en op welke manier er met de ouders gecommuniceerd wordt.

Elk conflict moet gemeld worden wanneer deze van degelijke ernst is. Dit wil zeggen dat kleine conflicten die snel waren opgelost niet gemeld moeten worden. Iedere leerkracht moet zich hieraan houden zodat er duidelijkheid is voor de ouders. Daarbij aansluitend moet er een melding gemaakt worden wanneer bepaald gedrag zich driemaal heeft voorgedaan. Een voorbeeld hiervan kan zijn: driemaal niet luisteren naar wat de leerkracht zegt. De school kan hier zelf in beslissen hoever ze willen gaan en over wat er gecommuniceerd zal worden.

Het is daarnaast belangrijk dat ouders gemakkelijk kunnen communiceren met leerkrachten. De ouders kunnen via Questi reageren op wat de leerkrachten hebben gezegd. Ze kunnen aangeven of ze al dan niet akkoord gaan met wat de leerkracht aangeeft. Op Questi kunnen ze ook aangeven wanneer hun kind bijvoorbeeld niet naar school komt omwille van ziekte. Het wordt dus echt een communicatiemiddel tussen leerkrachten en ouders.

Kort samengevat is het de bedoeling dat communicatie tussen ouders en leerkrachten volledig verloopt via Questi. Ouders kunnen hun bezorgdheden of belangrijke zaken doorgeven via Questi aan de leerkrachten. De leerkrachten kunnen bepaalde conflicten of andere belangrijke zaken melden aan de ouders. De communicatie verloopt dan niet meer via de agenda. Dit wordt echt een instrument om te gebruiken bij taken, toetsen en andere zaken die ze bijvoorbeeld moeten meebrengen. Om informele zaken te communiceren met de ouders zouden we Facebook/Instagram aanraden.

7.3 Maandelijkse nieuwsbrief: algemene zaken en topic herstelgericht werken voor ouders

Vanuit de enquêtes van ouders en interviews met leerkrachten blijkt dat de communicatie van de school naar de ouders toe niet altijd even goed verloopt. De ouders gaven aan niet altijd even goed te weten wat er allemaal gebeurt in de school. Met onze doelstelling om een duidelijke communicatie te verwezenlijken naar de ouders toe willen we ons inzetten om het vertrouwen bij de ouders hoog te houden rond de werking van de school. Daarnaast willen we hiermee ook de ouders warm maken om interesse te wekken in de herstelgerichte visie. De leerkrachten hebben in de interviews de tip gegeven dat een maandelijkse nieuwsbrief een meerwaarde kan zijn om de informatieoverdracht goed te laten verlopen. Deze informatieoverdracht gaat enerzijds over algemene zaken en anderzijds bevat het ook een topic over het herstelgericht werken. We willen met de maandelijkse nieuwsbrief dat er goede voorbeelden gegeven worden over de herstelgerichte acties binnen de school zodat de ouders de acties herkennen en geloven dat het effectief werkt.

We raden aan maandelijks een nieuwsbrief in te lassen. In deze nieuwsbrief komen alle belangrijke aspecten die de afgelopen maand gebeurd zijn. Dit wordt geïllustreerd met foto's. Bij de foto's staat telkens een tekstje met uitleg. Op het einde van de nieuwsbrief worden er belangrijke data genoteerd voor de komende maand. De nieuwsbrief kan in de vorm van een A-4 blaadje, maar zeker ook in de vorm van een klein boekje. Dit is afhankelijk van hoeveel de school hierin wil schrijven.

De maandelijkse nieuwsbrief wordt met ieder oudste kind van de school meegegeven. Er kan ook voor geopteerd worden deze te versturen via Questi. Op die manier krijgt elke ouder er één. Het is een nuttig communicatiekanaal naast Facebook en Instagram. Ze kunnen ook veel meer ingaan op de zaken die gebeuren in de school. Niet alleen grote zaken, maar ook kleinere dingen kunnen vermeld worden.

Enkele voorbeelden van wat er in de nieuwsbrief kan gezet worden zijn: verjaardagen, belangrijke evenementen, verbindende dingen die gebeurd zijn op de school, herstelgerichte acties, aankopen van materiaal en dergelijke. Er zijn dus heel wat mogelijkheden met de nieuwsbrief. Een belangrijke tip bij het opstellen van een maandelijkse nieuwsbrief is dat er een team wordt samengesteld die hiervoor verantwoordelijk is. Dit team stelt de nieuwsbrief samen en zorgt ervoor dat deze verspreid wordt.

We willen dus een nieuwsbrief aanbevelen die we maandelijks zouden willen inlassen waarin belangrijke aspecten per maand aanbod komen. We willen dit inlassen zodat de ouders meer betrokken worden bij wat er gebeurt in de school.

7.4 Bladwijzer en infobrochure voor ouders

Doorheen ons traject maakten we een nieuwe bladwijzer met een extra pijl, namelijk de 'herstelwijzer'. Daarnaast maakten we twee infobrochures. De ene geeft een selectie van de herstelgerichte en verbindende acties weer die meegegeven wordt met de ouders, de andere brochure is met alle herstelgerichte en verbindende acties die meegegeven wordt met de leerkrachten van de school. We hebben de bladwijzer veranderd omdat de vorige niet duidelijk verwees naar de herstelgerichte werking van de school. De infobrochures werden gemaakt zodat zowel ouders als leerkrachten een visueel beeld krijgen over de verschillende acties binnenin de school. Op deze manier werd er ook een rode draad gecreëerd. De infobrochures en de bladwijzer wordt gegeven aan de ouders en de leerkrachten via de goodiebag.

We zouden de school aanbevelen om de bladwijzer en de infobrochure mee te geven aan ouders die zich inschrijven in de school. Op deze manier krijgen de nieuw ingeschreven ouders direct een duidelijk beeld over de verschillende acties en de herstelgerichte werking. Op die manier worden ook zij betrokken bij de visie van de school. Daarnaast zou de infobrochure die wij maakten ook voor de nieuwe leerkrachten meegegeven kunnen worden. De visie wordt zo doorgetrokken naar de volledige schoolwerking.

We willen dus aanraden om de bladwijzer en de infobrochure mee te geven met nieuw ingeschreven ouders en eveneens ook met nieuw aangeworven leerkrachten. Op deze manier is er een rode draad doorheen de werking van de school en is iedereen mee in de visie.

7.5 Instagrampagina voor basisschool De Wijzer

Vanuit de enquêtes voor ouders is gebleken dat ouders vooral communiceren via sociale media. Het gaat hierbij voornamelijk over belangrijke zaken die de leerlingen doen. Ouders geven aan dat ze graag nog meer via sociale media te weten willen komen wat de kinderen hebben gedaan. Dit kunnen we afleiden uit een opmerking die een ouder achterliet bij de vraag hoe ze meer betrokken wenst te zijn. Daarnaast kunnen ook belangrijke evenementen via sociale media gecommuniceerd worden.

We bevelen aan om een Instagrampagina te maken voor de school. Dit bestaat nu al vanuit de ouderraad van basisschool De Wijzer, maar men bereikt hier niet elke ouder mee. Ze kunnen hun Instagrampagina koppelen aan de Facebookpagina. Dit zorgt ervoor dat wanneer ze iets op Instagram posten, dit onmiddellijk ook op Facebook gepost wordt. Op die manier kan er handig gecommuniceerd worden via beide kanalen.

Het zorgt er daarnaast voor dat ouders meer communicatie ontvangen op beide kanalen. We merken dat Instagram steeds populairder wordt, dus lijkt het ons belangrijk dat de school hierin meegaat. Veel ouders gebruiken dit al waardoor ze naast Facebook de school ook kunnen volgen via dit kanaal. We zien het dus echt wel als een meerwaarde om de school dit te laten installeren.

7.6 Theoretisch kader van herstelgericht en verbindend werken voor leerkrachten

De leerkrachten hebben in de interviews aangegeven dat ze nood hebben aan meer theorie rond de herstelgerichte visie. Dit sluit aan bij onze doelstelling dat de leerkrachten de herstelgerichte visie moeten begrijpen. Sommigen hebben het gevoel al voldoende kennis te bezitten over de herstelgerichte visie, maar ook zij gaven aan dat ze nog zaken kunnen bijleren. Ze willen meer tips krijgen over hoe conflicten moeten aangepakt worden in een specifieke situatie. Ze geven aan dat ze op die manier beter weten hoe ze moeten handelen bij een conflictsituatie. Daarnaast kunnen ze hierdoor allemaal op eenzelfde manier handelen, wat op zijn beurt zorgt dat ze meer op één lijn zitten. Dit behoort tot ons hoofddoel. We willen een rode draad creëren doorheen de werking van de school.

In onze acties hebben we een herstel en gevolg schema ('5.2.2 herstelgids') uitgewerkt zodat de leerkrachten een tool hebben om te handelen bij conflicten. Toch raden wij aan om binnen de school een vorming te organiseren rond herstelgericht en verbindend werken. Deze vorming kan gegeven worden door bijvoorbeeld Ligand. Zij zijn gespecialiseerd in deze visie waardoor het een meerwaarde kan zijn voor het team van basisschool De Wijzer. Het biedt een meerwaarde om leerkrachten nog beter op de hoogte te brengen over de herstelgerichte visie. Daarnaast worden door hen ook verschillende tips gegeven om te handelen in een specifieke situatie. Aan hen kunnen de leerkrachten nog meer tips vragen om een bepaalde situatie aan te pakken.

Natuurlijk kan een vorming ook gegeven worden door een andere organisatie. Echter hebben wij Ligand leren kennen tijdens ons keuzetraject en zijn wij ervan overtuigd dat zij een meerwaarde kunnen bieden voor de school.

Naast een vorming raden wij de leerkrachten aan om het boek 'herstelgericht handelen – Groeikansen voor de hele school' te lezen, geschreven door Maria Beerten en Tom Van Waterschoot (2020). Dit boek biedt zowel theorie als heel wat praktijkvoorbeelden. Via dit boek wordt de theorie nog eens herhaald, zoals ze zelf aangeven in de interviews. Ook zien ze hoe dit toegepast wordt in de praktijk. Hoe meer inzichten ze hierover vergaren, hoe beter dit toegepast kan worden in de schoolwerking.

7.7 Teambuilding met accent over herstelgericht en verbindend werken voor leerkrachten

Wij willen graag een aanbeveling geven om een teambuilding te doen met het team, dit elk jaar opnieuw. Dit schooljaar (2022-2023) was er al een teambuilding voor het hele team, dit gaf een leerkracht ons mee in een interview. Wij vinden dit een meerwaarde als dit elk jaar opnieuw wordt gedaan om zo de verbinding tussen het team nog meer te versterken. Een team functioneert beter als iedereen op elkaar kan vertrouwen, het vertrouwen kan dan ook vergroot worden tussen het team door een teambuilding. Deze teambuilding willen we uiteraard linken aan het herstelgericht en verbindend werken.

We kunnen aanbevelen dat ze de teambuilding beginnen met een cirkel. Je kan je cirkel beginnen met een check-in en eindigen met een check-out. Zo kan je verschillende thema's aankaarten in de cirkel of kan je meedelen waarom er een teambuilding plaatsvindt. Door te cirkelen vergroot je het vertrouwen en ga je sneller in verbinding met elkaar. Naast deze check-ins en check-outs zouden we aanraden om actief aan de slag te gaan met het team om op een verbindende manier elkaar op allerlei vlakken nog meer te leren kennen. We denken hierbij aan teamoefeningen waarbij samenwerken een must is en het vertrouwen en de empathie bevorderd worden. Het willen/moeten bereiken van een gemeenschappelijk doel kan een voorbeeld zijn waarbij samenwerken belangrijk is. Het helpt om de teamdynamiek te verbeteren en onderlinge relaties worden op deze manier ook versterkt.

In recreatiedomein Donk te Oudenaarde is er keuze uit verschillende activiteiten waarbij teamwork belangrijk is. Dit schooljaar (2022-2023) gingen de leerlingen van het derde, vierde, vijfde en zesde leerjaar al op uitstap naar de Donk, dit maakt dat de school gekend is met het recreatiedomein. Dit is eveneens de reden dat we onder andere de Donk zouden aanraden. Voorbeelden van enkele teamgerichte activiteiten zijn (The outsider Vlaamse Ardennen, 2023):

- Teamtocht
- Natte teambuilders
- Droge teambuilders
- Vlottentocht
- Teamtrophy
- Teamcooking
- ...

Om een teambuilding aangenaam en verbindend te maken is het goed om een hapje en drankje te voorzien. Het samen tijd maken voor iets lekkers werkt verbindend. Het is een moment waarbij de leerkrachten nog in gesprek kunnen gaan met elkaar, wat op zijn beurt zorgt voor verbinding.

Naast een check-in kan er ook een korte ijsbreker gedaan worden. Een voorbeeld hiervan is 'een cent voor een persoonlijke gedachte'. Hierbij is er een doos nodig met allerlei centen met verschillende jaartallen op. Deze jaartallen mogen niet ouder zijn dan de geboortedatum van het jongste teamlid. Vervolgens dient iedereen om de beurt een munt uit de doos te halen en een verhaal/herinnering te vertellen bij het getrokken jaartal. Deze oefening geeft iedereen de kans om iets te delen met de groep. Het zorgt ervoor dat de teamleden elkaar nog beter leren kennen (Raeburn, 2022).

Daarnaast kunnen we ook de teambuilding afsluiten met een korte activiteit: 'de herinneringswand'. Hierbij schrijft één iemand werkgerelateerde thema's op een whiteboard. Mogelijke voorbeelden hiervan kunnen zijn: 'personeelsfeest', 'eerste werkdag', 'schoolfeest', 'eerste teambuilding' ... Ieder teamlid krijgt dan een plakbriefje en schrijft zijn/haar favoriete of meest bijgebleven moment/herinnering van één of meerdere thema's. Nadien worden alle plakbriefjes op het whiteboard gehangen. Doordat positieve herinneringen/momenten gedeeld worden met de groep, kan er op een leuke manier afgesloten worden (Raeburn, 2022).

Een teambuilding kan dus een meerwaarde zijn voor het team. Als men elk jaar een teambuilding doet kan men verder bouwen op hetgeen waar ze vorig jaar zijn geëindigd. Voor nieuwe leerkrachten is dit ook een mogelijkheid om andere collega's nog beter te leren kennen, en omgekeerd.

7.8 Herstelgericht werken in de klas voor leerkrachten

Enkele leerkrachten hebben in het interview aangegeven dat er in de klas niet altijd genoeg tijd is om herstelgericht en verbindend te werk te gaan. Zo worden proactieve cirkels bijvoorbeeld niet vaak meer uitgevoerd omdat er veel andere zaken op de planning staan. Daarnaast werd er opgemerkt dat de ene leerkracht wel een proactieve cirkel doet en de andere niet. Er is hierover dus geen consensus in het team. Er is nood aan structuur. Op die manier weten de leerkrachten en leerlingen dat iedereen op hetzelfde moment aan het cirkelen is waardoor dit zorgt voor gelijkheid en structuur.

We opteren ervoor om iedere maandag net na de middag een proactieve cirkel uit te voeren. Het is de bedoeling dat iedere leerkracht dit doet zodat de leerlingen en leerkrachten merken dat er gelijkheid is. Het thema van de proactieve cirkel kan verschillend zijn en mag ingevuld worden door de leerkracht zelf. Ze kunnen deze cirkel eventueel ook koppelen aan het lesonderwerp van die middag. Soms kan er wel over een welbepaald thema gecirkeld worden. Bijvoorbeeld een onderwerp dat de leerlingenraad zal bespreken en waar elke klas vooraf over nadenkt.

Leerkrachten kunnen gebruik maken van de check-in of check-out vragen die te vinden zijn in het boekje van de vorige bachelorproefstudenten. Het boekje heet 'Draaiboek check-in, check-outs & energizers'. In dit boek staan heel wat handige vragen en thema's waarover een proactieve cirkel kan gaan. Ze kunnen er ook voor opteren om een proactieve cirkel te doen die klas overschrijdend is. Zo kan bijvoorbeeld het derde en vierde leerjaar samen een proactieve cirkel uitvoeren. Dit zorgt ervoor dat er ook verbinding ontstaat tussen de verscheidene klassen. Dit is geen vereiste en de leerkrachten kunnen hier zelf over beslissen. Het toepassen van een proactieve cirkels sluit aan bij één van onze uitbreidingsdoelen, namelijk het preventief inspelen om conflicten te voorkomen.

Naast een proactieve cirkel kan er bijkomend een responsieve cirkel plaatsvinden. Dit gebeurt wanneer er gemerkt wordt dat er zich frustraties beginnen vormen of wanneer een conflict daadwerkelijk heeft plaatsgevonden. Hierbij gaat de leerkracht de rol van moderator opnemen. Er worden herstelgerichte vragen gesteld (aan de hand van het kaartje met de herstelgerichte vragen). Op die manier wordt er in interactie gegaan en kan er door de leerlingen zelf een gepaste oplossing gezocht worden. Net als een proactieve cirkel kan ook een responsieve cirkel klas overschrijdend zijn. Hierbij gaat het over conflicten die tussen meerdere klassen hebben plaatsgevonden. Eén van de twee leerkrachten neemt hierbij de rol van moderator op. De andere leerkracht ondersteunt de moderator.

Kort samengevat zouden we dus iedere maandagmiddag op het moment dat de lessen weer starten een proactieve cirkel laten plaatsvinden in iedere klas. Dit kan eventueel klas overschrijdend zijn. Als de situatie het vraagt, kan er een responsieve cirkel plaatsvinden. Deze proactieve cirkel hoeft slechts een kwartier in te nemen waardoor ze zeker nog voldoende tijd hebben om de voorziene lessen te geven.

7.9 Veranderingen: de visie, afspraken en regels herhalen voor leerkrachten

We raden aan om op elke vergadering de visie van herstelgericht en verbindend werken te herhalen. Leerkrachten gaven aan in het interview dat ze de nodige herhaling van herstelgericht en verbindend werken missen. Wij geven dus deze aanbeveling om dit telkens her op te frissen in elke vergadering. Het herhalen van de herstelgerichte visie tijdens vergaderingen sluit aan bij één van onze subdoelen waar we willen dat de leerkrachten de visie duidelijk begrijpen. De visie, afspraken en regels zullen enigszins maandelijks in de nieuwsbrief opgenomen worden, toch zouden we elke personeelsvergadering hier aandacht aan willen besteden.

Daarnaast kan er aandacht zijn voor afspraken en regels, zodat leerkrachten ook altijd mee zijn met de huidige afspraken en regels. Leerkrachten gaven aan in het interview dat afspraken en regels regelmatig herhaald moeten worden zodat iedereen aan hetzelfde zeel trekt. Eénmaal dat iedereen aan hetzelfde zeel trekt zal het duidelijk zijn voor de leerlingen wat mag en wat niet mag.

We kunnen dus besluiten dat leerkrachten wel nood hebben aan heropfrissing van de visie, afspraken en regels. Het lijkt ons dan wel een goede oplossing dat er op iedere vergadering even wordt stil gestaan bij het herstelgericht en verbinden werken. Dit kan in het begin of op het einde van de vergadering gebeuren. Afspraken en regels kunnen kort nog eens overlopen worden. Het kan dus voor iedereen van het team een meerwaarde zijn.

Om herstelgericht en verbindend te werken in de vergaderingen zouden we aanraden dat er telkens iemand verantwoordelijk is om te werken aan het leefklimaat. Dit houdt in dat er per vergadering iemand verantwoordelijk is om bijvoorbeeld iets te bakken, een energizer te voorzien, check-in/-out vraag te bedenken, theoretisch kader brengen... Op die manier wordt er telkens aandacht besteed aan de herstelgerichte en verbindende visie zonder dat er heel lang moet bij stilgestaan worden. Er hoeft dus niet telkens inhoudelijk sterk gewerkt te worden om de visie te herhalen of aandacht aan te besteden.

7.10 Rots en water training voor de leerlingen

Bij het kennismakingsbezoek met basisschool De Wijzer heeft de directeur er ons attent op gemaakt dat de ouderraad graag een Rots en Water training wil invoeren voor de leerlingen. Dit omdat de kinderen heel erg actief zijn. Daarnaast weten ze niet altijd hoe om te gaan met hun emoties. Door een Rots en Water training kan hier preventief op ingespeeld worden. We komen in deze aanbevelingen graag terug op dat idee.

Vanuit de interviews en de observaties is immers gebleken dat de leerlingen van basisschool De Wijzer moeite hebben met het reguleren van hun emoties. Ze blijven bij conflicten vaak nog lang in hun woede hangen. Ze nemen hun emoties mee in de klas en soms naar huis. Dit zorgt ervoor dat de leerkracht hier verder mee aan de slag moet. Echter is hier niet altijd tijd voor. Thuis horen ouders een verhaal, maar dit strookt niet altijd met de realiteit. Op die manier ontstaan er misverstanden. Het is dan ook een meerwaarde dat de kinderen leren hoe ze hiermee moeten omgaan.

Naast het feit dat de leerlingen moeite hebben met het reguleren van hun emoties, kunnen ze ook moeilijk aan zelfreflectie doen. Ze nemen geen verantwoordelijkheid op voor hun gedrag. Dit zorgt ervoor dat het voor leerkrachten niet altijd duidelijk is wie wat deed en hoe dit aangepakt kan worden. Het nemen van verantwoordelijkheid wordt daarnaast gestimuleerd door de kaartjes met herstellvragen die de leerkrachten krijgen. Door vragen te stellen aan de kinderen stimuleren ze hen om de verantwoordelijkheid te nemen. Aan de hand van de praatstokken die we uitwerken leren kinderen luisteren naar elkaar.

Als laatste ontbreken de nodige sociale en communicatieve vaardigheden. Ze hebben moeite met het spreken over hun emoties. Dit kan voortkomen uit het feit dat ze hun emoties onvoldoende kennen en daarnaast onvoldoende kunnen reguleren. Het zorgt ervoor dat er geen zelfbeheersing is. Wanneer ze nog volop in hun woede zitten, gaan ze dit soms afreageren op de leerkrachten. Deze hebben er niets mee te maken, maar toch uiten ze hun woede naar hen toe. Dit komt op een verkeerde manier tot uiting. Ze gaan de leerkracht beschuldigen en zijn boos omdat ze de andere kant zouden kiezen. Echter willen ze luisteren naar beide kanten van het verhaal, maar leerlingen zien dit niet altijd.

Hieruit besluiten we een Rots en Water training aan te bevelen. Deze training zet in op zelfvertrouwen, zelfbeheersing, zelfreflectie en communicatieve en sociale vaardigheden. De training is nauw aansluitend met onze doelstelling om te zoeken naar bruikbare tools om kinderen en leerkrachten te helpen om conflicten op te lossen. Dit met als doel te voorkomen dat de kinderen het probleem meenemen in de klas of meenemen naar huis. Deze trainingen kunnen georganiseerd worden door vzw Troon. Het is een opleiding enkel voor professionelen. Dus leerkrachten kunnen deze training volgen en de kinderen hierin begeleiden. Binnen de training zijn er drie mogelijkheden. Zo kan je een driedaagse basistraining, tweedaagse basistraining en oprissingscursus volgen. Er is met andere woorden voor elk wat wils. De verantwoordelijkheid voor de training ligt bij de school. We hopen dat ze volgend jaar een vorming zullen inlassen voor de leerlingen om zo meer in te zetten op het preventieve luik.

Deze training is een meerwaarde om leerlingen te leren omgaan met hun emoties. Ze kunnen de emoties een plaats geven en zichzelf beheersen in bepaalde situaties. Door de training kunnen ze verantwoordelijkheid opnemen voor hun gedrag en kan er makkelijker herstelgericht gewerkt worden. Een belangrijk uitgangspunt hierbij is dat er verantwoordelijkheid genomen wordt voor het gedrag en de geleden schade. Door in te zetten op sociale en communicatieve vaardigheden leren ze hun emoties en noden uiten op een gepaste manier. Dit maakt het herstelgericht werken een stuk makkelijker en aangenamer. Bij onze uitbreidingsdoelen zetten we hier dan ook op in om de leerlingen meer handvaten te bieden om hun sociale en communicatieve vaardigheden te verbeteren. Hierdoor kunnen ze dingen leren loslaten.

7.11 Oplossingsgericht werken met kinderen

Enkele leerkrachten hebben tijdens de interviews aangegeven dat kinderen het moeilijk vinden om conflicten zelf op te lossen. Ze blijven ook vaak met het probleem zitten en zijn niet in staat om oplossingsgericht te werken. De leerlingen hebben dus nood aan een duwtje in de rug van de leerkrachten. Die moeten hen begeleiden in het proces om oplossingsgericht te leren denken en werken. Het is een meerwaarde om de leerlingen mee te nemen in het zoeken naar oplossingen. Dit zorgt ervoor dat ze hun verantwoordelijkheid nemen en dat ze meer doorzettingsvermogen krijgen.

In de school is de emotiemeter al aanwezig, met deze tool kunnen de leerkrachten aan de slag gaan om oplossingsgericht te werken. Aan de hand van de smileys kan kijken welk gevoel de kinderen hebben en wat er nodig is om het lastige terug goed te laten verlopen. Het is de bedoeling om in gesprek te gaan met de leerlingen zodat die zelf naar oplossingen leren zoeken. Alle voorbeelden van hoe je oplossingsgericht kan werken met leerlingen vindt u bij punt 3.11.

Kort samengevat is het de bedoeling dat de leerkrachten in gesprek gaan met de leerlingen. Dit moeten ze doen door hen handvaten te bieden om hun emoties te uiten en om oplossingen te vinden voor hun probleem.

7.12 Geweldloos communiceren

Tijdens de interviews gaven enkele leerkrachten aan dat de leerlingen soms hard kunnen zijn voor elkaar en voor de leerkrachten. Om hier een oplossing voor te zoeken maken we een aanbeveling rond geweldloze communicatie. Als de stappen en uitgangspunten hiervan gebruikt worden zullen de leerlingen meer empathie leren hebben en zullen heftige reacties en het stoten op defensief gedrag sterk afnemen. In plaats van gedrag waarin de andere persoon zich gaat verdedigen, krijgt men gedrag

waarin oplettendheid, respect, empathie en verlangen om te geven vanuit het hart centraal staan. We proberen als het ware de verbinding met wat er leeft bij onszelf en de ander te vinden. Op die manier bouwt men relaties van gelijkwaardigheid op.

Binnen geweldloze communicatie zijn er vier stappen die gevolgd moeten worden. In de eerste stap wordt er waargenomen zonder te oordelen. We gaan dus letterlijk verwoorden wat er gezegd of gedaan wordt zonder te beoordelen of dit goed of slecht is. In de tweede stap gaan we gevoelens herkennen en uiten. Het uiten van gevoelens kan wel gevolgd worden door een beschrijving van hoe er gedacht wordt dat de ander zich gedraagt tegenover jezelf. De derde stap is het herkennen van behoeftes. Wat iemand zegt of hoe iemand zich gedraagt kan de aanleiding zijn voor het gevoel die opgewekt wordt. Echter zal dit nooit de oorzaak zijn. De verantwoordelijkheid bij het opkomen van gevoelens ligt namelijk bij onszelf. De laatste stap houdt in dat de gevoelens geuit worden. Bij deze stap is het aan de leerlingen om aan te geven wat ze nodig hebben en hoe ze zich voelen. Hierbij is het belangrijk dat er positieve taal gebruikt wordt. Als alle stappen doorlopen zijn is het belangrijk dat er stilgestaan wordt bij wat er gezegd is. De leerlingen moeten zelf kunnen samenvatten wat ze begrepen hebben.

Twee belangrijke begrippen bij geweldloze communicatie zijn jakhalzentaal en giraffentaal. Dit zijn begrippen die gebruikt worden op basisscholen. De jakhalzentaal staat voor de harteloze communicatie. Bij deze vorm van communicatie wordt er geen rekening gehouden met de behoeftes van de andere en ga je oordelen, interpreteren, vergelijken, de schuld geven en veralgemenen. Dit is dus de soort taal die we liever niet zien in de school. Het omgekeerde van de jakhalzentaal is de giraffentaal. Deze staat voor taal die voor verbinding zorgt. Als je deze vorm van communicatie hanteert zorg je ervoor dat je eerst rustig de situatie analyseert voor dat je hierop inspeelt. Het is dus een taal waar liefde, mededogen, verbinden, inleving en het aandacht richten op gevoelens en behoeftes centraal staat. Deze soort taal is de taal die door de leerlingen gebruikt zou moeten worden.

We kunnen dus besluiten dat geweldloze communicatie binnen herstelgericht en verbinden werken heel belangrijk is. Door giraffentaal te gebruiken zal er meer respect voor elkaar getoond worden en zal er meer verbinding kunnen ontstaan. Als alle stappen binnen de geweldloze communicatie gevold worden, dan leren de leerlingen zich ook inleven in het standpunt van de andere en leren ze zich inleven in de andere. Dit zal ervoor zorgen dat ze bij conflicten sneller tot een oplossing zullen komen.

Dankwoord

Wij willen graag van deze gelegenheid gebruik maken om onze oprechte dankbaarheid uit te drukken voor de onschatbare steun en begeleiding die wij hebben ontvangen tijdens het schrijven van onze bachelorproef. Het is een onvergetelijke reis geweest, en wij zijn dankbaar voor degenen die ons gedurende het hele proces hebben gesteund.

Ten eerste willen wij onze oprechte dank uitspreken aan onze bachelorproefbegeleider, Riet Vanderstichele. Uw deskundige begeleiding, waardevolle inzichten en voortdurende ondersteuning hebben ons geholpen om ons onderzoek naar een hoger niveau te tillen. Wij zijn je enorm dankbaar voor uw tijd en energie die je in onze bachelorproef hebt geïnvesteerd.

Daarnaast willen wij graag onze dankbaarheid tonen aan basisschool De Wijzer waar wij onze bachelorproef tot een goed eind hebben gebracht. Wij willen onze oprechte dank uitspreken aan Luc Alvoet en Katleen Huysentruyt. Wij willen hen bedanken voor de vrijheid, de vele informatie en de nodige ondersteuning die zij ons gaven om onze bachelorproef tot een goed einde te brengen. Het was voor ons een voorrecht om met hen samen te werken.

Wij willen graag onze dankbaarheid uiten naar Céline Dewitte, Dewi Hannon, Caroline Neckebroeck die ons verder hielpen tijdens onze bachelorproef. Door hun inzichten en expertise konden wij onze bachelorproef nog meer verfijnen.

Als laatst willen wij elkaar graag bedanken voor de samenwerking tijdens ons gezamenlijke traject. Samen hebben we obstakels overwonnen, ideeën uitgewisseld en elkaar gemotiveerd om ons beste werk te leveren. Wij zijn dankbaar voor de vriendschappen die zijn ontstaan.

Aicha, Anouk, Filomeen, Jozefien, Manou, Robbe, Silke en Xenia

22 juni 2023

Literatuurlijst

Baelde, J. et al. (2022) *De begroetingsstickers* [Foto] Teneo. Geraadpleegd op 8 mei 2023, van https://repository.teneo.libis.be/delivery/DeliveryManagerServlet?dps_pid=IE16845388

Baelde, J. et al. (2022) *De emotiometer* [Foto] Teneo. Geraadpleegd op 8 mei 2023, van https://repository.teneo.libis.be/delivery/DeliveryManagerServlet?dps_pid=IE16845388

Baelde, J. et al. (2022) *Draaiboek check-ins, check-outs & energizers* [Online afbeelding] Teneo. Geraadpleegd op 8 mei 2023, van https://repository.teneo.libis.be/delivery/DeliveryManagerServlet?dps_pid=IE16845388

Baelde, J. et al. (2022) *Het 4-ladenmodel* [Foto] Teneo. Geraadpleegd op 8 mei 2023, van https://repository.teneo.libis.be/delivery/DeliveryManagerServlet?dps_pid=IE16845388

Baelde, J. et al. (2022) *Het trotsbord* [Foto] Teneo. Geraadpleegd op 8 mei 2023, van https://repository.teneo.libis.be/delivery/DeliveryManagerServlet?dps_pid=IE16845388

Baelde, J. et al. (2022) *Leerling in de kijker* [Online afbeelding] Teneo. Geraadpleegd op 8 mei 2023, van https://repository.teneo.libis.be/delivery/DeliveryManagerServlet?dps_pid=IE16845388

Baelde, J. et al. (2022) *Muurtekening* [Foto] Teneo. Geraadpleegd op 8 mei 2023, van https://repository.teneo.libis.be/delivery/DeliveryManagerServlet?dps_pid=IE16845388

Baelde, J., et al. (2022). *Op weg naar een herstelgerichte en verbindende basisschool*. [Bachelorproef, Vives Hogeschool Kortrijk] Teneo. Geraadpleegd op 8 mei 2023, van https://repository.teneo.libis.be/delivery/DeliveryManagerServlet?dps_pid=IE16845388

Bakx, G. (2011). *De strategie van geluk*. (1st dr.) Witsand Uitgevers bvba.

Barbier, J., Deprez, S., Michiels, M. & Windels, L. (2014, januari). *Samen Wijs. Herstelgericht werken op school*. (Eerste druk). Acco.

Blokland, H. (2011). *Praktijkonderzoek: Het creëren van een positief groepsklimaat in de school* (S1029774). Geraadpleegd op 5 mei 2023, van <https://surfsharekit.nl/objectstore/066fc0da-b4e8-4271-9e23-42ad782027a5>

Beerten, M., & Van Waterschoot, T. (2020). *Herstelgericht handelen: Groeikansen voor de hele school*. Gompel & Svacina.

Bracke, P., Van De Putte, B., Van Houtte, M. & Vermeersch, H. (2010). *Sociologie, een hedendaagse inleiding* (2de ed.) Academia Press.

Braet, C. & Berking, M. (2019). *Emotieregulatietraining bij kinderen en adolescenten: Therapeutenboek* (Dutch Edition) (1st ed. 2019). Bohn Stafleu van Loghum.

Brown, B. (2012). *De kracht van kwetsbaarheid*. (1st dr.) A.W. Bruna Uitgevers.

Buyl, N., Hebbelick M., El Hammoudi S., Van Laere K. (z.d.) *Betrokken scholen, betrokken ouders. 12 sleutels voor een goede ouder-school samenwerking*. VBJK. Geraadpleegd op 8 mei 2023, van <https://vbjk.be/storage/files/30824f01-3f4f-4143-969b-56febd1ef0bf/brochure-betrokken-scholen-betrokken-ouders-12-sleutels-voor-een-goede-ouder-school-samenwerking.pdf>

Cattrijsse, L., Cosaert, F., & Van der Hoogerstraete, C. (2021). *Werken met groepen*. [Cursus] Kortrijk: Vives Bachelor in Orthopedagogie.

Connect. (z.d.). *Tips voor heldere communicatie in onderwijs*. ACV-COC. Geraadpleegd op 5 mei 2023, van <https://www.hetacv.be/acv-coc/connect/connect-helpt/12-tips-om-helder-te-communiceren-in-onderwijs-tijdens-de-coronacrisis>

Costello, B., Watchel, J. & Watchel T. (2009, 1 mei) *Compass of Shame* [Afbeelding] The Restorative Practices Handbook for Teachers, Disciplinarians and Administrators. Geraadpleegd op 8 mei 2023.

Costello, B., Watchel, J. & Watchel T. (2009, 1 mei) *Social Discipline Window* [Afbeelding] The Restorative Practices Handbook for Teachers, Disciplinarians and Administrators. Geraadpleegd op 8 mei 2023.

Debaillie, L. (2023). *Achtergrondinformatie*. The Circle of Courage. Geraadpleegd op 4 mei 2023, van <https://thecircleofcourage.jouwweb.be/achtergrondinformatie-1/een-positief-klasklimaat#:~:text=In%20een%20positief%20klasklimaat%20voelen,bijdrage%20leveren%20aan%20de%20groep>.

De Clerc, R. (2023, 1 februari). *Interne communicatie op school: 5 tips om de boodschap te doen plakken*. Klasse. Geraadpleegd op 5 mei 2023, van <https://www.klasse.be/623633/tips-interne-communicatie-op-school/>

Deklerck, J. (2020, juni). *De Preventiepiramide* [Online Afbeelding] johandeklerck. Geraadpleegd op 8 mei 2023, van https://www.johandeklerck.be/_files/ugd/28a49a_a78093fb82c447f89e2d27a50f6bb7be.pdf

Deconinck, H. (2021). *Agogische vaardigheden*. [Cursus] Kortrijk: Vives Bachelor Lager Onderwijs.

Dejonckheere, P. (2020). *Ontwikkelingspsychologie voor het basisonderwijs*. (1st dr.). Acco

Deklerck, J. (2011). *De preventiepiramide. Preventie van probleemgedrag in het onderwijs*. (2de dr.) Acco.

Deprez, S., & Michiels, M. (2020). *Beter samen! Herstelgericht werken in de jeugdhulp*. (3de ed.) Acco.

Desimpel, L., Geens, G., Van der hoogerstraete, C. (2022). *Gespreksvaardigheden – deel 1 Geweldloze communicatie* [Cursus]. Kortrijk: Vives Bachelor in de Orthopedagogie.

Desimpel, L., Geens, G., Van der hoogerstraete, C. (2022). *Gespreksvaardigheden – deel 2 Oplossingsgericht werken* [Cursus]. Kortrijk: Vives Bachelor in de Orthopedagogie.

De Troon vzw. (2023). *Rots en water*. Geraadpleegd op 8 mei 2023, van <https://vzwdetroon.be/rots-en-water>

De Wilde, B. (2017, 10 maart). *Ouderbetrokkenheid is meer dan een oudercontact*. Klasse. Geraadpleegd op 9 mei 2023, van <https://www.klasse.be/78264/ouderbetrokkenheid-is-meer-dan-oudercontact/>

Diva. (z.d.). *Communiceren met alle ouders. Diversiteit in actie*. Geraadpleegd op 4 mei 2023, van <https://diversiteitinactie.be/themas/communicatie-met-ouders/professionalisering/communiceren-met-%C3%A0lle-ouders>

Gedrag (G)een probleem. (2018). *Preventie*. Geraadpleegd op 8 mei 2023, van <https://gedraggeenprobleem.jouwweb.nl/preventie>

Gielkens, L. (2019, 22 Juli). [De school] *Je kind naar een leefschool: ja of nee?* Maison Slash. Geraadpleegd op 8 mei 2023, van <https://maisonslash.be/nl/early-adopter/de-leefschool>

Gilliam-Haije, E. (2022, 3 april). *Hoe verhoog je de response rate van je feedbackformulier?* Mopinion. Geraadpleegd op 6 juni 2023, van <https://mopinion.com/nl/response-rate-feedbackformulier/#:~:text=De%20gemiddelde%20response%20rate%20van,zeer%20goed%20en%20alles%20eronder%20%E2%80%A6>

Hol, M., Willemen, A. (2015, 1 juni). *Samen leren begint bij communiceren. Kennisplatform voor het onderwijs*. Geraadpleegd op 4 mei 2023, van <https://wij-leren.nl/ouderbetrokkenheid-communicatie-basisschool-ouders.php>

Icoba. (2023). *Uitgelezen: Samen wijs! Herstelgericht werken op school – Ligand*. Geraadpleegd op 8 mei 2023, van <https://www.icoba.be/nieuws/uitgelezen-samen-wijs-herstelgericht-werken-op-school-ligand#:~:text=De%20visie%20van%20Ligand%20op%20herstelgericht%20werken%20die,die%20ons%20helpen%20om%20%E2%80%98onze%E2%80%99%20doelen%20te%20realiseren>

Icoba. (2023). *Vormingen en opleidingen*. Geraadpleegd op 8 mei 2023, van <https://www.icoba.be/vorming-en-opleiding-icoba?>

Icoba. (2023). *Wat is een positief leefklimaat?* Geraadpleegd op 4 mei 2023, van <https://www.icoba.be/wat-een-positief-leefklimaat>

Icoba. (2023). *Wat is herstelgericht werken?* Geraadpleegd op 8 mei 2023, van <https://www.icoba.be/wat-herstelgericht-werken>

Jutten, J. (2013, 1 juni). *Goede communicatie in een school*. Kennisplatform voor het onderwijs. Geraadpleegd op 4 mei 2023, van <https://wij-leren.nl/school-communicatie.php>

Katholiek onderwijs Vlaanderen. (2018). *Krachtlijnen van het leerplanconcept*. ZILL. Geraadpleegd op 5 mei 2023, van <https://zill.katholiekonderwijs.vlaanderen/#!/concept/krachtlijnen>

Katholiek Onderwijs Vlaanderen. (2019, 11 juli). *Verbindend schoolklimaat (basisonderwijs)*. Geraadpleegd op 7 juni 2023, van https://vivesonline-my.sharepoint.com/personal/r0851111_student_vives_be/_layouts/15/onedrive.aspx?id=%2Fpersonal%2Fr0851111%5Fstudent%5Fvives%5Fbe%2FDocuments%2FBachelorproef%20De%20Wijzer%2FExplore%2FLiteratuurstudie%2FVerbindend%20schoolklimaat%20basisonderwijs%2Epdf&parent=%2Fpersonal%2Fr0851111%5Fstudent%5Fvives%5Fbe%2FDocuments%2FBachelorproef%20De%20Wijzer%2FExplore%2FLiteratuurstudie

Klasse. (2018, 4 december). *Weer wat strenger worden? "Zo simpel is het niet" - Paul Verhaeghe over autoriteit*. [Video]. YouTube. Geraadpleegd op 5 mei 2023, van <https://www.youtube.com/watch?v=sjlDAy6XND0&t=1s>

Klasse. (2019, 15 mei). *Het participatiehuis* [Online schema van het participatiehuis]. Klasse. Geraadpleegd op 22 mei, van <https://www.klasse.be/179970/ouders-school-participatiehuis-ouderbetrokkenheid/>

Kuppens, T., & Bouchet, K. (2019, 15 mei). *Het Participatiehuis: 16 verschillende manieren om ouders te betrekken bij school*. Klasse. Geraadpleegd op 8 mei 2023, van <https://www.klasse.be/179970/ouders-school-participatiehuis-ouderbetrokkenheid/>

Ligand. (2014). *Samen wijs! Herstelgericht werken op school*. (1st dr.) Acco.

Ligand. (2023). *Zelfzeker met uitdagend gedrag op school*. Geraadpleegd op 8 mei 2023, van <https://www.ligand.be/zelfzekermetuitdagendgedragopschool>

LS De Sterappel. (2019). *Leefschool*. Geraadpleegd op 8 mei 2023, van https://www.sterappel.be/index.php?option=com_content&view=article&id=87&Itemid=152

Neckebroeck, C., Vanderstraeten, I. & Verhaeghe, M. (2018). *Onderzoeksvaardigheden*. (2de dr.). Van In.

Opgroeien. (z.d.). *Wat bevordert de ontwikkeling van een positief leefklimaat?* Geraadpleegd op 4 mei 2023, van <https://www.opgroeien.be/kennis/themas/positief-leefklimaat/wat-bevordert-de-ontwikkeling-van-een-positief-leefklimaat>

Pauw, L. (juli, 2017). *Databank effectieve jeugdinterventies: beschrijving 'De Vreedzame School'*. Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut. Geraadpleegd op 9 mei 2023 van <https://www.nji.nl/system/files/2021-04/Uitgebreide-beschrijving-De-Vreedzameschool.pdf>

Pinkcube. (2023). *Wat is een goodiebag?* Geraadpleegd op 9/06/2023, van <https://www.pinkcube.nl/c/kennisbank/wat-is-een-goodiebag/>

PoelbergOmmeland vzw. (2023, 25 april). [Online collage op Facebook met een oproep voor hulp tijdens namiddagactiviteiten]. Facebookpagina 'Ouderraad De Wijzer Aarsele'. Geraadpleegd op 4 mei 2023, van https://www.facebook.com/photo/?fbid=613079874191484&set=br.AbrciQH49pmNGjplFji7N_Dmx0mAZd-gERh-e3SsAl9viR7JZXB4IjWB46sJ3497Yw5NUCHrcIJzgkGMf_O-4ierKjs8tnZpKqdKrDgYeuzxeP61W_iYyIOMHCHhv6-RCereWrQr1hmpUhjMney4ZU50

PoelbergOmmeland vzw. (2022). *Schoolbrochure De Wijzer*. Geraadpleegd op 4 mei 2023, van <https://www.poelbergommeland.be/vbsdewijzer/wp-content/uploads/2022/10/Schoolreglement-gewoon-basisonderwijs-2022-2023.pdf>

PoelbergOmmeland vzw. (2022). *Schoolreglement-gewoon-basisonderwijs-2022-2023*. Geraadpleegd op 4 mei 2023, van <https://www.poelbergommeland.be/vbsdewijzer/wp-content/uploads/2022/10/Schoolreglement-gewoon-basisonderwijs-2022-2023.pdf>

PoelbergOmmeland vzw. (2022). *Schoolvisie*. Geraadpleegd op 4 mei 2023, van <https://www.poelbergommeland.be/vbsdewijzer/schoolvisie/>

PoelbergOmmeland vzw. (2022). *vbsdewijzer*. Geraadpleegd op 4 mei 2023, van https://www.poelbergommeland.be/vbsdewijzer/vestiging-aarsele/%22%20/t%20%22_blank
<https://www.poelbergommeland.be/vbsdewijzer/vestiging-aarsele/>

Raeburn, A. (2022, 27 april). *45 teambuildingspelletjes om communicatie en vriendschappen te verbeteren*. Asana. Geraadpleegd op 12 juni 2023, van <https://asana.com/nl/resources/team-building-games>

Recht-Op vzw. (2021). *Rapport Partnerschap: Partnerschap tussen ouders en school is noodzakelijk om tot gelijke kansen te komen*. Geraadpleegd op 9 mei 2023, van https://www.recht-op.be/images/pdf/2021_Recht_Op_Partnerschap_tussen_ouders_en_school.pdf

RHIZO. (2023). *Onze drie peilers. Secundaire freinetschool 't Vier Kortrijk*. Geraadpleegd op 8 mei 2023, van <https://www.tvier.be/onze-3-pijlers>

Sensoa. (2023). *Vlaggensysteem – Hoe reageren op seksueel grensoverschrijdend gedrag?* Geraadpleegd op 8 mei 2023, van <https://www.sensoa.be/vlaggensysteem-hoe-reageren-op-seksueel-grensoverschrijdend-gedrag>

Sjanstrainingen. (z.d.) *Boost je zelfvertrouwen*. Geraadpleegd op 8 mei 2023, van <https://sjanstrainingen.be/boost-je-zelfvertrouwen/>

Som. (z.d.). *Samenwerking tussen school en ouders verbeteren. Samen onderwijs maken*. Geraadpleegd op 4 mei 2023, van <https://www.samenonderwijsmaken.be/samenwerking-tussen-school-en-ouders-verbeteren>

Speybrouck, D. S. (2020). *Concepten Klinisch Redeneren* [Cursus] Kortrijk: Vives Bachelor in Toegepaste Psychologie.

Stichting Vreedzaam. (2022). *Wat is de vreedzame school*. Geraadpleegd op 9 mei 2023, van <https://www.stichtingvreedzaam.nl/de-vreedzame-school>

The Outsider Vlaamse Ardennen. (2023). *Activiteiten*. Geraadpleegd op 12 juni 2023, van <https://theoutsidervlaamseardennen.be/nl/activiteiten>

Thomas & Charles. (2023). *Dynamische driehoek* [Online afbeelding]. Thomasencharles. Geraadpleegd op 22 mei 2023, van <https://www.thomasencharles.nl/kindgesprekken-ouderbetrokkenheid/>

Vanacker, S. (2023, 12 juni). *Hogeschoolstudenten aan de slag rond herstelgericht werken bij De Wijzer*. HLN. Geraadpleegd op 22 juni 2023, van <https://www.hln.be/tielt/hogeschoolstudenten-aan-de-slag-rond-herstelgericht-werken-bij-de-wijzer~a1c3325c/>

Vancauwenbergh, M. (2020). *Levensloopspsychologie* [Cursus] Kortrijk: Vives Bachelor in Toegepaste Psychologie.

Vandebriel, P. (2011). *Praten met kinderen op school* (eerste druk). Acco

Vandenabeele, F. (2023). *Schema Herstel & Gevolg*. [Illustratie] Kortrijk.

Van Gastel-Firet, A. (2018, 22 mei). *Communiceren met ouders doe je zo. Onderwijs van morgen*. Geraadpleegd op 4 mei 2023, van <https://www.onderwijsvanmorgen.nl/communiceren-met-ouders-doe-je-zo/#:~:text=Goede%20communicatie%20met%20ouders%20ontstaat,op%20die%20van%20de%20ouders>

Van Hiel, A., & Roets, A. (2020). *Sociale psychologie* (1st dr.) Academia Press.

Vanhove, G. (2011). *Communicatie met leerlingen: het kindercontact*. Geraadpleegd op 5 mei 2023, van <https://pro.katholiekonderwijs.vlaanderen/download/content/e4beba95-80c0-4091-8aec-da73b444250c/attachments/School-Visie%202011%20-%20Communicatie%20met%20leerlingen%20het%20kindercontact.pdf>

Van Waes, C. & Orroi, G. (2002). *Relationele vorming in de basisschool* (1st dr.) Garant.

Verhoef, A.C. (2020). *Communicatie MZ* (Eerste druk, negende oplage). ThiemeMeulenhoff BV.

Bijlagen

Bijlage 1: Formatie 2022-2023

secretariaat
tel. (051)63 31 08
info@vbs.dewijzer.be

afdeling **Aarsele**
Molenweg 2
8700 Aarsele

FORMATIE 2022 - 2023

Opdrachten voor de klasleerkrachten	
Aarsele	
De kikkerklas: P - 1Ka - 2Ka - 3Ka Juf Martine Declercq Juf Hilde De Cock	
De zonnetjesklas: P - 1Kb - 2Kb - 3Kb Juf Victorien Verstraete Juf Aneska Popellier	
1La Juf Els Degraer	
2La Juf Nancy Van Hastel Juf Eva casteleyn (elk VM)	
3La m. Benny Pruvoost juf Melissa Debouvere (ma- en di tot 15u) m. Peter De Ram (do- en vrVM)	
4La m. Wim Vandermeulen juf Martine Lambert (elke VM behalve op woensdag)	
5La Juf Alexandra Walcarius	
6La Juf Ellen Vaernewyck	

Opdrachten voor de andere leerkrachten	
BO lager	juf Julie Libeert
BO kleuter	juf Marthe Quintyn
zoco / zorg / beleid	juf Katleen Huysentruyt
zoco / zorg / beleid	m. Peter De Ram
zorg NM (ma + do)	juf Eva Casteleyn
TOM +vervangingen MDO & IZO / zorg (lezen)	m. Filip Vandenberghe
sprint-ondersteuning (4 LT)	m. Benny Pruvoost
kinderverzorgster	Heidy Rosseel (enkel uren Nadine Gelaude / Kevine Lambert)
ICT	Jelle Ameye / Griet Decavele / Wivine Debevere
secretariaat	Katrien Van Maele

Bijlage 2: Voorbeeld casus vlaggensysteem

Onderwerp: het afnemen van een bal tijdens de speeltijd.

Doelgroep: iedere klas binnen de vrije basisschool De Wijzer.

Doel: kinderen schatten beter in wat niet leuk/aanvaardbaar is voor andere kinderen en wat wel.

Benodigdheden:

- Groene, gele en rode vlaggen. Voor elke leerling in de klas één exemplaar per kleur.
- De bijhorende pictogram/afbeelding van het onderwerp.

Werkwijze:

- De kinderen zitten allen in een cirkel.
- De juf/meester kaart het onderwerp van de week/maand aan, door middel van de bijhorende pictogram/afbeelding. (In dit geval: het afnemen van een bal tijdens de speeltijd)
- Er wordt eerst een rondje gedaan waarbij ieder kind kort mag zeggen hoe hij/zij zich zou voelen wanneer de bal van hem/haar wordt afgenomen.
- Nadien krijgt ieder kind drie verschillende vlaggen. De kinderen mogen dan om de beurt de vlag die voor hen van toepassing is in de lucht steken en indien ze willen ook toelichten wat maakt dat ze voor die vlag gekozen hebben.

Voorbeeldtoepassing op dit onderwerp:

- Jonas steekt de rode vlag in de lucht en vertelt hierbij dat hij het echt niet leuk zou vinden dat de bal tijdens het voetballen van hem wordt afgenomen.
- Marie steekt de gele vlag in de lucht. Voor haar maakt het niet zo veel uit als de bal van haar zou worden afgenomen. Ze deelt graag en gaat ervan uit dat ze nadien de bal wel zal terugkrijgen.
- Anastacia steekt de groene vlag in de lucht. Ze vertelt dat ze niet graag met de bal speelt en het dus niet erg zou vinden

Bijlage 3: Uitwerking en verloop leerkrachtenavond

Presentatie voor de leerkrachten De Wijzer

Verloop van de leerkrachtenavond

De leerkrachten zijn welkom op 15 juni om 16u15. We voorzien voor de presentatie 45 minuten tot een uur. We voorzien voor de leerkrachten een hapje en een drankje. Op die manier kunnen we na de presentatie nog even in gesprek gaan met de leerkrachten en hun bevindingen te weten komen. De kostprijs van de avond is gratis.

De inhoud van de leerkrachtenavond

In de goodiebag voor de leerkrachten zitten onderstaande zaken:

- Tote bag met ons eigen ontworpen logo (figuur 21)

Luc Alvoet, de directeur, heeft gevraagd of we een eigen logo wilden ontwerpen voor onze goodiebag. Dit omdat het echt onze bachelorproef is en we op die manier kunnen duidelijk maken dat basisschool De Wijzer in Aarsele een herstelgerichte school is. We hebben dan ook een eigen logo ontworpen.

- Talking piece

We kiezen ervoor om een talking piece toe te voegen in de goodiebag. Een talking piece maakt het makkelijker om te zien wie er aan het woord is. De leerkrachten kunnen deze in de klas gebruiken wanneer ze iets bespreken met de leerlingen. Enkel de persoon met de talking piece mag spreken.

- Kaartje met uitleg over de talking piece

Dit kaartje komt in de goodiebags zodat leerkrachten hierop kunnen teruggrijpen. Op die manier kunnen ze nog eens kijken wat een talking piece eigenlijk is.

- Infobrochure over de herstelgerichte visie

We kiezen ervoor om dit in de goodiebag te stoppen omdat we op die manier kunnen duidelijk maken wat er in de school aanwezig is rond de herstelgerichte visie. Op die manier hebben de leerkrachten een handig overzicht van alle acties en wordt de meerwaarde van de acties heropgefrist.

- Bladwijzer met de zes pijlers van de school

Doordat we de visie herstelgericht werken volledig hebben ingebracht in de school, is er een nieuwe pijler bijgekomen. We hebben deze pijler uitgeschreven in de visie en willen dit meegeven via een bladwijzer. Op de bladwijzer zijn de zes pijlers te vinden en deze worden daarop uitgelegd. Luc Alvoet, de directeur, wou dat we een bladwijzer maakten gebaseerd op de oude bladwijzer.

- Kaartje met herstelgerichte vragen

We maakten een kaartje met de herstelgerichte vragen voor de leerkrachten. Wij zullen aanbevelen dat de leerkrachten dit kaartje altijd bij hen hebben tijdens de speeltijd zodat ze de conflicten beter kunnen aanpakken.

- Herstelgids

Net zoals de herstelgerichte vragen, hebben de leerkrachten deze herstelgids bij hen. Zo weten ze hoe ze kunnen handelen in bepaalde situaties. Dit kan ook voor ouders een houvast zijn. Dit is dan ook de reden dat we deze meegeven met hen. Daarnaast wordt het gebruikt in de school waardoor we hen opnieuw meenemen in de visie herstelgericht werken en weten ze wat de leerkrachten hanteren om conflicten aan te pakken.

- Een sticker van basisschool De Wijzer in Aarsele

De sticker dient als extra reclamemateriaal voor basisschool De Wijzer in Aarsele.

- Kaartje met preventiepiramide

We maakten een kaartje waarop we alle herstelgerichte acties die op school gedaan worden op de preventiepiramide plaatsten. We doen dit zodat de leerkrachten een handig overzicht hebben van welke maatregelen op welk niveau van de piramide werken. Op de achterkant van het kaartje staat uitgelegd wat elk niveau inhoudt.

Praktische zaken

We kiezen ervoor om de presentatie voor de leerkrachten in de loft te organiseren. Dit is het klaslokaal van het zesde leerjaar. Het lokaal straalt een gezellige sfeer uit, dit is dan ook een meerwaarde om de herstelgerichte visie te kaderen.

Als catering kiezen we ervoor om dit zelf te doen. We zullen naar de winkel gaan achter: kaas, salami, nootjes en chips. Daarnaast bieden we ook iets te drinken aan (bier, cola, fruitsap en water). We kiezen ervoor om de catering zelf te doen omdat dit goedkoper zal uitkomen dan wanneer we een cateraar laten komen.

- Waar: We kiezen ervoor om de presentatie voor de leerkrachten in **de loft** te organiseren. Dit is het klaslokaal van het zesde leerjaar. Het lokaal straalt een gezellige sfeer uit, dit is dan ook een meerwaarde om de herstelgerichte visie te kaderen.
- Uur: 16u15 – 17u (maximum tot 17u30)
- Materiaal: hapje en drankje " Als catering kiezen we ervoor om dit zelf te doen. We zullen naar de winkel gaan achter: kaas, salami, nootjes en chips. Daarnaast bieden we ook iets te drinken aan (bier, cola, fruitsap en water). We kiezen ervoor om de catering zelf te doen omdat dit goedkoper zal uitkomen dan wanneer we een cateraar laten komen.
- PowerPoint

Presentatie

1. Inleiding (5 min)

Dia 1: Leerkrachtenpresentatie

Welkom iedereen. We vinden het fijn dat jullie hier zijn.

Daarnaast willen wij jullie ook al bedanken dat wij hier op de school steeds welkom waren en dat wij ons ook echt welkom voelden. Daarnaast willen we jullie ook bedanken dat jullie steeds bereid waren om ons te helpen met het beantwoorden van onze vragen tijdens de interviews.

Dia 2: Wie zijn wij?

Wij zijn 8 studenten van Vives Kortrijk die sinds mei hier gestart zijn aan onze bachelorproef. Mijn naam is Silke en ik ben studente sociaal werk. (Dan zeggen de andere hun naam en hun opleiding)

Dia 3: Check-in

Vooraleer we starten met de presentatie gaan we eerst een check-in-vraag stellen. De bedoeling is dat we iedereen op deze check-in vraag laten beantwoorden.

De check-in-vraag wordt ook geprojecteerd op de PowerPoint. Namelijk: "Vertel in één woord wat herstel voor je betekent?"

Deze vraag gaan we circulair laten beantwoorden. Circulair wil gewoon zeggen dat we elk om beurt in de richting van de open cirkel laten antwoorden. Is er iemand die wilt beginnen?

.... jij mag vooraleer je antwoord geeft mag je de richting bepalen waar we naartoe gaan. (Rechts of links)

Dia 4: Verloop van de presentatie

We hebben met iedereen van jullie een interview afgenomen. Daaruit is gebleken dat jullie al veel kennis hebben over de herstelgerichte werking op deze school. Om deze avond interactief te houden, willen we kijken hoe vers deze kennis nog in jullie geheugen zit.

Tijdens de interviews merkten we dat jullie wel op de hoogte zijn van de herstelgerichte visie op school. Velen van jullie gaven ook aan tijdens de interviews dat jullie nood hebben aan heropfrissing van de belangrijkste pijlers van de herstelgericht en verbindend werken.

De inhoud van deze presentatie zal zijn:

- We gaan eerst een korte intro-oefening doen
- Dan gaan we heropfrissing doen van de belangrijkste pijlers van herstelgericht werken
- Daarna gaan we zelf aan de slag gaan met een tool die wij hebben gemaakt voor jullie
- En op het einde is er nog een afsluit met een kleine attentie

2. Stellingen (7 min)

Dia 5 tot 9: intro-oefening

Op de PowerPoint zullen wij telkens een stelling projecteren.

Iedereen heeft van ons twee gekleurde kaartjes gekregen een rode en een groene. Straks gaan wij jullie 5 stellingen tonen. Jullie mogen aan de hand van de kaartjes hierop antwoorden. Heel simpel: Waar = groen en Niet waar = rood.

Stellingen:

- De school hanteert een herstelgerichte visie (waar/~~niet waar~~)
- Herstelgericht werken houdt onder andere in dat je de leerlingen zelf naar een oplossing leert zoeken (waar/~~niet waar~~)
- Een tussendoortje/energizer is een actie die herstelgericht en verbindend werkt (waar/~~niet waar~~)
- Cirkelen moet enkel gebeuren bij conflicten (~~waar~~/niet waar)
- De herstelgerichte vragen kunnen een hulp zijn om een conflict goed op te lossen. (waar/~~niet waar~~)

Na ieder antwoord bij een stelling, nog ingaan op de visie en de veranderingen die wij maakten aan de visie. Daarnaast bij elke stelling even stilstaan bij het 'waarom' van het antwoord.

Stelling 1: De school hanteert een herstelgerichte visie?

Waarom: Ik zie dat enkelen onder jullie waar zeggen en anderen niet waar. Deze stelling is enerzijds waar, maar anderzijds ook niet. De school hanteert inderdaad een herstelgerichte visie, maar momenteel zijn hier nog weinig mensen van op de hoogte en wordt het nog niet voldoende gebruikt. Daarom moesten wij tijdens onze bachelorproef op zoek gaan naar een rode draad om de methodieken die al aanwezig zijn te koppelen aan de schoolvisie van het herstelgericht en verbindend werken.

Stelling 2: Herstelgericht werken houdt onder andere in dat je de leerlingen zelf naar een oplossing leren zoeken?

Waarom: Dit is waar, omdat je hierbij de verantwoordelijkheid bij de kinderen zelf legt. Je helpt de kinderen om die oplossing te zoeken en dit zorgt voor verbinding.

Stelling 3: Een tussendoortje/ energizer is een actie die herstelgericht en verbindend werkt?

Waarom: Dit is waar, een tussendoortje zorgt voor verbinding tussen de leerlingen. Dankzij die verbinding zullen ze bij conflicten meer respect hebben voor elkaar en zullen de conflicten makkelijker opgelost kunnen worden.

Stelling 4: Cirkelen moet enkel gebeuren bij conflicten?

Waarom: Dit is niet waar. Cirkelen bevordert het leer- en leefklimaat van de leerlingen. Er wordt dus niet enkel gecirkeld, als er zich een conflict heeft voorgedaan. Cirkelen zorgt voor verbinding tussen de leerlingen onderling en met hun leerkracht. Het is een andere manier om elkaar beter te leren kennen en de leerlingen leren er ook om naar elkaar te luisteren.

Stelling 5: De herstelgerichte vragen kunnen een hulp zijn om een conflict goed op te lossen

Waarom: Dit is waar. Deze vragen kunnen gebruikt worden bij het oplossen van een conflict. De herstelgerichte vragen kunnen een houvast bieden voor de leerkrachten om een conflict aan te pakken.

3. Presentatie (30 min)

Dia 10: Wat is herstelgericht werken (heropfrissing)

In de intro met de stellingen hebben jullie net even stilgestaan bij de visie en methodieken rond herstelgericht en verbindend werken. Voor we verder gaan willen we even stilstaan bij het belangrijkste namelijk, wat is herstelgericht werken? Is er iemand die hier al een antwoord op kan geven?

- ⇒ Antwoord dat we verwachten: De kinderen leren om hun verantwoordelijkheid te nemen. De relatie wordt herstelt of opgebouwd. Er wordt samen naar een oplossing gezocht om de schade te herstellen. Er is ruimte voor het uiten van emoties. Herstelgericht en verbindend werken gaat over fair proces, iedereen krijgt de kans zijn of haar inbreng te doen. Bij herstelgericht en verbindend werken is communicatie belangrijk.

Dia 11: Herstelgericht werken

Herstelgericht en verbindend werken betekent voor ons dat er eerst en vooral preventief gewerkt wordt aan verbinding om conflicten in de toekomst te voorkomen. Daarnaast wordt er bij een conflict in gesprek gegaan met elkaar. Iedereen kan delen wat er gebeurd is en hoe ze zich hierbij voelen. Daarna kan er gezocht worden naar een oplossing. Op die manier kan de relatie terug herstelt worden. herstelgericht en verbindend werken gaat dus niet enkel over relaties opbouwen, maar deze ook herstellen en onderhouden wanneer er een conflict plaatsvindt. Bij het oplossen van conflicten of het onderhouden van een relatie wordt telkens rekening gehouden met iedere individu en zijn of haar behoeftes.

Dia 12: Preventiepiramide

Zoals jullie horen bij de uitleg van Aicha is preventie een belangrijk aspect bij herstelgericht werken. Tijdens de interviews gaven jullie dit zelf ook aan. Sommige van jullie gaven ook aan dat ze hier graag meer op willen inzetten in de klas. Kan iemand van jullie vertellen hoe je preventief kan werken in de klas?

...

(Wat willen we horen van de leerkrachten? à Cirkelen en Energizers)

...

Dia 13: Cirkelen

Ik hoor jullie zeggen dat cirkelen een manier is om preventief te werken. Tijdens de stellingen hebben we het ook gehad over cirkelen. Waarom denken jullie dat cirkelen belangrijk is om preventief te werken? (Wat willen we horen van de leerkrachten? à Verbinding creëren, gelijkwaardigheid onder de kinderen, leren luisteren en het bevorderen van hun sociale competenties)

Cirkelen is inderdaad een belangrijk aspect om preventief te werk te gaan. Het zorgt ervoor dat de kinderen in de klas in verbinding komen met elkaar. Door in een cirkel te zitten, zullen de kinderen ook een gevoel van gelijkwaardigheid krijgen. De kinderen leren daarnaast luisteren naar elkaar. Het zal de sociale competenties van de kinderen bevorderen.

Dia 14: Energizers

Er zijn ook andere aspecten om preventief te werken in de klas, jullie hadden het ook over energizers/tussendoortjes. Hebben jullie enkele voorbeelden van energizers die jullie al gebruikt hebben? (Wat willen we horen? à Allerlei ideetjes, hier gaan we minder op in. Hen bedanken voor hun inbreng)

Dia 15: Preventiepiramide

Wij hebben zoals jullie wel weten onderzoek gedaan. We namen bij elk van jullie een interview af. We hebben daaruit gemerkt dat er nood is aan een duidelijke structuur voor jullie over regels en afspraken, maar ook over alle herstelgerichte acties op school. We hebben daarom een tool gebruikt om al de herstelgerichte acties samen te vatten. Namelijk de preventiepiramide. Hebben jullie al gehoord van deze piramide? (Wat willen we horen? à Ja of nee van de leerkrachten, we gaan hier niet dieper op in) De preventiepiramide wordt opgedeeld in 4 delen.

1. Onderaan het algemeen leefklimaat
2. Algemeen preventief
3. Specifiek preventief
4. Curatief

Zoals jullie kunnen zien, staan er al allerlei acties en methodieken onder de verschillende niveaus. Op die manier kunnen we jullie een beetje structuur geven tussen de verschillende acties die op de school gebeuren. De onderste 2 niveaus focussen zich op het leefklimaat van de kinderen. Het gaat hierover het bevorderen van de omgeving van de leerlingen op school. De bovenste 2 niveaus gaan zich al meer focussen op het oplossen van problemen. Het gaat al wat meer over een specifiek probleem. Preventief werken is zoals jullie weten een belangrijk aspect. De preventieve acties staan onderaan in de piramide aangezien dit een belangrijke basis is. Als daarop de focus ligt, zal je voorkomen dat er problemen zijn. Met als gevolg dat je minder curatief te werk moet, of met andere woorden minder problemen moet oplossen. De piramide kan jullie wat structuur beiden tussen alle acties op school.

We hebben dit ook op een kaartje afgedrukt die jullie op het einde van de workshop zullen meekrijgen. Daarop staat de piramide zoals hier op de presentatie en wat extra uitleg.

Op de PowerPoint kunnen jullie onze preventiepiramide zien waarop al de herstelgerichte acties op vermeld staan. Wie kent de preventiepiramide? (ja, geen verdere uitleg/ nee, we leggen uit aan de hand van de uitleg op de achterkant van het kaartje.) Deze piramide is ingedeeld volgens de volgorde van de preventiepiramide. We hebben onze acties gebaseerd op het leefklimaat, de voorlaatste trede (niveau 1). Daarna zijn we hoger in de preventiepiramide gegaan. Op de hoogste trede (niveau 4) staan onze curatieve maatregelen.

Van deze preventiepiramide hebben we voor jullie een kaartje gemaakt. Op de achterkant van de preventiepiramide kan je meer uitleg vinden over de uitgewerkte acties. Op die manier weten jullie waarom bepaalde acties op een bepaald niveau staan. We willen jullie dit meegegeven zodat jullie allemaal mee zijn in het verhaal van herstelgericht en verbindend werken. Je kan hierbij zien dat er eerst moet gewerkt worden aan de relatie vooraleer er preventief en later curatief kan gewerkt worden aan conflicten. Je moet dus veel op de onderste niveaus werken. Hoe meer je preventief te werk gaat, hoe minder je curatieve maatregelen zal moeten toepassen.

Dia 16: Nieuwe (blad)pijler

De nieuwe herstelwijzer erbij nemen, wij hebben de bladwijzer met de schoolvisie op. Vroeger stonden hier 5 pijlers op, wij hebben dit aangepast naar 6 pijlers. Wat wij eraan toegevoegd hebben is de pijler van het herstelgericht werken. Wij hebben deze pijler toegevoegd omdat ons hoofddoel van de onze bachelorproef was om de school echt herstelgericht te maken. Hiervoor moesten we een stapje terugzetten Er waren reeds heel wat herstelgerichte acties in de school, maar dit was niet genoeg. Er moest een duidelijke visie komen zodat het voor iedereen duidelijk is wat de visie inhoudt en zodat iedereen hierop terug kan vallen.

We lezen de visie vanop de bladwijzer voor (of we geven de leerkrachten de tijd om de herstelwijzer zelf te lezen). In deze wijzer staat dat ieder kind zijn verantwoordelijkheid neemt en dat er samen met de leerkracht naar een oplossing gezocht wordt.

Heeft iemand een idee over hoe je de kinderen op een goede manier het conflict kan laten oplossen?

Mogelijke goede antwoorden:

- *In gesprek laten gaan*
- *Laten afkoelen voor we verder gaan*
- *Zelf oplossingen laten zoeken*
- *De juiste begeleiding geven*

Dia 17: De herstellvragen

De herstelgerichte vragen kunnen gebruikt worden. Wij maakten hiervan ook een kaartje, als je deze vragen overloopt bij een conflict is de kans groot dat jullie samen tot een oplossing kunnen komen. Jullie krijgen deze kaartjes ook van ons, een idee dat wij hadden is om dit tijdens de speeltijd misschien in je broekzak of aan je gepersonaliseerde keycord zodat je deze altijd bij de hand hebt en jullie hier makkelijk naar kunnen teruggrijpen.

Dia 18 tot 22: enquête

Naast de interviews met jullie hebben we ook een online enquête afgenomen bij de ouders. Via de enquête wilden wij een breder en duidelijker beeld krijgen over hoe goed de herstelgerichte initiatieven van vorig jaar gekend zijn bij de ouders, in welke mate de ouders de herstelgerichte visie kennen, hoe groot de motivatie is om deze beter te leren kennen en als laatste peilden we naar het vertrouwen van de ouders in de school en zijn werking

Op dit cirkeldiagram zie je de resultaten van de vraag 'Kennen de ouders de herstelgerichte werking op school'. We zien hier dat het eigenlijk fiftyfifty is. We kunnen hieruit besluiten dat alhoewel er initiatieven zijn ingevoerd door de vorige twee bachelorproeven dat de communicatie rond deze initiatieven niet goed is binnengekomen bij de ouders.

Daarnaast zien we dat de ouders de herstelgerichte werking op de school niet kennen. We kunnen dit zien op het volgend staafdiagram waar we duidelijk merken dat het grote deel van de ouders, namelijk 75%, zich een score van 5 of minder op 10 geeft. Dit was voor ons zeer nuttige informatie waaraan wij dan ook initiatieven hebben vooruitgewerkt, daar later meer info over.

We peilden naar ook naar de tevredenheid van de ouders op vlak van communicatie. We zagen in de antwoorden dat de meerderheid van de ouders tevreden is over de communicatie over hun kind. We merkten wel op in andere antwoorden dat deze communicatie niet altijd via dezelfde weg werd gedaan, van hieruit dat wij bij onze aanbevelingen hebben geopteerd om één communicatiemiddel te gebruiken, namelijk Questi.

We bevroegen aan de ouders in welke mate ze vertrouwen hebben in de school en zijn werking. Dit deden we aan de hand van een schaal. De schaal bestond uit 10 stellingen waar de ouders konden kiezen uit de antwoordmogelijkheden van helemaal oneens, oneens, enzovoort tot helemaal eens. Als we de antwoordmogelijkheden dan koppelden aan scores van 1 t.e.m. 6 kwam je dus per ouders op een score uit van minimum 10 en maximum 60. We zien in deze tabel dat 70% van de ouders een score van 45 of hoger haalt. Daarnaast merken we ook dat 87% van de aangeduide antwoorden zich bevond aan de positieve kant, dus van eens tot helemaal eens. Hieruit kunnen we besluiten dat de ouders vertrouwen hebben in de school en hun werking.

Als laatste hebben we ook bevraagd of de ouders de school zouden aanraden aan anderen. 90% van de ouders geeft aan van ja. Dit bewijst dat jullie goed werk leveren en dat wij hiervoor jullie wel een pluim mogen geven.

Dia 23 tot 24: Interviews

We namen met de meeste van jullie een interview af. We deden dit omdat we diepgaandere en gedetailleerdere informatie wouden verkrijgen over jullie kennis en motivatie rond de herstelgerichte visie.

We konden hieruit enkele besluiten vormen:

- Er is een groot geloof in de visie bij ieder van jullie. Toch gaven enkelen aan dat niet iedereen op eenzelfde lijn zit.
- De moeilijkheid om conflicten aan te pakken ligt vooral bij het feit dat de leerlingen mondiger geworden zijn. (ze luisteren niet altijd/spreken tegen)
- Als leerkracht gaven jullie aan dat het soms moeilijk is om gezag uit te oefenen op leerlingen die niet in jullie klas zitten.

We willen er graag voor zorgen dat er door iedereen consequent wordt opgetreden en net daarvoor probeerden wij een rode draad te creëren. Het is net doordat jullie, als leerkrachten, consequent kunnen handelen dat leerlingen zullen beseffen dat ze door iedere leerkracht op dezelfde manier zullen behandeld worden. Het kan er op zijn beurt ook voor zorgen dat leerlingen sneller zullen luisteren naar iedere leerkracht. (dus ook waarvan ze geen les krijgen)

Op de volgende dia zien jullie enkele quotes die we haalden uit enkele interviews die aangeven wat ik net zei.

Dia 25: De herstelgids

Tijdens de interviews gaven velen van jullie aan moeilijkheden te ervaren bij conflicthantering, voornamelijk op de speelplaats. Het is soms moeilijk om te weten hoe ernstig het conflict is en hoe je moet reageren. Voor ons werd het duidelijk dat jullie het belangrijk vinden om eenzelfde aanpak te hanteren binnen het team.

Hiervoor hebben we een nieuwe tool uitgewerkt die jullie concrete regels en afspraken biedt omtrent het aanpakken van conflicten. Deze herstelgids is een leidraad doorheen de herstelgerichte werking onderling.

We werken met vier verschillende kleuren naargelang de ernst van de conflicten. Aangezien we ons niet enkel willen focussen op negatief gedrag hebben we gekozen om een groen schema toe te voegen. Dit schema zet in op het belonen van positief gedrag. Hierbij willen we inzetten op het preventieve luik.

Zoals je kunt zien hebben we een stappenplan uitgewerkt per herstelgids. Het gele schema staat voor een niet ernstig incident. Dit kan gaan over kinderen die niet luisteren, speelgoed afnemen van elkaar, grappjes uithalen die niet als grappig worden ervaren of plagen, etc.

Het oranje schema dient voor het oplossen een matig incident. Hierbij gaan de kinderen meermaals ongewenst gedrag vertonen. Dit kan gaan over het verbaal agressieve of andere kinderen uitsluiten.

Het rode schema zet in op een ernstig incident. We denken hierbij aan fysieke agressie en pestgedrag.

Aangezien de emotionele ontwikkeling bij de kinderen volop aan het evolueren is ervaren ze moeilijkheden om hun emoties te reguleren. Daarom hebben we ervoor gekozen om rustmomenten in te plannen in de schema's. Hierbij willen we de kinderen de kans geven om tot rust te komen. Ook de leerkrachten kunnen alles op een rijtje plaatsen waardoor er achteraf plaats is om op een rustige manier samen in gesprek te gaan.

We willen meegeven dat deze schema's subjectief zijn. Het is normaal dat niet iedereen op eenzelfde manier zal reageren. Met onze herstelgidsen streven we ernaar om een houvast te bieden bij het aanpakken van problemen. Met de herstelgidsen willen we jullie de structuur bieden die jullie aangeven te missen.

Dia 26: De herstelgidsen

Graag willen we jullie nu kennis laten maken met de schema's.

4. Interactief luik (20 min)

Dia 27: Zelf aan de slag gaan

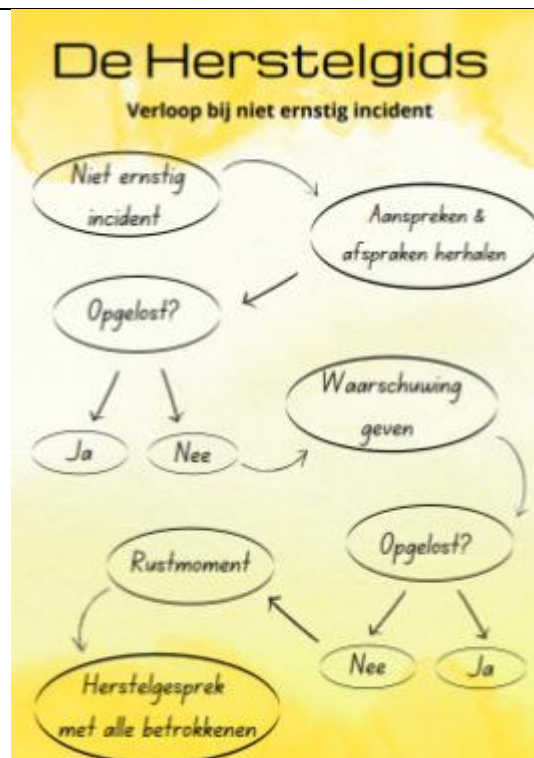
Aan de slag gaan met de herstelgidsen. We hebben enkele casussen uitgewerkt binnen de verschillende herstelgidsen. We hebben één casus voor jullie uitgekozen om deze eens toe te passen tijdens deze voorstelling. Hiermee willen we ervoor zorgen dat jullie dit in de toekomst zelfstandig kunnen gebruiken, in bepaalde situaties waarbij je niet goed weet hoe te handelen. Dit kan voor jullie een houvast bieden. De casussen die we hebben uitgewerkt bieden gewoon een houvast, dit wil niet zeggen dat jullie in zo'n situaties telkens op deze manier moeten handelen. De thema's over de casussen gaan over: een leerling dat niet wil luisteren, over verbale agressie en over fysieke agressie.

De casus die wij met jullie willen toepassen gaat over een leerling die niet wil luisteren naar een leerkracht. We gaan de groep onderverdelen in twee groepen, waarbij we deze casus gaan uitvoeren. Wij begeleiden jullie hierin en daarnaast kunnen jullie elkaar ook tips en tricks geven.

De leerkrachten zullen in 2 groepen verdeeld worden en de cirkels worden in 2 groepen gedaan. (Dit zullen ongeveer 10 personen per cirkel zijn.)

Casus: **'niet luisteren'**

De leerkracht vraagt aan Léon om zijn jas aan de kapstok te hangen zodat deze niet meer op de grond ligt. Léon luistert niet. Hij praatte vol enthousiasme tegen een vriendje over zijn leuke weekend en wil eerst zijn verhaal afmaken. De leerkracht wil dat hij dit nu meteen doet omdat andere leerlingen hier zouden kunnen over vallen.

“Oplossing:”

In deze casus worden er twee afspraken van de rode speelwijzer niet nageleefd:

- Ik draag zorg voor mijn materiaal
- Ik luister als iemand mij aanspreekt

Volgens de gele herstelgids dient de leerkracht, na dit incident, Léon aan te spreken op zijn gedrag en de twee bovenstaande afspraken te herhalen. Dit zodat hij herinnert wordt aan de afspraken die gelden op school.

Wanneer Léon nog steeds niet luistert, dient de leerkracht hem een waarschuwing te geven.

Een voorbeeld van een waarschuwing kan zijn:

“Ik zou graag hebben dat je nu luistert, anders zal jij je even moeten afzonderen om tot rust te komen. Daarna zullen we tijd maken om er over te praten.”

5. Afronding (10 min)

Dia 28: Vragen

Welkom terug!

Hopelijk hebben jullie de herstelgidsen goed kunnen toepassen. Als jullie vragen hebben over de herstelgidsen, maar ook over de vorige aspecten van de presentatie.

Stel ze gerust

Dia 29: Goodiebag

De leerkrachten krijgen nog een goodiebag van ons met enkele tools. Opsomming van wat er in de goodiebag zit.

In de goodiebag voor de leerkrachten zitten onderstaande zaken:

- Tote bag met ons eigen ontworpen logo
- Talking piece
- Kaartje met uitleg over de talking piece
- Infobrochure over de herstelgerichte visie
- Bladwijzer met de zes pijlers van de school
- Kaartje met herstelgerichte vragen
- Herstelgids
- Een sticker van basisschool De Wijzer in Aarsele
- Kaartje met preventiepiramide

6. Bedanking

Dia 30: Dankjewel!

Bedankt voor uw aandacht en uw inzet. Wij hopen dat jullie opnieuw wat bijgeleerd hebben deze avond en dat jullie ook effectief aan de slag zullen kunnen gaan met de tools die wij hebben uitgewerkt. Wij wensen jullie nog veel succes in het samen verder uitbouwen van de herstelgerichte school.

Tijdens de presentatie voor jullie kozen we eruit wat voor jullie het belangrijkste is. We werkten wel nog meer acties uit, waaronder aanbevelingen. Dit worden meegegeven aan Luc en kunnen jullie te allen tijde eens inlezen. Wie nog wenst kan nog blijven voor de presentatie die we voor onze jury doen, hier gaan we wat dieper in op alle acties die we uitwerkten. Bedankt voor jullie aanwezigheid, wij hebben nog een hapje en drankje voor jullie voorzien dus blijf gerust nog even.

Bijlage 4: PowerPointpresentatie voor de leerkrachten

Leerkrachtenpresentatie
HERSTELGERICHTE BASISSCHOOL IN AARSELE

De Wijzer
Aarrese
Herstelgerichte Basisschool

Wie zijn wij?

Aicha, Anouk, Filomeen, Jozefien, Manou, Robbe, Silke, Xenia

Check-in
Vertel in één woord wat herstel voor u betekent.

Verloop van de presentatie

- Korte intro
- Heropfrissing
- Zelf aan de slag
- Afsluiting

Stelling 1:

De school hanteert een herstelgerichte visie.

Waar Niet waar

Stelling 2:

Herstelgericht werken houdt onder andere in dat je de leerlingen zelf naar een oplossing leert zoeken.

Waar Niet waar

Stelling 3:

Een tussendoortje/energizer is een actie die herstelgericht en verbindend werkt.

Waar Niet waar

Stelling 4:

Cirkelen moeten enkel gebeuren bij conflicten.

Waar Niet waar

Stelling 5:

De herstelgerichte vragen kunnen een hulp zijn om conflicten goed op te lossen.

Waar Niet waar

Wat is herstelgericht werken?

Herstelgericht werken

In gesprek gaan na een conflict om relaties te herstellen en opnieuw verbinding te maken. Daarnaast ook preventief inzetten op verbinding om toekomstige conflicten te voorkomen.

Hoe kan je preventief te werk gaan?

Cirkelen

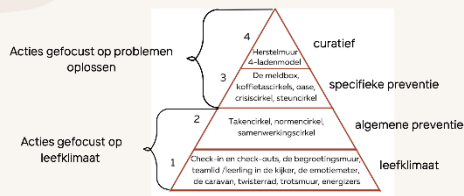
Tussendoortjes / energizers

Zorgen voor verbinding

Preventiepiramide

Nieuwe wijzer

Deze wijzer staat symbool voor onze begeleiding en ondersteuning op het gebied van sociale en emotionele ontwikkeling.

Hier staat communicatie, empathie en conflictresolutie centraal, ieder kind neemt zijn verantwoordelijkheid.

We helpen leerlingen reflecteren over hun eigen handelen en laten ze samen tot oplossingen komen.

Herstelvragen

Vertel eens, wat is er gebeurd?
Wat was je aan het denken?

Hoe voel je je daarbij?
Hoe denk je dat de andere zich hierbij voelt?

Wat heb jij gedaan dat dit is kunnen gebeuren?
Hoe denk je er nu over?

Wat is er nodig om het op te lossen?

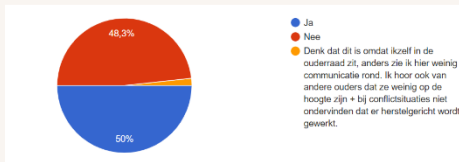
Wat ga je doen om dit goed te maken?

Enquête voor de ouders

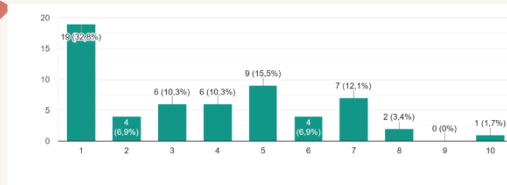

- Waarom?
- Doelstelling
- Besluiten?

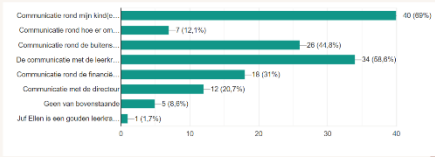
Kennen ouders de herstelgerichte werking op school?

Hoe goed kent u de werking van het herstelgericht en verbindend werken?

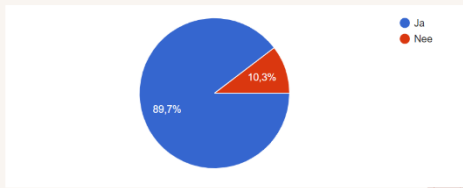
Hoe tevreden zijn de ouders op vlak van communicatie?

Schaal van vertrouwen

PSTS_TOT				
	Themas	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 20	1	1,7	1,7	1,7
24	1	1,7	1,7	3,4
32	1	1,7	1,7	5,2
34	1	1,7	1,7	6,9
36	1	1,7	1,7	8,6
37	2	3,4	3,4	12,1
38	1	1,7	1,7	13,8
40	3	5,2	5,2	19,0
42	3	5,2	5,2	24,1
43	3	5,2	5,2	29,3
				31,0
45	4	6,9	6,9	37,9
46	4	6,9	6,9	44,8
47	6	10,3	10,3	55,2
48	2	3,4	3,4	58,6
49	6	10,3	10,3	68,9
50	4	6,9	6,9	75,9
51	1	1,7	1,7	77,6
52	1	1,7	1,7	79,3
53	2	3,4	3,4	82,8
54	2	3,4	3,4	86,2
55	7	12,1	12,1	98,3
57	1	1,7	1,7	100,0
Total	104	100,0	100,0	

Zouden ouders de school aanraden aan anderen?

Interviews met de leerkrachten

- Waarom?
- Doelstelling
- Besluiten?

Quotes uit de interviews

'We hebben een tool nodig om conflicten op te lossen.'

'Niet iedereen behandelt de visie op dezelfde manier.'

'Er is een groot geloof in de visie'

De herstelgids

- Waarom?
- Doelstellingen
  - Handvat bieden
  - Voor iedereen dezelfde afspraken

De herstelgidsen

Aan de slag!

Zijn er nog vragen?

Bijlage 5: infobrochure voor de leerkrachten

Brochure

 INHOUD

- **1** Herstelvisie
- **2** Welke acties worden gedaan op school?
- **3** Wat houdt het in?
- **4** Waarom werkt dit herstelgericht op school?

ONZE HERSTELVISIE

De wijzer - Aarsele

"HERSTELGERICHT EN VERBINDEND WERKEN BETEKENT VOOR ONS DAT WE MET DE BETROKKEN PARTIJEN IN GESPREK GAAN NA EEN CONFLICT, OM DE RELATIES TUSSEN VERSCHILLENDE PARTIJEN TE HERSTELLEN EN OPNIEUW TE VERBINDEN, ALS DIT MOGELIJK IS. DAARNAAST ZETTEN WE IN OP PREVENTIEF WERKEN, OM TOEKOMSTIGE CONFLICTEN TE VOORKOMEN" (Baert, J. et al, 2023)

Inhoud brochure

In deze brochure vindt u herstelgerichte acties die basisschool de Wijzer toepast. Het is belangrijk om te weten dat herstelgericht werken veel verder gaat dan enkel ingrijpen als het fout loopt. Door preventief te werken kunnen we conflicten voorkomen. We focussen ons op acties die het leefklimaat positief bevorderen. Op die manier willen we bereiken dat de acties die probleemoplossend werken minder gebruikt hoeven te worden. Er zijn acties die preventief werken, het leefklimaat bevorderen en acties die gericht zijn op het oplossen van de problemen.

Basisschool De Wijzer is er zich van bewust dat kinderen fouten maken. Fouten maken is iets wat eigen is aan het groeiproces van elk kind. Kinderen leren uit de fouten die ze maken. Basisschool De Wijzer wil hierop inzetten door 'dialoog en herstel' alle kansen te geven.

De school wil met de betrokken partijen overleggen, om op zoek te gaan naar een gepaste maatregel of een mogelijke oplossing. Op die manier kunnen kinderen mee de verantwoordelijkheid nemen om een oplossing te zoeken voor het conflict of om hun fout goed te maken (PoelbergOmmeland vzw, 2022).

Vanuit de schoolcultuur van verbondenheid wil de school bij een conflict op de eerste plaats inzetten op herstel. Hiervoor nodigt de school de betrokkenen uit om na te denken over wat er is gebeurd en om hierover met elkaar in gesprek te gaan (PoelbergOmmeland vzw, 2022).

De check-in cirkel/check-out cirkel

ACTIES DIE LEERKRAFTBEVORDEREND EN PREVENTIEF WERKEN

Waarom werkt dit herstelgericht op school?

Met de check-in en check-out vragen wil de school het groepsgevoel bij de leerlingen bevorderen. Op die manier kan men een dag of een schoolactiviteit op een creatieve manier starten of beëindigen.

Dit zorgt voor verbinding tussen de leerlingen onderling en met hun leerkracht. Het is een andere manier om elkaar beter te leren kennen en bovendien worden de spreek- en luistervaardigheden van de leerlingen aangescherpt.

Wat houdt het in?

Een check-in vraag wordt gezien als een openingsvraag van een cirkel. Deze kan een activiteit, dagdeel of een thema inleiden.

De cirkel kan afgesloten worden met check-out vraag.

De emotiemeter

Wat houdt het in?

Het is een manier voor de leerlingen om hen te helpen hun emoties te herkennen en te benoemen. De basisgevoelens, bij, bang, boos, verdrietig worden hierin verwerkt alsook de gevoelens 'fantastisch' en 'zenuwachtig'.

Voor iedere leerling is er plaats om hun klasnummer bij de emotie te hangen.

Waarom werkt dit herstelgericht op school?

Met de emotiemeter laten we de leerlingen zelf hun emoties herkennen en benoemen. De leerkrachten kunnen op de emoties van de leerlingen inspelen.

Dit kan ervoor zorgen dat de leerkrachten sneller en beter in gesprek kunnen gaan met de leerlingen zodat eventuele conflicten sneller opgelost kunnen worden.

De begroetingsmuur

ACTIES DIE LEERKRAFTBEVORDEREND EN PREVENTIEF WERKEN

Wat houdt het in?

Aan iedere deur van de klas plakken begroetingsstickers die visueel goed zichtbaar zijn voor de leerlingen die binnenkomen.

Deze stickers tonen verschillende manieren aan om te begroeten. De leerlingen kunnen zelf kiezen hoe ze de leerkracht begroeten.

Voorbeelden hiervan zijn: een high-five, een knuffel, een vuistje...

Waarom werkt dit herstelgericht op school?

De begroetingsmuur zorgt voor verbinding tussen de leerkracht en de leerling. Doordat de leerkracht de leerlingen elke dag persoonlijk begroet wordt er een band gecreëerd. Het zorgt ervoor dat de leerlingen zich veiliger voelen en zo beter tot leren zullen komen.

Dankzij de begroetingsmuur kan de leerkracht al zien hoe het met het kind gaat. Hierdoor kunnen de leerkrachten het kind beter ondersteunen.

Trotsmuur

ACTIES DIE LEERKRAFTBEVORDEREND EN PREVENTIEF WERKEN

Wat houdt het in?

Een trotsmuur is een prikbord waarbij de leerkracht de mogelijkheid krijgt om leuke knutselwerkjes of andere dingen van de leerlingen op te hangen.

Daarnaast biedt het de kans voor de leerling om zelf een werkje op te hangen waarop hij/zij trots is.

Iedere klas beschikt over een eigen trotsmuur in de gang waar alle leerlingen voorbijlopen.

Waarom werkt dit herstelgericht op school?

Dit zorgt voor een gevoel van verbinding en warmte doorheen de school.

Door de eigenheid van kinderen weer te geven in de gangen kunnen er spontane gesprekken ontstaan tussen de leerlingen onderling en met het schoolteam.

Dit zorgt ervoor dat de school inzet op een positief leerklimaat.

Teamlid/ leerling in de kijker

Wat houdt het in?

Teamlid of leerling in de kijker is iemand in de kijker plaatsen en die persoon waarderen voor zijn/haar inzet voor de school of wat hij/zij heeft gedaan.

Waarom werkt dit herstelgericht op school?

Dit werkt herstelgericht en verbindend omdat men hier de nodige erkenning, begrip en waardering voor elkaar opkrijkt.

Hierdoor wordt er opnieuw sterk ingezet op verbinding, dit zowel tussen de leerlingen onderling als tussen het schoolteam.

Er wordt aandacht besteed aan het belang dat iedereen zich goed en gewaardeerd kan voelen op basisschool De Wijzer.

De caravan

ACTIES DIE LEERKRAFTBEVORDEREND EN PREVENTIEF WERKEN

Wat houdt het in?

Het is een gerenoveerde caravan die nu gebruikt wordt als stille ruimte tijdens de speeltijden. De caravan is te vinden in de schooltuin.

Binnen deze caravan is er verschillend knutselgerei te vinden. Daarnaast is er plaats om een boekje of een strip te lezen.

De caravan is binnen versierd met plantjes en er liggen ook heel wat knuffelbeertjes.

Waarom werkt dit herstelgericht op school?

De school biedt de mogelijkheid aan de leerlingen om even tot rust kunnen komen tijdens de drukke middagpauze.

Twisterrad

Wat houdt het in?

Op de speelplaats staan heel wat gekleurde bollen op de grond geschilderd op. Daarboven hangt een groot rad waaraan gedraaid kan worden die zowel wind- als regenbestendig is.

Tijdens de speeltijden kunnen de leerlingen hiermee spelen. De spelregels staan uitgewerkt in de Speelwijzers.

Waarom werkt dit herstelgericht op school?

Hiermee wordt de focus gelegd op verbinding tussen de leerlingen. Dit kan gezien worden als een uitlaatklep voor de leerlingen tijdens de speeltijden.

Daarnaast is dit een activiteit om verveling op de speelplaats tegen te gaan.

Proactieve cirkel

ACTIES DIE LEERKLIMAAT BEVORDEREND EN PREVENTIEF WERKEN

Wat houdt het in?

Proactieve cirkels zijn een vorm van bij elkaar komen in een kring. Door middel van proactieve cirkels is er meer verbondenheid en leert men op een verbindende manier communiceren.

Het gaat om het delen van gedachten, gevoelens en ervaringen van de leerlingen met elkaar tijdens zo'n cirkel.

Waarom werkt dit herstelgericht op school?

Het doel van cirkelen is samen denken, luisteren en praten met respect voor ieders mening.

Er wordt in deze cirkel gelijkheid en verbinding gecreëerd. Cirkelgesprekken in de klas zorgen voor een groter gevoel van veiligheid tussen de leerlingen.

De meldbox

ACTIES DIE PROBLEEMOPLOSSEND WERKEN

Wat houdt het in?

Het is een online formulier dat op de website van de school terug te vinden is onder de knop 'meldbox'.

Dit formulier kan ingevuld worden door de ouders die met bepaalde bezorgdheden zitten over zijn/haar kind(eren) na bijvoorbeeld een conflict.

Het invullen van dit online formulier kan anoniem gebeuren, tenzij de persoonlijke gegevens vrijwillig worden opgegeven.

Na een melding te hebben gedaan, ontvangt de school een mail en zal het schoolteam de nodige stappen ondernemen.

Voorbeelden van wat er gemeld kan worden:

- Alle soorten geweld zoals slaan, schoppen, duwen, trekken, spuwen...
- Uittlachen, belachelijk maken door grapjes...
- Verbale agressie: schelden, (bedreigen, roddelen, discrimineren...
- Spullen af moeten geven, afpakken, verstoppen, vernielen...
- Opwachten, opjagen, achtervolgen, klemzetten...
- Ongewenste aanrakingen
- Opdrachten krijgen, moeten meedoen aan/met iets, onder dwang of door groepsdruk negeren, buiten sluiten/ niet mogen meespelen, niemand wil naast jou zitten, niet gekozen worden...
- Online pesten: via computer of mobiel
- Alles wat een onprettig/ onveilig gevoel geeft ook al nam je deel.

Waarom werkt dit herstelgericht op school?

Met de meldbox wil men herstelgericht kunnen werken op basisschool De Wijzer.

Doordat je de school al dan niet anoniem kan contacteren om bezorgdheden te uiten, kan de school hier onmiddellijk mee aan de slag gaan.

Bovendien wil men inzetten op een positief leef- en leerklimaat binnen de school.

Energizers

Wat houdt het in?

Energizers zijn spelletjes om verbinding te creëren in de klas. Ze zetten in op leuke momenten tussen de leerlingen onderling en met de leerkracht

Waarom werkt dit herstelgericht op school?

Hiermee wordt de focus gelegd op verbinding. Energizers zorgen ervoor dat kinderen opnieuw energie krijgen waardoor de concentratie wordt verhoogd.

Als hoofddoel worden de energizers vooral gebruikt om verbinding te creëren tussen de leerlingen.

De herstelmuur

ACTIES DIE PROBLEEMOPLOSSEND WERKEN

Wat houdt het in?

De herstelmuur is gebaseerd op de herstelmethode. Deze methode bestaat uit 5 stappen, elke stap staat voor een bepaalde vinger.

De stophand: hierbij toont de leerling zijn/ haar hand en zegt 'stop, we lossen dit op'.

De duim: hierbij is het de bedoeling dat de leerling tot rust komt door eens goed in- en uit te ademen.

De wijsvinger: de leerlingen vertellen om de beurt hoe ze zich voelen.

De middelvinger: hierbij is het belangrijk dat de leerlingen aangeven dat ze tot een oplossing willen komen.

De ringvinger: de leerlingen vertellen om de beurt wat er voor hen nodig is om het conflict op te lossen.

De pink: hier wordt er door de leerlingen effectief bevestigd wat er zal gebeuren om de situatie op te lossen.

Waarom werkt dit herstelgericht op school?

Dit werd ingevoerd met als doel de conflicten die zich op de speelplaats tussen leerlingen voordoen op te lossen.

Het 4 laden-model

ACTIES DIE PROBLEEMOPLOSSEND WERKEN

Wat houdt het in?

Dit is een methode om de ernst van verschillende overtredingen in kaart te brengen en vervolgens passend en menselijk te handelen.

Deze methode verdeelt overtredingen in vier categorieën/ laden:

- **Lade 1:** ernstige overtredingen die eenmalig voorkomen
- **Lade 2:** storende overtredingen die eenmalig voorkomen
- **Lade 3:** storende overtredingen die meerdere keren voorkomen
- **Lade 4:** ernstige overtredingen die meerdere keren voorkomen

Waarom werkt dit herstelgericht op school?

Dit werkt herstelgericht aangezien het schoolteam op die manier weet hoe ze moeten reageren op ongewenst gedrag en weten hoe zij gewenst gedrag kunnen bekomen.

Bij het plaatsvinden van een incident, kan dit model erbij gehaald worden. Samen met de leerling kan er gekeken worden tot welke lade de overtreding behoort.

Op die manier ontstaat er een gesprek over de soort overtreding. De leerkracht en leerling kunnen in samenspraak zoeken naar een gepast gevolg.

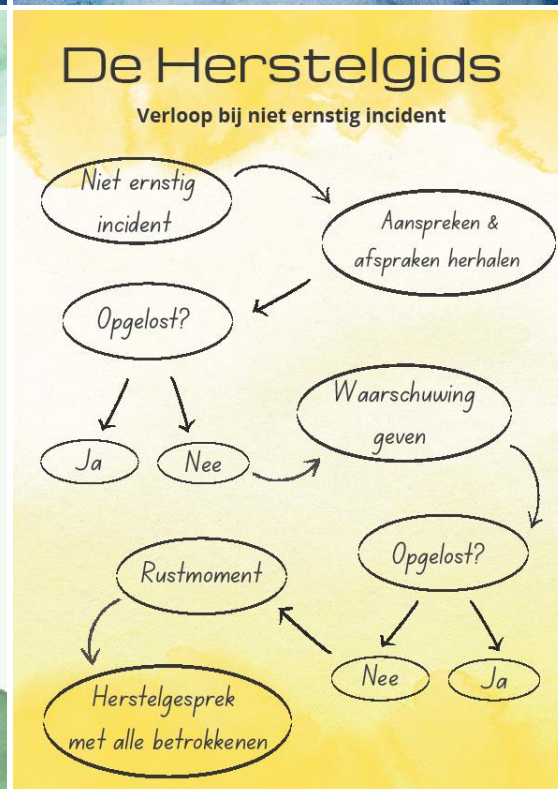
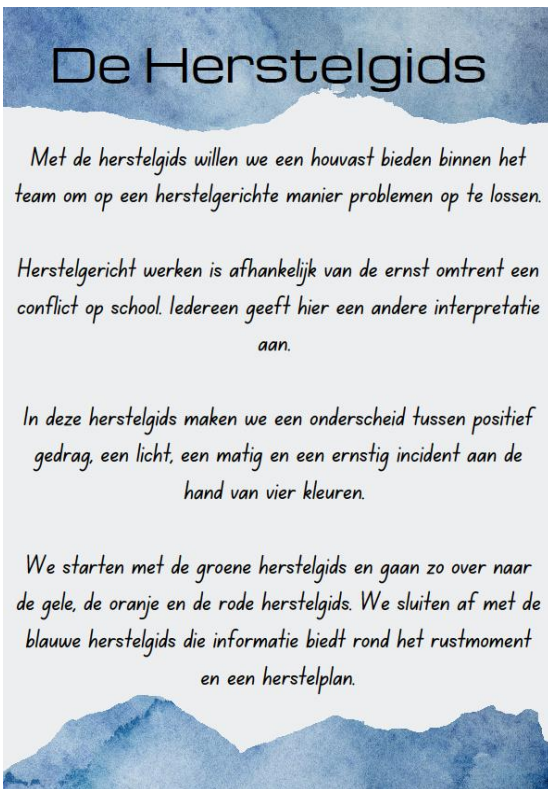
Daarnaast is het van belang om de leerlingen te stimuleren zelf een gepaste oplossing te zoeken. Dit zorgt voor meer verantwoordelijkheid van de leerlingen zelf.

MOLENWEG 2, 8700 AARSELE
051/63 31 08
WWW.POELBERGOMMELAND.BE
INFO@VBSDEWIJZER.BE

Bijlage 6: Herstelgidsen

De Herstelgids

Niet ernstig incident

Voorbeelden:

- Speelgoed afnemen.
- Grapje uithalen.
- Een per ongelukke actie.
- Niet luisteren.
- Plagen.

Afspraken:

- Zie alle speelwizers.

Herstelgesprek:

- Neem de betrokkenen samen. Overloop de afspraken.
- Luister om de beurt naar elkaar.
- Stel de herstelvragen aan beide betrokkenen.
- Zorg ervoor dat iedereen luistert naar elkaar.
- Zoek samen naar een oplossing.

De Herstelgids

Casus niet ernstig incident - 'niet luisteren'

De leerkracht vraagt aan Léon om zijn jas aan de kapstok te hangen zodat deze niet meer op de grond ligt. Léon luistert niet. Hij praatte vol enthousiasme tegen een vriendje over zijn leuke weekend en wil eerst zijn verhaal afmaken. De leerkracht wil dat hij dit nu meteen doet omdat andere leerlingen hier zouden kunnen over vallen.

In deze casus worden er twee afspraken van de rode speelwijzer niet nageleefd:

- Ik draag zorg voor mijn materiaal.
- Ik luister als iemand mij aanspreekt.

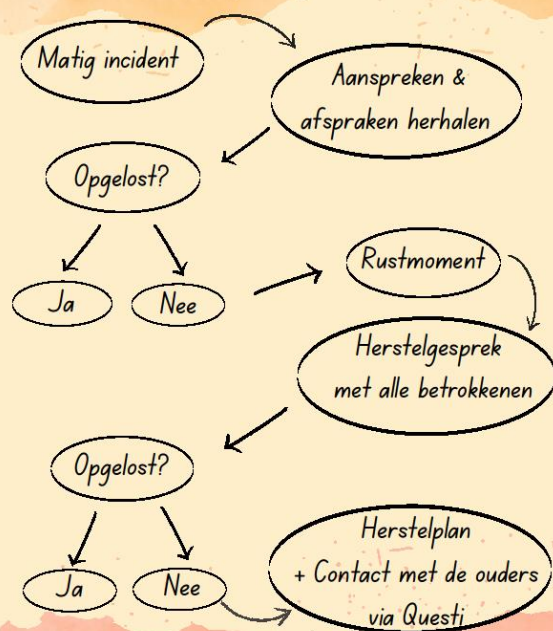
Volgens de gele herstelgids dient de leerkracht, na dit incident, Léon aan te spreken op zijn gedrag en de twee bovenstaande afspraken te herhalen. Dit zodat hij herinnerd wordt aan de afspraken die gelden op school.

Wanneer Léon nog steeds niet luistert, dient de leerkracht hem een waarschuwing te geven. Een voorbeeld van een waarschuwing kan zijn:

"Ik zou graag hebben dat je nu luistert, anders zal jij je even moeten afzonderen om tot rust te komen. Daarna zullen we tijd maken om er over te praten."

De Herstelgids

Verloop matig incident

De Herstelgids

Matig incident

Voorbeelden:

- Verbale agressie.
- Meermaals ongewenst gedrag.
- Uitsluiten.

Afspraken:

- Zie alle speelwizers.

Herstelgesprek:

- Neem de betrokkenen samen. Overloop de afspraken.
- Luister om de beurt naar elkaar.
- Stel de herstelvragen stellen aan beide betrokkenen.
- Zorg ervoor dat iedereen luistert naar elkaar.
- Zoek samen naar een oplossing.

Herstelplan:

Samen met de leerkracht, zorgcoördinator en ouders kijken voor mogelijke opvolging om het gedrag in de toekomst te vermijden.

Via Questi contact opnemen met de ouders.

De Herstelgids

Casus matig incident - 'verbale agressie'

Na het belsignaal weigert Léon naar de rij te komen, hij wil nog wat verder spelen. Wanneer de leerkracht hem komt halen, komt Léon verbaal agressief uit de hoek. Hij scheldt de leerkracht uit voor stomme, dikke koe.

De leerkracht spreekt Léon aan op zijn gedrag en zegt dat hij moet luisteren naar haar. Er wordt hierbij verwezen naar de afspraak:

- De leerling spreekt in een beleefde taal tegen de leerkrachten.

Hij wil nog steeds niet naar de rij en roept naar de leerkracht dat hij niet naar haar luistert omdat het niet zijn juf is.

De Herstelgids

Casus matig incident - 'verbale agressie'

Aangezien Léon nog altijd niet doet wat er van hem gevraagd wordt, zal er een rustmoment plaatsvinden. Hierbij zal zijn eigen leerkracht betrokken worden. Algemeen gezien heeft de leerkracht van Léon meer gezag op hem, waardoor Léon sneller zal luisteren.

Hierna zal er een herstelgesprek volgen met de leerkracht in kwestie, Léon en zijn eigen leerkracht en/ of zorgcoördinator.

Indien de situatie na het herstelgesprek nog niet opgelost is, zal er volgens de oranje herstelgids een herstelplan (zie blauwe kaart 'herstelplan') opgemaakt worden door de leerkracht in kwestie, aangezien hij/zij zelf de situatie meemaakte. Tijdens het opstellen van dit plan kan de leerkracht hulp vragen aan de leerkracht van Léon.

Bij deze stap worden ook de ouders op de hoogte gebracht via Questi.

De Herstelgids

Ernstig incident

Voorbeelden:

- Fysieke agressie.
- Meermaals verbale agressie.
- Pesten.

Herstelgesprek:

- Neem de betrokkenen samen. Overloop de afspraken.
- Luister om de beurt naar elkaar.
- Stel de herstelvragen aan beide betrokkenen.
- Zorg ervoor dat iedereen luistert naar elkaar.
- Zoek samen naar een oplossing.

Herstelgerichtgroepsoverleg:

- Samen met leerkracht, zorgcoördinator, directeur, ouders en betrokken leerlingen een cirkelgesprek uitvoeren over het incident.
- Samen een oplossing zoeken om tot herstel te komen.
- Opvolging.

De Herstelgids

Casus ernstig incident - 'fysieke agressie'

Léon heeft ruzie met een meisje uit de klas. Tijdens het klaarmaken om naar de speeltijd te gaan mondt deze ruzie uit in fysieke agressie. Léon trekt hierbij aan het meisje haar haren en duwt haar nadien op de grond. Het gevolg van deze duw is dat het meisje pijn heeft aan haar knie.

De leerkracht van de klas ziet dit gebeuren en dient, volgens de rode herstelgids, de leerlingen uit elkaar te halen. Léon werd naar het leeshuisje gestuurd om tot rust te komen en na te denken over zijn gedrag. Na een vijf à tien minuten komt de leerkracht samen met de betrokkene bij Léon. Ze zullen allen samen een herstelgesprek voeren. Na dit gesprek dienen de ouders via Questi gecontacteerd te worden.

Indien het incident nog steeds niet opgelost zou zijn dan dient er een herstelcirkel plaats te vinden met alle betrokkenen en ouders. Hierin wordt het incident besproken aan de hand van de herstelgerichte vragen. Een ander personeelslid kan dit cirkelgesprek leiden.

De Herstelgids

Wat kan een rustmoment inhouden?

- **In de klas**
  - De leerling enkele minuten in de gang plaatsen om tot rust te komen en na te denken over zijn/haar gedrag.
  - De leerling (zelfstandig) naar de zorgcoördinator sturen om daar tot rust te komen en eventueel in gesprek te gaan.
  - De leerling naar het leeshuisje sturen in de leeszaal om tot rust te komen.
- **Op de speelplaats**
  - De leerling in de stille hoek tot rust laten komen. Hierover toezicht bewaren als leerkracht zodat de hoek op de correcte manier wordt benut.
  - De leerling in het juiste vak plaatsen op het 4-kleurenmodel (fysieke 4-ladenmodel). Ook hier de controle bewaren zodat de leerling zich bewust wordt van zijn/haar ongewenst gedrag.

De Herstelgids

Herstelplan

De leerkracht stelt samen met alle betrokkenen een plan op om de situatie enigszins te herstellen. Er wordt aan iedereen gevraagd wat hij/zij nodig heeft om tot herstel te komen.

Het moet duidelijk en concreet zijn wie welke engagementen zal opnemen.

Nadien is het de bedoeling om het plan samen te vatten en na te gaan wie er allemaal op de hoogte moet gebracht worden van het plan.

De leerkracht kan hierbij zelf kiezen hoe hij/zij dit in vorm giet. (Word, schriftelijk...)

Een herstelplan is zeer afhankelijk van situatie tot situatie.

Wat moet er in een herstelplan:

- Datum.
- Naam van alle betrokkenen + relatie benadeelde.
- Gemaakte afspraken.
- Opvolging en nazorg.
- Handtekening voor akkoord.

Bijlage 7: Uitwerking en verloop ouderavond

Presentatie ouderavond

Verloop ouderavond

De ouders zijn welkom op 15 juni 2023 om 19u30. We denken dat de ouderavond maximum twee uur zal duren. We voorzien een hapje en een drankje. Op die manier kunnen wij achteraf met de ouders in gesprek gaan en verbinding zoeken met hen. De kostprijs van de ouderavond is gratis.

Voor de uitwerking van de ouderavond hebben we enkele ideeën:

- Eerst hebben we een brainstorm gedaan over wat we kunnen doen op de ouderavond. Volgende zaken kwamen naar voor: een inleiding om ons voor te stellen, uitleg geven over de herstelgerichte visie, een kraampje met de uitleg van de herstelgerichte en verbindende zaken die aanwezig zijn op de school via een rondleiding, een wall of actions, een cirkel en een quiz.
- We geven op het einde van de avond een goodiebag mee aan de ouders. Hierin steken we zaken die te maken hebben met de herstelgerichte visie van de school.
- We dachten na over hoe we ouders kunnen motiveren.
- Hen motiveren door elkaar te stimuleren. We dachten hierbij aan de ouderraad die de andere ouders kan motiveren om te komen.
- We kunnen de uitnodiging persoonlijk maken zodat de ouders zich echt aangesproken voelen.
- We kunnen een attentie meegeven en een hapje en drankje voorzien.
- We kunnen reclame maken in de school via flyers, aan de schoolpoort staan en ....

De inhoud van de ouderavond

1. Inleiding

Tijd: 5-10 MIN.

Voor de inleiding voorzien we ongeveer vijf minuten. In de inleiding vertellen we wie we zijn en wat we deden op de school. Daarna verduidelijken we waarom we ervoor kiezen om een ouderavond te organiseren. Als laatste sluiten we de inleiding af door te vertellen wat we vandaag allemaal zullen doen.

Dia 1

Hallo iedereen en welkom op de ouderavond.

Fijn dat jullie de tijd genomen hebben om hier aanwezig te zijn. Dat doet ons een groot plezier aangezien we deze ouderavond zien als één van de belangrijkste realisaties van onze bachelorproef.

Dia 2

Wij zijn de 8 studenten van Vives sociaal-agogisch werk en onderwijs die hier sinds mei gestart zijn met onze bachelorproef. Wij zijn Aicha, Silke, Robbe, Manou, Anouk, Filomeen, Jozefien en Xenia. (Per naam ook opleiding vermelden)

Met onze komst wil de school zich de visie rond herstelgericht en verbindend werken duidelijk maken aan de ouders. Jullie zijn hier vanavond misschien wel aanwezig omdat jullie getriggerd zijn door de enquête die we verstuurd. Uit de resultaten van die enquête is namelijk gebleken dat niet alle ouders deze visie goed kennen. Per klas was het gemiddelde zelfs gebuisd (al lachend zeggen). Daarom kozen wij er dus voor om een ouderavond te organiseren om hierover meer informatie en duidelijkheid te geven naar de ouders toe.

Met deze ouderavond willen we jullie echt meenemen in de visie van de school en willen we bereiken dat iedereen deze aan het einde van deze avond beter begrijpt.

We zullen jullie deze avond ook zelf enkele tips en tricks meegeven om deze visie ook thuis te kunnen gebruiken. Het is namelijk zo dat herstelgericht werken breed inzetbaar is en in veel verschillende contexten gebruikt kan worden, dus ook thuis.

Dia 3: Wat?

Wat hebben we gedaan?

We zijn gestart met een analyse van het probleem. Daarna was het tijd voor een grondig onderzoek. We kropen met onze neuzen in de boeken en deden een literatuurstudie. Daarnaast namen we een enquête af bij jullie. We namen een interview af bij de leerkrachten en deden observaties op de speelplaats.

Dia 4: Waarom?

Waarom hebben wij hier onderzoek gedaan?

Luc, de directeur en Katleen de zorgcoördinator kwamen met een probleem. Er zijn al 2 bachelorproef groepen langsgelopen de afgelopen 2 jaar. Zij hebben de herstelgerichte werken geïmplementeerd in de school. Alleen hebben wij opgemerkt dat de school een rode draad mist. De communicatie naar jullie toe, de ouders is niet goed verlopen. Ook voor leerkrachten is de toepassing van de herstelgerichte werking moeilijk.

Daarom hebben wij een groot doel voor onszelf opgesteld. Namelijk dat de Herstelgerichte visie het uitgangsbord wordt van Basisschool De Wijzer. Die visie moet door iedereen ondersteund worden. We denken hierbij aan de ouders, leerlingen en het schoolteam. Tegen volgend schooljaar willen we dit graag realiseren door duidelijke communicatie naar alle betrokkenen. Op die manier kunnen we zorgen voor een rode draad van de werking op school.

Dia 5: Resultaten

Laten we nu wat dieper ingaan op de resultaten van ons onderzoek.

Wij hebben bij jullie, de ouders een enquête afgenomen. We kregen heel wat respons van jullie. Waarvoor dank. We hebben vragen gesteld over de herstelgerichte werking op school en jullie vertrouwen in de school.

Bij de enquêtes, geeft de helft van de ouders aan dat ze geen kennis hebben over de herstelgerichte werking op school. We hebben ook gepolst naar jullie motivatie om de visie te leren kennen. Die motivatie zit alvast goed.

Daarnaast hebben we bij de leerkrachten wat interviews afgenomen. We wilden graag wat meer te weten komen over de motivatie van de leerkrachten en de kennis over de herstelgerichte werking.

Dia 6

Bij de ouders hebben we een enquête afgenomen om te staven hoe goed de herstelgerichte visie gekend is. We hebben gekozen voor een enquête om gerichte vragen te stellen om ook naar de motivatie omtrent de visie te polsen. Uit de enquêtes bleek dat nog niet iedere ouder mee was in de visie van het herstelgericht werken.

We hebben besloten om een interview af te nemen bij de leden van het schoolteam. We deden dit om meer diepgaande en gedetailleerde informatie te verkrijgen over de motivatie en kennis van de visie van herstelgericht werken. We hebben gekozen voor een interview om te kunnen inspelen op de respons van de leerkrachten en ook om hen niet te belasten met tal van vragenlijsten. Uit de interviews merken we dat de communicatie niet altijd even vlot en consequent verloopt.

Vanuit de interviews met de leerkrachten hebben we besloten om ook nog observaties uit te voeren op de speelplaats. Dit omdat de leerkrachten aangaven dat de leerlingen moeilijkheden ervaren bij het omgaan met conflicten en hun emoties. We wilden dit graag met eigen ogen zien. Vanuit de observaties kunnen we besluiten dat er zich regelmatig conflicten voordoen op de speelplaats, maar dat de leerkrachten hier wel snel tussenkomen. Zelf ervaren wij de leerlingen als heel druk en actief.

Dia 7

We kozen ervoor om de belangrijkste zaken die we hebben gerealiseerd even kort voor te stellen. We denken dat deze het meest nuttig zijn voor jullie als ouders om te weten.

Als eerste hebben we een **nieuw logo** ontworpen. Dit om onze herstelgerichte werking duidelijk te maken. We kozen ervoor om te werken met een pijl. Hiermee verwijzen we naar basisschool De Wijzer, maar ook naar cirkelen. Cirkels zijn belangrijk bij herstelgericht en verbindend werken omdat er zo verbinding en gelijkheid wordt gecreëerd. In de cirkel vind je de naam en locatie van de school. Onder de cirkel verwijzen we naar de herstelgerichte werking van de school.

Als tweede hebben we de **visie** van de school een beetje veranderd. We merkten dat er al een visie uitgeschreven was rond herstelgericht en verbindend werken, maar dat deze nog niet de volledige lading dekte. Zo zetten we preventief in op verbinding om conflicten in de toekomst te voorkomen. Daarnaast pakken we conflicten op een herstelgerichte manier aan door te spreken over emoties en gedachten. We ronden af met het zoeken naar een gepaste oplossing. Ieder neemt bij een conflict zijn verantwoordelijkheid op.

Als derde hebben we een **herstelgids** uitgewerkt voor de leerkrachten. Dit deden we omdat we merkten dat er nood was aan een rode draad in het oplossen van conflicten. Vanuit de interviews bleek namelijk dat niet iedereen dezelfde werkwijze hanteerde waardoor leerlingen wisten wie strenger was. Door de herstelgidsen hanteert iedereen een gelijke werking.

Bij de herstelgids zijn er vier kleuren. Groen zet in op positief gedrag en toont ook aan hoe je dit gedrag kan verkrijgen. De gele herstelgids zet in op licht ernstig gedrag. Dit gaat bijvoorbeeld over speelgoed afnemen, grapje uithalen, niet luisteren en plagen. De oranje herstelgids zet in op matig ernstig gedrag. Dit gaat bijvoorbeeld over verbale agressie, meermaals ongewenst gedrag en uitsluiten. De rode herstelgids gaat over een ernstig incident. Dit kan gaan over fysieke agressie, meermaals verbale agressie en pesten. Belangrijk om hierbij nog te vermelden is dat herstelgidsen subjectief kunnen ingevuld worden. Iedereen heeft namelijk een ander beeld over wat ernstig gedrag inhoudt.

Als slotstuk van onze bachelorproef organiseren we deze **ouderavond**. We kozen ervoor om een ouderavond te organiseren omdat er uit de enquêtes bleek dat de ouders niet zo goed mee zijn in de herstelgerichte visie. Sommigen zijn er ook niet van op de hoogte dat de school deze visie hanteert. We willen dan ook de ouders op een interactieve manier laten kennismaken met de visie. Op die manier kunnen ze de aangeleerde methodieken eventueel thuis toepassen.

Als laatste deden we nog enkele aanbevelingen naar de school. Zo bevelen we de school aan een **Rots en Water training** te organiseren voor de leerlingen. Dit om hen meer sociale en communicatieve vaardigheden aan te leren. Daarnaast leren ze ook reflecteren over zichzelf en op die manier verantwoordelijkheid nemen voor hun gedrag. Dit zorgt ervoor dat conflicten beter en vlotter kunnen opgelost worden. Als laatste deden we een aanbeveling op vlak van **communicatie**. Zo willen we graag een Instagrampagina van de school omdat er op die manier leuke dingen gepost kunnen worden op Instagram. Het formeel communicatieverkeer zal dan via Questi verlopen. Dit deden we omdat we de communicatie naar ouders toe meer willen stroomlijnen. Op die manier is het duidelijk wat er waar gecommuniceerd wordt.

Beginnen met een korte uitleg over de herstelgerichte werking op de school.
Dit mag niet lang duren aangezien we het interactief willen houden.

Tijd: MAX. 5 MIN.

We kiezen ervoor om uitleg te geven over wat herstelgericht werken is. We willen hier niet al te veel tijd voor innemen omdat er nog een workshop volgt en ze daar ook wat uitleg krijgen. Daarnaast is het luisteren naar een presentatie niet zo boeiend. We kiezen er dan ook voor om hiervoor vijf minuten uit te trekken.

Dia 8

Nu zal er kort een stukje theorie gegeven worden rond het herstelgericht werken. Dit omdat we merken, uit de enquêtes, dat de helft van de ouders niet wist wat herstelgericht werken inhoudt.

Dia 9

Het herstelgericht werken vertrekt vanuit het herstelrecht waarbij de focus gelegd wordt op de aangerichte schade en niet echt op het slachtoffer.

Er zijn een aantal begrippen die belangrijk zijn binnen het herstelgerichte.

1. Eerst en vooral moet er sprake zijn van een eerlijk proces. Dit wil zeggen dat iedereen een inbreng mag hebben en mag meedoen.
2. Als tweede is er nog de communicatie op basis van gevoelens. Dit wil zeggen dat gedrag altijd gekoppeld wordt aan een gevoel. Door deze gevoelens te bespreken, leert men hier ook mee om te gaan.
3. Als derde is er nog de verbindende houding op basis van het Social Discipline Window. Hierover ga ik zo meteen dieper op in.
4. Daarnaast heb je ook nog de verantwoordelijkheid. Hiermee wordt bedoeld dat iedereen zijn/haar verantwoordelijkheid moet opnemen wanneer een incident plaatsvond.
5. Tenslotte is er ook nog de herstelgerichte taal. Deze taal is gericht op verschillende pijlers:
  - Eerst wordt er aan iedereen gevraagd wat er gebeurd is en wat ieders aandeel is. --> link eerlijk proces en verantwoordelijkheid.
  - Nadien wordt er gepeild naar de gevoelens en de gedachten door te vragen wat de persoon voelde tijdens het incident en wat de persoon op het moment van het cirkelmoment voelt. - -> link communicatie op basis van gevoelens.
  - Vervolgens wordt er gevraagd naar de schade. Dit kan door te vragen 'hoe ben jij geraakt door het incident en hoe is de ander hierbij geraakt?'. Daarnaast kan er ook gevraagd worden welke verantwoordelijkheid de persoon heeft voor de aangebrachte schade. --> link verantwoordelijkheid.

- Daarna wordt er gevraagd wat de personen nodig hebben om de schade te herstellen en tenslotte wordt er nog gevraagd hoe het nu verder kan en hoe het in de toekomst zou kunnen voorkomen worden.

De uitleg ik net gaf over de herstelgericht taal zijn eigenlijk de herstelvragen. We maakten een kaartje voor jullie met al deze vragen erop die we later aan jullie zullen tonen.

Dia 10

Nu zal ik even verder gaan op puntje drie die ik daarnet benoemde: het Social Discipline Window. Om aan te tonen welke houding je hebt zijn er eigenlijk vier kaders:

1. Het hokje links bovenaan toont de bestraffende stijl. Hierbij is er weinig steun en veel controle.
Vb. Kind stelt ongewenst gedrag en je plaatst hem/haar meteen in de hoek.
2. Het hokje links onderaan toont de verwaarlozende stijl waarbij er weinig steun is en weinig controle.
Vb. Kind heeft als hobby voetbal, maar je komt naar geen enkele training en toont verder ook geen interesse hierin.
3. Het hokje rechts onderaan verwijst naar de toegeeflijke stijl. Hierbij is er veel steun en weinig controle.
Vb. Telkens wanneer je kind weent wanneer hij/zij iets niet mag, toch het kind zijn/haar zin geven.
4. Tenslotte is er het nog hokje rechts bovenaan. Deze geeft de herstellende en verbindende stijl weer. Hierbij is er een goed/mooi evenwicht tussen voldoende steun en controle.
Vb. Wanneer er een conflict plaatsvond tussen vb. 2 kinderen zal je dit proberen oplossen aan de hand van de herstelgerichte vragen. Dit zijn dus de vragen die ik daarnet overliep.

Het is net dit laatste hokje dat belangrijk is om toe te passen. De andere 3 hokjes dienen zo min mogelijk toegepast te worden.

3. Luc aan het woord

Tijd: MAX. 5 min

Luc neemt het woord en vertelt over waarom hij gekozen heeft voor de herstelgerichte visie in basisschool De Wijzer in Aarsele.

We zien het als een meerwaarde om hem aan het woord te laten aangezien hij de directeur is. Het is altijd leuk om eens een woordje van de directeur te horen. Daarnaast toont dit dat de directeur voor de volle 100% geëngageerd is om de visie in de school na te streven. Dit kan een extra motivatie zijn om de ouders mee te trekken in de visie.

Dia 11

Nu komt Luc, de directeur van de school, aan het woord. Hij zal kort een woordje uitleg geven over waarom hij de visie wou implementeren in de school.

4. Interactieve luik van de avond met doorschuifstelsysteem of 2 keuzes maken

Tijd: MAX. 60 min

Voor het interactieve luik werken we aan de hand van een workshop. De ouders kunnen aan de hand van een interactieve manier zelf ervaren wat herstelgericht en verbindend werken is en wat dit met jou als mens kan doen. We zien het zelf ervaren van een proactieve en responsieve cirkel als een meerwaarde omdat we op die manier de ouders laten voelen wat het met hen kan doen.

Dia 12

Binnen het interactieve luik kunnen jullie zich verwachten aan drie workshops. We willen jullie laten proeven van de herstelgerichte visie en zelf mee aan de slag laten gaan.

Er is een wall of actions, deze zorgt ervoor dat jullie weten welke aanwezige acties er op de school aanwezig zijn.

Jullie mogen zelf een proactieve cirkel uitvoeren, zo kunnen jullie te weten komen op welke manier er verbinding wordt gemaakt in de klas.

Met een responsieve cirkel kunnen jullie kennis vergaren hoe conflicten opgelost worden.

De cirkels kunnen jullie thuis ook toepassen, dit om verbinding te creëren in het gezin of om conflicten of problemen op een herstelgerichte manier aan te pakken.

Nu worden jullie opgedeeld in ... groepen.

Tijdens de workshops (niet verbonden aan een dia)

WALL OF ACTIONS

De Wall of actions is een groot bord waarop alle herstelgerichte acties die binnen de school aanwezig zijn op vermeld staan. Aan de hand van foto's op een bord bespreken we de verschillende acties die er zijn. De ouders kunnen eerst aangeven wat ze kennen over een bepaalde actie en daarna geven wij eventuele bijkomende informatie.

- Eerst en vooral is er de **herstelmuur**. De muur is gebaseerd op een herstelmethode met vijf stappen. Elke vinger staat voor een stap. De duim staat voor het tot rust komen, de wijsvinger staat voor het vertellen over de gevoelens, de middelvinger zorgt ervoor dat de leerling aangeeft dat ze tot een oplossing willen komen, bij de ringvinger geven ze elk aan wat ze nodig hebben om tot een oplossing te komen en de pink staat voor het feit dat de leerling bevestigd wordt in het feit dat het conflict effectief opgelost wordt. Met de herstelmuur kunnen leerlingen conflicten zelfstandig oplossen.
  - *Voorbeeld: Jack heeft de bal van Bas uit zijn handen geslagen, hierbij zijn ze beginnen roepen op elkaar. De leerkracht is erbij gekomen en stuurt hen samen naar de herstelmuur om het conflict op te lossen aan de hand van de vijf stappen.*

Eerst komen de beide leerlingen tot rust (duim). Bas begint met het vertellen over zijn gevoelens dat hij het niet fijn vindt dat Jack zomaar uit zijn handen slaat. Daarna vertelt Jack dat hij gewoon wou meespelen (wijsvinger).

Beide geven ze aan dat ze terug vriendjes willen zijn (middelvinger). Jack geeft aan dat hij graag wil meespelen met de bal. Hierop zegt Bas dat Jack mag meespelen, maar dat hij daarom de bal niet uit zijn handen moet slaan. Bas wil dat Jack sorry zegt en in het vervolg gewoon vraagt wanneer hij wil meespelen (ringvinger).

De oplossingen worden aanvaard. Jack zegt sorry en ze zullen samen spelen met de bal (pink). Als afsluiter geven ze een high-five omdat ze alle stappen van de hand hebben overlopen.

- Het volgende is de **caravan**. Deze caravan wordt tijdens de speeltijden gebruikt als stille ruimte. De caravan bevindt zich in de schooltuin. In de caravan bevindt zich knutselgerief en kan er een boek of strip gelezen worden. Binnenin de caravan zijn er plantjes en er liggen ook knuffels. De leerlingen kunnen in de caravan even tot rust komen in de drukke speeltijd.
  - *Voorbeeld: De eerste schooldag voelt Emma haar wat overweldigd door de drukte op de speelplaats. Om wat tot rust te komen zondert ze zich af in de caravan.*
- Als derde zijn er **check-in en check-out cirkels**. Een check-in is een openingsvraag om de cirkel in te leiden. Een check-out gaat de cirkel afsluiten. Een proactieve cirkel wordt gedaan om aan de verbinding te werken. Er wordt een groepsgevoel gecreëerd. Daarnaast worden de spreken en luistervaardigheden van de kinderen bijgestuurd.
  - *Voorbeeld:*
Leerrijke check-in: Wat kan jou helpen om de leerstof van vandaag goed te begrijpen?
Leuke check-in: Aangezien het schooljaar bijna ten einde is, mag je ons vertellen welk moment jou bij blijft van het schooljaar?
- Als vierde is er de **emotiemeter**. Leerlingen kunnen op die manier hun emoties beter uiten doordat ze visueel kunnen aangeven hoe ze zich voelen. Ze kunnen hun eigen emotie aangeven aan de hand van hun klasnummer. Door hun emoties te leren benoemen, kunnen ze dit beter bij het herstelgericht werken. Er kan makkelijker in gesprek worden gegaan.
  - *Voorbeeld: Kas is in de voormiddag wat stiller dan anders. De juf stelt voor aan hem om zijn emotie op de emotiemeter aan te duiden. Kas duidt aan dat hij verdrietig is, hier gaat de juf verder op in door hem te vragen hoe het komt dat hij verdrietig is.*
- Het volgende is het **4-ladenmodel**. Deze methode brengt de ernst van verschillende overtredingen in kaart. Er zijn vier kleuren afhankelijk van de ernst. Op die manier kan er passend gereageerd worden op gedrag. Er kan samen met de leerling gekeken worden in welk vakje het gedrag past. Daarna kan er een moment van reflectie plaatsvinden en gezocht worden naar een gepaste oplossing.
  - *Voorbeeld: Ella heeft tegen Manou gezegd dat ze een domme koe is omdat ze een rekenfout maakte (verbaal geweld die persoonsgericht is). Ella haar naam belandt in de gele lade (ernstig gedrag dat éénmaal voorkomt). Wanneer haar gedrag meermaals voorkomt belandt haar naam in de rode lade (ernstig gedrag dat meermaals voorkomt).*
  - *Voorbeeld: Kobe verstoort de les door te praten met zijn buur. Dit is storend gedrag die éénmaal voorkomt. Hierdoor belandt zijn naam in de groene lade. Wanneer dit meerdere malen gebeurt zal zijn naam in de blauwe lade belanden.*
- Er bestaat ook zoets als **leerling of teamlid in de kijker**. Iedere week plaatsen ze een andere persoon in de kijker. Er wordt ingezet op verbinding. Er wordt aandacht besteed aan ieder individu.
  - *Voorbeeld: Marie is deze week de leerling die in de kijker wordt geplaatst. Hierdoor krijgt ze van haar klasgenootjes veel complimenten dat ze onder haar foto schrijven. De week erna mag Marie kiezen wie er in de kijker wordt geplaatst.*

- Een ander iets is de **trotsmuur**. Op deze muur kunnen bijvoorbeeld schilderwerkjes gehangen worden waar je als leerling trots op bent. Er kunnen natuurlijk ook andere zaken op gehangen worden zoals bijvoorbeeld een gedicht. Iedere klas heeft een trotsmuur. Het zorgt voor een gevoel van verbinding en warmte. Er wordt ingezet op een positief leefklimaat.
  - *Voorbeeld: Boris heeft een mooi knutselwerkje gemaakt waar hij heel trots op is. De leerkracht hangt dit op aan de trotsmuur.*
- Het volgende is de **begroetingsmuur**. Er hangt aan alle deuren van de klassen een begroetingssysteem. De kinderen mogen kiezen hoe ze de leerkracht begroeten. Dit zorgt voor verbinding omdat je meestal aan de begroeting al ziet hoe het kind zich voelt. Er kan hierover dan eventueel in gesprek gegaan worden.
  - *Voorbeeld: Robbe komt binnen in de klas en begroet de leerkracht met een high-five.*
- Als laatste is er de **Meldbox**. In de Meldbox kunnen er tal van zaken gemeld worden zoals bijvoorbeeld bezorgdheden, agressie, frustraties en .... Wanneer het formulier ingevuld wordt, ontvangt de school een melding. Het team neemt daarna de nodige stappen. Ze willen hiermee preventief werken om grote conflicten te voorkomen.
  - *Voorbeeld: De mama van Olivia merkt op dat haar dochter wordt uitgesloten door een groep meisjes op school. Ze wil dit melden zonder dat de situatie haar dochter nog meer schade berokkent. Hiervoor gaat ze op de website van de school naar de Meldbox om dit te melden.*

Leerling/leerkracht in de kijker

Emotiemeter

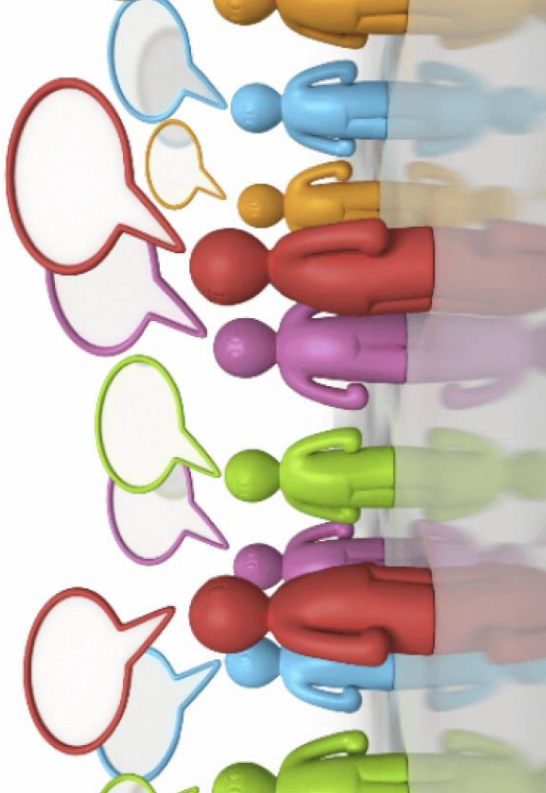
Begroetingsmuur

Trotsmuur

**Check-in/Check-out
cirkel**

4-ladenmodel

Caravan

Herstelmuur

PROACTIEVE CIRKEL

Met de ouders willen we een proactieve cirkel doen. Dit om hen te laten merken dat wanneer het een gewoonte is om te cirkelen, dit ook beter werkt bij het oplossen van problemen. Kinderen zullen openstaan voor het in dialoog te treden bij een conflict.

We overlopen het boekje van de vorige bachelorproefstudenten en kunnen hier eventueel wat vragen uithalen om te stellen tijdens de proactieve cirkel.

Eerst doen we een proactieve cirkel aan de hand van de boekjes van vorige bachelorproefstudenten.

Na de proactieve cirkel geven we hier uitleg over:

De cirkel die jullie daarnet deden is een proactieve cirkel. Proactieve cirkels spelen in op het welbevinden van de gehele groep. Bij een proactieve cirkel komt iedereen aanbod en wordt er geen feedback op feedback gegeven. Dit wil zeggen dat je niet mag reageren op wat iemand zegt.

Wanneer je in een cirkel zit of staat ga je sneller in verbinding treden met elkaar. Iedereen heeft zicht op elkaar, waardoor je ook makkelijker kunt communiceren zowel verbaal als non-verbaal. In een cirkel ben je één, er is geen onderscheid. Je bent allemaal samen en beleeft een gezamenlijke focus omdat je een gezamenlijk beeld hebt. Je ziet allemaal hetzelfde. Hierbij kunnen we ook de link leggen met de natuur. De natuur bevat verschillende cycli zoals de seizoenen, biologische klok, de voedselkringloop, paddenstoelen groeien in een cirkel... De zon is een cirkel. Er heerst gelijkheid in een cirkel en geen machtsverhouding. Het stimuleert de dynamiek van de groep.

Er zijn twee soorten proactieve cirkels. Zo heb je cirkels die gericht zijn op het leefklimaat en taakgerichte cirkels. Cirkels gericht op het leefklimaat zorgen ervoor dat er een veilige en warme sfeer gecreëerd wordt. Er wordt een soort openingsvraag gesteld. Dit kan een check-in zijn of bij een afsluiting een check-out. Iedereen krijgt evenveel kans om zijn of haar inbreng te doen. Taakgerichte cirkels hebben een meer preventieve insteek. Via deze cirkels voorkomen we problemen door een gesprek te voeren over een thema die ons welbevinden bevordert. Hierbij kan je denken aan bijvoorbeeld een normencirkel waarbij overlopen wordt wat iedereen belangrijk vindt. Hierover kunnen dan afspraken gemaakt worden.

- Check-in en check-outs aan de hand van boekje vorige studenten.
- We zullen werken met onze zelfgemaakte talking piece.
- Uitleg over wat het is eerst en dan een vraag OF starten met een vraag en dan de uitleg ervan (de vraag die ik nu stelde noemt eigenlijk een check-in vraag... dan verdere uitleg hierrond).
- Eindigen met check-out

RESPONSIEVE CIRKEL

We doen met de ouders een responsieve cirkel om aan te tonen hoe conflicten in de school worden opgelost. Op die manier kunnen ze zien hoe krachtig een herstelgesprek kan zijn en dat straffen niet altijd nodig is. Door dit zelf te ervaren aan de hand van een rollenspel hopen we dat de kracht beter doordringt.

Eerst geven we uitleg over wat responsieve cirkels zijn en daarna voeren we eentje uit.

Responsieve cirkels gaan focussen op een probleem. Je hebt cirkels die heel specifiek preventief gaan werken op een bepaald probleem. Deze cirkels zijn gericht op preventie naar aanleiding van een spanning, frustratie of roddel. Daarnaast heb je cirkels die gericht zijn op het herstellen van de schade wanneer een conflict heeft plaatsgevonden.

Na de uitleg over responsieve cirkels beslissen we om een koffietascirkel uit te voeren.

Een koffietascirkel is een oplossingsgericht gesprek in cirkelvorm. Alle betrokkenen krijgen de kans om hun aandeel en gevoel te uiten naar aanleiding van een bepaalde frustratie. Daarna wordt er opzoek gegaan naar een oplossing. Het gesprek wordt geleid door een gespreksleider. Deze leidt de cirkel in zodat iedereen weet waarover deze zal gaan. Iedereen krijgt de kans om zijn of haar inbreng te doen. De cirkel wordt afgerond door na te gaan wat iedereen zal doen om in de toekomst het probleem te vermijden.

Voor de koffietascirkel werken we met volgende casus:

Casus 'boekentassen'

De boekentassen van de leerlingen slingeren altijd rond in de gang. Ze worden niet mooi aan de kapstokken gehangen, maar liggen gewoon op de grond. Dit is gevaarlijk want er zijn al een aantal leerkrachten bijna over de boekentassen gestruikeld. De leerkrachten zijn dit natuurlijk beu en besluiten om samen een koffietascirkel te houden om hun gevoelens hierbij te delen met elkaar. Ze hopen om tot enkele oplossingen en verbeteringen te komen.

Rolverdeling:

- Facilitator (iemand van de studenten)
  - 4 tot 6 leerlingen (afhankelijk van het aantal ouders)
  - 2 tot 4 leerkrachten (afhankelijk van het aantal ouders)
- Aan de hand van een zelf uitgewerkte casus een rollenspel starten.
- We zullen werken met onze zelfgemaakte talking piece.
- Doel: ouders de kracht van de cirkel laten voelen.
- Stimuleren om in dialoog te gaan. Hierdoor aantonen dat dit soms krachtiger is dan een straf.

Voor de proactieve cirkel en de responsieve cirkel hebben we een handleiding gemaakt voor de ouders. Hierbij wordt duidelijk uitgelegd wat een proactieve cirkel en een koffietascirkel inhoudt. Aan de proactieve cirkel hebben we voorbeelden van check-ins en check-outs toegevoegd. Bij de uitleg van de koffietascirkel staat het verloop overzichtelijk uitgeschreven met de bijhorende richtvragen. We hebben een casus uitgeschreven waar de ouders zich kunnen baseren tijdens het uitvoeren van de koffiecirkel.

Het doel van deze infofiches is om de ouders een duidelijke uitleg en een houvast te bieden tijdens het uitvoeren van deze twee cirkels. De ouders mogen deze fiches houden en kunnen deze samen met hun ervaring van de cirkels op de ouderavond in hun thuisomgeving hanteren.

We zullen deze infofiches uitprinten op een A5 pagina en aan elkaar binden met een touwtje zodat dit als een boekje kan dienen.

In bijlage staan de infofiches die we zullen meegeven aan de ouders om de cirkels te oefenen. Dit kan een houvast bieden om de cirkels op een correcte manier uit te voeren.

5. Praktische zaken en afsluit

Tijd: MAX. 10 min

Dia 13

Doorheen onze bachelorproef besloten we om de online Meldbox aan te pakken.

We deden een aanpassing van de online Meldbox. We zorgden ervoor dat de knop zichtbaarder is op de website. Op die manier weten zowel ouders, leerkrachten als kinderen waar ze terecht kunnen om melding te doen over om het even welke zaken. We schreven hier ook een 'aantrekkelijk' tekstje uit die zichtbaar is op de website. Bij deze Meldbox kunnen jullie terecht voor verschillende zaken zoals conflicten, bezorgdheden, frustraties... Wanneer jullie een melding doen komt deze terecht bij de directeur/zorgcoördinator. De vraag/opmerking wordt dan besproken in team.

Dia 13 - 17

Als laatste maakten we een herstelgerichte goodiebag met allerlei leuke elementen in die we jullie graag meegeven als bedanking voor het komen naar deze ouderavond. In deze goodiebag zit:

- **Totebag** met eigen logo. Luc Alvoet, de directeur, heeft gevraagd of we een eigen logo wilden ontwerpen voor onze goodiebag. Dit omdat het echt onze bachelorproef is en we op die manier kunnen duidelijk maken dat basisschool De Wijzer in Aarsele een herstelgerichte school is. We hebben dan ook een eigen logo ontworpen.
- Een overzichtelijke **infobrochure** met een duidelijke uitleg wat het herstelgericht werken inhoudt en hoe de school dit aanpakt.
- Een **bladwijzer** met de zes pijlers waar de school naar streeft. Met onze bachelorproef hebben wij de herstelgerichte pijler toegevoegd met de herstelgerichte visie op.
- Een **talking piece**. De zelfgemaakte stressballen kunnen bijvoorbeeld gebruikt worden om iemand aan het woord te laten tijdens een cirkel, maar ook om goed te luisteren naar elkaar.
- Een pocketversie van de **herstelgerichte vragen**. Deze herstelgerichte vragen worden gehanteerd in de school, als ouder kan het ook interessant zijn om deze toe te passen in de thuisomgeving.
- Een **QR-code** die verwijst naar de **herstelgidsen** op de website. Deze herstelgidsen bieden een houvast voor het schoolteam om conflicten aan te pakken. We maakten een onderscheid tussen ernstig en niet ernstig gedrag aan de hand van verschillende kleuren. We werkten een stappenplan uit om te hanteren bij bepaalde conflicten. Om een duidelijk onderscheid te maken tussen de verschillende gidsen werkten we enkele voorbeelden uit.
- Een **sticker** van basisschool De Wijzer in Aarsele. Deze dient als reclamemateriaal voor basisschool De Wijzer.
- Als laatste is er een **kleinigheidje** voor de kinderen aanwezig in de goodiebag.

Dia 18

We willen jullie graag nogmaals bedanken voor jullie aanwezigheid, maar ook voor jullie inzet en medewerking. We hopen dat jullie wat wijzer zijn geworden over de herstelgerichte visie binnen de school en dat het duidelijker is dat de school hierrond doet.

Om de verbinding nu ook aan te gaan, kunnen jullie gerust nog blijven voor een hapje en een drankje.

Praktische zaken

We kiezen ervoor om de ouderavond te organiseren in de loft van de school. Dit is het klaslokaal van het zesde leerjaar, maar er is enorm veel ruimte in dat lokaal. Het lokaal straalt een gezellige sfeer uit, dit is dan ook een meerwaarde om de herstelgerichte visie te kaderen. Daarnaast is er veel ruimte voor het uitvoeren van onze workshops.

Als catering kiezen we ervoor om dit zelf te doen. We zullen naar de winkel gaan achter: kaas, salami, nootjes en chips. Daarnaast bieden we ook iets te drinken aan (bier, cola, fruitsap en water). We kiezen ervoor om de catering zelf te doen omdat dit goedkoper zal uitkomen dan wanneer we een cateraar laten komen.

We kiezen ervoor om 300 zakken te bestellen. Dit hebben we beslist in samenspraak met directeur Luc Alvoet. Op die manier krijgt ieder gezin een goodiebag en zijn er ook nog reserves voor eventuele nieuwe inschrijvingen van kinderen.

Bijlage 8: PowerPointpresentatie voor de ouders

Welkom op de ouderavond

'Proost op verbinding'

15 juni 2023

Wie zijn wij

Verloop van de avond

- Theorie
- Luc aan het woord
- Workshops
- Afsluiting

Wat deden wij?

Literatuurstudie

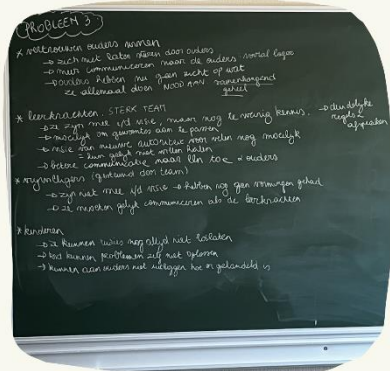
Onderzoek

- Interviews
- Enquête
- Observaties

Acties uitwerken

Literatuurstudie

Onderzoek

Onderzoek

Enquêtes

We hebben via Google Forms een online enquête voor de ouders gemaakt.

Interviews

We gingen in gesprek met het hele team van de school over de herstelgerichte werking en hun motivatie.

Observaties

We wilden graag een beter beeld krijgen van de situatie op de speelplaats. Daarom deden we enkele observaties.

Verloop van de avond

- Wat deden wij?
- Theorie
- Luc aan het woord
- Workshops
- Afsluiting

Acties uitwerken

De Wijzer, Acties uitwerken, Rots & Water, Questi

Wat is herstelgericht werken?

- Eerlijk proces
- Communicatie
- Verbindende houding
- Verantwoordelijkheid
- Herstelgerichte taal

Pijlers herstelgericht werken

- Wat?
- Een aandeel
- Gevoelens en gedachten
- Schade
- Herstellen

Wat is herstelgericht werken?

CENTRALE inrichting		Beïnvloeden AAN (autoriteit)	Herstellen MET (gevoelens)
		Verenigen MET (overstijg)	Tolken VOOR (beneden)
		STEIN (zorg)	

Verloop van de avond

- Wat deden wij?
- Theorie
- Luc aan het woord
- Workshops
- Afsluiting

Directeur Luc aan het woord

Verloop van de avond

- Wat deden wij?
- Theorie
- Luc aan het woord
- Workshops
- Afsluiting

Workshops

- Wall of actions
- Proactieve cirkel
- Responsieve cirkel

Verloop van de avond

- Wat deden wij?
- Theorie
- Luc aan het woord
- Workshops
- Afsluiting

De Meldbox

De website

Goodiebag

Infobrochure

Bladwijzer

Talking piece

De herstelvragen

QR-code naar herstelguiden

Bedankt voor uw komst

Bijlage 9: Infobrochure voor ouders

De meldbox

Wat houdt het in?

Het is een online formulier dat op de website van de school terug te vinden is onder de knop 'meldbox'.

Dit formulier kan ingevuld worden door de ouders die met bepaalde bezorgdheden zitten over zijn/haar kind(eren) na bijvoorbeeld een conflict.

Het invullen van dit online formulier kan anoniem gebeuren, tenzij de persoonlijke gegevens vrijwillig worden opgegeven.

Na een melding te hebben gedaan, ontvangt de school een mail en zal het schoolteam de nodige stappen ondernemen.

Voorbeelden van wat er gemeld kan worden:

- Alle soorten geweld zoals slaan, schoppen, duwen, trekken, spuwen...
- Utlachen, belachelijk maken door grapjes...
- Verbale agressie: schelden, (bedreigen, roddelen, discrimineren...
- Spullen af moeten geven, afpakken, verstoppen, vernielen...
- Opwachten, opjagen, achtervolgen, klemzetten...
- Ongewenste aanrakingen
- Opdrachten krijgen, moeten meedoen aan/met iets, onder dwang of door groepsdruk negeren, buiten sluiten/ niet mogen meespelen, niemand wil naast jou zitten, niet gekozen worden...
- Online pesten: via computer of mobiel
- Alles wat een onprettig/ onveilig gevoel geeft ook al nam je deel.

Waarom werkt dit herstelgericht op school?

Met de meldbox wil men herstelgericht kunnen werken op basisschool De Wijzer.

Doordat je de school al dan niet anoniem kan contacteren om bezorgdheden te uiten, kan de school hier onmiddellijk mee aan de slag gaan.

Bovendien wil men inzetten op een positief leef- en leerklimaat binnen de school.

De herstelmuur

Wat houdt het in?

De herstelmuur is gebaseerd op de herstelmethode. Deze methode bestaat uit 5 stappen, elke stap staat voor een bepaalde vinger.

De stophand: hierbij toont de leerling zijn/ haar hand en zegt 'stop, we lossen dit op'.

De duim: hierbij is het de bedoeling dat de leerlingen tot rust komt door eens goed in en uit te ademen.

De wijsvinger: de leerlingen vertellen om de beurt hoe ze zich voelen.

De middelvinger: hierbij is het belangrijk dat de leerling aangeven dat ze tot een oplossing willen komen.

De ringvinger: de leerlingen vertellen om de beurt wat er voor hen nodig is om het conflict op te lossen.

De pink: hier wordt er door de leerlingen effectief bevestigd wat er zal gebeuren om de situatie op te lossen.

Waarom werkt dit herstelgericht op school?

Dit werd ingevoerd met als doel de conflicten die zich op de speelplaats tussen leerlingen voordoen op te lossen.

Trotsmuur

Wat houdt het in?

Een trotsmuur is een prikbord waarbij de leerkracht de mogelijkheid krijgt om leuke knutselwerkjes of andere dingen van de leerlingen op te hangen.

Daarnaast biedt het de kans voor de leerling om zelf een werkje op te hangen waarop hij/zij trots is.

Iedere klas beschikt over een eigen trotsmuur in de gang waar alle leerlingen voorbijlopen.

Waarom werkt dit herstelgericht op school?

Dit zorgt voor een gevoel van verbinding en warmte doorheen de school.

Door de eigenheid van kinderen weer te geven in de gangen kunnen er spontane gesprekken ontstaan tussen de leerlingen onderling en met het schoolteam.

Dit zorgt ervoor dat de school inzet op een positief leefklimaat.

De begroetingsmuur

Wat houdt het in?

Aan iedere deur van de klas plakken begroetingsstickers die visueel goed zichtbaar zijn voor de leerlingen die binnenkomen.

Deze stickers tonen verschillende manieren aan om te begroeten. De leerlingen kunnen zelf kiezen hoe ze de leerkracht begroeten.

Voorbeelden hiervan zijn: een high-five, een knuffel, een vuistje...

Waarom werkt dit herstelgericht op school?

De begroetingsmuur zorgt voor verbinding tussen de leerkracht en de leerling. Doordat de leerkracht de leerlingen elke dag persoonlijk begroet wordt er een band gecreëerd. Het zorgt ervoor dat de leerlingen zich veiliger voelen en zo beter tot leren zullen komen.

Dankzij de begroetingsmuur kan de leerkracht al zien hoe het met het kind gaat. Hierdoor kunnen de leerkrachten het kind beter ondersteunen.

Teamlid/ leerling in de kijker

Wat houdt het in?

Teamlid of leerling in de kijker is iemand in de kijker plaatsen en die persoon waarderen voor zijn/haar inzet voor de school of wat hij/zij heeft gedaan.

Waarom werkt dit herstelgericht op school?

Dit werkt herstelgericht en verbindend omdat men hier de nodige erkenning, begrip en waardering voor elkaar opkrikt.

Hierdoor wordt er opnieuw sterk ingezet op verbinding, dit zowel tussen de leerlingen onderling als tussen het schoolteam.

Er wordt aandacht besteed aan het belang dat iedereen zich goed en gewaardeerd kan voelen op basisschool De Wijzer.

De caravan

Wat houdt het in?

Het is een gerenoveerde caravan die nu gebruikt wordt als stille ruimte tijdens de speeltijden. De caravan is te vinden in de schooltuin.

Binnen deze caravan is er verschillend knutselgerei te vinden. Daarnaast is er plaats om een boekje of een strip te lezen.

De caravan is binnen versierd met plantjes en er liggen ook heel wat knuffelbeertjes.

Waarom werkt dit herstelgericht op school?

De school biedt de mogelijkheid aan de leerlingen om even tot rust kunnen komen tijdens de drukke middagpauze.

Het 4 laden-model

ACTIES DIE PROBLEEMOPLOSSEND WERKEN

Wat houdt het in?

Dit is een methode om de ernst van verschillende overtredingen in kaart te brengen en vervolgens passend en menselijk te handelen.

Deze methode verdeelt overtredingen in vier categorieën/ laden:

- **Lade 1:** ernstige overtredingen die eenmalig voorkomen
- **Lade 2:** storende overtredingen die eenmalig voorkomen
- **Lade 3:** storende overtredingen die meerdere keren voorkomen
- **Lade 4:** ernstige overtredingen die meerdere keren voorkomen

Waarom werkt dit herstelgericht op school?

Dit werkt herstelgericht aangezien het schoolteam op die manier weet hoe ze moeten reageren op ongewenst gedrag en weten hoe zij gewenst gedrag kunnen bekomen.

Bij het plaatsvinden van een incident, kan dit model erbij gehaald worden. Samen met de leerling kan er gekeken worden tot welke lade de overtreding behoort.

Op die manier ontstaat er een gesprek over de soort overtreding. De leerkracht en leerling kunnen in samenspraak zoeken naar een gepast gevolg.

Daarnaast is het van belang om de leerlingen te stimuleren zelf een gepaste oplossing te zoeken. Dit zorgt voor meer verantwoordelijkheid van de leerlingen zelf.

Bijlage 10: Powerpointpresentatie voor de jury

BACHELORPROEF
Basischool De Wijzer
Aicha, Anouk, Filomeen, Jozefien, Manou,
Robbe, Silke en Xenia

WIE ZIJN WIJ?

Basischool De Wijzer
IN AARSELE

DE TIJDLIJN
Mei - Juni

DE PROBLEEMSTELLING

Een terugblik
2020 - 2021
Herstelgericht werken op de speelplaats
2021 - 2022
Op weg naar een herstelgerichte basisschool: De werking in de klas
2022 - 2023
NU

De groeipunten van de school:

- Nood aan een samenhangend geheel
- Meer ouderbetrokkenheid
- Gemeenschappelijke visie die door iedereen gedragen wordt

Doelstellingen
HOOFDDOEL
De herstelgerichte visie wordt het uitgangsbord van de school die door alle betrokkenen gesteund wordt.

Doelstellingen
SUBDOELEN

- Een duidelijke uitleg over de herstelgerichte visie zodat het voor iedereen te begrijpen is. Die visie willen we met iedereen op school delen zodat iedereen achter de visie staat. We focussen hier op de ouders en de leerkrachten.
- Door duidelijke communicatie willen we het vertrouwen bij de ouders vergroten over de herstelgerichte visie.
- We willen duidelijke afspraken en regels creëren over de herstelgerichte werking op school. Dit werken we uit voor de leerkrachten.

Doelstellingen

SUBDOELEN

- We zoeken naar bruikbare tools om kinderen en leerkrachten te helpen om conflicten op te lossen. Met als doel om te voorkomen dat de kinderen het probleem meenemen in de klas of meenemen naar huis.
- We willen leerkrachten bevragen/interviewen wat zij denken wat herstelgericht werken is en hoe zij daar tegenover staan.

Doelstellingen

UITBREIDINGSDOELEN

- We willen de leerlingen meer handvatten bieden om hun sociale en communicatieve vaardigheden te verbeteren. Daardoor kunnen ze dingen leren loslaten.
- Preventief inspelen om te voorkomen dat er conflicten zijn op school. Het algemeen leefklimaat bevorderen op school om het welbevinden van de leerlingen op school te verbeteren.

Onderzoeksvragen

CENTRALE VRAAG

Hoe kunnen we Basisschool De Wijzer omvormen tot een herstelgerichte school?

Onderzoeksvragen

DEELVRAGEN

- Wat zijn de uitgangspunten van een herstelgerichte school?
- In welke mate is de herstelgerichte werking al geïntegreerd in de school, bij de ouders en leerkrachten?
- Hoe is de kennis in verband met herstelgericht werken bij de leerkrachten op school?
- Hoe is de kennis en motivatie in verband met het herstelgericht werken zowel bij leerkrachten als bij de ouders van de leerlingen op school?

Onderzoeksvragen

DEELVRAGEN

- Op welke momenten en welke manier is er communicatie met de ouders en door wie?
- Hoe kan je ouders meer betrekken bij de school? Hoe willen de ouders meer betrokken zijn?
- Hoe kunnen we het vertrouwen vergroten bij de ouders van de leerlingen op school?
- Hoe gaan de leerkrachten nu om met problemen en conflicten op school en op de speelplaats?
- Hoe kunnen we de interne communicatie verbeteren in het team op school?

Onderzoeksvragen

UITBREIDINGSVRAAG

Hoe kunnen we preventief inspelen om conflicten te voorkomen bij de leerlingen?

Tijd voor een pauze

UNO

Pauze was voor ons heel belangrijk. Een moment om even in verbinding te komen met elkaar, om daarna weer met volle moed te werken aan de bachelorproef!

HET ONDERZOEK

Literatuur ONDERZOEK

Onderzoeks- METHODEN

Enquêtes

We hebben via Google Forms een online enquête voor de ouders van de leerlingen in Aarsele gemaakt.

Interviews

We gingen in gesprek met het hele team van de school in Aarsele over de herstelgerichte werking en hun motivatie.

Observaties

Na de interviews kregen we een nieuwe hypothese. Aan de hand van observatie hebben we de conflicthantering op speelplaats onderzocht.

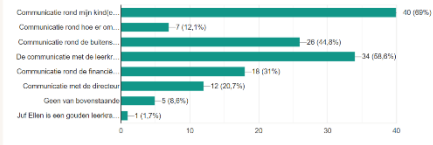
Enquête

VOOR DE OUDERS

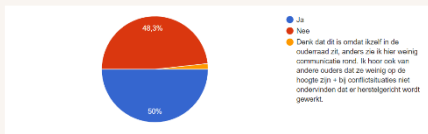
We hebben 58 ouders die de enquête hebben ingevuld.

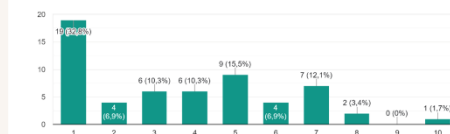
Vraag 3: Hoe tevreden zijn de ouders op vlak van communicatie?

Vraag 5: Kennen ouders de herstelgerichte werking op school

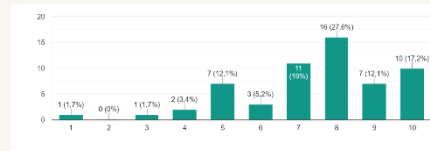
Vraag 6: Hoe goed kent u de werking van het herstelgericht en verbindend werken?

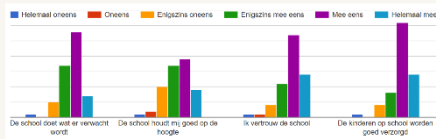
Tabel 1 – Krulstabel tussen de variabelen

	Kennis over de herstelgerichte werking op de Wijzer	Geen/onvoldoende kennis over de herstelgerichte werking op de Wijzer	Totaal
Ouders van de kleuters	17 (50%)	17 (50%)	34 (100%)
Ouders van de lagere schoolkinderen	30 (55%)	24 (44%)	54 (100%)

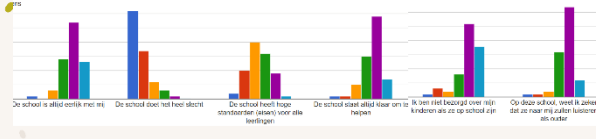
Vraag 11: Hoe gemotiveerd zijn de ouders om de visie te leren kennen

Vraag 12: De schaal

Vraag 12: De schaal

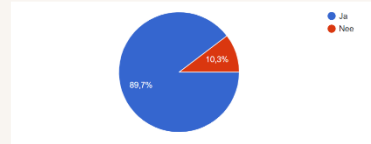

PSTS_TOT

Valid	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
20	1	1,7	1,7	1,7
24	1	1,7	1,7	3,4
32	1	1,7	1,7	5,2
34	1	1,7	1,7	6,9
36	1	1,7	1,7	8,6
37	2	3,4	3,4	12,1
39	1	1,7	1,7	13,8
42	3	5,2	5,2	19,0
43	3	5,2	5,2	24,1
47	2	3,4	3,4	27,6
51	1	1,7	1,7	29,3
55	4	6,9	6,9	36,2
56	4	6,9	6,9	43,1
47	6	10,3	10,3	53,4
48	2	3,4	3,4	56,8
46	6	10,3	10,3	67,1
50	4	6,9	6,9	74,0
51	1	1,7	1,7	75,7
52	1	1,7	1,7	77,4
53	2	3,4	3,4	80,8
54	2	3,4	3,4	84,2
55	7	12,1	12,1	96,3
57	1	1,7	1,7	98,0
Total	58	100,0	100,0	

Vraag 12: De schaal

Vraag 13: Zouden ouders de school aanraden aan anderen

Interviews Resultaten

Interviews

MET DE LEERKRACHTEN

We hebben in totaal 18 interviews gedaan met het schoolteam in Aarsele.

- De helft kende de herstelgerichte visie nog niet
- Alle respondenten zijn heel **gemotiveerd**
- De gemiddelde score is een **8/10** qua geloof in de visie
- **Voldoende informatie** over de visie
- Duidelijke afspreken en regels op de speelplaats nodig
- Nood aan een **gemeenschappelijke** visie onder het team
- Leerlingen nood aan begeleiding bij hun **sociale en communicatieve vaardigheden**

Tussen besluit

Uit het onderzoek van de interviews met de leerkrachten is gebleken dat er regelmatig **conflicten** zijn op de **speelplaats**. Heel wat leerkrachten gaven aan moeite te hebben op hiermee om te gaan. We wilden graag een **beter beeld** krijgen over de situatie op de speelplaats. Daarom kozen we ervoor om nog enkele **observaties** te doen.

Observaties

OP DE SPEELPLAATS

- Regelmatig conflicten op de speelplaats
- Leerkrachten spreken leerlingen op tijd aan
- Over de middag te kort aan toezicht
- Leerlingen ervaren we als druk en wild

Algemeen Besluit

Ouders nood aan meer communicatie over de visie

Gemeenschappelijke visie bij het schoolteam stimuleren

Leerlingen Rots en water training

Leerkrachten hulp nodig bij toepassing van herstelgericht werken (op de speelplaats)

Ouders meer betrekken bij de schoolwerking

Instagram TAKEOVER

DE UITWERKING

De Schoolvisie

De herstelwijzer staat symbool voor onze begeleiding en ondersteuning op het gebied van sociale en emotionele ontwikkeling.

Hier staat communicatie, empathie en conflictresolutie centraal. Ieder kind neemt zijn verantwoordelijkheid.

We helpen leerlingen reflecteren over hun eigen handelen en laten ze samen tot oplossingen komen.

De Meldbox

OP DE WEBSITE

Zowel ouders, leerkrachten als leerlingen kunnen terecht in de meldbox op de website van de school. We maakten een duidelijke tekst om de box meer te stimuleren.

NIEUW LOGO

De Ouderavond

PROOST OP VERBINDING

Wij nodigen jullie graag uit voor een gezellige herstelgerichte avond. Er worden heerlijke hapjes en drankjes aangeboden. Voor meer info, scan de QR-code.

Zet deze datum alvast in je agenda, wij verwachten jullie talrijk!

Wanneer: 15/06/2023 om 19 uur 30 - 21 uur 30
 Waar: De Wijzer Aarsele
 Kostprijs: Gratis

Koffiestop

Vrijdag 9 juni 's morgens vanaf 8u15 en 's middags vanaf 14u45

KOM LANGS EN MAAK KENNIS/PRAAT MET ANDERE OUDERS, DE OUDERRAAD EN DE BACHELORPROEFSTUDENTEN.

- ## Het verloop
1. Inleiding
  2. Luc, de directeur aan het woord
  3. Interactief luik
    - Wall of actions
    - Proactieve cirkel
    - Responsieve cirkel
  4. Afsluit

Goodie Bag

VOOR DE OUDERS, LEERLINGEN EN DE LEERKRACHTEN

Dit is een Herstelgerichte Goodie Bag met allerlei leuke elementen in. Dit is voor de ouders en leerlingen. De leerkrachten kregen ook een exemplaar.

- ## Wat zit erin?
- Infobrochure voor ouders
  - Bladwijzer
  - Talking piece met uitleg
  - Herstelvragen
  - Traktatie
- Extra voor de leerkrachten
- Herstelgidsen
  - Preventiepiramide
  - infobrochure voor leerkrachten

Infobrochure

VOOR DE OUDERS

We maakten een infobrochure om aan de ouders uit te leggen wat herstelgericht werken en hoe de school dit aanpakt.

DE OUDERS
 Het is onze bedoeling dat de ouders in de herstelgerichte aanpak een rol spelen en dat de ouders in de herstelgerichte aanpak een rol spelen.

DE OUDERRAAD
 De Ouderraad is een adviesorgaan van de ouders van de leerlingen van de school. De Ouderraad adviseert de school over de herstelgerichte aanpak.

DE LEERKRACHTEN
 De leerkrachten worden ondersteund door de school in de herstelgerichte aanpak. De leerkrachten worden ondersteund door de school in de herstelgerichte aanpak.

Bladwijzer

DE HERNIEUWDE SCHOOLVISIE

We hebben een nieuwe bladwijzer gemaakt met de herstelgerichte visie in verwerkt. Er is een nieuwe wijzer bijgekomen, namelijk de Herstelwijzer

Talking Piece

STRESSBAL

In de zak zal je een talking piece vinden. Deze kunnen gebruikt worden om iemand aan het woord te laten tijdens een cirkel.

Voorbereidingen

DE HERSTELVRAGEN

Herstelvragen

Vertel eens, wat is er gebeurd?
Wat was je aan het denken?

Hoe voel je je daarbij?
Hoe denk je dat de andere zich hierbij voelt?

Wat heb jij gedaan dat dit is kunnen gebeuren?
Hoe denk je er nu over?

Wat is er nodig om het op te lossen?
Wat ga je doen om dit goed te maken?

(Ligand, 2020)

EXTRA VOOR DE LEERKRACHTEN

Herstelgids

VOOR DE LEERKRACHTEN

Zowel ouders als leerkrachten kunnen terecht in de meldbox op de website van de school. We maakten een duidelijke tekst om de box meer te stimuleren.

De preventiepiramide

(Ligand, 2020)

De Preventiepiramide

Op de piramide staan alle herstelgerichte methodes vermeld per categorie.

Wat is de preventiepiramide?

De preventiepiramide bestaat uit 4 niveaus. Het is een tool waarmee de school kan proberen om ouders en leerkrachten meer te stimuleren.

Er zijn twee vragen: werken op niveau 1 en 2. Dit kan met name bij leerlingen met een leerprobleem of leerprobleem. Dit kan met name bij leerlingen met een leerprobleem of leerprobleem.

De preventiepiramide bestaat uit 4 niveaus. Het is een tool waarmee de school kan proberen om ouders en leerkrachten meer te stimuleren.

Dankjewel!

Bijlage 11: De bladwijzer

ONDERWIJZER →

Wij streven ernaar uw kind als mens 'wijzer' te maken in zijn groei naar volwassenheid.

We bouwen een hechte band op met onze leerlingen en bieden hen de nodige ondersteuning en uitdaging om hun potentieel te bereiken.

HERSTELWIJZER →

Deze wijzer staat symbool voor onze begeleiding en ondersteuning op het gebied van sociale en emotionele ontwikkeling.

Hier staat communicatie, empathie en conflictresolutie centraal. Ieder kind neemt zijn verantwoordelijkheid.

We helpen leerlingen reflecteren over hun eigen handelen en laten ze samen tot oplossingen komen.

WEGWIJZER →

Wij pogen door ons totaal aanbod uw kind voor te gaan in een visie op leven vanuit inspiratie van Jezus.

We helpen uw kind bij het vinden van een eigen levensovertuiging.

WERKWIJZER →

We streven naar kwalitatief hoogstaand onderwijs dat leerlingen uitdaagt om hun talenten te ontwikkelen.

Creativiteit, kritisch denken en probleemoplossende vaardigheden staan centraal in de Wijzer.

ZORGWIJZER →

Deze wijzer vertegenwoordigt onze toewijding aan het welzijn. We houden rekening met de noden en vragen van uw kind.

SAMENWIJZER →

Wij zijn een school die uw kind op weg zet naar zelfstandigheid.

Wij zijn trots op onze school. Wij wensen dat uw kind dit ook wordt.

Daarom durven wij uw kind vragen om onze school en alle kinderen en personen met respect en vanuit vriendschap en verbondenheid te behandelen.

secretariaat:
Molenweg 2, 8700 Aarsele
(051)63 31 08

Praatstok

Een praatstok is een object waarmee kan aangeduid worden wie aan het woord mag. Enkel degene die de praatstok heeft, mag spreken.

Daarnaast is een praatstok een hulpmiddel om goed te luisteren. Een praatstok kan gebruikt worden wanneer er zaken in groep of in het gezin besproken worden. Daarnaast kan een praatstok gebruikt worden bij conflicten om aan te tonen wie mag spreken.

Onze praatstok kan ook gebruikt worden als stressbal

Bijlage 13: Stappenplan zelfgemaakte praatstok

Bijlage 14: HLN-artikel

12-06-2023 17:32

Hogeschoolstudenten aan de slag rond herstelgericht werken bij De Wijzer | Tielt | hln.be

Acht Vivesstudenten gingen aan de slag rond herstelgericht werken in BS De Wijzer in Aarsele. We zien Filomeen Vandenaabeele, Robbe De Kuysche, Jozefien Baert, Xenia Sulmont, Anouk Devisscher, Manou Vanhaesebroeck, Aicha Verstaen en Silke Roels. © RV

Hogeschoolstudenten aan de slag rond herstelgericht werken bij De Wijzer

Acht studenten van VIVES Kortrijk gingen in het kader van hun bachelorproef aan de slag rond 'Herstelgerichte Werking' bij basisschool De Wijzer in Aarsele. Die focus op sociale interactie en verbinding is voortaan sterker verankerd in de schoolvisie.

Sam Vanacker 12-06-23, 16:35 Laatste update: 16:37

Bij eerdere projecten hadden collega-studenten eerder al voor een stiltecaravan en [een herstelmuur](#) gezorgd. De nieuwe groep studenten werkte op dat elan verder. "Een ruime bevraging bij de ouders wees uit dat ze minder goed op de hoogte waren van de herstelgerichte werking van de

<https://www.hln.be/tielt/hogeschoolstudenten-aan-de-slag-rond-herstelgericht-werken-bij-de-wijzer-a1c3325c/>

1/2

school”, legt Manou Vanhaesebroeck uit. “Om ouders meer te betrekken en te informeren, organiseerden we een interactieve ouderavond met goodiebags voor iedereen. Voor de leerkrachten zorgden we dan weer voor herstelgerichte schema’s en workshops. Tot slot werd ook de website van de school aangepast en komend schooljaar zal deze herstelgerichte visie het uitgangsbord worden van de school. Als studenten hopen we dat zowel de ouders als het schoolteam de herstelaanpak nu een nog warmer hart zullen toedragen.”

Lees ook

[Vlaanderen bij sterkste dalers in nieuwe onderwijsranking: “We zitten op het niveau van Servië en Albanië, de enige die slechter doet in West-Europa is Wallonië”](#)

